ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ονοματεπώνυμο μεταπτυχιακής φοιτήτριας:
Αγγελική Παπάζογλου

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: Η ΑΠΟΣΤΕΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1940-1950

Έρευνα στο αρχείο των συνεδριάσεων του Συμβουλίου Ιθαγενείας του Υπουργείου Εσωτερικών

Επιβλέπων: Δημήτρης Χριστόπουλος

Αθήνα 2009

Περιεχόμενα

Συντομογραφίες 4
Ευχαριστίες 5
Εισαγωγή 8
Κεφάλαιο 1ο: Η ιθαγένεια-Στοιχεία γενικής θεωρίας 14
1.1. Η ιθαγένεια στις σύγχρονες θεωρητικές αναζητήσεις της πολιτικής επιστήμης 14
1.2. Η ιθαγένεια ως δεσμός του ατόμου με την πολιτεία 17
1.3. Η εθνικότητα (ethnic citizenship) και ιδιότητα του πολίτη (civic citizenship) ως βάση της ιθαγένειας 21
1.4. Το ιστορικό υπόστρωμα της ελληνικής ιθαγένειας 26
1.5. Το δίκαιο της ελληνικής ιθαγένειας τη δεκαετία του ’40 30
1.5.1 Η κτήση της ελληνικής ιθαγένειας 30
1.5.2 Η απώλεια της ελληνικής ιθαγένειας 33
1.5.3 Ιστορικό υπόστρωμα της απώλειας ιθαγένειας 38
1.6. Το Συμβούλιο Ιθαγένειας 40
Κεφάλαιο 2ο: Η αποστέρηση της ελληνικής ιθαγένειας την περίοδο 1940-1944 (2.1.1940-7.7.1944) 47
2.1. Ιστορικό πλαίσιο 47
2.2. Οι μειονοτικές ομάδες-στόχοι που αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια 55
2.3. Σύντομη παρουσίαση των διατάξεων απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας 66
2.4. Περιπτώσεις απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας στα πρακτικά των Συνεδριών του Συμβουλίου Ιθαγενείας 71
2.5. Η αποστέρηση ιθαγένειας των μειονοτικών ομάδων περιόδου 1940-1944 88
3ο κεφάλαιο: Η αποστέρηση της ελληνικής ιθαγένειας την περίοδο 1944-1950 92
3.1. Ιστορικό πλαίσιο 92
3.2 Περιπτώσεις αποστέρησης της ελληνικής ιθαγένειας την περίοδο 1944-1950 101
3.3. Η έκπτωση της ελληνικής ιθαγένειας σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 580/1943 107
3.3.1 Η έκπτωση ιθαγένειας των δωσιλόγων της Κατοχής την περίοδο 1944-1950 113
3.3.2 Λόγοι εθνικής αναξιότητας-Μορφές δωσιλογισμού 120
3.4 Η αποστέρηση της ελληνικής ιθαγένειας προσώπων αντεθνικώς δρώντων στο εξωτερικό σύμφωνα με τις διατάξεις του ΛΖ΄ Ψηφίσματος 132
3.4.1 Η πρώτη φάση της αποστέρησης της ελληνικής ιθαγένειας σύμφωνα με τις διατάξεις του ΛΖ΄ Ψηφίσματος 135
3.4.2 Οι περιπτώσεις των ηγετικών στελεχών του ΚΚΕ και των μελών της «κυβέρνησης του βουνού» 138
3.4.3 Περιπτώσεις αποστέρησης ιθαγένειας στις επόμενες συνεδρίες του Συμβουλίου Ιθαγενείας 143

Συμπεράσματα.....151
Πηγές.....157
Βιβλιογραφία-Αρθρογραφία.....159
Πίνακας Παραρτήματος.....167

Συντομογραφίες

Α.Ν.: Αναγκαστικός Νόμος

ΑΝ: Αστικός Νόμος

ΑτΓνΝΣΚ: Ατομική Γνωμοδότηση Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

Β.Δ.: Βασιλικό Διάταγμα

ΓΕΣ: Γενικό Επιτελείο Στρατού

ΔΣΕ: Δημοκρατικός Στρατός Ελλάδος

ΕΑΜ: Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο

ΕΔΔ: Ειδικό Δικαστήριο Δωσιλόγων

Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΛΑΣ: Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός

ΕΣΣΔ: Ένωση Σοσιαλιστικών Σοβιετικών Δημοκρατιών

ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής

ΚΕΙ: Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας

ΚΚΕ: Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος

Ν.Δ.: Νομοθετικό Διάταγμα

ΝΟΦ-ΣΝΟΦ: Σλαβομακεδονικό Λαϊκό Απελευθερωτικό Μέτωπο

ΝΣΚ: Νομικό Συμβούλιο του Κράτους

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΠΔΚ: Προσωρινή Δημοκρατική Κυβέρνηση

Σ.Ι.: Συμβούλιο Ιθαγένειας

ΣτΕ: Συμβούλιο της Επικρατείας

Υ.Α.: Υπουργική Απόφαση

ΥΠΕΣ: Υπουργείο Εσωτερικών

ΦΕΚ: Φύλλο της Κυβερνήσεως

Ευχαριστίες

Η εκπόνηση της παρούσας εργασίας δεν ήταν, όπως αρχικά πίστευα, μια σχετικά βατή υπόθεση εξαιτίας της εγγύτητας που είχα με το αντικείμενο της ιθαγένειας από την επαγγελματική μου σχέση στο Υπουργείο Εσωτερικών. Άλλοτε για προσωπικούς και άλλοτε για γραφειοκρατικούς λόγους η εργασία αυτή πέρασε από πολλά κύματα. Ωστόσο, η συμπαράσταση και κατανόηση που βρήκα από πολλές πλευρές με βοήθησε να ολοκληρώσω τη δουλειά που είχα ξεκινήσει με μεράκι.

Για τους λόγους αυτούς, θα ήθελα καταρχήν να ευχαριστήσω θερμά και ειλικρινά τον Υπουργό Εσωτερικών και πανεπιστημιακό κ. Προκόπη Παυλόπουλο καθώς και τον κ. Νικόλαο Μαυρίκα, νομικό σύμβουλο του Υπουργείου Εσωτερικών για την εμπιστοσύνη με την οποία περιέβαλαν το ερευνητικό μου εγχείρημα καθώς και εμένα προσωπικά συμβάλλοντας στην πραγματοποίηση της εργασίας αυτής χάρη στη χορήγηση άδειας χρήσης των πρακτικών των συνεδριάσεων του Συμβουλίου Ιθαγενείας.

Την εκτίμηση και τις ευχαριστίες μου οφείλω επίσης στη Δ/ντρια μου κ. Βίκυ Γιαβή για τη διευκόλυνση που μου παρείχε για την ολοκλήρωση των μεταπτυχιακών μου σπουδών, στην φίλη και συνάδελφο Αγγελική Βλάχου δίπλα στην οποία εργαζόμενη όλα αυτά τα χρόνια διδάχθηκα τη διοικητική πρακτική ως ανθρωποκεντρική και αλληλέγγυα, στον συνάδελφο Κώστα Κιντή για τις συζητήσεις μας αλλά και στους συναδέλφους μου για τα βάρη που ανέλαβαν όσο χρειάστηκε να λείψω από την εργασία μου.

Ιδιαίτερα, οφείλω να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου, κ. Δημήτρη Χριστόπουλο, για την ουσιαστική συμβολή και στήριξη κατά την εκπόνηση της εργασίας αλλά και τον καθηγητή κ. Γιάννη Γιαννουλόπουλο, το μάθημα του οποίου για τη δεκαετία του ’40, στάθηκε η αφορμή για να δουλέψω το σχετικό θέμα, που έμελε να είναι και η τελική διπλωματική μου εργασία. Σημαντική βοήθεια, μου προσφέραν, όποτε τη χρειάστηκα, ο καθηγητής κ. Νίκος Θεοτοκάς, μέλος της διοίκησης του ΠΜΣ, αλλά και οι συναδέλφισσες της γραμματείας, Ελένη Τάκου και Αμαρρυλίς Λογοθέτη.

Η βοήθεια και στήριξη της Χρύσας Προβατίδου και του Κωστή Χαλκιαδάκη καθόλη τη διάρκεια της συγγραφής της εργασίας ήταν ανεκτίμητη. Τους ευχαριστώ από καρδιάς.

Ευχαριστίες οφείλω και στην αδελφή μου Ξένια Παπάζογλου για την ηλεκτρονική τεκμηρίωση του παραρτήματος.

Ξεχωριστά και ιδιαίτερα ευχαριστώ την οικογένειά μου για την ολόπλευρη υποστήριξη της προσπάθειάς μου. Ειδικά, τον σύντροφό μου Νίκο Βούτση, που με παρότρυνε να προχώρησω τις σπουδές μου, μοιράστηκε τους προβληματισμούς μου κατά τη συγγραφή αυτής της εργασίας και πρωτίστως με αναπλήρωνε στις οικογενειακές υποχρεώσεις. Την αγαπημένη μου κόρη Αριάννα-Νίκη, για την παρουσία της δίπλα μου και για το χρόνο που της στέρησα, όταν έπρεπε να δουλέψω. Τον μικρό μου γιο Πάνο, η γέννηση του οποίου, μπορεί να καθυστέρησε λίγο τα πράγματα, αλλά με αναζωογόνησε ψυχικά και συναισθηματικά.

Για τις απόψεις που εκφράζονται εδώ η ευθύνη βαραίνει εμένα προσωπικά.

Αγγελική Παπάζογλου

Στους γονείς μου,

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία προέκυψε μετά από έρευνα στα αρχεία των συνεδριάσεων του Συμβουλίου Ιθαγενείας του Α΄ Τμήματος Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών, στο οποίο είχα την τύχη να εργαστώ από τις πρώτες ημέρες πρόσληψης μου στον δημόσιο τομέα, το 2000 έως τις αρχές του 2005, οπότε και μετακινήθηκα στη Δ/νση της Οργανώσης και Λειτουργίας ΟΤΑ, όπου εργάζομαι μέχρι σήμερα. Η εργασιακή εμπειρία, που αποκτήθηκε το διάστημα αυτό, «γέννησε» νέα ερεθίσματα στο επιστημονικό πεδίο που βρήκαν γόνιμο έδαφος να αναπτυχθούν στη διάρκεια των σπουδών μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου.

Στο πλαίσιο αυτό, εντάσσεται η παρούσα εργασία, η οποία ασχολείται με το ζήτημα της ελληνικής ιθαγένειας από τη σκοπιά της πολιτικής επιστήμης, μελετώντας δηλαδή τις πλευρές αλληλεπίδρασης ανάμεσα στο δίκαιο και την πραγματικότητα, ανάμεσα στο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο της κρίσιμης δεκαετίας του ’40 –της κατοχής και του εμφυλίου- και τις πολιτικές απώλειας ιθαγένειας που εφάρμοζε το ελληνικό κράτος έναντι συγκεκριμένων κατηγοριών πολιτών. Ως εκ τούτου, θα δείξουμε ότι η ιθαγένεια, ο τρόπος δηλαδή απόκτησης ή απώλειας της ιδιότητας του πολίτη ενός κράτους, του ανήκειν σε ένα συλλογικό μόρφωμα, δεν είναι μια έννοια πολιτικά ουδέτερη, κάθε άλλο μάλιστα. Διαπλέκεται με τις ιδεολογικές διαμάχες κάθε εποχής και εν τέλει χρησιμοποιείται από το κυρίαρχο μπλοκ εξουσίας στρεφόμενη κατά των αντιπάλων του, του εκάστοτε «εσωτερικού εχθρού» στη βάση της καταγωγής ή/και του φρονήματος.

Αυτή η παρατήρηση ισχύει περισσότερο τη δεκαετία που εξετάζουμε εδώ διότι η δεκαετία αυτή αποτελεί την έναρξη ενός έντονου κύκλου κοινωνικών και πολιτικών διεργασιών που εγκαινιάστηκε με τη δικτατορία του Μεταξά το 1936, επακολούθησε ο Β΄ παγκόσμιος πόλεμος, η κατοχή και ο εμφύλιος και ολοκληρώθηκε με την χούντα του 1967.

Η ελληνική ιθαγένεια ή, με τη σύγχρονη εκδοχή της, η ιδιότητα του πολίτη (citizenship) αποτελούσε μέχρι πρότινος ένα «παραμελημένο» θεωρητικό αντικείμενο «δανεικό» στις αναζητήσεις της πολιτικής επιστήμης από τη νομική επιστήμη. Η επικράτηση της νομικής προσέγγισης της ιθαγένειας ως συστατικού μέρους δικαίου παρήγαγε όλα αυτά τα χρόνια μεμονωμένες νομικές επεξεργασίες περιορίζοντας τον επιστημονικό διάλογο μεταξύ των ειδικών της νομικής επιστήμης. Ακόμη και οι συμβολές και παρουσιάσεις της ελληνικής νομοθεσίας από υψηλόβαθμα στελέχη του Υπουργείου Εσωτερικών, που είχαν διατελέσει σε διευθεντικές θέσεις ασχολούμενοι με τη διοικητική πρακτική της ελληνικής ιθαγένειας, αν και συνέβαλαν στο διάλογο, ιδίως κατά τη δεκαετία, που εξετάζουμε εδώ, εντούτοις εκλείπουν παντελώς από τη σύγχρονη δημόσια συζήτηση και προβληματική.

Η, με άλλα λόγια, μονοδιάστατη πρόσληψη της ιθαγένειας ως θεσμού δημοσίου δικαίου, όπως ορίζεται από την νομική επιστήμη ή ως ένος γραφειοκρατικού θεσμού, που σχετίζεται με τις πολιτικές που εφαρμόζει το λεγόμενο «βαθύ Κράτος», υπό το μανδύα της κεντρικής διοίκησης, έναντι των πολιτών του ή των υποψήφιων πολιτών του, στέρησε από τη θεωρητική διαπραγμάτευση ουσιώδεις πλευρές της ιθαγένειας που αποτελούν ίσως την καρδιά της πολιτικής επιστήμης, δηλαδή τη συσχέτιση ιθαγένειας/κοινωνίας πολιτών/δημοκρατικού προτάγματος.

Σε αυτό συντέλεσαν καθοριστικά δύο κατά τη γνώμη μας παράγοντες: α) η πολυνομία και οι διάσπαρτες διάταξεις που καθόριζαν με τον έναν ή άλλο τρόπο τη διαδικασία κτήσης ή απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας συγκροτώντας στην ουσία το πολιτικό σώμα που αποτελεί σε κάθε φάση το ελληνικό κράτος και β) οι δυσκολίες που συναντούσε (και εξακολουθεί να συναντά σε κάποιες περιπτώσεις) ο ερευνητής όταν θέλει να μελετήσει τις ιστορικές διαδρομές που ακολούθησε η έννοια αυτή συναρτώμενη πάντα με τις ιδεολογικές φορτίσεις κάθε εποχής και αυτό γιατί οι μηχανισμοί, αυτού που πιο πάνω ονομάσαμε «βαθύ Κράτος», λειτουργούν αποτρεπτικά ή πολλές

φορές μέσα από εδραιωμένες αδιαφανείς διαδικασίες του *απορρήτου* και της *εξαίρεσης*.

Ένας τρίτος λόγος θα μπορούσε να αναζητηθεί στην ίδια την θεωρητική ανάπτυξη της πολιτικής επιστήμης στην Ελλάδα, η οποία μόλις πρότινος από τη δεκαετία του '90, διεύρυνε τους θεωρητικούς της ορίζοντες αναλύοντας ζητήματα που και αυτά παρέμεναν για χρόνια στην αφάνεια, όπως η κριτική για τον ελληνικό εθνικισμό και τις μυθοπλασίες περί της ιδέας μιας αδιατάρακτης συνέχειας του ελληνικού έθνους από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας ή η ακανθώδης συζήτηση για τις μειονότητες στην Ελλάδα ως συνιστώσα της συγκρότησης του ελληνικού έθνους-κράτους, αντίπαλο μέρος της φαντασίωσης της ελληνικής ομο(ιο)γένειας.

Ωστόσο, αν και το επιστημονικό ενδιαφέρον έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια για ζητήματα που εξακολουθούν να είναι αμφιλεγόμενα, όπως αυτό της ιθαγένειας, εντούτοις οι δυσκολίες που συναντούν οι ερευνητές παραμένουν. Η αίτηση για έρευνα σε διοικητικά έγγραφα για την μακρινή, αν και επίμαχη περίοδο της Κατοχής και του εμφυλίου, γεννά συχνά την αμηχανία και την καχυποψία της διοίκησης σχετικά με τη σκοπιμότητα μιας τέτοιας έρευνας που προσκρούει σε «απόρρητα στοιχεία» ή «ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα».

Στο πλαίσιο αυτό, εντάσσεται και η παρούσα έρευνα σχετικά με την αποστέρηση ιθαγένειας τη δεκαετία 1940-1950, η διεξαγωγή, της οποίας, τελεί υπό ορισμένους περιορισμούς, για τη διασφάλιση της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής και του απορρήτου των πληροφοριών[1]. Ως εκ τούτου, δεν υπάρχουν επώνυμες αναφορές σε στοιχεία και δεν παρατίθονται στο παράρτημα φωτοτυπημένα μέρη των συνεδριών.

[1] Βλ. σχετικά στο παράρτημα το αριθ. Φ. 82215/2673/23.5.2006 έγγραφο της Δ/νσης Αστικής και Δημοτικής Κατάστασης του Υπουργείου Εσωτερικών, με το οποίο μου χορηγείται άδεια χρήσης των πρακτικών των συνεδριών του Συμβουλίου Ιθαγενείας καθώς και την αρ. 67/2006 ΑτΓν του ΝΣΚ, η οποία έγινε δεκτή από τον Υπουργό Εσωτερικών και η οποία προκλήθηκε από την ανωτέρω Διεύθυνση προκειμένου να μου χορηγηθεί η, υπό προϋποθέσεις, σχετική άδεια.

Η παρούσα διπλωματική εργασία από μεθοδολογική άποψη στηρίχθηκε κατά κύριο λόγο στην αρχειακή έρευνα σε πρωτογενές υλικό από τις γνωμοδοτήσεις του Συμβουλίου Ιθαγενείας τη δεκαετία 1940-1950 και αφορά στη μελέτη των περιπτώσεων αποστέρησης της ελληνικής ιθαγένειας τη συγκεκριμένη περίοδο. Η περίοδος αυτή, περιλαμβάνει ένα μικρό μέρος γνωμοδοτήσεων πριν από τον πόλεμο και την Κατοχή, ένα δεύτερο μέρος γνωμοδοτήσεων που έλαβαν χώρα μέσα στη περίοδο της Κατοχής, ένα τρίτο μέρος γνωμοδοτήσεων κατά την περίοδο του εμφυλίου πολέμου και ένα μικρό μέρος γνωμοδοτήσεων αμέσως μετά τον εμφύλιο πόλεμο. Συγκεκριμένα, εξετάσαμε τη δράση του Συμβουλίου Ιθαγενείας σε 302 συνεδρίες επί 11 συναπτά έτη (1940 έως και 1950). Παράλληλα, η έρευνα μας αφορούσε και στη μελέτη συναφών διοικητικών εγγράφων από άλλες υπηρεσίες, που βρίσκονται στη κατοχή της γράφουσας και παρουσιάζονται για πρώτη φορά δημόσια.

Η έρευνα αυτή πλαισιώθηκε επίσης από την εξέταση της νομοθεσίας της περιόδου, ειδικές μελέτες στελεχών του Υπουργείου Εσωτερικών, εγκυκλίους και τον τύπο της εποχής. Στοιχεία για την παρουσίαση του ιστορικού πλαισίου της περιόδου ή της θεωρητικής συζήτησης για τα αντικείμενα που θίγονται εδώ, αντλούνται από δευτερογενείς πηγές (βιβλιογραφία και αρθρογραφία).

Σε ένα επόμενο στάδιο, θεωρούμε ότι η έρευνά μας θα μπορούσε να συνεχιστεί τουλάχιστον μέχρι τις 23 Ιουλίου 1962, ημεροχρονολογία, όπου το Συμβούλιο της Επικρατείας κήρυξε το νομικό τερματισμό του εμφυλίου πολέμου και η κυβέρνηση Καραμανλή εξέδωσε το νομοθετικό διάταγμα 4234, με το οποίο καταργήθηκαν οι διατάξεις του ΛΖ' Ψηφίσματος του 1947 ή να συμπεριλάβει και την επταετία της χούντας.

Αξίζει να επισημάνουμε ότι συλλέξαμε υλικό και για τις περιπτώσεις εκείνες γνωμοδοτήσεων αναφορικά με τον καθορισμό ιθαγένειας προσώπων, η ιθαγένεια των οποίων κρινόταν κυρίως βάσει συνθηκών, τις περιπτώσεις ανάκτησης ιθαγένειας ή τις περιπτώσεις αμφισβήτησης ιθαγένειας που προκαλούνταν με αίτημα άλλων συναρμόδιων υπηρεσιών π.χ. του

Υπουργείου Οικονομικών για καθορισμό αποζημιώσεων σε περίπτωση ανταλλάξιμων προσώπων βάσει των Συνθηκών Άγκυρας και Λωζάνης.

Ωστόσο, το ενδιαφέρον μας επικεντρώθηκε στο θέμα της αποστέρησης ιθαγένειας γενικά, των περιπτώσεων απώλειας ιθαγένειας στο δίκαιο ιθαγένειας τη συγκεκριμένη δεκαετία, τη συσχέτιση κατηγοριών προσώπων (π.χ. μουσουλμάνων, τσάμηδων κ.λ.π) με συγκεκριμένες διατάξεις απώλειας ιθαγένειας, τον αριθμό των αποστερήσεων ανά συνεδρία και συγκεντρωτικά αλλά και τον αριθμό των προσώπων που αποστερήθηκαν κλπ, την αιτιολογική βάση των γνωμοδοτήσεων, τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες που παρείχαν πληροφορίες για τη διαμόρφωση της κρίσης του Συμβουλίου Ιθαγενείας ή αιτούνταν την αποστέρηση κ.α..

Η εργασία διαρθρώνεται σε 3 κύρια κεφάλαια και τα συμπεράσματα από την έρευνα αυτή. Συγκεκριμένα:

- Στο πρώτο κεφάλαιο, θα αναφερθούμε συνοπτικά στη σύγχρονη θεωρητική συζήτηση για την ιθαγένεια ενώ στη δεύτερη υπο-ενότητα θα εστιάσουμε στην ελληνική περίπτωση αναφερόμενοι στη διαδικασία της συνταγματικής κατοχύρωσης της ελληνικής ιθαγένειας που συνδέθηκε με την συγκρότηση του ελληνικού έθνους-κράτους. Παράλληλα, θα εστιάσουμε στο δίκαιο της ελληνικής ιθαγένειας τη δεκαετία του ’40 καθώς και στη συγκρότηση του Συμβουλίου Ιθαγενείας στο Υπουργείο Εσωτερικών.
- Στο δεύτερο κεφάλαιο, η έρευνά μας επικεντρώνεται στην αποστέρηση της ιθαγένειας στο διάστημα που προηγείται της Κατοχής και μέχρι το τέλος του πολέμου (συνολικά: 154 συνεδρίες). Στο μέρος αυτό γίνεται μια σύντομη ιστορική επισκόπηση με αναφορά στην ιδεολογική συνέχεια και στόχευση της μεταξικής περιόδου, που παραμένει αυτούσια και κατά την περίοδο της Κατοχής, καθώς και στους άλλους πόλους εξουσίας που αναδεικνύονται από τον πόλεμο (ΕΑΜ-εξόριστη κυβέρνηση-Βασιλιάς). Στη συνέχεια γίνεται μια παρουσίαση των

διατάξεων που ισχύουν για την απώλεια ιθαγένειας σε σχέση με τις ομάδες-στόχου βάσει και του εμπειρικού υλικού.

- Αντίστοιχα, στο τρίτο κεφάλαιο θα παρακολουθήσουμε μέσα από την παρουσίαση του εμπειρικού υλικού (συνολικά: 148 συνεδρίες) τις νέες ομάδες στόχου που γεννά η μεταπολεμική Ελλάδα και ο εμφύλιος πόλεμος μέσα από τις ιδιαίτερες πολιτικές συνθήκες που ξεσπούν με τη λήξη του πολέμου.
- Η εργασία θα ολοκληρωθεί με τα συμπεράσματα και τον προβληματισμό που προέκυψε από την έρευνα αυτή.

Κεφάλαιο 1ο: Η ιθαγένεια-Στοιχεία γενικής θεωρίας

1.1. Η ιθαγένεια στις σύγχρονες θεωρητικές αναζητήσεις της πολιτικής επιστήμης

Η σύγχρονη θεωρητική διαπραγμάτευση της ελληνικής ιθαγένειας, συνδέεται με την αναθεμελίωση της ιστορικής αφήγησης του κοινού μας παρελθόντος και γειώνει, όπως θα θίξουμε παρακάτω, την πολιτική επιστήμη με τις νέες αναζητήσεις για το έθνος-κράτος, τη δημοκρατία, την κοινωνία των πολιτών και την ενεργή ιθαγένεια ως σχέση άσκησης δικαιωμάτων.

Στην πολιτική θεωρία συναντάμε σήμερα διάφορους διαχωρισμούς και οριοθετήσεις όταν πρέπει να τοποθετηθούμε αναφορικά με την έννοια της ιθαγένειας. Υπ' αυτή την έννοια, η ιθαγένεια συνδέεται με την κρατική λειτουργία και τις αρμοδιότητες που ασκεί έναντι και υπέρ των πολιτών ενός Κράτους, με τη θεωρητική «διαμάχη» πολιτικών και πολιτισμικών εθνών,[2] που συνέχουν τους ανθρώπους με ενιαία ταυτότητα και κρατική έκφραση, με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών (πολιτικότητα)[3], την ιδιότητα του πολίτη ως καθολική κατάσταση (universal status), την άσκηση κοινωνικών (social citizenship) και πολιτικών δικαιωμάτων (civic citizenship). Είναι αλήθεια, ωστόσο, ότι όλες αυτές οι οπτικές γωνίες, από τις οποίες προσεγγίζεται το ζήτημα της ιθαγένειας σήμερα, δεν λειτουργούν αποκλείοντας τις επιμέρους αναγνώσεις και θεωρητικές αναζητήσεις αλλά μάλλον επικοινωνούν θεωρητικά και διαλέγονται επιστημονικά. Για παράδειγμα, ακόμη και αν η ιθαγένεια ως έννοια εξετάζεται ως νομική κατασκευή συμμετοχής και αποκλεισμού[4] επιλέγοντας ως οπτική γωνία προσέγγισης το στοιχείο του

---

[2] Schnapper D., *Η Κοινωνία των Πολιτών. Δοκίμιο πάνω στην ιδέα του σύγχρονου έθνους*, μετφ.-εισαγ. Δ. Παπαδοπούλου, Αθήνα: Gutenberg, 2000

[3] Ο.π. σ. 83-84

[4] Χριστόπουλος Δ., «Η ελληνική ιθαγένεια στην εποχή της μετανάστευσης-«παλιννόστησης», στο Μ. Τσαπόγας-Δ. Χριστόπουλος (επιμ.), *Τα δικαιώματα στην Ελλάδα 1953-2003. Από το τέλος του εμφυλίου στο τέλος της μεταπολίτευσης*, Αθήνα: Καστανιώτης, 2004, σ. 99

ανήκειν και του αποκλείειν από το πολιτικό μόρφωμα, η προβληματική ωστόσο που αναπτύσσεται περιλαμβάνει αναφορές τόσο για τη συγκρότηση της έννοιας της ιθαγένειας ως κρατικής αρμοδιότητας με διαφοροποιητικό στόχο (δίπολο ομογενείς/αλλογενείς) όσο και ως έκφραση του έθνους με πολιτισμικά χαρακτηριστικά (καταγωγή, γλώσσα, θρησκεία) ή ως έκφραση του πολιτικού έθνους με την έννοια της ενεργούς συμμετοχής των πολιτών για την άσκηση δικαιωμάτων.

Είναι γεγονός πως η θεωρητική συζήτηση για την ιθαγένεια και την ιδιότητα του πολίτη διευρύνθηκε τη δεκαετία του ’90 επηρεαζόμενη από τις διεθνείς εξελίξεις, που δημιουργούνταν μετά την πτώση των καθεστώτων του λεγόμενου υπαρκτού σοσιαλισμού, η οποία εγκαινίασε μια νέα εποχή, ένα νέο κοινωνικό «παράδειγμα»: το πέρασμα από το μεταπολεμικό ψυχροπολεμικό μοντέλο διεθνών σχέσεων των δύο υπερδυνάμεων ΗΠΑ-ΕΣΣΔ στην επικράτηση και καθιέρωση των ΗΠΑ ως «εγγυητή» του νέου διεθνούς status quo. Στο πλαίσιο αυτό, αναπτύχθηκαν επιμέρους εθνικισμοί με αποσχιστικές τάσεις, υποστασιοποιήθηκαν διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές προελεύσεις, που ενθαρρύνθηκαν μέσα σε ένα κλίμα διεθνών παρεμβάσεων για, την κατ’ επίκληση, υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επί της ουσίας, ωστόσο, επιχειρήθηκε να αναδιαμορφωθεί ο χάρτης της Ευρώπης στη βάση των συμφερόντων της μόνης υπάρχουσας πλέον υπερδύναμης των ΗΠΑ με τη ανοχή ή και την συναίνεση των κυρίαρχων δυνάμεων της Ε.Ε.. Παράλληλα, σε κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, η καθολική ηγεμονία των νεοφιλελεύθερων αντιλήψεων, που είχε εδραιωθεί πλέον μετά τα μέσα της δεκαετίας του ’80, κατοχύρωνε την υπεροχή των νόμων της ελεύθερης αγοράς, σε παγκοσμιοποιημένη πλέον κλίμακα, σε βάρος της δημόσιας σφαίρας, των κοινωνικών πολιτικών, των συλλογικών δικαιωμάτων και του κύρους των αποφάσεων των εθνικών κρατών και της ίδιας της πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό, αυτό που τίθεται εν αμφιβόλω στο μεταψυχροπολεμικό κόσμο είναι η

ικανότητα του κράτους να ελέγξει και να περιστείλει τις δυνάμεις της αγοράς που αντιστρατεύονται τα κοινωνικά οφέλη και τα δικαιώματα του ανθρώπου[5].

Απ' την άλλη η έκρηξη των σύγχρονων μεταναστευτικών ρευμάτων, που ακολούθησε ως συνέπεια των πολέμων για την πάταξη, δήθεν, της τρομοκρατίας, της αύξησης της φτώχειας και της επιδείνωσης των υπερχρεωμένων χωρών του Νότου, της οικολογικής υποβάθμισης και της διατροφικής κρίσης συνεπικουρούμενη από την επέλαση του άγριου καπιταλισμού στις πρώην ανατολικές χώρες, δοκιμάζει τις αντοχές των παραδοσιακών εθνών-κρατών. Δημιουργεί, μια νέα πολυπολιτισμική πραγματικότητα, εντός των σύγχρονων ευρωπαϊκών κρατών, ανθρώπων που απολαμβάνουν διαφορετικές κατηγορίες δικαιωμάτων. Παράλληλα με τους «πλήρεις πολίτες», που κατέχουν την ιθαγένεια ενός κράτους και απολαμβάνουν όλα τα δικαιώματα που συνεπάγεται αυτό, υπάρχουν και όσοι διαθέτουν περιορισμένα δικαιώματα (π.χ. μόνον δικαίωμα του εκλέγειν), οι υπό προθεσμία «μη-πολίτες» (ανήλικοι, προσωρινά στερούμενοι πολιτικών δικαιωμάτων), οι «ομογενείς», που αν και δεν έχουν την ιθαγένεια, τυγχάνουν, εντούτοις, προνομιακής μεταχείρισης καθώς και πλείστες νομικές κατηγορίες αλλοδαπών με διαβαθμισμένα δικαιώματα. Ορισμένες δε ομάδες αλλοδαπών διαβιούν σε ένα καθεστώς «ημι-πολιτών» λόγω της αναγνώρισης σε αυτούς περιορισμένων δικαιωμάτων πολιτικής έκφρασης (όπως, ελευθερία συναθροίσεων, συμμετοχή σε κόμματα, δικαίωμα ψήφου σε δημοτικές εκλογές κ.λ.π.)[6].

Μέσα στο πλαίσιο αυτό, αναπτυχθήκαν θεωρητικές προσεγγίσεις για την ιδιότητα του πολίτη[7] που είτε δίνουν έμφαση στην ιδέα της ίσης κοινωνικής αξίας (equal social worth) και της σύνδεσης της έννοιας της

---

[5] Ishay M.R., *Η ιστορία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Από την αρχαιότητα έως την εποχή της παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα: Σαββάλας, 2008, σ. 490

[6] Δημούλης Δ., «Ιδιότητα του πολίτη και πολιτικά δικαιώματα. Λειτουργία και υπέρβαση μιας διαφοροποιητικής κατασκευής», *Το δίκαιο της πολιτικής. Μελέτες συνταγματικής θεωρίας και ερμηνείας*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2001, σ. 165

[7] Ο.π., σ. 160, παραπομπή 10, ο Δ. Δημούλης, θεωρεί ότι η χρήση του όρου αυτού δεν είναι η προσφορότερη και γι' αυτό που θέλει να εκφράσει πιστεύοντας ότι η περίφραση «ενεργητική ένταξη στην πόλη» αποδίδει καλύτερα τον όρο citoyennete/citizenship

ιδιότητας του πολίτη με τα κοινωνικά δικαιώματα (Marshall, 1963[8]), είτε θεωρούν την ιδιότητα του πολίτη με ένα καθολικό παγκοσμιοποιημένο στάτους, όπου τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτή, συμβάλλουν στην ενεργοποίηση και ενίσχυση της δράσης ίσων αυτόνομων ατόμων μέσα στη κοινωνία των πολιτών, δηλαδή σε ένα πλαίσιο δικαιωμάτων-υποχρεώσεων (Oldfield 1990[9]). Αυτή η προσέγγιση της καθολικότητας της ιδιότητας του πολίτη δέχεται την κριτική από μια άλλη θεωρητική σχολή που ακριβώς τονίζει τη διαφοροποιητική λειτουργία που ασκεί η ιδιότητα του πολίτη μέσα στις πολυπολιτισμικές κοινωνίες, στις κοινωνίες που διαβιούν εξίσου μειονοτικές ομάδες (εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές κλπ) (Kymlicka-Norman, 2000[10]). Σε κάθε περίπτωση η κύρια διαφορά ανάμεσα στην «παραδοσιακή» κρατικιστική και νομική προσέγγιση της ιθαγένειας και την σύγχρονη «δημοκρατική» εκδοχή της έγκειται στην αποσύνδεση της εθνικότητας από την ιθαγένεια και την ενίσχυση της δημοκρατίας μέσα από την έκφραση μιας ενεργούς κοινωνίας πολιτών ως φορέων άσκησης δικαιωμάτων.

Στην εργασία αυτή, προσεγγίσαμε τη διαδικασία συγκρότησης της ελληνικής ιθαγένειας ως κρατική ιθαγένεια (state citizenship), δηλαδή σε σχέση με την υποστασιοποίηση του ελληνικού έθνους-κράτους του 19ου, που μορφοποιήθηκε μέσα από μια συνεχή διαδικασία ενσωμάτωσης και αποκλεισμού.

1.2. Η ιθαγένεια ως δεσμός του ατόμου με την πολιτεία

[8] Marshall T.H., et al, *Η ιδιότητα του πολίτη και η κοινωνική τάξη*, μετφ. Όλγα Στασινοπούλου, Αθήνα: Gutenberg, 1995

[9] Oldfield A., «Citizenship: an Unnatural Practice», *Political Quarterly*, 61 (2), 1990, pp. 177-187

[10] Kymlicka W. and Norman W. (eds), *Citizenship in diverse societies*, New York: Oxford University Press, 2000,

Σύμφωνα με τη νομική προσέγγιση η ιθαγένεια υποδηλώνει τον δημοσίου δικαίου δεσμό ενός ατόμου προς το Κράτος, στον λαό του οποίου αυτό ανήκει[11]. Η ιθαγένεια προσδίδεται στο άτομο από το Κράτος, το οποίο περιλαμβάνει τον κυρίαρχο λαό, στα πλαίσια μιας συγκεκριμένης εδαφικής επικράτειας. Σύμφωνα με την ίδια εκδοχή, η ιθαγένεια είναι έμφυτο/ενυπάρχον στοιχείο της κρατικής συγκρότησης[12]. Είναι ο δεσμός συγγένειας που αναπτύσσεται ανάμεσα στην υπό συγκρότηση πολιτεία και το λαό στον οποίο ανήκει ένα άτομο. Στην ανάλυσή του για τη φύση του δεσμού αυτού, που αναπτύσσεται ανάμεσα στην πολιτεία και το άτομο, ένα στέλεχος του Υπουργείου Εσωτερικών[13], εξηγούσε ότι η κοινωνική φύση του ανθρώπου δημιουργεί ορισμένους δεσμούς με τους οποίους ο άνθρωπος συνδέεται με το εξωτερικό περιβάλλον. Από αυτούς, άλλοι δημιουργούνται δια της γεννήσεως ενώ άλλοι εκ των υστέρων. Σπουδαιότεροι είναι ο δεσμός της συγγένειας με τον οποίο συνδέεται ο άνθρωπος μετά της οικογένειας και ο δεσμός της ιθαγένειας με τον οποίο συνδέεται μετά της πολιτείας στον λαό της οποίας ανήκει.

Η θεμελίωση της συνταγματικά κατοχυρωμένης πολιτείας προέρχεται από τον λαό σε αναφορά προς τον οποίο μορφοποιείται το συλλογικό πολιτικό «εμείς» κατά τη μετάβαση από τις προεθνικές κοινωνίες στα έθνη-κράτη. Η διαδικασία αυτή, περιλαμβάνει μια διττή λειτουργία. Αφενός τη σύσταση του συλλογικού υποκειμένου «λαός» που αποτελεί και την ίδια τη νομιμοποιητική βάση συγκρότησης της νέας πολιτειακής δομής και αφετέρου τη νέα συλλογική ταυτότητα που υποδηλώνει το στοιχείο ένταξης των μετέχοντων σε αυτή εν παραλλήλω με το στοιχείο του αποκλεισμού όσων δεν πληρούν τα κριτήρια κοινής υπαγωγής. Κατά αυτόν τον τρόπο, η ιθαγένεια, επιτελεί ταυτόχρονα μια συστατική και δηλωτική λειτουργία. Από τη μία, συγκροτεί το συλλογικό υποκείμενο του λαού και από την άλλη, υποδηλώνει ως

---

[11] Παπασιώπη-Πασιά Ζ., *Δίκαιο Ιθαγένειας*, 7η έκδ., Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2004, σ. 2
[12] Angus S., *Theories of Power and Domination: the politics of empowerment in late modernity*, London, Thousand Oaks, New Delhi, Sage, 2001, p. 187
[13] Γεωργιάδης Ι. Γ., *Η Ελληνική Ιθαγένεια*, Αθήνα: 1941 σ. 1

υπέρτατη αρχή τη στράτευση των υποκειμένων στο συλλογικό υποκείμενο που δημιουργείται από τον λαό, δηλαδή το Κράτος[14].

Μέσα από τη θεώρηση αυτή το συλλογικό υποκείμενο «λαός» αποτελεί τους πολίτες που έχουν την ιθαγένεια ενός Κράτους, όχι τυχαία, αλλά κατά τη βούληση αυτού, δηλαδή ο «λαός» αποτελεί μάλλον μια νομική κατασκευή, που προκύπτει κατά τη διαδικασία της κρατικής συγκρότησης, των εθνών-κρατών του 19ου. Στις διακηρύξεις των πρώτων συνταγματικών κειμένων της ελληνικής επανάστασης υπάρχει ένα συλλογικό υποκείμενο, στο όνομα του οποίου, διατυπώνεται η βούληση για την εγκαθίδρυση και θεμελίωση της νέας συνταγματικής τάξης. Αυτό το συλλογικό υποκείμενο περιέχει στοιχεία αυτοαναφορικότητας δεδομένου ότι δεν υφίσταται ως τέτοιο πριν από τη συνταγματική θεμελίωσή του, η οποία, ωστόσο, διεκδικείται επ' ονόματί του· διαμορφώνει την κοινή συλλογική ταυτότητα, μορφοποιεί την νέα πολιτική οντότητα (λαός) και συγκροτεί τη νέα κρατική μορφή (ιθαγένεια και επικράτεια)[15].

Αυτή η λειτουργία της ιθαγένειας διαμορφώνει το κοινό ανήκειν που συγκροτείται πολιτικά παίρνοντας τη μορφή του έθνους-κράτους κατά τον 19ο αιώνα μέσα από μια διαδικασία ομογενοποίησης πληθυσμών και αποκλεισμού του *άλλου*, του *διαφορετικού* ως αλλότριου με όρους εθνολογικής καταγωγής. Τη διαδικασία αυτή θα την παρακολουθήσουμε παρακάτω αναφορικά με την ελληνική περίπτωση συγκρότησης του ελληνικού εθνικισμού. Στο σημείο αυτό αρκεί να επισημάνουμε, ότι ο *λαός* αποτελεί μια έννοια ευρύτερη του *έθνους*, αν και κατά τη νεωτερική περίοδο σχεδόν ταυτόσημη[16]. Ο κυρίαρχος *λαός* περιλαμβάνει τόσο το κυρίαρχο έθνος ενός Κράτους, όσο και τις μειονότητες (εθνοτικές, γλωσσικές,

---

[14] Χριστόπουλος Δ., «Περιπέτειες της ελληνικής ιθαγένειας: Ποιος (δεν) έχει τα «προσόντα» να είναι Έλληνας;», *Θέσεις*, τ. 87, 2004, σ. 62

[15] Σχετικά με τη συγκρότηση του συντακτικού υποκειμένου μέσα από τις πράξεις συνταγματικής θεμελίωσης του ελληνικού κράτους βλ. Παπαστυλιανός Χρ., «Η συγκρότηση του συντακτικού υποκειμένου στα συνταγματικά κείμενα της ελληνικής επανάστασης», *Σύγχρονα Θέματα*, τεύχος 98, Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2007

[16] Όσο τα κράτη τείνουν σε ομογενοποίηση των πολιτών τους και σε αφομοίωση ή εξοβελισμό των μειοψηφιών ο δεσμός αυτός λαού-έθνους είναι πιο στενός και αδιατάρακτος.

θρησκευτικές κλπ). Το *έθνος*, από την άλλη, αποτελεί, όπως θα δείξουμε αναλυτικά παρακάτω, περισσότερο μια πολιτισμική έννοια, μια κατασκευή της νεωτερικής κοινωνίας, που συνέχει τους πολίτες με αρχέγονους δεσμούς υπαγαγώντας τους φαντασιακά σε ένα κοινό παρελθόν.

1.3. Η εθνικότητα (ethnic citizenship) και ιδιότητα του πολίτη (civic citizenship) ως βάση της ιθαγένειας

Στην προηγούμενη ενότητα εστιάσαμε τη προσοχή μας στη διαδικασία κρατικής συγκρότησης (λαός-πολιτεία-επικράτεια) και στην πρόσληψη της ιθαγένειας ως συνδετικού κρίκου (δεσμού) του ατόμου με την πολιτεία. Στην ενότητα αυτή, θα μας απασχολήσει περισσότερο η βάση πάνω στην οποία στηρίζεται αυτός ο δεσμός, δηλαδή η κοινή υπαγωγή και το αίσθημα του ανήκειν σε ένα έθνος-κράτος.

Στην πολιτική θεωρία έχει επικρατήσει ένας διαχωρισμός σχετικά με τη βάση της ιθαγένειας η οποία βασίζεται είτε στην αρχή της εθνικότητας (όπως η γερμανική περίπτωση) είτε στην αρχή της δημοκρατικής ιθαγένειας ή ιδιότητας του πολίτη (όπως η γαλλική περίπτωση). Η βασική διαχωριστική γραμμή έγκειται στο ότι στο γερμανικό δίκαιο ιθαγένειας η αρχή που συνέχει το γερμανικό λαό είναι η εθνικότητα που βασίζεται σε μια δέσμη κοινών πολιτισμικών αναφορών (γλώσσα, θρησκεία, καταγωγή κλπ) και στο κοινό αίσθημα του ανήκειν (εθνική συνείδηση). Αντίθετα, η αρχή που συγκροτεί το γαλλικό έθνος είναι η πολιτική ενότητα, η συνειδητοποιημένη συμμετοχή των πολιτών στη βάση ενός ιδεατού κοινωνικού συμβολαίου που βασίζεται στις αρχές της ισότητας και της ελευθερίας καθορίζοντας την ιδιότητα του πολίτη ως συμμετοχική διαδικασία και άσκηση δικαιωμάτων.

Από τις αρχές αυτές απορρέουν δύο βασικές σχολές σκέψης που τείνουν να προσεγγίζουν το έθνος είτε ως ενότητα ανθρώπων, σύμφωνα με τη βούλησή τους[17], κατά τη γαλλική εκδοχή, είτε ως ενότητα ανθρώπων, η οποία

[17] Ο Ρενάν, προσπαθεί να εννοιολογήσει το έθνος στη φημισμένη διάλεξή του στη Σορβόνη το 1882, τη στιγμή που το γαλλικό έθνος υπήρχε ήδη ως κρατική οντότητα. Σύμφωνα με τη θεώρηση του Ρενάν, αυτό που δημιουργεί το έθνος δεν είναι ούτε η εθνότητα ούτε η φυλή, η γλώσσα ή η θρησκεία. Το έθνος αποτελεί το σώμα των πολιτών που έχουν πραγματώσει την ελευθερία τους και κατακτήσει τα δικαιώματα που απορρέουν από την ιδιότητα του πολίτη ως απαράγραπτα ατομικά δικαιώματα. Η κατάκτηση αυτή προέκυψε μετά την πάλη που διεξάγανε οι υπό συγκρότηση πολίτες ενός κράτους ενάντιον των ευγενών και του βασιλιά

προκύπτει από κοινά πολιτισμικά χαρακτηριστικά (ιστορία, παραδόσεις, γλώσσα, θρησκεία κλπ), τα οποία συγκροτούν μια κοινή εθνική συνείδηση, σύμφωνα με τη γερμανική εκδοχή. Με άλλα λόγια, η «γέννηση» του έθνους-κράτους και συνακόλουθα της ιθαγένειας συνδέονται οργανικά με την εμφάνιση της νεωτερικής κοινωνίας του Γαλλικού Διαφωτισμού και του γερμανικού ρομαντισμού.

Η διάκριση ανάμεσα στη γαλλική και τη γερμανική εκδοχή συνδέεται με δύο εκ διαμέτρου αντίθετες αντιλήψεις αναφορικά με την εμφάνιση των εθνών. Η γαλλική εκδοχή, βασίζεται στην εννοιολόγηση του έθνους ως προϊόντος της ιστορίας, που εξαιτίας ορισμένων παραγόντων που έδρασαν από κοινού σε ένα συγκεκριμένο χώρο και χρόνο προσέδωσαν σε προεθνικές κοινότητες τον ενιαίο χαρακτήρα του έθνους. Μια αιτιότητα γέννησης των εθνών που δεν λειτουργεί νομοτελειακά αλλά συγκρουσιακά μέσα από συνθετότητες, πολιτισμικές προσμίξεις, τομές, συνέχειες και ασυνέχειες παράγοντας την «ορμητική είσοδο των μαζών στον δημόσιο χώρο»[18]. Αντίθετα, η γερμανική αντίληψη, εκπορευόμενη από τις αντιλήψεις της Ρομαντικής Σχολής, των Χέρντερ και Φίχτε, στήριξε την εννοιολόγηση του έθνους σε «αντικειμενικά» στοιχεία, που προϋπάρχουν του έθνους στο πλαίσιο της ύπαρξης μιας ενιαίας συγγενικής «φυλετικής» ομάδας, όπως το αίμα, η γλώσσα, ο πολιτισμός, το έδαφος. Αυτά τα διάσπαρτα γερμανικά φύλα συγκροτούν στη συνέχεια τη συλλογικότητα του *Volk*. Ωστόσο, δεν θα πρέπει να μας διαφεύγει ότι αυτές οι διαφοροποιητικές εννοιολογήσεις γύρω από το έθνος, που έχουν τις ρίζες τους στην εμφάνιση της νεωτερικής κοινωνίας, αφενός προέκυψαν μέσα από διαφορετικές ιστορικοπολιτικές διαδρομές και γεωγραφικές ενότητες και αφετέρου σχετικοποιούνται με το πέρασμα των

(των δύο προεθνικών μορφών εξουσίας). Μέσα από την πάλη αυτή παραμερίστηκαν επιμέρους καταγωγικές διαφορές και πλέον όλοι αισθάνονταν Γάλλοι βάσει του νόμου που οι ίδιοι θέσπισαν και προς τον οποίο έχουν τώρα αναφορά, το νόμο της ισότητας, ελευθερίας και αλληλεγγύης, που υπάρχει άπαξ αλλά και ανά πάσα στιγμή ως «καθημερινό δημοψήφισμα», βλ. σχετ. Ελεφάντης Α., «Το έθνος του Διαφωτισμού» στο Χρ. Λούκος (επιμ.), *Κοινωνικοί Αγώνες και Διαφωτισμός. Μελέτες αφιερωμένες στον Φίλιππο Ηλιού*, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο: 2007

[18] Ελεφάντης, ο.π.

χρόνων εξαιτίας ακριβώς των νέων συνθηκών. Αυτό που ισχυριζόμαστε είναι ότι η μία ή άλλη καταγωγική αρχή του έθνους διαπλέκονταν με τα πολιτικά διακυβεύματα της εποχής και των ιδιαίτερων τοπικών συνθηκών, των αντιφάσεων και των ανταγωνισμών ανάμεσα στα υπό διαμόρφωση έθνη-κράτη. Για παράδειγμα, στη περίπτωση του ζητήματος της Αλσατίας-Λωραίνης που αποτελούσε μια διαφιλονικούμενη περιοχή, οι μεν Γάλλοι πρόεβαλαν το υποκειμενικό στοιχείο της βουλήσεως του πληθυσμού της περιοχής να ανήκει στο γαλλικό έθνος τη στιγμή που οι Γερμανοί υποστήριζαν τα «αντικειμενικά» «φυλετικά» χαρακτηριστικά του πληθυσμού (γλώσσα, φυλή, πολιτισμός)[19]. Στη διαφορετική αυτή εννοιολόγηση του έθνους παραπέμπουν οι σημερινές μορφές άσκησης των πολιτικών ιθαγένειας σε Γαλλία και Γερμανία. Στη Γαλλία, η κρατικιστική, αφομοιωτική αντίληψη, διαπερνά και το δίκαιο ιθαγένειας, μετατρέποντας αυτόματα τους μετανάστες δεύτερης γενιάς σε Γάλλους πολίτες, σύμφωνα με την αρχή του εδάφους ενώ στη Γερμανία, τηρείται μια περιοριστική πολιτική προς τους μη γερμανικής καταγωγής μετανάστες την ίδια ώρα που στους γερμανικής καταγωγής προερχόμενους από τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ επιφυλλάσεται μια σαφώς ευνοϊκότερη μεταχείριση, ακολουθώντας το δίκαιο του αίματος ως βάση της ιθαγένειας[20].

Ωστόσο, η ιθαγένεια τόσο ως ιδεολογία όσο και ως διοικητική πρακτική περιλαμβάνει και τις δύο αυτές αρχές με την έννοια ότι το διακύβευμα της νεωτερικής κοινωνίας, που συνδέθηκε οργανικά με το εθνικοαπελευθερωτικό πρόταγμα της αυτοδιάθεσης των λαών και τη διεκδίκηση ενός κράτους με συγκεκριμένη εδαφική κυριαρχία για κάθε έθνος, πλαισιώθηκε στη συνέχεια με την καθιέρωση της κοινωνίας των πολιτών και ενός κράτους που χαρακτηρίζεται από το δίπολο δικαιώματα/υποχρεώσεις. Με άλλα λόγια, η πρώτη ύλη που συνέχει τους ανθρώπους, δηλαδή η κοινή καταγωγή/εθνική

[19] Brubaker R., *Citizenship and Nationhood in France and Germany*, Cambridge, Massachusetts, London: Harvard University Press, 1996

[20] Βλ. σχετ. Brubaker, ο.π.. Οι αναλογίες του γερμανικού παραδείγματος με την ελληνική περίπτωση των ομογενών ποντιακής καταγωγής από την τ. ΕΣΣΔ είναι εμφανείς.

συνείδηση ή η κατ' επιλογή συμμετοχή σε ένα έθνος λειτουργεί περισσότερο συνδυαστικά και σε κάθε περίπτωση συνδέεται με τις ιδιαιτερότητες κάθε πολιτειακής συγκρότησης μέσα σε συγκεκριμένες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες. Η αρχή της εθνικότητας και η αρχή των δικαιωμάτων ενυπάρχουν στο σώμα της ιθαγένειας με την έννοια ότι κατά τη φάση της συγκρότησης των εθνών-κρατών πρώτα μετασχηματίστηκαν οι αποκλεισμένοι πληθυσμοί σε πολίτες ενώ στη συνέχεια διασφάλισαν την αποκλειστικότητα της συμμετοχής[21].

Η διαδικασία αυτή στηρίχθηκε, σε ορισμένες χώρες και στην Ελλάδα, στην οργάνωση ενός ομογενοποιητικού μοντέλου του έθνους ως πρώτης ύλης που περιλαμβάνει μέλη που συνδέονται μεταξύ τους με αρχέγονους δεσμούς. Γίνεται, νομίζουμε σαφές, πως στο πλαίσιο όλης αυτής της διαδικασίας, ομάδες που δεν εντάχθηκαν στο εθνικό αφήγημα μέσω της αφομοίωσης τους, είτε αποκλείστηκαν και εξοβελίστηκαν είτε, παρέμειναν ως μειονότητες αποκλείνοντας ωστόσο σε σχέση με το ομογενοποιητικό μοντέλο του έθνους.

Βλέπουμε στο σημείο αυτό πως οι έννοιες *λαός* και *έθνος* διαχωρίζονται ουσιαστικά από την αρχική τους, κατά τη νεωτερική περίοδο, ταυτοσημία, όπου το πρόταγμα ήταν ένα κράτος για ένα έθνος. Η ύπαρξη των μειονοτήτων εντός της ίδιας εδαφικής επικράτειας, όπου υπάρχει ως πλειοψηφία το κυρίαρχο έθνος, υποδηλώνει την συγκατοίκιση τους εντός του ίδιου κράτους και την υπαγωγή τους στον ίδιο λαό.

Στη πολιτική θεωρία υιοθετούνται παραπλήσιοι ορισμοί για να εκφράσουν επιστημονικά τις παραπάνω σκέψεις, όπως το δίπολο πολιτικό/πολιτισμικό έθνος. Με την έννοια πολιτικό έθνος η Schnapper επιχειρεί να ορίσει μια ενότητα ατόμων που βασίζεται σε μια ενεργητική κοινωνία πολιτών που πραγματώνει τη σύγχρονη αντίληψη της ιδιότητας του πολίτη ως ενεργού υποκειμένου και συμμετέχοντα στη δημοκρατική

[21] Soysal Nuboglou Y., "Changing citizenship in Europe. Remarks on postnational membership and the national state" *Citizenship, Nationality and Migration in Europe*, ed. by D. Cesarani and M. Fulbrook, New York, 1997, p. 17

διαδικασία ενώ ως πολιτισμικό έθνος «θα ορίσουμε επίσης ως πολιτισμικό έθνος τις ομάδες των ανθρώπων που ζουν ως οι κληρονόμοι μιας ιστορικής και πολιτισμικής κοινότητας (συχνά κατασκευασμένης με όρους της κοινής καταγωγής) και μοιράζονται τη θέληση να τη διατηρήσουν».[22]

[22] Schnapper, ο.π., σ. 53-54

1.4. Το ιστορικό υπόστρωμα της ελληνικής ιθαγένειας

Η διαδικασία υποστασιοποίησης του ελληνικού έθνους-κράτους του 19ου που περιλάμβανε και την ελληνική ιθαγένεια, δηλαδή οριοθετούσε τα κριτήρια ή αργότερα τα *προσόντα* του Έλληνα πολίτη, παρουσίαζε μια ιδιαιτερότητα πέραν όσων έχουν ήδη αναφερθεί για τις συγκροτήσεις των εθνών-κρατών αλλού.

Στην ελληνική περίπτωση, η συγκρότηση του ελληνικού έθνους αποτελούσε μάλλον το πέρασμα από το μιλλέτ των Ρωμιών ως ενός θρησκευτικού συνόλου με κοσμικό περιεχόμενο εντός της οθωμανικής αυτοκρατορίας (ελληνοχριστιανική κοινότητα)[23] στην εθνικοποίησή του μέσω της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 όπου διεκδικήθηκε εδαφική ακεραιότητα και κυριαρχία (κράτος).

Τα κριτήρια,[24] που όριζαν την *ελληνικότητα* στα πρώτα Συντάγματα της Ελληνικής Επανάστασης, είχαν επιλεγεί υπό το βάρος μιας διαλεκτικής σχέσης ανάμεσα στους αλύτρωτους και τους ελεύθερους Έλληνες. Με την έννοια, ότι τα κριτήρια αυτά έπρεπε να καλλιεργούν αδιαλείπτως την συγγένεια των αλύτρωτων με τους ελεύθερους Έλληνες, ως ενιαίο όλον, το γένος των Ρωμιών, και με τον τρόπο αυτό να νομιμοποιείται η εθνική αλυτρωτική ιδεολογία που έθετε το όραμα μιας μεγαλύτερης γεωγραφικά ελληνικής επικράτειας.

Μετά την αγόρευση του Ιωάννη Κωλέττη στις 14.1.1844, κατά τη συζήτηση στην Εθνοσυνέλευση για το ζήτημα των ετεροχθόνων, η εθνική ιδεολογία κινήθηκε στην γραμμή της υιοθέτησης της Μεγάλης Ιδέας, που μετατόπιζε την οπτική γωνία από το «ελληνικό» στο «ελλαδικό»[25]. Η ενίσχυση και νομιμοποίηση της εθνικής αλυτρωτικής ιδεολογίας στηριζόταν: α) στην

---

[23] Βλ. ενδεικτικά Αναγνωστοπούλου Σ., *Μικρά Ασία 19ος -1919. Οι ελληνορθόδοξες κοινότητες. Από το Μιλλέτ των Ρωμιών στο Ελληνικό Έθνος*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα,1998

[24] Βόγλη Ελ. , *«Έλληνες το γένος». Η ιθαγένεια και η ταυτότητα στο εθνικό κράτος των Ελλήνων (1821-1844)*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, 2007

[25] Σκοπετέα Έλλη, *Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα. Όψεις του εθνικού προβλήματος στην Ελλάδα (1830-1880)*, Αθήνα: Πολύτυπο, 1988, σ. 258

αντίληψη ότι ο ελληνικός λαός ήταν μέρος ενός ευρύτερου ελληνισμού που οριζόταν με πολιτισμικά χαρακτηριστικά (ομόδοξο, ομόαιμο, ομόγλωσσο) αποτελώντας την ελληνική ομογένεια[26] και β) ότι το ελληνικό δίκαιο ιθαγένειας όφειλε αφενός να ενισχύει τους δεσμούς συγγένειας με το κομμάτι αυτό αλλά ταυτόχρονα να διασφαλίζει και την παραμονή και εγκατάσταση αυτών εκτός Ελλάδας.

Οι ομογενείς προερχόμενοι από τα εκτός Ελλάδος μέρη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας αν και δυνάμει αποτελούσαν ένα σώμα πρόθυμων αγωνιστών με στόχο την απελευθέρωση των ιδιαίτερων πατρίδων τους, ωστόσο η μαζική μετανάστευσή τους προς την απελευθερωμένη ελληνική επικράτεια θα στερούσε με την απουσία τους από τη γειτονική χώρα το βασικό επιχείρημα όλης της μεγαλοϊδεατικής πολιτικής που στηρίζονταν στην ενεργό παρουσία ελληνικών πληθυσμών στις αλύτρωτες ελληνικές χώρες[27].

Από τα παραπάνω, γίνεται σαφές, νομίζουμε, ότι η ελληνική ιθαγένεια, η απόδοση δηλαδή της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη, στηρίχθηκε σε κριτήρια, που καθορίζονταν από την προεθνική κατηγορία του γένους, σε συσχέτιση με το οθωμανικό μιλλέτ. Με τον τρόπο αυτό εξυπηρετούνταν η πολιτική βούληση που ήθελε να διατηρεί πάντα άσβεστη τη διασύνδεση των Ελλήνων το γένος ένθεν κακείθεν ως ενιαίο σύνολο ελληνισμού που υπερέβαινε τα στενά όρια της εδαφικής επικράτειας.

Η ελληνική ιδιαιτερότητα, το *γένος*, αν και αποτελούσε μια προεθνική μη «καταγωγική» αλλά θρησκευτική κατηγοριοποίηση που παρέπεμπε άμεσα στο οθωμανικό μιλέτ ων ορθοδόξων, των Ρωμιών, χρησιμοποιούνταν ωστόσο ως «καταγωγική» και εθνική κατηγοριοποίηση στο καλούπι ενός εισαγόμενου jus sanguinis (αρχής του αίματος), που διέπνεε, όπως δείξαμε, την ιδέα του

[26] Στο Ηγεμονικό Σύνταγμα του 1832 χρησιμοποιείται για πρώτη φορά ο όρος «ομογενής», βλ. σχετικά στο Μπαλτσιώτης Λ., «Ιθαγένεια και πολιτογράφηση στην Ελλάδα της μετανάστευσης: (αντι)φάσεις μια αδιέξοδης πολιτικής», στο Μ. Παύλου-Δ. Χριστόπουλος (επιμ.), *Η Ελλάδα της μετανάστευσης. Κοινωνική συμμετοχή, δικαιώματα και ιδιότητα του πολίτη*, Αθήνα: Κριτική σ. 306

[27] Βλ. σχετ. Βόγλη, ο.π., σ. 363

γερμανικού ρομαντισμού περί έθνους. Με την εμπέδωση των καταγωγικών μύθων από τον πληθυσμό του υπό διαμόρφωση εθνικού κράτους μέσα και από την σταδιακή εξέλιξή τους από τις ομάδες των ελίτ, οι κατηγοριοποιήσεις *γένος* και *ομογένεια* αποτέλεσαν τα εργαλεία των διεκδικήσεων, εθνικών μύθων και οραμάτων, που ανά πάσα στιγμή μπορούσαν να προσαρμοσθούν και να μεταβληθούν συγκυριακά, στο πλαίσιο της μοναδικότητας των υποκειμένων που συνιστούν το εν πολλοίς περιούσιο γένος[28].

Στο πλαίσιο αυτό, η μελέτη των πρώτων Συνταγμάτων της Επανάστασης του 1821 θα αποτελούσε ένα χρήσιμο οδηγό για την κατανόηση της σχέσης λαός/έθνος-κράτος και την υιοθέτηση των σύγχρονων αντιλήψεων του ελληνικού δικαίου ιθαγένειας αλλά ώστοσο η αναλυτική παρουσίαση της συγκεκριμένης περιοδολόγησης και ερμηνείας υπεκφεύγει της παρούσας εργασίας[29].

Ενδεικτικά θα μπορούσε να αναφερθεί ότι στον «Οργανισμό της Ανατολικής Χέρσου Ελλάδος» της 16.11.1821, οριζέται ότι «Έλληνες» είναι όσοι «πιστεύουσιν εις Χριστόν», «μέτοικοι» όσοι κάτοικοι της χώρας δεν είναι χριστιανοί ενώ «ξένοι» όσοι υποστηρίζονται από ξένη δύναμη.

Αντίστοιχα, στο πρώτο Σύνταγμα που ψηφίσθηκε στην Επίδαυρο την 1.1.1822 η ιδιότητα του Έλληνα συνδέθηκε με όσους κατοίκους της επικράτειας της Ελλάδος πιστεύουν στο Χριστό είναι, με άλλα λόγια, χριστιανοί.

Εξ αυτού, διαφαίνεται ότι το ελληνικό έθνος στην αρχική συγκρότησή του δεν υποδήλωνε την εθνολογική προέλευση (φυλή, γλώσσα, πολιτισμός) αλλά την κοινή υπαγωγή σε μια κρατική επικράτεια ενός ορισμένου επαναστημένου πληθυσμού με χριστιανική πίστη[30].

---

[28] Μπαλτσιώτης Λ., «Η ιθαγένεια στον ψυχρό πόλεμο», στο συλλογικό τόμο *Τα δικαιώματα στην Ελλάδα 1953-2003. Από το τέλος του εμφυλίου στο τέλος της μεταπολίτευσης*, Αθήνα: Καστανιώτης, 2004, σ. 81

[29] Για το θέμα αυτό σημαντική είναι η μελέτη της Βόγλη Ελ., ο.π.

[30] Δημούλης Δ., «Λαός, Έθνος & Πολίτες στην ελληνική συνταγματική ιστορία» *Το δίκαιο της πολιτικής. Μελέτες συναγματικής θεωρίας και ερμηνείας*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2001, σ. 386

Δίπλα στους αυτόχθονες Έλληνες περιλαμβάνονται και οι «έξωθεν ελθόντες», που είναι εξεγερμένοι χριστιανοί της οθωμανικής αυτοκρατορίας και οι «ξένοι», που είναι οι Φιλέλληνες που συμμετείχαν στην επανάσταση και επιθυμούν να γίνουν Έλληνες. Το δίκαιο ιθαγένειας, στη συγκεκριμένη περίπτωση, στηρίζεται στην αρχή της θρησκείας (ius religionis) και του εδάφους (ius soli), δηλαδή στο ανήκειν στο γένος και στο κατέχειν την εντοπιότητα.

Το Σύνταγμα του 1823 υιοθετεί πέραν του κριτηρίου της θρησκευτικής πίστης για την υπαγωγή στο ελληνικό έθνος το κριτήριο της γλώσσας. Η ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου δικαίου αφορά στην υιοθέτηση του όρου «αλλοεθνής» έναντι του όρου «ξένος» τονίζοντας τα εθνοτικά χαρακτηριστικά του Έλληνα.

Με το Σύνταγμα του 1827 εισήχθη για πρώτη φορά το κριτήριο του δεσμού αίματος (τέκνα Έλληνα πατέρα στο εξωτερικό) ως βάση κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας (ius sanguinis), το οποίο στη συνέχεια επεκτάθηκε και αποτελεί σήμερα τη βάση του ελληνικού δικαίου ιθαγένειας.

Το Σύνταγμα του 1844, στο άρθρο 3, λακωνικά αναφέρει ότι «Πολίται είναι όσοι απέκτησαν ή αποκτήσωσι τα χαρακτηριστικά του πολίτου κατά τους Νόμους του Κράτους», διάταξη σύμφωνα με την οποία παρέχεται από το Σύνταγμα η εξουσιοδότηση στον νομοθέτη να τα συγκεκριμενοποιήσει.

1.5. Το δίκαιο της ελληνικής ιθαγένειας τη δεκαετία του '40

1.5.1 Η κτήση της ελληνικής ιθαγένειας

Στο πλαίσιο της εργασίας αυτής, δεν κρίναμε σκόπιμο, να παραθέσουμε την πολυνομία και τις διάσπαρτες διατάξεις που καθορίζουν το καθεστώς απόδοσης ή αναγνώρισης της ελληνικής ιθαγένειας σε ομάδες πληθυσμών που λόγω των ειδικών ιστορικών γεγονότων (εθνική ολοκλήρωση με προσκτήσεις νέων εδαφών, μετέπειτα Μικρασιατική Καταστροφή κλπ) προστίθονταν στον εθνικό πληθυσμό. Κάτι τέτοιο, θα κούραζε, νομίζουμε, και θα αφυδάτωνε το νόημα της ερευνητικής μας δουλειάς, όσον αφορά στη διαδικασία αποστέρησης της ελληνικής ιθαγένειας την ίδια περίοδο. Επειδή, ωστόσο, η απώλεια ιθαγένειας δεν μπορεί να ειδωθεί χωρίς να γίνει κατανοητή και η ίδια η διαδικασία κτήσης της ιθαγένειας, θεωρούμε απαραίτητη μια μικρή αναφορά στις αρχές κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας τη συγκεκριμένη περίοδο. Ήδη σε προηγούμενη ενότητα αναφερθήκαμε στα κριτήρια που συγκροτούν την *ελληνικότητα*, σύμφωνα με τα πρώτα συνταγματικά κείμενα. Στο κεφάλαιο αυτό θα δούμε πως αυτά συνδέονται με το δίκαιο ιθαγένειας.

Το δίκαιο ιθαγένειας αποτελεί το σύνολο των νομικών κανόνων που ορίζουν τη διαδικασία κατά την οποία αποκτάται και απώλλυται η ιθαγένεια μιας πολιτείας η οποία αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του κράτους[31].

Ανάλογα, με την προσέγγιση της κάθε πολιτείας στο τι συνιστά η ιδιότητα του πολίτη ή, με άλλα λόγια, στο πως συγκροτείται το ίδιο το κράτος στην επικράτειά του, ακολουθείται και επιλέγεται η βασική αρχή που διέπει το δίκαιο ιθαγένειας.

Η προτίμηση της αρχής του αίματος ή του εδάφους για τον καθορισμό από γέννηση ενός προσώπου δεν ισχύει κατ' απόλυτο τρόπο σε όλες τις χώρες αλλά συνδέεται με τις ειδικές συνθήκες και περιστάσεις που ισχύουν σε μια

[31] Παπασιώπη-Πασιά Ζ., ο.π., σ. 10

χώρα[32]. Κατ' αυτή την αντίληψη, εάν μια χώρα είναι υποδοχέας μεγάλου αριθμού μεταναστών, θα μπορούσε να επιλέξει το δίκαιο του εδάφους, προκειμένου να «αφομοιώσει» σταδιακά τους νέους μεταναστευτικούς πληθυσμούς ενώ μια χώρα με μικρό αριθμό αλλοδαπών θα μπορούσε κάλιστα να χρησιμοποιήσει την αρχή του αίματος, προκειμένου να «ομογενοποιήσει» έτι περαιτέρω την εθνική της ομάδα. Το ίδιο ισχύει και για την Ελλάδα, την περίοδο που εξετάζουμε εδώ, που αποτελούσε χώρα εξόδου μεταναστών, και άρα το «συμφέρον» της χώρας επέβαλε τη διατήρηση του δεσμού με τους υπηκόους της εν την αλλοδαπή. Η ίδια σκέψη είχε ήδη εκφρασθεί παλιότερα από τον Χαρίλαο Τρικούπη, για τα κράτη που είχαν «χρείαν εισαγωγής έξωθεν κατοίκων» και τα κράτη που είχαν «χρείαν εξαγωγής κατοίκων». Στην πρώτη περίπτωση μπορούσε να εφαρμοσθεί η αρχή της εντοπιότητας (εδάφους) ενώ στη δεύτερη η αρχή του αίματος[33].

Η ιθαγένεια ενός κράτους, ειδικά την περίοδο που μελετάμε εδώ, αποκτούνταν κατά την εφαρμογή Διεθνών Συνθηκών που ρύθμιζαν τις σχέσεις των κρατών μετά τη λήξη των πολέμων κατά την προσάρτηση νέων εδαφών στη φάση της εθνικής ολοκλήρωσης (π.χ. Η εν Λονδίνω υπογραφείσα την 17/29 Μαρτίου 1864 συνθήκη περί ενώσεως των Ιονίων Νήσων μετά του Βασιλείου της Ελλάδας, Η Συνθήκη Αθηνών (1913), κ.α.)[34]. Η κτήση της ελληνικής ιθαγένειας συνδέθηκε με σημαντικά γεγονότα της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας (Συνθήκη της Λωζάνης, Συμφωνία της Άγκυρας κλπ). Ιδιαίτερα, μετά την Μικρασιατική Καταστροφή ακολούθησε ένα μεγάλο κύμα προσφύγων όχι μόνο ελληνικής καταγωγής, στα τέκνα των οποίων (Αρμενίων και Κιρκασίων) δόθηκε η δυνατότητα να αποκτήσουν την ελλληνική ιθαγένεια (άρθρο 5 του διατάγματος της 12 Αυγούστου 1927 «περί κυρώσεως και

[32] Γεωργιάδης Ιωσ., ο.π., σ. 6-7
[33] Βόγλη Ε., ο.π., σ. 358
[34] Στις περιπτώσεις αυτές η ιθαγένεια κτάται με τη διαδικασία της **αθρόας πολιτοποιήσεως**, δηλαδή την αθρόα απονομή της ιθαγένειας μιας πολιτείας προς τους υπηκόους άλλης πολιτείας η οποία έπεται όταν τα εδάφη της έχουν αποσπασθεί από αυτή και προσαρτηθεί στη νέα πολιτεία. Τέτοια ήταν η περίπτωση ελληνοποιήσεων δια της Συνθήκης Αθηνών του 1913.

τροποποιήσεως του από 13/15 Σεπτεμβρίου 1926 ν.δ. περί τροποποιήσεως διατάξεων του αστικού νόμου»).

Όπως ήδη έχουμε θίξει και παραπάνω η κτήση της ιθαγένειας αλλά κυρίως και η βάση κτήσης της ιθαγένειας (από γέννηση, πολιτογράφηση κλπ[35]) συνεπάγονται και πολίτες με διαβαθμισμένα δικαιωμάτα. Στην ελληνική νομοθεσία απαντώνται διάφορες κατηγοριοποιήσεις που προσπαθούν να εκφράσουν την πραγματική κατάσταση είτε των πολιτών είτε των κατοίκων, μεταναστών κλπ που διαβιούν στο ελληνικό κράτος. Οι κατηγοριοποιήσεις αυτές βασίζονται στο δίπολο ένταξης και αποκλεισμού από συγκεκριμένα δικαιώματα, τα οποία αναλόγα από την κατηγορία στην οποία ανήκει ένα πρόσωπο είτε εκ του νόμου του εκχωρούνται και μπορεί να τα ασκήσει είτε αποκλείεται από αυτά ή μέρος αυτών. Η κύρια διαφορά στους κατέχοντες ή μη την ελληνική ιθαγένεια είναι η δυνατότητα άσκησης των πολιτικών τους δικαιωμάτων, ενώ οι αλλοδαποί περιορίζονται στην άσκηση αστικών δικαιωμάτων[36].

---

[35] Δύο βασικές αρχές κτήσης της ιθαγένειας σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο είναι: α) η **εθνικότητα**, που συνδέεται με την **αρχή του αίματος (jus sanguinis)**, και συνακόλουθα με την καταγωγή και την υπαγωγή του ατόμου σε ένα έθνος, η οποία γίνεται με συγκεκριμένα κριτήρια (πολιτισμικά: θρησκεία, γλώσσα, εθνική συνείδηση). Στην περίπτωση αυτή η ιθαγένεια κτάται από τη γέννηση ενός ατόμου από πατέρα ή μητέρα Έλληνες, ανεξάρτητα από τον τόπο που γεννιέται το άτομο (στην ημεδαπή ή στην αλλοδαπή) και β)η **εντοπιότητα**, που συνδέεται με την **αρχή του εδάφους (jus soli)** βάση της οποίας η ιθαγένεια κτάται λόγω γεννήσεως στο έδαφος μιας χώρας.
Άλλη θεμελιώδης βάση της ιθαγένειας είναι **η αρχή της ατομική βούλησης**, σύμφωνα με την οποία ο αλλοδαπός με δική του βούληση απευθύνεται στην πολιτεία και ζητά να αποκτήσει την ιθαγένεια του κράτους αυτού. Η διαδικασία αυτή αποτελεί την **πολιτογράφηση**, ήτοι την απόδοση της ιθαγένειας ενός κράτους σε ένα άτομο με ατομική κρατική πράξη, έπειτα από αίτησή του.

[36] Ενδεικτικά αναφέρουμε τις εξής κατηγορίες αστικής κατάστασης:
Ημεδαπός, είναι κάθε πρόσωπο που ανήκει στο λαό ενός κράτους, συνεπώς φέρει την ιθαγένεια αυτού, από την οποία απορρέουν μια σειρά δικαιωμάτων (αστικών, κοινωνικών, πολιτικών).
Αλλοδαπός, είναι κάθε πρόσωπο που δεν έχει την ιθαγένεια του κράτους στο οποίο διαμένει αλλά ανήκει στο λαό άλλου κράτους.
Ομογενής ή ομοεθνής, είναι κάθε πρόσωπο που ανήκει στο ίδιο έθνος («γένος»). Αντίστοιχα, **αλλογενής,** είναι κάθε πρόσωπο που είναι εκτός του ελληνικού γένους/έθνους.
Ανιθαγενής ή άπολις, είναι κάθε πρόσωπο που στερείται παντελώς ιθαγένειας. Σύμφωνα με τη νομολογία, θεωρείται ως αλλογενής.
Οι παραπάνω κατηγοριοποιήσεις λειτουργούν και συνδυαστικά:
Ημεδαπός αλλογενής, είναι το πρόσωπο που ανήκει στο λαό ενός κράτους αλλά όχι στο ίδιο έθνος. Πρόκειται για τους μειονοτικούς και μια μερίδα των πολιτογραφηθέντων Ελλήνων.

1.5.2 Η απώλεια της ελληνικής ιθαγένειας

Στην παρούσα ενότητα θα επικεντρώσουμε το ενδιαφέρον μας στο θέμα της απώλειας της ιθαγένειας στο ελληνικό δίκαιο. Είδαμε, ήδη, στις προηγούμενες ενότητες την διαδικασία και τα κριτήρια («προσόντα») που απαιτούνταν για να αποκτήσει ένα άτομο την ελληνική ιθαγένεια. Όπως φάνηκε, η βασική διάκριση εντός του ελληνικού δικαίου ιθαγένειας, ήταν το δίπολο ομογενής/αλλογενής. Επιλέξαμε να εμβανθύνουμε στην επιλογή και υιοθέτηση από το δίκαιο ιθαγένειας αυτής της διάκρισης μεταξύ Ελλήνων πολιτών ίσων, υποτίθεται, έναντι του νόμου γιατί θέλουμε να εστιάσουμε στις συνέπειες που αυτή δημιουργεί στο πεδίο της απώλειας ιθαγένειας.

Η επίδραση της εθνικότητας θεμελιώνει διαφοροποιήσεις που αφορούν και την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας, η παρουσίαση των οποίων ξεφεύγει από τα όρια αυτής της εργασίας. Κυρίως, όμως, λειτουργεί καθοριστικά στη φάση της απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας.

Ο όρος *ομογενής*, υποδηλώνει άλλοτε την υπαγωγή ενός προσώπου στον προπολιτικό όρο *γένος* και άλλοτε τη συμμετοχή σε μια κοινή καταγωγή από το ελληνικό έθνος είτε βάσει του φυλετικού κριτηρίου (origo) είτε βάσει πολιτισμικών στοιχείων όπως η γλώσσα, η θρησκεία, τα κοινά ήθη και έθιμα. Νομολογιακά έχει κριθεί ότι το βασικό στοιχείο που διαχωρίζει τους ανήκοντες στο ελληνικό έθνος είναι η ύπαρξη σε αυτούς εθνικής συνείδησης. Την ίδια στιγμή, η ελληνική διοίκηση που έχει επιφορτισθεί με τη χάραξη κατευθύνσεων και την παροχή εγκύκλιων οδηγιών, συχνά παραπαίει στη μία ή την άλλη οπτική: της καταγωγής ως αντικειμενικό κριτήριο ή και της

Ομογενής αλλοδαπός, είναι το πρόσωπο που δεν έχει την ιθαγένεια ενός κράτους αλλά αντίθετα έχει την ίδια εθνικότητα (πρόκειται για τον εκτός συνόρων Έλληνα, μειονοτικό ή μετανάστη).

Αλλογενής αλλοδαπός, είναι το προσώπο που δεν έχει ούτε την ιθαγένεια ενός κράτους αλλά ούτε και την ίδια εθνικότητα.

Οι ομάδες των ανθρώπων που ανήκουν σε διαφορετικές εθνότητες αλλά ταυτόχρονα ανήκουν και στο λαό ένος κράτους αποτελούν τις **μειονότητες**.

προσκόμισης στοιχείων που υποδηλώνουν την εθνική συνείδηση, το υποκειμενικό κριτήριο του ανήκειν.[37]

Η επιλογή του κριτηρίου της εθνικής συνείδησης που άλλοτε αποτελεί το βασικό κριτήριο για την *ελληνικότητα* κάποιου προσώπου και άλλοτε πλαισιώνει και συμπληρώνει την ελληνική καταγωγή, είναι κατ' ουσία, ένας υποκειμενικός παράγοντας που λειτουργεί ενισχυτικά στην κυρίαρχη εθνική αφήγηση. Και αυτό γιατί θέλει να συμβάλλει δια της συνείδησης του ανήκειν σε μια φαντασιακή κοινότητα αίματος και παραδόσεων στη διαιώνιση του ελληνικού έθνους και των εθνικών μύθων. Με τον τρόπο αυτό, συντελείται μια διπλή λειτουργία: αφενός ομογενοποιείται η εθνική ομάδα, η οποία υπάρχει λόγω αρχέγονων δεσμών και λόγω της αναπαραγωγής της στο μέλλον δια της κυρίαρχης εθνικής ιδεολογίας και αφετέρου διαφοροποιείται από τους εκτός αυτής, αλλογενείς Έλληνες (μειονοτικούς) και αλλοδαπούς. Από την άλλη, ωστόσο, η επίκληση της εθνικής συνείδησης λειτουργεί υπερβατικά με την έννοια ότι αποκρύπτει τις κοινωνικές αντιθέσεις (ταξικές, οικονομικές κλπ) και αφετέρου εκφράζει μια υπέρτατη και αδιαμφισβήτητη ενότητα που δεν πρέπει να θίγεται. Η δεύτερη αυτή λειτουργία της εθνικής συνείδησης τη συνδέει με το πολιτικό «φρόνημα», η απόκλιση από το οποίο διώκετο πολιτικά. Όπως θα δείξουμε αναλυτικά παρακάτω, τα πολιτικά φρονήματα ήδη από το μεσοπόλεμο αλλά και όλη τη δεκαετία του '40 που θα μας απασχολήσει εδώ, συνδέονται με τη δράση και τις διεκδικήσεις της Αριστεράς. Για το λόγο αυτό, οι δύο βασικές κατηγορίες ομάδων προς τις οποίες στράφηκε το μέτρο της αποστέρησης της ελληνικής ιθαγένειας ήταν οι μειονοτικοί και οι Αριστεροί.

Με άλλη βασική προβληματική που αναπτύσσεται γύρω από τα θέματα αυτά αποτελεί το ζήτημα εάν η επίκληση της εθνικής συνείδησης για το

[37] «εκείνο που αποτελεί το συνεκτικό δεσμό μιας εθνικής ομάδας ως κοινωνικής ομάδας, είναι το αίσθημα ότι έχουν κοινούς στόχους και επιδιώξεις και θέλουν να τους πραγματοποιήσουν με κοινή προσπάθεια και δράση. [..] Συνεπώς, κύριο χαρακτηριστικό αποτελεί η ύπαρξη κοινής εθνικής συνείδησης που αισθάνονται και έχουν τα μέλη της εθνικής ομάδας» βλ. σχετ. Βούλγαρης Ι. Χ., «Η διάκριση μεταξύ ομογενών και αλλογενών και η επίδρασή της στην απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας», *Αρμενόπουλος*, Θεσσαλονίκη, 1999, σ. 1360

χαρακτηρισμό ενός προσώπου ως ομογενούς, όπως ακολουθείται από το ελληνικό δίκαιο ιθαγένειας, αρκεί από μόνη της ή προϋποθέτει και την ύπαρξη κοινής εθνικής καταγωγής. Και το σημείο αυτό δεν διευκρινίζεται πλήρως από τις κατά καιρό εκδοθείσες εγκύκλιες οδηγίες του Υπουργείου Εσωτερικών. Κάποιες φορές, προκειμένου, να διευκολυνθεί το σύστημα απόδοσης ιθαγένειας στους ομογενείς από την πρώην ΕΣΣΔ δίνεται η εντύπωση ότι προκρίνεται η ύπαρξη της εθνικής συνείδησης για το χαρακτηρισμό ενός προσώπου ως ομογενούς[38].

Κατά τη γνώμη μας, ωστόσο, το ελληνικό δίκαιο ιθαγένειας δεν προτάσσει αποκλειστικά την εθνική συνείδηση για το χαρακτηρισμό ενός προσώπου ως ομογενούς αλλά μόνο συμπληρωματικά.

Αντίστοιχα, ο χαρακτηρισμός ενός προσώπου ως *αλλογενούς* Έλληνα προκύπτει «αντικειμενικά», με βάση δηλαδή τα εθνοτικά χαρακτηριστικά, που το κατατάσσουν στη μειονοτική ομάδα αλλά λόγω αυτής της κατάταξης αντιμετωπίζεται από τις αρμόδιες διοικητικές υπηρεσίες ως μη διαθέτον εθνική συνείδηση ή ως πρόσωπο επιρρεπές να αποστασιοποιείται από αυτή, που μετράται ανάλογα με το βαθμό αφομοίωσής του στην κυρίαρχη εθνική ομάδα. Απ' την άλλη, στην εννοιολόγηση του *αλλογενούς*, η διοικητική πρακτική και νομολογία δέχεται ότι αλλογενής μπορεί να είναι και ένα πρόσωπο ελληνικής καταγωγής εφόσον δεν διαθέτει ελληνική εθνική συνείδηση.

Με άλλα λόγια, στην περίπτωση χαρακτηρισμού ενός προσώπου ως ομογενούς η κυρίαρχη πολιτική λειτουργεί περιοριστικά απαιτώντας κατά κύριο λόγο την ύπαρξη και της εθνικής καταγωγής και της εθνικής συνείδησης. Αντίθετα, στην περίπτωση χαρακτηρισμού ενός προσώπου ως αλλογενούς η κυρίαρχη πολιτική λειτουργεί διασταλτικά προτάσσοντας, όταν

[38] Την ίδια καταγραφή κάνει και η Παπασιώπη-Πασιά, ο.π., σ. 32, η οποία θεωρεί ως ομογενή εκείνον ο οποίος, αν και δεν κατάγεται από Έλληνες γονείς, εντούτοις αισθάνεται Έλληνας.

χρειάζεται, υπό το πρίσμα της εθνικοφροσύνης, μόνο την έλλειψη της εθνικής συνείδησης ως αιτιολογική βάση για τον χαρακτηρισμό ως αλλογενούς[39].

Η διάκριση αυτή, βέβαια, μεταξύ Ελλήνων πολιτών είναι αντισυνταγματική και αντίθετη προς την Ευρωπαϊκή Σύμβαση του 1997 για την Ιθαγένεια του Συμβουλίου της Ευρώπης, την οποία έχει υπογράψει η χώρα μας αλλά δεν έχει μέχρι στιγμής κυρώσει.

Η ουσία της απώλειας της ιθαγένειας έγκειται στη διάρρηξη του δεσμού που δημιουργείται ανάμεσα στο άτομο και την πολιτεία. Το άτομο έχει τη δυνατότητα να διακόψει αυτό το δεσμό αποβάλλοντας ιδία βουλήσει την ελληνική ιθαγένεια για να αποκτήσει την ιθαγένεια άλλου κράτους. Ωστόσο, η περίπτωση αυτή, όπου η απώλεια της ιθαγένειας προέρχεται μετά από αίτημα του ατόμου, αποτελεί, ίσως, την πιο «ανώδυνη» όψη της διαδικασίας απώλειας. Τότε η αποδοχή της αποβολής της ελληνικής ιθαγένειας με χορήγηση άδειας από την ελληνική πολιτεία για την απόκτηση αλλοδαπής ιθαγένειας υποδηλώνει την ελευθερία του ατόμου, το οποίο μπορεί να αποδεσμευτεί από την ιθαγένεια την οποία κατέχει -κατόπιν προϋποθέσεων- και με τη μέριμνα να μη καταστεί δια αυτού ανιθαγενές.

Αντίθετα, οι περιπτώσεις στέρησης της ιθαγένειας, που θα μας απασχολήσουν στην εργασία αυτή, αφορούν στην απώλεια της ιθαγένειας, που λαμβάνει χώρα ανεξαρτήτως της βουλήσεως ή και της γνώσης περί αυτού του ατόμου εκκινώντας από το ίδιο το Κράτος.

Αυτό σημαίνει ότι η αποστέρηση/έκπτωση οδηγεί στην κατάλυση του δεσμού των ατόμων προς την πολιτεία, δηλαδή όσων έχουν ήδη «εκπληρώσει» τα κριτήρια ή διαθέτουν τα «προσόντα» για να είναι Έλληνες πολίτες, υπάγονται στις διατάξεις που ορίζουν οι νόμοι κλπ. Σε αυτούς βέβαια ανήκουν και όσοι «είναι επιρρεπείς» σε ανθελληνικές αποκλίσεις, δηλαδή οι αλλογενείς και μετέπειτα οι κομμουνιστές, που με την κατηγορία του

[39] Σύμφωνα με την υπ' αρ. πρωτ. 949/14.3.1947 εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών προς τους κ.κ. Γενικούς Διοικητάς, Νομάρχας και Επάρχους Μακεδονίας και Θράκης, η οποία παρατίθεται ολόκληρη στο παράρτημα, «Αλλογενής λογίζεται και εκείνος όστις δια της αντεθνικής του δράσεως ιδία κατά την τελευταίαν πολεμικήν περίοδον απέδειξεν ότι στερείται Ελληνικής συνειδήσεως»

«εσωτερικού εχθρού», αποστερούνταν την ελληνική ιθαγένεια ως στερούμενοι εθνικής συνείδησης, ανάληψης δράσης κατά της χώρας κλπ.. Η αποστέρηση της ελληνικής ιθαγένειας θεωρείται ως πράξη αποκλήρωσης κατά το οικογενειακό δίκαιο. Ενώ η κατοχή της ιθαγένειας αποτελεί την πιο πλήρη μορφή ενηλικότητας για το άτομο-πολίτη που «γεννά» νέα δικαιώματα για τους κατόχους αυτής λόγω της αναγνώριση της ολοκληρωμένης ένταξής τους στην πολιτεία, εντούτοις η ίδια παραμένει ένα προνόμιο που κατέχουν κάποιοι, κατά το δοκούν[40].

Είναι, ωστόσο, χρήσιμο να επισημάνουμε εδώ ότι η πολιτική για την ιθαγένεια εντάσσεται μέσα στο ιστορικό πλαίσιο της εποχής την οποία εξετάζουμε και αποτελεί οπωσδήποτε το εργαλείο της εκάστοτε κυρίαρχης εξουσίας στη χάραξη των κεντρικών επιλογών της αναφορικά με το ποιους δέχεται να συμπεριλάβει και ποιους να εξαιρέσει από την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη. Σημαντική είναι, επίσης, η τεράστια συμβολική σημασία που έχει η στέρηση ιθαγένειας σε μια ενώπιος ενωπίοις σχέση του Κράτους με τον πολίτη, όπου το άτομο ξεφεύγει από την ανωνυμία, αποκτά συγκεκριμένη ταυτότητα, στην οποία εγγράφονται πληροφορίες για την προσωπική και οικογενειακή του ζωή, για θέματα συνείδησης και πολιτικού προσανατολισμού, που σήμερα προστατεύονται ως «ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα». Η στέρηση της ιθαγένειας ενέχει το στοιχείο της ύστατης μομφής και αποξένωσης του ατόμου από την ίδια την υπόστασή του[41], λειτουργεί ως παράδειγμα προς αποφυγήν για τους γνωστούς συγγενείς και φίλους και στιγματίζει τα εμπλεκόμενα πρόσωπα. Ταυτόχρονα, ωστόσο, μέσα στο κλίμα της εθνικοφροσύνης και της καχυποψίας κινητοποιεί όλες τις τάσεις επίλυσης των προσωπικών διαφορών μεταξύ των συγγενών και γειτόνων δια του χαφιεδισμού ή της ατεκμηρίωτης καταγγελίας.

[40] Χριστόπουλος Δ., ο.π., «Περιπέτειες της ελληνικής ιθαγένειας...», σ. 61-62
[41] Εγκολφόπουλος Τ., «Η ιθαγένεια και η στέρησις αυτής», *Νομικό Βήμα,* 1963, σ. 606

1.5.3 Ιστορικό υπόστρωμα της απώλειας ιθαγένειας

Η δυνατότητα απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας είχε περιληφθεί ήδη στο Σύνταγμα του 1827 της Γ΄ Εθνικής Συνελεύσεως στην Τροιζήνα που όριζε ότι «παύει να είναι Έλλην, όστις αυτόχθων ή πολιτογραφημένος Έλλην κατοικών εις την ελληνικήν επικράτειαν και απολαμβάνων τα δικαιώματα του πολίτου ήθελε καταφύγει εις προστασίαν ξένης δυνάμεως»[42]. Παρόμοια διάταξη βρίσκουμε και στο Σύνταγμα του 1832 της Ε΄ Εθνικής Συνέλευσεως. Ενώ σύμφωνα με το άρθρο 10 του νόμου περί ελληνικής ιθαγενείας του 1835 «αποβάλλει την ιδιότητα ταύτην: α) ο πολιτογραφηθείς εις ξένον κράτος, β) ο αποκατασταθείς εις ξένον κράτος άνευ προθέσεως παλινοστίας, γ) ο άνευ βασιλικής αδείας αναδεχθείς δημοσίαν θέσιν ή υπηρεσίαν ξένης Κυβερνήσεως και δ) ο κατά της πατρίδος οπλοφορήσας Έλλην»[43]. Επίσης, κατά το άρθρο 12, Ελληνίδα που παντρεύεται ξένον[44] αποβάλλει την ελληνική ιθαγένεια συνεπεία του γάμου της με αλλοδαπό.

Ο ΑΝ 1856 κατήργησε το νόμο του 1835, ενώ τροποποιήθηκε με το νόμο 120/1914 και το ν.δ. της 12 Αυγούστου 1927 με το οποίο συμπληρώθηκε ένα πρώτο corpus διάταξεων, που αφορούσαν την απώλεια ιθαγένειας την δεκαετία ’40 [45].

Στα επόμενα κεφάλαια θα έχουμε την ευκαιρία να εξετάσουμε διεξοδικά την ελληνική νομοθεσία που θεσπίζει ειδικότερες διατάξεις που στοχεύουν στην αποστέρηση/έκπτωση της ελληνικής ιθαγένειας, πάντα κατ’ επιλογή του κράτους[46].

---

[42] Γεωργιάδης, ο.π., σ. 73

[43] Γεωργιάδης, ο.π., σ. 73

[44] Με την έννοια που αναφέραμε παραπάνω

[45] Σύμφωνα με τον Γεωργιάδη, ο.π., σ .74, «Κατά την ελληνικήν νομοθεσίαν η ιθαγένεια αποβάλλεται: α) δια της εν αλλοδαπή πολιτογραφήσεως, β) δια προσκτήσεως ξένης ιθαγενείας δυνάμει νόμου αλλοδαπής πολιτείας τη βουλήσει του ημεδαπού, γ) δι’ αναδοχής δημοσίας υπηρεσίας παρά ξένη Κυβερνήσει άνευ βασιλικής αδείας, δ) δια της εν αλλοδαπή εγκαταστάσεως άνευ προθέσεως επανόδου και ε) δια γάμου Ελληνίδος μετ’ αλλοδαπού»

[46] Το ΣτΕ με τις αριθ. 466 και 467/1945 αποφάσεις του, υιοθέτησε την άποψη ότι η στέρηση της ελληνικής ιθαγένειας θεωρείται ως διοικητικό μέτρο και όχι ως ποινή, «σκοπούν να απαλλάξη την Ελληνικήν Πολιτείαν από επικινδύνων ή μη εμπνεόντων εμπιστοσύνην προσώπων και συνεπώς δια την εφαρμογήν της διατάξεως ταύτης δεν αναγκαιοί, όπως, αι εν αυτή προϋποθέσεις δια την αφαίρεσιν της ιθαγενείας, ώσι προγενέστεραι του θεσπίσαντος

Στην ενότητα αυτή περιοριστήκαμε μόνο σε μια μικρή εισαγωγή για την απώλεια ιθαγένειας. Οι βασικές διατάξεις αποστέρησης ιθαγένειας που ίσχυσαν τη δεκαετία ’40, ήταν:

- Το Προεδρικό Διάταγμα 1927 που θέσπισε για πρώτη φορά τη στέρηση ιθαγένειας «αλλογενών» εφόσον εγκατέλειπαν τη χώρα άνευ προθέσεως επανόδου.
- Ο Α.Ν. 2280/1940 επέτρεπε την αφαίρεση ιθαγένειας σε όσους Έλληνες δια πολιτογραφήσεως είχαν προβεί σε ενέργειες υπέρ ξένου κράτους με πράξεις ασυμβίβαστες στην ιδιότητα του Έλληνος.
- Η Συνθήκη Νεϊγύ του 1919 που ρύθμιζε την εθελούσια μετανάστευση στη Βουλγαρία, Ελλήνων υπηκόων βουλγαρικής καταγωγής και την Ελλάδα, Βουλγάρων υπηκόων ελληνικής καταγωγής
- Τον ν. 580/1943 που καθιέρωσε την «αναξιότητα» ως βασικό λόγο στέρησης ιθαγένειας και στόχευε στους δοσίλογους κατά την κατοχή.
- Το ΛΖ΄ Ψήφισμα της 4ης Δεκεμβρίου 1947, εν μέσω εμφυλίου πολέμου, που αφαιρούσε την ιθαγένεια σε όσους δρούσαν αντεθνικώς ενισχύοντας τον κατά του κράτους διεξαγόμενο «συμμοριακό αγώνα».

αυτάς νόμου» στο Σταθόπουλος Ιω.και Βαρδάκης Β., *Η Ελληνική Ιθαγένεια*, Αθήνα, 1953 σ. 17

1.6. Το Συμβούλιο Ιθαγένειας

Η θέσπιση μιας υπηρεσίας, που αργότερα έλαβε τη μορφή της Επιτροπής ή του Συμβουλίου, για την επίλυση ζητημάτων αμφισβητούμενης ιθαγένειας, συνδεόταν με τις ανάγκες που αναφύονταν κατά τη φάση της εθνικής ολοκλήρωσης με την υπογραφή από τη χώρα Διεθνών Συνθηκών και Συμβάσεων που καθόριζαν τα νέα όρια της ελληνικής εδαφικής επικράτειας καθώς και την ιθαγένεια των πληθυσμών των περιοχών που προσκτήθηκαν στην Ελλάδα. Αργότερα, μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή η αμφισβήτηση ιθαγένειας περιελάμβανε τις περιπτώσεις εκείνες όπου σύμφωνα με τις Συνθήκες Λωζάνης και Άγκυρας θα έπρεπε να διαπιστωθεί εάν ένα άτομο έφερε την ιδιότητα του αντάλλαξιμου ή του εγκατεστημένου (etabli) στις δύο χώρες Ελλάδα και Τουρκία. Για το λόγο αυτό, η αρμοδιότητα για τα θέματα ιθαγενείας είχε αρχικά δοθεί στο Υπουργείο Εξωτερικών.

Με το νόμο 3138 της 30 Ιουλίου/1 Αυγούστου 1924 «περί της αρμοδίας υπηρεσίας προς επίλυσιν ζητημάτων αμφισβητούμενης ξένης ιθαγενείας», ορίζονταν ότι αρμόδιο για να αποφαίνεται για ζητήματα αμφισβήτησης ξένης ιθαγένειας ήταν το Υπουργείο Εξωτερικών, το οποίο όριζε ταυτόχρονα ένα πενταμελές Γνωμοδοτικό Συμβούλιο προκειμένου να γνωμοδοτεί επί ζητημάτων που έθετε η αρμόδια υπηρεσία ιθαγένειας γενικότερης φύσεως σχετικά με την ερμηνεία και εφαρμογή των Διεθνών Συμβάσεων και Συνθηκών. Οι γνωμοδοτήσεις του Συμβουλίου αυτού ήταν υποχρεωτικές για όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες.

Ο γνωμοδοτικός ρόλος του Σ.Ι. δεν περιορίζονταν στη διατύπωση γνώμης μόνο κατόπιν αιτήματος των διοικητικών υπηρεσιών προς το Υπουργείο Εξωτερικών αλλά σύμφωνα με το άρθρο 3 μπορούσε αυτοτελώς και κάποιος ενδιαφερόμενος να ζητήσει τη γνωμοδότηση αναφορικά με την αναγνώριση ή επικύρωση ξένης ιθαγένειας.

Με το Ψήφισμα του 1925 της Δ΄ εν Αθήναις Συντακτικής Συνελεύσεως «περί αρμοδίας υπηρεσίας προς επίλυση θεμάτων αμφισβητούμενης ξένης ιθαγενείας» την αρμοδιότητα για θέματα ιθαγένειας εξακολουθούσε να ασκεί

το Υπουργείο Εξωτερικών. Κατά το Ψήφισμα αυτό, διατηρήθηκε το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο Ιθαγενείας, αυξάνοντας κατά δύο τα μέλη του, το οποίο γνωμοδοτούσε για ζητήματα ιθαγένειας γενικής φύσεως που υποβάλλονταν από την αρμόδια υπηρεσία Ιθαγένειας του Υπουργείου Εξωτερικών. Ειδικότερα στο άρθρο 1 αναφερόταν ότι το Υπουργείο Εξωτερικών μπορεί να αποφαίνεται τόσο για ανακύπτοντα ζητήματα ερμηνείας των Διεθνών Συνθηκών όσο και για την εφαρμογή των ελληνικών Αστικών και Στρατολογικών Νόμων. Στις περιπτώσεις δε που εξετάζονταν η ιθαγένεια Μουσουλμάνων το θρήσκευμα, το Σ.Ι. γινόταν ενδεκαμελές με τη συμμετοχή εκπρόσωπου της Γενικής Διευθύνσεως Ανταλλαγής του Υπουργείου Γεωργίας και τριών προσφυγικών μελών που ορίζονταν από τον Υπουργό Γεωργίας. Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρέμενε η αρμοδιότητα να αποφανθεί το Σ.Ι. περί της αναγνώρισης ξένης ιθαγένειας εφόσον το ζητήσει ο ενδιαφερόμενος. Με το άρθρο 11 καταργείτο πλέον η δικαιοδοσία της Γενικής Διευθύνσεως Ανταλλαγής του Υπουργείου Γεωργίας επί της ιθαγένειας των Μουσουλμάνων για χορήγηση αποζημιώσεων λόγω εγκατάλειψης της περιουσίας τους στην Τουρκία.

Στη συνέχεια, η αποκλειστική αρμόδιοτητα επί θεμάτων ιθαγενείας, ανετέθη, για πρώτη φορά στο Υπουργείο Εσωτερικών δια του άρθρου 37 εδ. 3 του κωδικοποιημένου νόμου 4952/1931. Σύμφωνα με αυτό, «Τα ζητήματα της ιθαγενείας υπάγονται εις την αποκλειστικήν αρμοδιότητα του Υπουργείου των Εσωτερικών, καταργουμένων των υφισταμένων Συμβουλίων ιθαγενείας. Ο Υπουργός των Εσωτερικών εν τη αρμοδιότητί του ταύτη αποφαινόταν επί εκάστης περιπτώσεως μετά προηγουμένην αίτησιν της γνώμης του Υπουργείου των Εξωτερικών και του Υπουργείου εις ο υπάγονται αι υποθέσεις της ανταλλαγής».

Σύμφωνα με τα ανωτέρω επρόκειτο να συσταθεί ειδική υπηρεσία ιθαγένειας και, κατόπιν έκδοσης διατάγματος, νέο Συμβούλιο Ιθαγένειας με αρμοδιότητα τα ζητήματα που εξέταζαν τα προηγούμενα καταργούμενα Συμβούλια. Ο αρμόδιος Υπουργός Εσωτερικών αποφαίνεται επί ζητημάτων ιθαγένειας εκδίδοντας αιτιολογημένη απόφαση, η περίληψη της οποίας

δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (αργότερα δε και σε δύο πρωϊνές εφημερίδες). Η απόφαση, που αποτελούσε ατομική διοικητική πράξη, κοινοποιούνταν στον ενδιαφερόμενο, ο οποίος μπορούσε να ζητήσει την ακύρωσή της με προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Το Συμβούλιο Ιθαγενείας αποτελούμενο από υπηρεσιακούς παράγοντες των Υπουργείων Εσωτερικών και Εξωτερικών, δικαστικούς και πανεπιστημιακούς, συνεστήθη, για πρώτη φορά, παρά το Υπουργείω Εσωτερικών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 19 του Αν. Νόμου 1488/1938 «Περί οργανώσεως των Διοικητικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών».

Με το άρθρο 20 του ως άνω νόμου ορίστηκαν οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου Ιθαγενείας που παρέπεμπαν σε προηγούμενες ρυθμίσεις καθόσω η αρμόδιοτητα αυτή ανήκε στο Υπουργείο Εξωτερικών. Συγκεκριμένα:

- Ο καθορισμός αμφισβητούμενης ιθαγένειας για όσους είχαν υποβάλλει δηλώσεις αποζημιώσεως ως εγκατελειψάντων περιουσία στη Τουρκία
- Ο καθορισμός αμφισβητούμενης ιθαγένειας για όσους μουσουλμάνους είχαν αλβανική καταγωγή διαμένοντες στην Ελλάδα ή το εξωτερικό πλην Τουρκίας, εφόσον δεν είχε εκδοθεί σχετική απόφαση από την Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής Ελληνοτουρκικών πληθυσμών ή από τις εξαρτώμενες από αυτή Μικτές Υποεπιτροπές.
- Η χορήγηση άδειας για την αποβολή της ελληνικής ιθαγένειας, σύμφωνα με το άρθρο 23 του ΑΝ 1856, όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 120/1914[47]

[47] Με το άρθρο 23 του ΑΝ 1856 δεν απαιτούνταν η άδεια ελληνικής κυβέρνησης για την αποβολή της ελληνικής ιθαγένειας και με τον τρόπο αυτό απέκτησαν πολλοί Έλληνες μετανάστες στις ΗΠΑ την αμερικανική υπηκοότητα χωρίς προηγούμενη άδεια κτήσης αυτής από την ελληνική κυβέρνηση. Με την τροποποίηση του ν. 120/1914 ορίστηκε ότι για να αποβάλει την ελληνική ιθαγένεια ο πολιτογραφούμενος στην αλλοδαπή προαπαιτείται άδεια της ελληνικής κυβερνήσεως, βλ. σχετ. Βάλληνδας, Μπεντρμάχερ-Γερούση όπως αναφέρεται σε Παπασιώπη-Πασιά, ο.π. σ. 141. Αρχικά, θεωρήθηκε ότι η διάταξη αυτή, ως μη φέρουσα το στοιχείο της αμφισβήτησης ή αμφιβολίας περί της ιθαγένειας ενός προσώπου, δύναται να

- Η απώλεια ιθαγένειας στη περίπτωση αλλογενών Ελλήνων που απεδήμησαν άνευ προθέσεως επανόδου, σύμφωνα με το άρθρο 4 του από 12 Αυγούστου 1927 Ν.Δ. περί τροποποιήσεως διατάξεων του Αστικού Νόμου
- Οι διαγραφές από τα Μητρώα Αρρένων λόγω κτήσης ξένης ιθαγένειας που γίνονται με διαταγή του Υπουργού Στρατιωτικών κατόπιν γνώμης του Υπουργείου Εξωτερικών, σύμφωνα με το άρθρο 22 του ν. 4324
- Η χορήγηση ειδικών ταξιδιωτικών εγγράφων (laissez-passer) σε πρόσωπα μη κατέχοντα την ελληνική ιθαγένεια και μη δυνάμενα να εφοδιασθούν με άλλα ταξιδιωτικά έγγραφα από ξένη αρχή[48].

Για το περιεχόμενο των ως άνω γνωμοδοτήσεων, κατά τη μεταβίβαση της σχετικής αρμοδιότητας στο Υπουργείο Εσωτερικών, το Συμβούλιο Ιθαγένειας, κατά την 5η συνεδρία του το Νοέμβριο του 1931, γνωμοδότησε ότι οι διατάξεις του άρθρου 37 εδαφ. 3 του κωδικοποιημένου νόμου 4952/1931, όταν αναφέρονται σε αρμοδιότητα για θέματα ιθαγενείας, εννοείται ότι περιλαμβάνονται μόνο οι περιπτώσεις εκείνες για τις οποίες υπάρχει αμφισβήτηση ή αμφιβολία για την ιθαγένεια ενός προσώπου.

Αυτό που κρίνει το Συμβούλιο Ιθαγένειας είναι, με άλλα λόγια, εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος για να αποκτήσει ένα άτομο την ελληνική ιθαγένεια ή αντίστοιχα για να την απολέσει. Είναι γεγονός ότι το Σ.Ι. από της αρχικής συστάσεώς του είχε ως κύρια αποστολή του την ερμηνεία της κείμενης νομοθεσίας και των Διεθνών Συνθηκών και Συμβάσεων προκειμένου να αποφανθεί για την ιθαγένεια ενός προσώπου, η οποία πιθανά

παραμείνει ως αρμοδιότητα στο Υπουργείο Εξωτερικών, σύμφωνα με την γνωμοδότηση του Σ.Ι. της 5ης/11/1931 Συνεδρίας. Ωστόσο, δια του άρθρου 2 του ν. 468/1943, αργούντος επί κατοχής Υπουργείου Εξωτερικών, η άδεια αποβολής της Ελληνικής ιθαγενείας και πολιτογραφήσεως εν τη αλλοδαπή παρέχεται δια Δ/τος του Προέδρου Κυβερνήσεως προκαλούμενου υπό του Υπουργού Εσωτερικών, βλ. σχετ. Σταθόπουλος-Βαρδάκης, ο.π. σσ. 16 και 59. Η αρμοδιότητα αυτή ασκείται σήμερα από το Υπουργείο Εσωτερικών και η άδεια απόκτησης αλλοδαπής ιθαγένειας χορηγείται κατόπιν γνώμης του Συμβουλίου Ιθαγενείας.

[48] Η αρμοδιότητα αυτή, ασκείται μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες προκειμένου να χορηγηθεί το σχετικό ταξιδιωτικό έγγραφο από το Υπουργείο Εξωτερικών προκύπτει ζήτημα επίλυσης της ιθαγένειας του ενδιαφερόμενου. Σε διαφορετική περίπτωση, η αρμοδιότητα παραμένει στο Υπουργείο Εξωτερικών, σύμφωνα με την γνωμοδότηση του Σ.Ι. της 5ης/11/1931 Συνεδρίας, βλ. σχετ. Σταθόπουλος-Βαρδάκης, ο.π., σ. 59

να τίθεται εν αμφιβόλω και για το καθορισμό της οποίας να έπρεπε να ληφθούν υπόψη διαφορετικοί παράγοντες που διαπλέκονται και με τα αλλοδαπά δίκαια ιθαγένειας. Ωστόσο, δεν υπάγονταν όλες οι υποθέσεις ιθαγενείας στο Σ.Ι., παρά μόνο εκείνες για τις οποίες η αρμόδια υπηρεσία Ιθαγένειας δεν μπορούσε να σχηματίσει γνώμη και να αποφανθεί σχετικά ή για όσες ζητούνταν αναθέωρηση του καθορισμού ιθαγένειας ή αναγνώρισής αυτής από άλλες εμπλεκόμενες υπηρεσίες[49].

Το ζήτημα της απώλειας ιθαγένειας έχει κριθεί νομολογιακά[50] από το Σ.Ι. ότι ανήκει στη σφαίρα της αμφισβήτησης ιθαγένειας δεδομένου ότι συντρέχει πάντα η αμφιβολία ή αμφισβήτηση περί του εάν συντρέχουν τα πραγματικά περιστατικά που καθιστούν υποχρεωτική την απώλεια ιθαγένειας. Σε κάθε περίπτωση, γίνεται ρητή αναφορά στην προσκόμιση γνώμης του Σ.Ι. προκειμένου περί απώλειας, αποστέρησης ή εκπτώσεως ιθαγένειας. Συγκεκριμένα:

Με τις διατάξεις του άρθρου 23α' του ΑΝ 1856, όπως προστέθηκε με το άρθρο 5 του Α.Ν. 2280/1940, η αποστέρηση της ελληνικής ιθαγένειας επέρχεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Σ.Ι.. Αντίστοιχα, οι διατάξεις του άρθρου 4 του Διατάγματος του 1927 για τους αλλογενείς αναχωρήσαντες άνευ προθέσεως επανόδου ασκούνται ως αρμοδιότητα με τη γνώμη του Σ.Ι.[51] Ενώ και οι διατάξεις του άρθρου 2 του ν.

[49] Με το Βασιλικό Διάταγμα της 20ης Μαρτίου 1939 «Περί εκτελέσεως του υπ' αριθ. 1488/1938 Αναγκ. Νόμου «περί οργανώσεως των Διοικητικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών»», θεσπίστηκε με το άρθρο 4 νέα Διεύθυνση Ιθαγενείας παρά τω Υπουργείω Εσωτερικών διαρθρωμένη σε δύο γραφεία: Γραφείο Ι, με αρμοδιότητα «την εφαρμογή της περί ιθαγενείας νομοθεσία και των ισχυουσών εν Ελλάδι σχετικών συμβάσεων, ως και τη μελέτη των σχετικών ξένων νομοθεσιών, η αποβολή και η ανάκτησις της ελληνικής ιθαγενείας και η πολιτογράφησις, ο έλεγχος των ελληνικών και ξένων προξενικών διαβατηρίων και στατιστικαί μελέται επί της κινήσεως των αλλοδαπών εν Ελλάδι ως και η τήρησις των ενδεικνυομένων ως χρησίμων βιβλίων. Γραφείο ΙΙ. Τα περί αμφισβητουμένης ιθαγενείας τα αφορώντα εις την λειτουργίαν του παρά τω Υπουργείω Συμβουλίου Ιθαγενείας, η έκδοσις των σχετικών Υπουργικών αποφάσεων και πιστοποιητικών, τα περί διαγραφής αλλοδαπών εκ των μητρώων και η τήρησις των ενδεικνυομένων χρήσιμων βιβλίων», βλ. σχετ. Σταθόπουλος-Βαρδάκης, ο.π. σσ 60-61.

[50] Βλ. σχετ. Σταθόπουλος-Βαρδάκης, ο.π., σ. 59

[51] Σύμφωνα με το άρθρο 37, παρ. 3 του ν. 4952/1931

580/1943 ορίζουν ότι για την έκδοση απόφασης έκπτωσης απαιτείται η γνώμη του Σ.Ι..

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, θεωρούμε ότι συνολικά τα ζητήματα απώλειας ιθαγένειας κρίνονταν σε πρώτη φάση σε επίπεδο Σ.Ι.. Στη συνέχεια ο Υπουργός Εσωτερικών εξέδιδε την απόφαση αποστέρησης και η απώλεια ολοκληρώνονταν με την διαταγή διαγραφής των προσώπων από τα Δημοτολόγια και τα Μητρώα Αρρένων του ελληνικού κράτους[52].

Με το βασιλικό διάταγμα της 20ης Μαρτίου 1939 «Περί εκτελέσεως του υπ' αριθ. 1488/1938 Αναγκ. Νόμου 'περί οργανώσεως των Διοικητικών Υπηρεσιών του Υπουργείου των Εσωτερικών'» καθορίζεται ότι το Συμβούλιο Ιθαγενείας παρά τω Υπουργείω Εσωτερικών έχει δικό του αρχείο και σφραγίδα, μπορεί να απευθύνει έγγραφα προς άλλες αρχές τηρώντας πρωτόκολλο, βιβλίο εισερχομένων και εξερχομένων, βιβλίο πρακτικών και ονομαστικό ευρετήριο των εισερχόμενων υποθέσεων (άρθρο 17). Το Συμβούλιο Ιθαγενείας γνωμοδοτεί επί εισαγομένων σε αυτό υποθέσεων και επί παντός ζητήματος που ο Υπουργός Εσωτερικών ζητά τη γνώμη του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο Ιθαγένειας για το σχηματισμό της κρίσης του μπορεί να διατάξει περαιτέρω έρευνα ή διασαφήνιση ή προσαγωγή νέων στοιχείων καθώς και την αυτοπρόσωπη παρουσία των ενδιαφερομένων προσώπων (άρθρο 18).

Το Συμβούλιο Ιθαγένειας από τη συγκρότησή του μέχρι σήμερα έχει παράξει πλήθος γνωμοδοτήσεων που αποτελούν πηγή νομολογίας για όσους ασχολούνται με το δίκαιο ιθαγένειας ή τη νεώτερη ελληνική πολιτική ιστορία. Σύμφωνα με την αριθ. 67/2006 ατομική γνωμοδότηση του ΝΣΚ που έχει γίνει δεκτή από τον Υπουργό Εσωτερικών «οι γνωμοδοτήσεις του Συμβουλίου Ιθαγένειας δεν έχουν απόρρητο χαρακτήρα, προβλεπόμενο από ειδική διάταξη. Δεν αποκλείεται, όμως, να επικαλούνται, μόνον για τη θεμελίωση του πραγματικού, έγγραφα που είναι απόρρητα ή να παρατίθεται το

[52] Η εγγραφή στα Δημοτολόγια και τα Μητρώα Αρρένων αποτελεί την απόδειξη ύπαρξης της ελληνικής ιθαγένειας.

περιεχόμενο τούτων, υπό την προεκτεθείσα προϋπόθεση, ότι δηλαδή, έχουν, δυνάμει ειδικής διατάξεως, τα έγγραφα αυτά χαρακτηρισθεί απόρρητα και όχι κατά την αυτόβουλη εκτίμηση του συντάκτη τους».

Κεφάλαιο 2ο: Η αποστέρηση της ελληνικής ιθαγένειας την περίοδο 1940-1944 (2.1.1940-7.7.1944)

2.1. Ιστορικό πλαίσιο

Η περίοδος που θα μας απασχολήσει στο κεφάλαιο αυτό καλύπτει κυρίως το διάστημα κατά το οποίο η χώρα μας τελούσε υπό τριπλή Κατοχή (ιταλική/γερμανική/βουλγαρική) στα δύσκολα χρόνια του Β΄ παγκοσμίου πολέμου. Η έναρξη της, υπό εξέταση, περιόδου γίνεται με την αριθ. 292/2.1.1940 συνεδρία του Συμβουλίου Ιθαγενείας, η οποία χρονικά συμπίπτει με το καθεστώς της δικτατορίας του Μεταξά λίγους μήνες πριν η Ελλάδα εισέλθει στον πόλεμο. Στο πλαίσιο αυτό παρέχεται η δυνατότητα να παρακολουθήσουμε τύχον αλλαγές ή τροποποιήσεις κατά την εξέταση των θεμάτων που σχετίζονται με την απώλεια ιθαγένειας ανάμεσα στο καθεστώς του «Νέου Κράτους» του Μεταξά και σε αυτό της «Ελληνικής Πολιτείας» των κατοχικών κυβερνήσεων.

Το μεταξικό πολιτικό πλαίσιο απότοκο της διένεξης βενιζελικών και αντιβενιζελικών χαρακτηρίζονταν από μια σαφή στροφή συντηρητικοποίησης και ιδεολογικής σκλήρυνσης κυρίως στο πεδίο των δικαιωμάτων. Σύμφωνα με ένα προσφιλές απόσπασμα από έναν λόγο του δικτάτορα Μεταξά, «Το άτομον έχει δικαιώματα, αλλά τα δικαιώματα του συνόλου προηγούνται πάντοτε και εις πάσαν περίπτωσιν των δικαιωμάτων του ατόμου. Τα δικαιώματα του ατόμου απέναντι του κράτους συστέλλονται και διαστέλλονται κατά τας περιστάσεις, κανονίζονται δε εκάστοτε δια νόμου αναλόγως των συμφερόντων του συνόλου»[53]. Η ολοκληρωτική αντίληψη του Ιω. Μεταξά, προσφιλής και στα άλλα φασιστικά καθεστώτα του Μεσοπολέμου έμελε να θέσει τα όρια των πολιτικών ελευθεριών που θα θεσπίζονταν με την εγκαθίδρυση της δικτατορίας της 4ης Αυγούστου 1936. Στο πλαίσιο αυτό,

[53] *Το πολίτευμα του Ιωάννου Μεταξά,* σ. 17-18, στο Αλιβιζάτος Ν., *Οι πολιτικοί θεσμοί σε κρίση 1922-1974. Όψεις της ελληνικής εμπειρίας*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1995 σ. 415

μετατίθονταν ο άξονας από την κατοχύρωση των ατομικών δικαιωμάτων στη καθιέρωση της αίσθησης του «καθήκοντος»[54], το οποίο συνδέονταν με την υπερβατική αρχή του Έθνους και την κυρίαρχη πολιτική έκφρασή του, τον Βασιλιά. Το «καθήκον» αυτό, που θεμελιωνόταν στον αντίποδα των δικαιωμάτων, αναζητούσε τη νομιμοποιητική του φόρμα αφενός στην προώθηση των συμφερόντων του Έθνους, που υπερέβαινε τις προηγούμενες διαχωριστικές κομματικές γραμμές και αφετέρου στη παγίωση μιας παρατεταμένης κατάστασης πολιορκίας που απαιτούσε ειδικούς χειρισμούς για την αντιμετώπιση του κομμουνιστικού κινδύνου. Για το λόγο αυτό, αντικαθίσταντο επί το δυσμενέστερον οι διατάξεις του *Ιδιώνυμου* από τον Α.Ν. 117/1936 «περί μέτρων προς καταπολέμησιν του κομμουνισμού και των εκ τούτου συνεπειών», με τον οποίο θεσπίζονταν νέα εγκλήματα, όπως για παράδειγμα η διάδοση ιδεών που στόχευαν στην ανατροπή του κοινωνικού καθεστώτος χωρίς την συνδρομή των, «εχουσών ως έκδηλον σκοπόν» ή «δια βίαιων μέσων», αιτιολογικών διατάξεων του Ιδιώνυμου. Στην τωρινή κατάσταση της μεταξικής περιόδου αρκούσε η απόπειρα της διάδοσης αυτών των ιδεών με οποιοδήποτε μέσο ακόμα και αν δεν προέκυπτε έκδηλα ο σκοπός της κατάλυσης του καθεστώτος. Επρόκειτο, στην ουσία, για τον προληπτικό και κατασταλτικό έλεγχο του φρονήματος, κυρίως των κομμουνιστών αλλά όχι μόνο αυτών, και όσων αντιτίθονταν στη δικτατορία του Ιω. Μεταξά προερχόμενοι από το χώρο κυρίως των φιλελεύθερων αντιβασιλικών. Οι ενώσεις πολιτών και οι κάθε είδους οργανώσεις, που σκοπό είχαν τον προσηλυτισμό προσώπων σε ανατρεπτικές ιδέες θεωρήθηκαν ιδιαιτέρως επιβαρυντικές πράξεις, όπως και η προπαγάνδιση μέσω εντύπων ή προκηρύξεων ή μέσω βιβλίων ανατρεπτικού περιεχομένου. Ειδικώς, για τις εφημερίδες το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης είχε ανασταλεί και είχει επιβληθεί η λογοκρισία. Το πλαίσιο των μέτρων που στόχευαν στην

[54] «[...] κατά τη γνώμη μας, το κοινό τους χαρακτηριστικό ήταν κάποια τάση να υποκατασταθεί η έννοια του ατομικού δικαιώματος από την ιδέα του καθήκοντος, που εκφράστηκε ως υποχρέωση προσχώρησης σε ορισμένες θέσεις του δικτατορικού καθεστώτος», Αλιβιζάτος, ο.π., σ. 415

νομιμοφροσύνη των πολιτών είτε βασιζόμενα στην δια παραδειγματικόν τρόπον αποφυγή υιοθέτησης των κομμουνιστικών ιδεών είτε στην αποκήρυξή τους περιλάμβαναν: τη θέσπιση των στρατοπέδων συγκέντρωσης για τους πολιτικούς κρατούμενους, τη θέσπιση του πιστοποιητικού «κοινωνικών φρονημάτων» για τη δυνατότητα πρόσληψης κυρίως στο δημόσιο τομέα άλλα, υπό προϋποθέσεις, και στον ιδιωτικό και την επιβολή και μαζική χρήση των «δηλώσεων μετανοίας» που προβλέπονταν αρχικά ως τυπική προϋπόθεση για την προσωρινή απόλυση ενός πολιτικού κρατούμενου, ενώ στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκαν ως σύνηθες μέσο πολιτικών πιέσεων.

Παρά τον ιδεολογικά συμπαγή και συνεκτικό χαρακτήρα των μέτρων που υιοθετήθηκαν από τη δικτατορία της 4ης Αυγούστου ενάντια στους κομμουνιστές και τους φιλοκομμουνιστές της περιόδου, εντούτοις παραλείπεται, από τη μεταξική δικτατορία, η χρήση του μέτρου της αποστέρησης της ελληνικής ιθαγένειας κατά των κομμουνιστών. Στο μικρό διάστημα των λίγων μηνών πριν την είσοδο της Ελλάδας στον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο, που εξετάσαμε εδώ, δεν προέκυψαν αποστερήσεις της ελληνικής ιθαγένειας για ιδεολογικούς αντικομμουνιστικούς λόγους. Κύρια στόχευση της μεταξικής δικτατορίας αποτελούσαν οι μειονοτικές ομάδες, όπως προέκυψε από τα στοιχεία της έρευνάς μας, στο πλαίσιο της κυριαρχίας και εμπέδωσης ενός εθνικά ομογενοποιητικού μοντέλου.

Το επόμενο διάστημα η είσοδος της Ελλάδας στον πόλεμο κατά της Ιταλίας και μετέπειτα της Γερμανίας δημιουργούσε ένα προφανές πολιτικό παράδοξο στους θιασώτες του δικτατορικού καθεστώτος. Αφενός «έλυνε» τη πολιτική διαφορά των δύο πρωτεργατών του, υπέρ του Βασιλιά Γεωργίου Β,΄ που επιθυμούσε τη στρατηγική συμμαχία με τους Βρετανούς σε αντίθεση με τον Ιω. Μεταξά που εμπνέονταν περισσότερο από τα φασιστικά καθεστώτα της εποχής και κυρίως τη ναζιστική Γερμανία. Αφετέρου προκαλούσε μάλλον την αμηχανία στους κύκλους του δικτατορικού καθεστώτος διότι δυνάμεις που αποτελούσαν για τους ίδιους πηγή θαυμασμού και οικειότητας στρέφονταν εναντίον τους. Αυτό αποτελούσε μια επιπλέον «υποχρέωση» νομιμοποίησής τους στα μάτια της κοινής γνώμης.

Την ίδια μέρα με τη συνθηκολόγηση της χώρας και την παράδοση των όπλων την Δευτέρα 28 Οκτωβρίου 1941, κατόπιν διαταγής του Γερμανού στρατιωτικού Διοικητού Αθηνών στρατηγού Σέρνερ, αναγνωρίστηκε από ορισμένους η συμβολή της ναζιστικής Γερμανίας στην ανοικοδόμηση της χώρας μετά την νέα κατάσταση που είχε δημιουργηθεί στο πεδίο των πολέμων[55].

Ο σπόρος του δωσιλογισμού είχε μόλις φυτευθεί για να ακολουθήσουν στη συνέχεια όλες οι μορφές του δωσιλογισμού: οι κατοχικές κυβερνήσεις, οι μαυραγορίτες, τα τάγματα ασφαλείας και οι γερμανοτσολιάδες.

Στην Ελλάδα τρεις κυβερνήσεις[56], κατά το διάστημα του Β΄ παγκοσμίου πολέμου, συνεργάστηκαν με τις δυνάμεις κατοχής προβάλλοντας ως κύρια στόχευσή τους τον περιορισμό των δεινών της Κατοχής και τη διαφύλαξη της εθνικής υπόστασης.

Εντούτοις, το ζήτημα της εθνικής υπόστασης του υπό κατοχή κράτους διασυνδέεται με ακριβώς με το ίδιο το καθεστώς κατοχής, το οποίο δεν αποτελεί ένα πραγματικό γεγονός αλλά μάλλον μια συγκεκριμένη νομική κατάσταση που διέπεται από το διεθνές δίκαιο[57]. Σύμφωνα με τους Κανονισμούς της Χάγης, στο υπό κατοχή κράτος, οι πολίτες δεν αλλάζουν ιθαγένεια, τα σύνορα του κράτους δεν τροποποιούνται ενώ η κατέχουσα δύναμη όφειλε να διατηρεί τη τάξη και το δίκαιο του κατεχόμενου εδάφους.

---

[55] Σε πρωτοσέλιδο άρθρο που τιτλοφορείται «Σάλπισμα» της εφημερίδας Ασύρματος, αρ. φύλλου 678, Δευτέρα 28 Απριλίου 1941, το οποίο παρατίθεται στο παράρτημα, αναφέρεται: «Πρέπει όμως να το αντιληφθώμεν βαθύτατα και αμέσως: ότι ευρισκόμεθα ενώπιον μιας πραγματικότητος, η οποία, τερματίζουσα το στάδιον του πολέμου εκάμαμε με ηρωϊσμόν αντάξιον των παραδόσεων και της ιστορίας μας, θέτει ενώπιον μας στυγνά και ωμά τα μεγάλα προβλήματα της ανοικοδομήσεως και της περισσολογής» «Ο νικητής, αφού ανεγνώρισεν επισήμως την ανδρείαν των μαχητών μας, εξεδήλωσεν από της πρώτης στιγμής την πρόθεσιν να μας αφήση απερίσπαστους εις πάσαν προσπάθειαν τείνουσαν ν' ανοικοδομήσωμεν τα ερείπιά μας. Τούτο θα μας διανοίξη δρόμον ευρείας δράσεως προς την κατεύθυνσιν αυτήν.»

[56] Με πρώτη του στρατηγού Γ. Τσολάκογλου μετά τη συνθηκολόγηση τον Απρίλιο του 1941 μέχρι το Δεκέμβριο του 1942, το μικρό διάστημα διακυβέρνησης του καθηγητή Γ. Λογοθετόπουλου έως τον Απρίλιο του 1943 και του Ι. Ράλλη έως το τέλος του πολέμου το φθινόπωρο του 1944.

[57] Ζάικος Ν., «Διεθνές δίκαιο και συνεργασία με τον εχθρό. Η περίπτωση των κυβερνήσεων «ανδρείκελων» κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο» στο συλλογικό τόμο *«Εχθρός» εντός των τειχών, Όψεις του Δωσιλογισμού στην Ελλάδα της Κατοχής*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, γ΄ έκδοση, 2006

Ωστόσο, στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο υπήρξε καταστρατήγηση αυτού του δικαίου της πολεμικής κατοχής με τη σύσταση νέων κρατών-προτεκτοράτων αλλά και τη συγκρότηση κυβερνήσεων «ανδρίκειλων», όπου κατ' ουσία δεν υπάγονταν στο δικαιικό σύστημα του κατεχόμενου κράτους αλλά αντλούσαν τη νομιμοποίησή τους από την κατέχουσα δύναμη. Τούτο σημαίνει πως μια κυβέρνηση ανδρείκελων δεν αποτελεί, συμβαλλόμενο μέρος με ανεξάρτητη βούληση αλλά λειτουργεί ως υποχείριο των δυνάμεων κατοχής[58].

Η κυβέρνηση Τσολάκογλου που προέκυψε μετά τη συνθηκολόγηση του ελληνικού στρατού στο πλαίσιο της σύμβασης με τον εχθρό και του οφέλους που θα απεκόμιζε από αυτή τη συνεργασία, διεκδικούσε, κατά τα λεγόμενα των πρωτεργατών της, την εδαφική ακεραιότητα της χώρας, την απελευθέρωση των αιχμαλώτων στρατιωτικών και την ομαλή αποστράτευση των υπολοίπων καθώς και τη συνέχεια της κρατικής μηχανής, προσφέροντας από την άλλη την αποδοχή και ομαλή συνεργασία του ελληνικού πληθυσμού με τις δυνάμεις κατοχής.

Είδαμε, ήδη, ότι από τις πρώτες ώρες που γινόταν η συνθηκολόγηης της χώρας με τον εχθρό, γίνονταν προσπάθεια από τον συντηρητικό τύπο της εποχής να μετατοπισθεί το πολιτικό κλίμα από το αίσθημα της ήττας και του μίσους για τον εχθρό στο αίσθημα του πολιτικού οφέλους που θα προσέφερε στη χώρα η συνεργασία της με τις δυνάμεις κατοχής. Για να επιτευχθεί, λοιπόν, ο στόχος αυτός θα έπρεπε αφενός ο λαός να πειστεί ότι αλλάξαν τα δεδομένα ώστε η συνεργασία με τους χθεσινούς εχθρούς να λάβει το χαρακτήρα ενός ύψιστου εθνικού καθήκοντος το οποίο όφειλε να εκπληρώσει η δωσίλογη κυβέρνηση ως κύριος φορέας του εθνικού συμφέροντος αφέτερου η ελληνική κοινωνία όφειλε να απογαλακτιστεί από τις επιρροές της, προ της συνθηκολόγησης, πραγματικότητας και των παρεπόμενων αυτής όπως ήταν εξόριστη κυβέρνηση[59].

---

[58] Ζάικος, ο.π., σ. 139

[59] Φραδέλλος Κ., «Κατοχικές κυβερνήσεις και έθνος, Άξονες και μεταβολές του κυβερνητικού λόγου κατά τη διάρκεια της Κατοχής», στο *Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα*, τ. Γ2, Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2007, σ. 160

Στο πλαίσιο αυτό, ο λόγος των κατοχικών κυβερνήσεων επρόκειτο να στηριχθεί κυρίως στην απαξίωση του προηγούμενου προπολεμικού καθεστώτος υπό την κατηγορία των οικονομικών ατασθαλιών σε αντιδιαστολή με τη νέα κυβέρνηση της «Ελληνικής Πολιτείας» που στηρίζονταν στην ενίσχυση, καθώς διατείνονταν, του μαστιζόμενου λαού. Στη κακή διαχείριση του προπολεμικού καθεστώτος εστίασε τα κυβερνητικά πυρά η νέα κυβέρνηση προκειμένου να τονίσει ότι η κατοχή οφειλόταν μάλλον στην εγκληματική εξάρτηση από τα αγγλικά συμφέροντα, τα οποία υπηρετούσε ο δικτάτορας Ιω. Μεταξάς. Ταυτόχρονα, γινόταν προσπάθεια να υποβαθμιστεί και μάλλον να εξωραϊστεί ο χαρακτήρας της Κατοχής, όπου με αφορμή την απελευθέρωση των Ελλήνων αιχμαλώτων, εκδόθηκε διαταγή στην οποία εξάρονται οι συνέπειες της συνθηκολόγησης και υποστηρίζεται ότι οι γερμανοί δεν έχουν κάποια διαφορά με την Ελλάδα αλλά σκοπός τους είναι να διώξουν τους Άγγλους.

Οι Γερμανοί κατακτητές αποτελούσαν με άλλα λόγια *φίλους*, *προστάτες* και *ευεργέτες* για τον ελληνικό λαό και *όχι εχθρούς*. Ωστόσο, στα τέλη του 1943 καθίστατο επιτακτική η συγκρότηση του στρατιωτικού δωσιλογισμού, των Ταγμάτων Ασφαλείας, που θα υποβοηθούσαν στην άσκηση της εξουσίας σε ένα εχθρικό πληθυσμό με όρους βίας και εξαναγκασμού καθώς και στην καταπολέμηση της Αντίστασης, εξοικονομώντας γερμανικό αίμα, σύμφωνα με την εκδοχή των δυνάμεων Κατοχής. Από την άλλη, η εξόριστη βασιλική κυβέρνηση, ο έταιρος ανταγωνιστικός πόλος εξουσίας, τελούσε υπό την κατηγορία της εγκατάλειψης της χώρας σε περίοδο πολέμου ενώ τα μέλη αυτής χαρακτηρίζονταν ως φυγάδες.

Μετά την αναχώρηση του Βασιλιά και την κατάληψη της χώρας από τον Άξονα τρία θεσμικά καθεστώτα διεκδικούσαν για λογαριασμό τους την συνέχεια του κράτους [60]: οι κατοχικές κυβερνήσεις, η εξόριστη βασιλική κυβέρνηση και το ΕΑΜ, η κύρια συνιστώσα της Αντίστασης. Το τέλος του πολέμου έθετε επί τάπητος το ζήτημα του ελέγχου της εξουσίας στη νέα φάση

[60] Αλιβιζάτος Ν., ο.π., σσ. 139-157

καθώς και τη νομιμοποίηση την οποία αυτή θα είχε. Το ΕΑΜ ως ενεργή συνιστώσα της Αντίστασης με λαϊκό έρεισμα αποτελούσε τον ένα πόλο της διεκδίκησης, οι κατοχικές κυβερνήσεις αποτελούσαν την προδοτική παρένθεση που έληξε μαζί με τον πόλεμο και η εξόριστη βασιλική κυβέρνηση ήταν η συνέχεια του αστικού κόσμου με ερείσματα και στήριξη των Βρετανών. Οι κατοχικές κυβερνήσεις δεν μπόρεσαν να νομιμοποιήσουν στη συνείδηση του κόσμου την παρουσία και την κυβερνητική τους δράση αλλά ούτε να αποτελέσουν το ανάχωμα στη λαίλαπα του πολέμου και της κατοχής που συνδέθηκε με το ακραίο φαινόμενο της μαύρης αγοράς και του πλουτισμού στα δύσκολα χρόνια της πείνας, της εξαθλίωση και του θανάτου, κυρίως στα αστικά κέντρα, καθώς και το χαφιεδισμό για μέλη ή υποστηρικτές των αντιστασιακών οργανώσεων.

Ο εθνικιστικός λόγος των κατοχικών κυβερνήσεων, σύμφωνα με την ερμηνεία που δίνονταν ως εξυπηρέτηση του εθνικού συμφέροντος αντιδιαστέλλονταν και συγκρούονταν με το νόημα του πατριωτισμού που έβρισκαν οι άνθρωποι των πόλεων και της υπαίθρου μέσα από τη δράση τους στις αντιστασιακές οργανώσεις και κυρίως στο ΕΑΜ καθώς και μέσα από την διαμόρφωση της ταυτότητας της αυτοθυσίας για την πατρίδα που αποτελούσε το στοιχείο του αγώνα για ένα μέλλον διαφορετικό, κοινωνικά πιο δίκαιο.

Η αναφορά στην ιστορικό πλαίσιο της περιόδου δεν αναδεικνύει πιθανές αλληλεπιδράσεις στο πεδίο δράσης του Συμβουλίου Ιθαγένειας. Η περίοδος της κατοχής και του πολέμου, που διαδέχθηκε εκείνη της δικτατορίας του Μεταξά, αποτελούσε μια αδιατάρακτη συνέχεια για τα ζητήματα της απώλειας ιθαγένειας και τη δράση του Συμβουλίου Ιθαγενείας, με περισσότερη έμφαση ίσως να δίνεται στον καθορισμό ιθαγένειας και τις περιπτώσεις αμφισβήτησης της ιθαγένειας. Μετά την ψήφιση του ν. 580/1943 προς τη λήξη του πολέμου το ενδιαφέρον μετατοπίζεται στις αποστερήσεις ιθαγένειας λόγω εθνικής αναξιότητας.

Το πολιτικά ανενεργό διάστημα δράσης του Σ.Ι., κατά την κατοχική περίοδο, βρίσκει σαφώς την ερμηνεία του στα δύσκολα κατοχικά χρόνια που διένυε το ελληνικό κράτος. Οι επισημάνσεις ωστόσο ιστορικού ενδιαφέροντος

αναφορικά με την διαπάλη δύο αντιτιθέμενων ιδεολογικά στρατοπέδων, της Αντίστασης και των δωσιλογικών κυβερνήσεων με δορυφόρους την κεντρώα εξόριστη κυβέρνηση, τον Βασιλιά και τους Άγγλους συμμάχους, σκιαγραφεί το πολιτικό σκηνικό της επόμενης περιόδου, τις εμπεδωμένες αντιλήψεις, συνήθειες και πρακτικές που μεταλαμπαδεύονταν στη νέα φάση χαράσσοντας το νέο οπλοστάσιο της εθνικοφροσύνης και του αντικομμουνισμού.

2.2. Οι μειονοτικές ομάδες-στόχοι που αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια

Τα πρόσωπα που αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια στο πρώτο μισό της δεκαετίας του ’50 ανήκαν σε κάποια μειονότητα (εθνική ή/και θρησκευτική). Οι μειονοτικές ομάδες-στόχοι αυτής της περιόδου ήταν σύμφωνα με τα στοιχεία από το Σ.Ι.: οι σλαβόφωνοι της Δυτ. Μακεδονίας, οι Ισραηλίτες της πόλης της Θεσσαλονίκης, οι μουσουλμάνοι της Δυτ. Θράκης, οι Αρμένιοι που είχαν έρθει στην Ελλάδα μετά τη μικρασιατική καταστροφή και είχαν εγκατασταθεί κυρίως στη Μακεδονία και λιγότερο οι Τσάμηδες της Θεσπρωτίας. Στις περιπτώσεις αποστερήσεων υπάρχει και δύο περιπτώσεις 56 (43+13) «ρουμανιζόντων» από την Κ. Γραμματικού Ν. Πέλλας που απόλεσαν την ελληνική ιθαγένεια με τις διατάξεις του άρθρου 4 ως αναχωρήσαντες για την Ρουμανία άνευ προθέσεως επανόδου. Στον πίνακα που ακολουθεί, εμφανίζονται ο πληθυσμός των μειονοτικών ομάδων βάσει θρησκεύματος και μητρικής γλώσσας όπως είχε καταγραφεί στις απογραφές του 1928 και 1940.

Πίνακας 1

ΟΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ ΤΟΥ 1928 ΚΑΙ ΤΟΥ 1940

Μειονότητα	**Θρήσκευμα**	**Μητρική γλώσσα**	**Απογραφή 1928**	**Απογραφή 1940**
Τούρκοι	Μουσουλμάνοι	Τουρκική	86.506	94.509
Τσάμηδες	Μουσουλμάνοι	Αλβανική	18.598	20.000
Σλάβοι	Ορθόδοξοι	Μακεδονοσλαβική	81.844	86.079
Κουτσοβλάχοι	Ορθόδοξοι	Κουτσοβλαχική	19.679	57.263
Σεφαραδίτες Εβραίοι	Ισραηλίτες	Ισπανοεβραϊκή	63.000	52.706
Αρμένιοι	Ορθόδοξοι	Αρμενική	31.038	26.796
Συνολικός Πληθυσμός			6.204.684	7.344.860

Πηγή: Γ. Θ. Μαυρογορδάτος[61]

Η σημασία που είχαν και εξακολουθούν να έχουν οι μειονότητες για την Ελλάδα δεν επήγαζε κυρίως από το μέγεθος τους αλλά συνδυαστικά και από τη γεωγραφική τους θέση εφόσον βρίσκονταν εστιασμένες σε παραμεθόριες περιοχές που γειτνίαζαν με όμορα Κράτη, την εθνικότητα των οποίων, είχαν και ως εκ τούτου, υπήρχε πάντα ο φόβος ότι θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ενάντια στην ακεραιότητα της χώρας.

Το μειονοτικό ζήτημα δεν «λύθηκε» με τις ανταλλαγές πληθυσμών, αρχικά το 1919 αφού σύμφωνα με τη Συνθήκη Νεϊγύ μικρός αριθμός ανταλλάχθηκε σε εθελοντική βάση. «Σύμφωνα με την τελική έκθεση της αρμόδιας Μεικτής Επιτροπής της ΚτΕ, μέχρι το 1932 μετανάστευσαν στη Βουλγαρία συνολικά 66.000 άτομα με βάση τη Σύμβαση του Νεϊγύ»[62].

Από την άλλη, η υποχρεωτική ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας με τη Συνθήκη της Λωζάνης το 1923 εξαίρεσε από την

[61] Μαυρογορδάτος Γ.Θ., «Οι εθνικές μειονότητες», *Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα*, τ. Β2, Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2007
[62] Μαυρογορδάτος, ο.π., σ. 15

ανταλλαγή τους μουσουλμάνους της Δυτ. Θράκης, καθιερώνοντας αυτούς και σε επίπεδο διεθνών σχέσεων ως αναγνωρισμένη μειονότητα. Ενώ παράλληλα, δεν συμπερίλαβε, στους ανταλλαχθέντες πληθυσμούς, τους Τσάμηδες της Θεσπρωτίας, οι οποίοι αν και μουσουλμάνοι στο θρήσκευμα εντούτοις αλβανικής καταγωγής και κατά τούτο εξαιρεθέντες των ρυθμίσεων της Συνθήκης της Λωζάνης. Μια αντίστοιχη ανταλλαγή πληθυσμών με την Αλβανία, η οποία προϋπέθετε την ανταλλαγή του ελληνικού μειονοτικού πληθυσμού της Νότιας Αλβανίας (Βόρειος Ήπειρος) δεν επιλέχθηκε δεδομένου ότι με τον τρόπο αυτό θα έπρεπε να γίνει παραίτηση από τα σχέδια για τη Βόρειο Ήπειρο που στήριζε ο ελληνικός εθνικισμός.

Βασική αντίληψη της βενιζελικής παράταξης και ιδιαίτερα του Βενιζέλου αποτελούσε η διαπίστωση ότι είναι απαραίτητη «η ενσφήνωσις ελληνικών πληθυσμών εκεί όπου οι αλλογενείς τοιούτοι είναι συμπαγείς»[63]. Η εφαρμογή της αντίληψης αυτής, η οποία στηρίχθηκε, στην αποκατάσταση των προσφύγων του ’22[64] με την εγκατάστασή τους σε περιοχές-θύλακες μειονοτικούς κυρίως στη παραμεθόριο δημιούργησε, ως ήταν αναμενόμενο, μεγάλα προβλήματα στις σχέσεις γηγενών και ξένων, ομογενών και αλλογενών. Είναι γεγονός ότι η σύγκρουση με τους πρόσφυγες, οι οποίοι, και μόνο εκ της θέσης τους στις μικρές παραδοσιακές κοινωνίες, διατάρασσαν τις ισορροπίες που υπήρχαν σε βάρος των μειονοτικών ομάδων και πολύ περισσότερο χρησιμοποιούνταν ως μοχλός πίεσης για την περαιτέρω υποβάθμιση της κοινωνικοοικονομικής τους διαβίωσης των μειονοτικών.

Η γκάμα των επιλογών, από τη πλευρά της πλειοψηφίας για την «αντιμετώπιση» των μειονοτήτων περνά από την αφομοίωση, την ενσωμάτωση και εν τέλει το ξερίζωμα κάθε ιδιαιτερότητας έως τον αποκλεισμό, τις διώξεις και τα περιοριστικά μέτρα απαγόρευσης έκφρασης της διαφορετικής ταυτότητας. Από τις πολιτικές αφομοίωσης κυρίως μέσω του εμπορίου και της εκπαίδευσης από τη βενιζελική παράταξη μέχρι την διαταγή του Γενικού

[63] Ο.π. σ. 21

[64] Και ενυπάρχει ως επιλογή ως τις μέρες μας με τη χάραξη των πολιτικών οικιστικής αποκατάστασης των παλιννοστούντων ομογενών από την τέως ΕΣΣΔ.

Διοικητή Μακεδονίας το 1936 επί Μεταξά για την εξάλειψη όλων των μη ελληνικών γλωσσικών ιδιώματων καθώς και η απαγόρευση της χρήσης της σλαβόφωνης γλώσσας αποτελούν στοιχεία μιας «δυσανεκτικής» πολιτικής έναντι των μειονοτήτων που λογίζονται ως απειλή. Η αποστέρηση της ελληνικής ιθαγένειας εντάσσεται σε αυτό το πλαίσιο άσκησης κρατικής πολιτικής που τείνει να αντιμετωπίζει με καχυποψία τους μειονοτικούς, ως σαν να είναι ένα κληρονομήμενο πρόβλημα της ιστορίας που πρέπει να λυθεί, μια διαρκής απειλή για την εδαφική ακεραιότητα της χώρας. Είναι επίσης γεγονός ότι οι μειονοτικές ομάδες δεν αποτελούν μια στατική πραγματικότητα αλλά μάλλον αλληεπιδρούν με τη δράση τους και τις επιλογές τους στο κλίμα που διαμορφώνεται. Σε κρίσιμες ιστορικές φάσεις βρίσκονται να είναι ρυθμιστές των γεγόνοτων. Το μεγαλύτερο ποσοστό αποστερήσεων υφίστανται οι Σλαβομακεδόνες, οι μουσουλμάνοι και οι Ισραηλίτες και ακολουθούν οι Αρμένιοι, οι Τσάμηδες, οι «ρουμανίζοντες» και οι ιταλικής καταγωγής.

- ***Σλαβομακεδόνες[65]***

Οι σλαβομακεδόνες της Δυτικής Μακεδονίας δεν διαφοροποιούνταν θρησκευτικά από τους άλλους ορθόδοξους πληθυσμούς των όμορων βαλκανικών Κρατών. Κύριο διακριτικό γνώρισμα για την ομάδα αυτή υπήρξε η γλώσσα που προκάλεσε αντιδράσεις στην ελληνική διοικητική μηχανή για τον εξοβελισμό της μέσα από την υιοθέτηση διαφόρων μέτρων αφομοίωσης του πληθυσμού κυρίως μέσα από την εκπαίδευση. Σύμφωνα με το σχήμα του Μαυρογορδάτου[66], το κομμάτι εκείνο των σλαβόφωνων ή σλαβομακεδόνων διαρθρώνονταν σε τρεις ομόκεντρους κύκλους: Σε σύνολο 165.000 σλαβόφωνων της Μακεδονίας οι μισοί είναι οι λεγόμενοι «Γραικομάνοι», δηλαδή οι σλαβόφωνοι που στην κόντρα Πατριαρχείου-Βουλγαρικής

[65] Στις συνεδρίες του Συμβουλίου Ιθαγενείας δεν συναντήσαμε τον όρο αυτό για το χαρακτηρισμό των σλαβόφωνων της Δυτικής Μακεδονίας, εναλλακτικά χρησιμοποιούνταν οι όροι «βουλγαρίζοντες» και «βουλγαρόφρονοι»
[66] Ο.π. σ. 14

Εξαρχίας, έμειναν με την ελληνική πλευρά. Αντίστοιχα, το άλλο κομμάτι είναι οι λεγόμενοι «εξαρχικοί» οι οποίοι έχουν αναφορά στη Βουλγαρία. Ανάμεσα σε αυτές τις δύο ομάδες υπήρχε μια τρίτη που μπορούσε να εξελιχθεί σε ιδιαίτερο σλαβικό έθνος (σλαβομακεδόνες). Ωστόσο, η ταξινόμηση του μακεδονικού πληθυσμού δημιουργούσε ανέκαθεν διχογνωμίες μεταξύ των ερευνητών ανάλογα με τα κριτήρια που επιλέγονταν για να κατατάξουν τους σλαβόφωνους των περιοχών της Μακεδονίας. Οι ελληνικές και οθωμανικές στατιστικές βάσιζαν τον εθνικό προσδιορισμό στη θρησκεία. Σύμφωνα με τη κατηγοριοποίηση αυτή, στους «Έλληνες» ενέτασσαν τους σλαβόφωνους που είχαν αναφορά στο Πατριαρχείο ενώ στους «Βούλγαρους» τους χριστιανούς που είχαν προσχωρήσει επίσημα στη βουλγαρική Εξαρχία. Αντίθετα, για τις σερβικές και βουλγαρικές στατιστικές, κριτήριο ταξινόμησης αποτελούσε η μητρική ομιλούμενη γλώσσα. Σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση αυτή όλοι οι σλαβόφωνοι ανεξαρτήτως θρησκευτικής αναφοράς διεκδικούνταν από τους Βούλγαρους και τους Σέρβους[67].

Οι σλαβόφωνοι της Δυτ. Μακεδονίας αποτελούσαν μια συμπαγή ομάδα στις περιοχές της Φλώρινας και της Καστοριάς. Συγκεκριμένα στους ΟΤΑ α΄ βαθμού:

Φλώρινα: Δ. Φλώρινας, Κ. Χιλιοδενδρίου Καστοριάς, Κ. Οξυάς, Κ. Βυσσινιάς, Κ. Αγίου Παντελεήμονα, Κ. Αγίου Δημητρίου, Κ. Βαρικού, Κ.

[67] Κωστόπουλος Τ., *Η Απαγορευμένη Γλώσσα. Κρατική καταστολή των σλαβικών διαλέκτων στην ελληνική Μακεδονία*, Αθήνα: Μαύρη Λίστα, 2000, σσ. 23-45

Τειχίου, Κ. Σπηλαίου, Κ. Κορησού, Κ. Σκοπού, Κ. Σιταριάς, Κ. Αετού, Κ. Βεύης, Κ. Μπουφίου, Κ. Μακροχωρίου, Κ. Αγίου Γερμανού, Κ. Πολυκέρασου, Κ. Χαλάρας, Κ. Αλώνων, Κ. Λιθίας, Κ. Βαψωρίου, Κ. Ξυνού Νερού

Καστοριά: Κ. Άργους Ορεστικού, Κ. Λεύκης, Κ. Βατζωρίου, Κ. Δενδροχωρίου, Κ. Φτελιάς, Κ. Μοσχοχωρίου

Κοζάνη: Κ. Αναρράχης, Κ. Φούφας, Κ. Εμπορίου, Κ. Έλους

Θεσσαλονίκη: Κ. Ασβεστοχωρίου

Τα μέλη της ομάδας αυτής απέβαλαν την ελληνική ιθαγένεια είτε με το άρθρο 4 του Δ/τος του 1927 (η πλειοψηφία), είτε ως μη υπαγόμενοι στις διατάξεις του άρθρου 4 της Συνθήκης Αθηνών, ως αναχωρήσαντες από την Ελλάδα προ της υπογραφής της Συνθήκης το 1913 είτε με το άρθρο 5 της Σύμβασης Νεϊγύ.

- ***Μουσουλμάνοι***

Οι μουσουλμάνοι της Δυτ. Θράκης αποτελούν αναγνωρισμένη μειονότητα εντός της ελληνικής επικράτειας που εξαιρέθηκε της ανταλλαγής πληθυσμών σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λωζάνης. Στην περίπτωση αυτή, η χρήση του θρησκευτικού προσδιορισμού για τον ορισμό της μειονοτικής ομάδας αποσκοπεί στον να αποκρύψει την εθνική ταυτότητα των μελών, δηλ. την τουρκική.

Οι περιπέτειες της εξωτερικής πολιτικής των δύο γειτονικών χωρών της Ελλάδας και της Τουρκίας επηρέαζαν καθοριστικά το καθεστώς παραμονής των προσώπων αυτών όσον αφορά στη διασφάλιση των δικαιωμάτων του. Παράλληλα, η εξάλειψη του πληθυσμού αυτού δια του *«πολιτισμένου»* τρόπου του αποκλεισμού του από την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη εξυπηρετούσε τα λεγόμενα «εθνικά συμφέροντα» στην προσπάθεια ομογενοποίησης του ελληνικού πληθυσμού και περιορισμού των πιθανοτήτων να εγερθούν εδαφικές διεκδικήσεις από την τουρκική πλευρά. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται

και η περίπτωση των σλαβομακεδόνων. Η θέση της ομάδας αυτής βρίσκεται στη Δυτική Θράκη ενώ οι αποβάλλοντες την ελληνική ιθαγένεια κατάγονται από τους ΟΤΑ α΄ βαθμού:

Έβρος: Κ. Συκαράγη, Κ. Αρριανών, Κ. Σαπών, Κ. Κορνοφωλέας, Κ. Βάλτου, Κ. Πυθίου, Κ. Λευκίμης, Κ. Λαβάρων, Κ. Κυπρίνου, Κ. Μοιρανών, Δ. Κομοτηναίων, Κ. Μεταξάδων, Κ. Ξυλαγανής, Δ. Διδυμοτείχου, Κ. Ζώνης, Κ. Ορμενίου, Κ. Μαυροκκλησίου, Κ. Κυανής, Κ. Σακλάδου, Κ. Ρυζίων, Κ. Ορεστιάδος, Κ. Καμάρων, Κ. Δικαίων
Ξάνθη: Δ. Ξάνθης, Κ. Παγουρίου
Ροδόπη: Κ. Τοξοτών, Κ. Αρζού, Κ. Θουρίου

Τα μέλη της ομάδας αυτής αποστερούνται την ελληνική ιθαγένεια με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Δ/τος του 1927.

- ***Ισραηλίτες***

Η περίπτωση των ισραηλιτών, που έχει ανιχνευθεί κατά την έρευνά μας, αφορά στην ομάδα των Σεφαραδιτών Εβραίων της Θεσσαλονίκης. Επρόκειτο για πληθυσμό που μιλούσε την ισπανοεβραϊκή γλώσσα. Αποτελούσε την πλειοψηφούσα πληθυσμιακή ομάδα τα χρόνια αυτά στη Θεσσαλονίκη που είχε αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια σύμφωνα με το άρθρο 4 της Συνθήκης Αθηνών το 1913. Το 1916 συστήθηκε Μικτή Ελληνοισπανική Επιτροπή, η οποία κατάρτισε έναν πίνακα, στον οποίο καταγράφονται πρόσωπα ισραηλιτικής καταγωγής, οι οποίοι θεωρούνται ως ισπανοί υπήκοοι. Η καταγραφή αυτή κατέληξε στην οριστική ελληνοισπανική συμφωνία του 1936 κυρωθείσα με το Α.Ν. 1320/1938 (ΦΕΚ 306$^{Α΄}$/3.9.1938) «Περί κυρώσεως της από 7 Απριλίου 1936 μετά της Ισπανίας συμφωνίας, περί αναγνωρίσεως ως Ισπανών υπηκόων των μελών 144 Ισραηλιτικών οικογενειών βιουσών εν

Ελλάδι»[68]. Η ομάδα αυτή αποστερήθηκε την ελληνική ιθαγένεια είτε με το άρθρο 4 του Δ/τος 1927 είτε εμμέσως ως μη εμπίπτουσα στις διατάξεις του άρθρου 4 της Συνθήκης Αθηνών, που πρωτογενώς τους είχε προσδώσει την ελληνική ιθαγένεια, μετά από νέα κρίση των στοιχείων του «ιθαγενειακού» τους «προφίλ» από το Σ.Ι. Μετά τον πόλεμο απέβαλαν την ελληνική ιθαγένεια, σύμφωνα με την αριθ. 621/1949 Υ.Α..

- ***Τσάμηδες[69]***

Οι Τσάμηδες ήταν Έλληνες υπήκοοι αλβανικής καταγωγής μουσουλμανικού θρησκεύματος. Αν και μουσουλμάνοι εξαιρέθηκαν της ανταλλαγής πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας και παρέμειναν στα εδάφη τους στη Θεσπρωτία και ειδικότερα στις επαρχίες Μαργαριτίου, Φιλιατών και Παραμυθιάς. Παρέμειναν εκτός διακανονισμού ακόμη και στα 1925 όταν η Αλβανία εξέφρασε την πρόταση να υπάρχει υποχρεωτική ανταλλαγή μεταξύ τσάμηδων και Ελλήνων της Βόρειου Ηπείρου πρόταση που η ελληνική κυβέρνηση απέρριψε επειδή στρεφόταν ενάντια στις βλέψεις για την Β. Ήπειρο. Όπως και σε άλλες «ευαίσθητες» περιοχές με έντονο το μειονοτικό στοιχείο, έτσι και στην Θεσπρωτία, έγιναν προσπάθειες αλλοίωσης της ισορροπίας της περιοχής με τον εποικισμό προσφύγων. Στην περίπτωση που μας απασχολεί, οι πρόσφυγες, είχαν την υποστήριξη που τους παρείχε η ελληνική κυβέρνηση μέσω της νομοθεσίας περί υποχρεωτικών απαλλοτριώσεων υποβοηθώντας την εγκατάστασή τους στα χωράφια των Τσάμηδων, ειδικά στις πλούσιες ζώνες της Ηγουμενίτσας και, προπαντός, του Φαναριού»[70]. Το θέμα των περιουσιών των Τσάμηδων παραμένει ακόμα ανοιχτό και διεκδικήσιμο από την πλευρά τους. Η ένταση ανάμεσα στις δύο κοινότητες, τη μουσουλμανική και την χριστιανική, έλαβε εκρηκτικές διαστάσεις μέσα στην Κατοχή με εκατέρωθεν κινήσεις αντεκδίκησης και

[68] Με αυτή αναγνωρίστηκαν ως ισπανοί υπήκοοι τα μέλη 144 Ισραηλιτικών οικογενειών που διέμεναν στην Ελλάδα.
[69] Στις συνεδρίες του Συμβουλίου Ιθαγενείας αυτή η ομάδα-στόχος δεν αναφέρονταν ως Τσάμηδες αλλά ως άτομα μουσουλμανικής/αλβανικής καταγωγής από τη Θεσπρωτία
[70] Μαργαρίτης Γ., Ανεπιθύμητοι συμπατριώτες, Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2005, σ. 140

αντιποίνων οδηγώντας τον Ιούλιο 1942 στην ίδρυση του της «Εθνικής Αλβανικής Διοίκησης της Τσαμουριάς ή «ΞΙΛΙΑ»[71], η οποία συγκρότησε τοπικό πλέγμα εξουσίας που διέθετε οργανωμένη πολιτοφυλακή υποβοηθώντας την Βέρμαχτ στις επιχειρήσεις της κατά των ανταρτών. Η τελευταία πράξη του δράματος «παίχθηκε» τον Ιούνιο του 1944 όταν ο ΕΔΕΣ επιτέθηκε και κατέλαβε την Παραμυθιά μεταβάλοντας την πόλη σε σφαγείο[72]. Οι αποστερηθέντες την ελληνική ιθαγένεια προέρχονταν από το ν. Θεσπρωτίας. Συγκεκριμένα:

Θεσπρωτία: Κ. Καρτερίου, Κ. Μαζαρακίας, Κ. Δόλιανης, Κ. Κουτσίου, Κ. Αργυρότοπου, Κ. Σολοπίας, Κ. Παληοκκλησίου, Κ. Λιόψης

Από τα στοιχεία της έρευνας μας, προέκυψε ένας πολύ μικρός αριθμός αποστερήσεων αυτής της μειονοτικής ομάδας, μόλις 38 Τσάμηδων, που έλαβαν χώρα κατά τη μεταξική περίοδο και δεν αφορούσαν την τύχη αυτών των προσώπων μετά τα επεισόδια της Κατοχής. Ως εκ τούτου, για τη μαζική διαγραφή των Τσάμηδων από τα μεταπολεμικά «αναθεωρημένα» δημοτολόγια, δεν ακολουθήθηκε η διαδικασία που εδώ περιγράφουμε μέσω του Συμβουλίου Ιθαγενείας. Αντίθετα, οι Τσάμηδες συμπεριλήφθηκαν σε ειδική διαδικασία από το Υπουργείο Στρατιωτικών, το οποίο με την υπ' αριθ. 5862/1947[73] απόφασή του προέβη σε μαζικές διαγραφές ώστε η σύνταξη των μεταπολεμικών δημοτολογίων να μην τους περιλαμβάνει.

---

[71] Επρόκειτο για αντι-εαμικές πολιτοστρατιωτικές οργανώσεις μειονοτικών πληθυσμών, μια μορφή Ταγμάτων Ασφαλείας, που ήταν συγκροτημένες σε εθνική βάση με αλυτρωτικό-αποσχιστικό πρόγραμμα. Οι ομάδες αυτές που λειτουργούσαν υποβοηθητικά είτε των ιταλικών είτε των γερμανικών αρχών Κατοχής φημίζονταν για τη βίαιη δράσή τους. Εντάσσονταν πλήρως στη στρατηγική επιλογή της χιτλερικής διοίκησης που ήθελε να αξιοποιεί την δυσαρέσκεια των μειονοτικών πληθυσμών στην Ευρώπη, στρέφοντας τους κατά των δυνάμεων Αντίστασης, βλ. σχετ. Κωστόπουλος Τ., *Η αυτολοκριμένη μνήμη. Τα τάγματα ασφαλείας και η μεταπολεμική εθνικοφροσύνη,* Αθήνα: Φιλίστωρ, 2005, σσ. 24-26

[72] Βλ. Μαργαρίτης, ο.π., σ. 165

[73] Στο θέμα αυτό, αναφέρεται ο Τ. Κωστόπουλος, στο Κωστόπουλος Τ., «Αφαιρέσεις ιθαγένειας, η σκοτεινή πλευρά της νεοελληνικής ιστορίας (1926-2003)», *Σύγχρονα Θέματα*, τ. 83, Δεκέμβριος 2003, σ. 56. Την απόφαση αυτή, αλλά με αριθ. 50862/1947, μνημονεύει και ο Π. Λάγγαρης, Υποστράτηγος ΕΛ.ΑΣ ε.α., πρώην Υποδιευθυντής της Αντιτρομοκρατικής Υπηρεσίας της ΕΛ.ΑΣ σε άρθρο του που τιτλοφορείται «Οι Τσάμηδες, η Τσαμουριά και η

Με την ευκαιρία αυτή, θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι η εργασία αυτή ασχολείται μόνο με τη διαδικασία αποστερήσεων της ελληνικής ιθαγένειας κατόπιν γνώμης του Συμβουλίου Ιθαγενείας, γνωμοδοτικού οργάνου παρά τον Υπουργό Εσωτερικών. Ωστόσο, η αποστέρηση της ελληνικής ιθαγένειας συγκεκριμένων προσώπων ή μειονοτικών/πολιτικών ομάδων μπορούσε κατ' εξαίρεση να αποφασισθεί και τελεστεί και από άλλα όργανα της διοίκησης κατ' εντολή άλλων, πλην του Υπουργού Εσωτερικών, πολιτικών προϊσταμένων.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τον Αναγκαστικό Νόμο 3080/1942 «Περί των παρεχομένων δικαιωμάτων εις Υπουργούς Στρατιωτικών, Ναυτικών και Αεροπορίας» της Ελευθέρας Κυβερνήσεως Καΐρου (και όχι των κατοχικών κυβερνήσεων) ο οποίος ίσχυσε δυνάμει της υπ' αριθ. 70 της 26/26 Σεπτεμβρίου 1945 Συντακτικής Πράξεως[74].

Σύμφωνα με αυτόν, το Υπουργικό Συμβούλιο μπορούσε να αφαιρέσει την ελληνική ιθαγένεια κατόπιν προτάσεως του Υπουργού Δικαιοσύνης από πρόσωπα αντεθνικώς δρώντα ή υποπίπτοντα στο αδίκημα της λιποταξίας ή ανυποταξίας. Σε περίπτωση δε που έκαστος Υπουργός των τριών πολεμικών Υπουργείων έκρινε ότι Έλληνας πολίτης προέβαινε σε αντεθνικές ενέργειες ή ήταν ανυπότακτος ή λιποτάκτης και για οποιονδήποτε λόγο δεν μπορούσε να τον παρεπέμψει ενώπιον Στρατοδικείου, είχε τη δυνατότητα να εισάγει πρόταση αφαιρέσως της ελληνικής ιθαγένειάς του. Η πρόταση αυτή, υποβάλονταν σε άλλο, εκτός του Συμβουλίου Ιθαγενείας, γνωμοδοτικού οργάνου αποτελούμενου από ανώτατους στρατιωτικούς αξιωματούχους. Η γνώμη του συμβουλίου αυτού διαβιβάζονταν δια του Υπουργού Δικαιοσύνης στο Υπουργικό Συμβούλιο το οποίο την επικύρωνε ή την απέρριπτε. Η απαλλακτική γνώμη του συμβουλίου, ωστόσο, ήταν υποχρεωτική για το Υπουργικό Συμβούλιο.

αποθράσυνση των αλβανοτσάμηδων» στο διαδικτυακό τόπο www.elesme.gr/periodika/t35/t35_04.htm

[74] Βλ. σχετ. Βαρδάκης-Σταθόπουλος, ο.π., σ. 88-89. Το σχετικό απόσπασμα περιλαμβάνεται στο παράρτημα.

- ***Αρμένιοι***

Επρόκειτο για αλλογενείς πρόσφυγες που είχαν καταφύγει στην Ελλάδα μετά τη μικρασιατική καταστροφή, όπως και οι Κιρκάσιοι και αποκτούσαν την ελληνική ιθαγένεια με πολιτογράφηση. Τα ανήλικα τέκνα αυτών αποκτούσαν αυτοδικαίως την ελληνική ιθαγένεια σύμφωνα με το άρθρο 5 του Δ/τος 1927 μέχρι την κατάργηση της διάταξης δια του άρθρου 7 ΑΝ 2280/1940.

2.3. Σύντομη παρουσίαση των διατάξεων απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας

Η περίοδος που εξετάζουμε στην παρούσα ενότητα αποτελεί επί της ουσίας συνέχεια της μεταξικής περιόδου, όσον αφορά στο νομοθετικό πλαίσιο αποστερήσεων της ιθαγένειας, το οποίο αρχίζει να τροποποιείται με την ψήφιση του ν. 580/1943, καθιερώνοντας ως κύριο λόγο έκπτωσης από την ελληνική ιθαγένεια την εθνική αναξιότητα. Απ' την άλλη, ο κύριος όγκος των αποστερήσεων, που διαπιστώσαμε κατά την έρευνα μας, αφορούσε σε μειονοτικές ομάδες και ήταν εστιάσμενος κυρίως στο διάστημα που προηγείτο της εισόδου της Ελλάδας στον Β' παγκόσμιο πόλεμο, δηλαδή της μεταξικής περιόδου.

Περιπτώσεις αποστερήσεων ιθαγένειας πολιτών με αριστερά φρονήματα δεν προέκυψαν σε αυτή τη φάση από τα στοιχεία αυτής της έρευνας. Τα καθαυτό κατοχικά χρόνια το Σ.Ι. ασχολήθηκε κυρίως με περιπτώσεις αμφισβητήσεων ιθαγένειας ή με μεμονωμένες περιπτώσεις αποστερήσεων ιθαγένειας. Ο μαζικός χαρακτήρας αποστερήσεων μειονοτικών που τίθονταν προς κρίση στο Σ.Ι. καθώς και ο εστιασμένος εντοπισμός τους χωρικά (χωριά Δυτ. Μακεδονίας, Θράκη, Θεσπρωτία κλπ) αποτελούσε κύριο χαρακτηριστικό μόνο της μεταξικής περιόδου.

Συγκεκριμένα, εξετάσαμε την αποστέρηση ιθαγένειας σε 117 συνεδρίες του Σ.Ι. σε συνολικό αριθμό 154 συνεδριών που καλύπτουν την περίοδο αυτή. Σε αυτές τις 117 συνεδρίες το σύνολο των θεμάτων που απασχόλησαν το Συμβούλιο Ιθαγένειας ήταν 732, εκ των οποίων, τα 504 σχετίζονταν με την απώλεια ιθαγένειας. Στο σύνολο αυτών των θεμάτων προτάθηκαν για απώλεια ιθαγένειας 1233 άτομα εκ των οποίων αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια τα 1222, 10 τη διατήρησαν και για 1 περίπτωση υπήρξε αναβολή της γνωμοδότησης. Αναλυτικά, τα στοιχεία αναφέρονται στον πίνακα 2:

Πίνακας 2

Συγκεντρωτικά στοιχεία αποστερήσεων ιθαγένειας

Σύνολο Συνεδριών	154
Αριθμός συνεδριών που ετέθη θέμα απώλειας ελληνικής ιθαγένειας	117
Σύνολο Θεμάτων	732
Θέματα απώλειας ιθαγένειας	504
Προτάθηκαν για αποστέρηση/έκπτωση	1233
Αποστερήθηκαν την ιθαγένεια	1222
Διατήρησαν την ιθαγένεια	10
Αναβολή γνωμοδότησης του Σ.Ι.	1

Το κύριο που ζήτημα που αναφύεται από τα στοιχεία αυτά αφορά στην ίδια την λειτουργία του Σ.Ι. ως γνωμοδοτικού οργάνου. Η συντριπτική αποδοχή των προτάσεων αποστέρησης ιθαγένειας που υποβάλλουν οι διοικητικές υπηρεσίες στο Σ.Ι. προς κρίση, καταδεικνύει, τον μεροληπτικά πολιτικό ρόλο που διαδραμάτισε το Σ.Ι. αλλά και τα στενά περιθώρια αυτόβουλης πρωτογενούς κρίσης για τις υποθέσεις που διαχειρίσθηκε.

Είναι εμφανής σε αρκετές περιπτώσεις η αδυναμία του Σ.Ι. να λειτουργήσει αυτόνομα και ανεπηρέαστα από τις πιέσεις των πολιτικών προϊσταμένων προς τους οποίους διαβιβάζει τη γνωμοδότησή του όσο και από το πολιτικό κλίμα μέσα στο οποίο διαμορφώνει τις προσλαμβάνουσες του. Αυτό, σε κάποιο βαθμό γίνεται κατανοητό εξαιτίας και της φύσης του οργάνου αυτού, το οποίο ως συμβουλευτικό όργανο σε άμεση διασύνδεση με την εκάστοτε πολιτική εξουσία, οφείλει, κατά την διαμόρφωση της κρίσης του, να λαμβάνει υπόψη τις πολιτικές ισορροπίες και τις «εθνικές προτεραιότητες» που χαράσσονται σε επίπεδο πολιτικής εξουσίας. Η ιδιαιτερότητα της λειτουργίας του Σ.Ι., η οποία θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, καθόλου δεν θα πρέπει, κατά τη γνώμη μας, να συσκοτίζει τον ρόλο που σε αρκετές περιπτώσεις διαδραμάτισε το Σ.Ι., μέσα από την καθιέρωση επιλεκτικής

αντιμετώπισης, ελλειπτικών διαδικασίων και διφορούμενων γνωμοδοτήσεων, που, κατά καιρούς, έχουν κριθεί και εκπέσει νομικά σε επίπεδο ΣτΕ.

Από τη μελέτη μας στα αρχεία του Σ.Ι. επί μια δεκαετία, έχουμε αποκομίσει την άποψη ότι η λειτουργία του Σ.Ι. καθίστατο μάλλον προβληματική, ελλειπτική και μεροληπτική βασικά για τις περιπτώσεις απώλειας ιθαγένειας. Σε διαφορετική περίπτωση, όταν ετίθεντο ζητήματα αμφισβητούμενης ιθαγένειας, η διαβούλευση ήταν πιο πλούσια με επιχειρήματα που φανέρωναν την ειδική κατάρτιση των μελών του Σ.Ι. με αποτέλεσμα να αποτελούν μέχρι σήμερα πηγή νομολογίας για τους εφαρμοστές του δικαίου ιθαγένειας και τους λοιπούς ερευνητές.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, από την άλλη, όπως σε αυτή που καθιέρωνε το άρθρο 4 του Διατάγματος του 1927 για τους αλλογενείς Έλληνες αναχωρήσαντες άνευ προθέσεως επάνοδου η αποστέρηση ιθαγένειας αποτελούσε δέσμια αρμοδιότητα για τον Υπουργό Εσωτερικών από τη στιγμή που διαπιστώνονταν τα «αντικειμενικά» στοιχεία που συνηγορούσαν σε αυτή. Δηλαδή, εφόσον πρόεκυπταν τα «αντικειμενικά» στοιχεία που επέβαλαν την αποστέρηση όπως α) η ιδιότητα του αλλογενούς, β) η αναχώρηση από τη χώρα και κυρίως γ) η μη πρόθεση επανόδου ο Υπουργός Εσωτερικών όφειλε να εκδόσει απόφαση αποστέρησης της ελληνικής ιθαγένειας. Το Σ.Ι., στην περίπτωση αυτή, γνωμοδοτούσε για το εάν συντρέχαν οι προϋποθέσεις του νόμου, συχνά ωστόσο λαμβάνοντας υπόψη πληροφορίες και στοιχεία που προέρχονταν από ένα δίκτυο υπηρεσιών, κυρίως από τη Διεύθυνση Δημόσιας Τάξης, τις Διευθύνσεις Αλλοδαπών, τις κατά τόπου Χωροφυλακές, το Υπουργείο Στρατιωτικών και τις Νομαρχίες, τα οποία συλλέγονταν με αδιαφανείς διαδικασίες.

Εδώ θα ασχοληθούμε ουσιαστικά με τις αποστερήσεις ιθαγένειας που γίνονται σύμφωνα με:

- τις διατάξεις του άρθρου 4 του Διατάγματος της 12ης Αυγούστου 1927 «Περί κυρώσεως και τροποποιήσεως του από 13/15 Σεπτεμβρίου 1926 Ν.Δ. «περί τροποποιήσεως διατάξεων του Αστικού Νόμου» (ΦΕΚ

171Α'/13.8.1927) και αφορούν στη στέρηση ιθαγένειας «αλλογενών» Ελλήνων λόγω εγκατάλειψης του ελληνικού εδάφους και άνευ προθέσεως επανόδου.

- τις διατάξεις του άρθρου 23α' του ΑΝ 1856, όπως προστέθηκε με το άρθρο 5 του Α.Ν. 2280/1940 της 4/6 Απριλίου 1940 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των περί ιθαγενείας διατάξεων» (ΦΕΚ 117Α'/6.4.1940), που αφορούσαν σε όσους αλλογενείς Έλληνες που χρησιμοποιούσαν επί μία πενταετία και άνω αλλοδαπά πιστοποιητικά ιθαγένειας.
- τις διατάξεις του άρθρου 28α' του ΑΝ 1856, όπως προστέθηκε με το άρθρο 6 του Α.Ν. 2280/1940 της 4/6 Απριλίου 1940 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των περί ιθαγενείας διατάξεων» (ΦΕΚ 117Α'/6.4.1940), διατάξη που αποτελούσε προοίμιο του άρθρου 2 του ν. 580/1943.
- τις διατάξεις του άρθρου 5 του ν. 2434/1920 «Περί κυρώσεως της μεταξύ Ελλάδος και Βουλγαρίας Συμβάσεως περί αμοιβαίας και εθελουσίας μεταναστεύσεως των φυλετικών μειονοτήτων της 14/26 Νοεμβρίου 1919» (ΦΕΚ 163/24.7.1920) που ρύθμιζαν την εθελούσια μετανάστευση μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας υπηκόων των δύο κρατών με αλλογενή προέλευση.
- τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 580/1943 της 7ης Σεπτεμβρίου 1943 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεώς τινών των περί ιθαγενείας διατάξεων» (ΦΕΚ 302Α'/10.9.1943) με τις οποίες καθιερώνονταν η «αναξιότητα» ως βασικός λόγος στέρησης ιθαγένειας στοχεύοντας κυρίως στους δωσίλογους κατά την κατοχή.
- Πέραν τούτων των διατάξεων νόμου με τις οποίες αποστερούνται την ελληνικής ιθαγένεια συγκεκριμένες ομάδες πολιτών, ενδιαφέρον προκαλεί, σε σχέση με τον αριθμό των περιπτώσεων, μια κατηγορία προσώπων, κυρίως ισραηλιτικής καταγωγής, που αποστερείται την ελληνική ιθαγένεια, τα οποία κρίνονται ως μη αποκτήσαντα με νόμιμο

τινά τρόπο την ελληνική ιθαγένεια, επειδή δεν υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου 4 της Συνθήκης Αθηνών (ν. 79, ΦΕΚ 229$^{Α'}$/14.11.1913).

2.4. Περιπτώσεις απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας στα πρακτικά των Συνεδριών του Συμβουλίου Ιθαγενείας

Είδαμε, ήδη, σε προηγούμενη ενότητα ότι η βασική ομάδα-στόχος απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας την περίοδο που εξετάζουμε εδώ ήταν οι μειονοτικές ομάδες. Στην ενότητα αυτή, θα εστιάσουμε το ενδιαφέρον μας στην ανάλυση των διατάξεων απώλειας που πρόκρινε το Σ.Ι. για κάθε μία από τις ομάδες αυτές παραθέτοντας και ορισμένα αποσπάσματα από τις συνεδρίες του Σ.Ι.

Συγκεκριμένα, στον πίνακα που ακολουθεί εμφανίζεται ο αριθμός των προσώπων που αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια βάσει των ανωτέρω περιγραφόμενων διατάξεων.

Πίνακας 3

Αριθμός προσώπων στερούμενων την ελληνική ιθαγένεια ανά διάταξη νόμου

Διατάξεις νόμου	Αριθμός προσώπων
Άρθρο 4 του Δ/γματος 1927	632
Άρθρο 5 του ν. 2434/1920	11
Άρθρο 5 του Α.Ν. 2280/1940	10
Άρθρο 2 του ν. 580/1943	11
Δεν υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου 4 της Συνθήκης Αθηνών	260
Κρίνεται αλλοδαπός ως μη αποκτήσας με νόμιμο τρόπο την ελληνική ιθαγένεια	244
Άλλο	54

Η αναφορά μας στο πλαίσιο των διατάξεων αποστέρησης, γίνεται αφενός για να επισημανθεί το εύρος των επιλογών απώλειας μέσα στο οποίο μπορούσε να κινηθεί το Σ.Ι. τη συγκεκριμένη περίοδο αλλά και να καταδειχθεί η συσχέτιση αυτών με τις επιμέρους μειονοτικές ομάδες. Για το λόγο αυτό, κρίθηκε σκόπιμη η απόπειρα ερμηνείας των σχετικών διατάξεων της νομοθεσίας ιθαγένειας.
Οι διατάξεις απώλειας που συναντήσαμε στη νομοθεσία της περιόδου είναι οι ακόλουθοι:

- *Άρθρο 28α΄ του ΑΝ 1856*

Οι διατάξεις του άρθρου 28α΄ του ΑΝ 1856, όπως προστέθηκε με το άρθρο 6 του Α.Ν. 2280/1940 της 4/6 Απριλίου 1940 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των περί ιθαγενείας διατάξεων» (ΦΕΚ 117Α΄/6.4.1940), καθιερώνουν για πρώτη φορά τη δυνατότητα έκπτωσης από την ελληνική ιθαγένεια με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών κατόπιν γνώμης του Συμβουλίου Ιθαγενείας. Η διάταξη αυτή αποτελούσε προοίμιο της μετέπειτα διάταξης του άρθρου 2 του ν. 580/1943, στην οποία αναφερόμαστε διεξοδικά σε σχετικό κεφάλαιο. Βάσει της διάταξης αυτής, του άρθρου 28α΄ του ΑΝ 1856 δεν αποστερήθηκε κάποιο πρόσωπο την ελληνική ιθαγένεια, όπως φαίνεται και στον ανωτέρω πίνακα.

- *Άρθρο 5 του Α.Ν. 2280/1940*

Αντίθετα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 23α΄ του ΑΝ 1856, όπως προστέθηκε με το άρθρο 5 του Α.Ν. 2280/1940 της 4/6 Απριλίου 1940 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των περί ιθαγενείας διατάξεων» (ΦΕΚ 117Α΄/6.4.1940 αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια 10 άτομα.
Η διάταξη αυτή αναφέρει, «Αλλογενείς Έλληνες υπήκοοι χρησιμοποιήσαντες τουλάχιστον επί 5ετίαν ξένα διαβατήρια ή πιστοποιητικά ξένης ιθαγενείας

δύνανται να στερηθώσι της ελληνικής ιθαγενείας, δι' αποφάσεως του Υπουργού των Εσωτερικών μετά γνώμην του Συμβουλίου Ιθαγενείας»[75].

Με τις διατάξεις αυτές αποστερούνταν της ελληνικής ιθαγένειας πρόσωπα κυρίως ιταλικής καταγωγής ή πρόσωπα με διπλή ιθαγένεια. Στο σκεπτικό των γνωμοδοτήσεων του Σ.Ι. η διάταξη ενέχει δύο ερμηνείες. Σύμφωνα με την πρώτη, η οποία είναι ξεκάθαρη και απάνταται πιο συχνά, αναφέρεται ότι αλλογενείς Έλληνες που χρησιμοποιούν τουλάχιστον επί 5ετία ξένα διαβατήρια δύναται να αποστερηθούν την ελληνική ιθαγένεια. Σύμφωνα ωστόσο με τη δεύτερη ερμηνεία, περιπτώσεις προσώπων απροσδιορίστου ιθαγένειας δύναται να θεωρηθούν ως αλλογενή εξαιτίας της επί μακρόν χρήσης αλλοδαπών πιστοποιητικών ιθαγένειας (ταξιδιωτικών εγγράφων, διαβατηρίων κλπ). Η διαπίστωση της αλλογενούς προέλευσής τους, αίρει επί της ουσίας το ζήτημα της αμφισβήτησης ιθαγένειας, ορίζοντας κυρίως το τι δεν είναι τα πρόσωπα αυτά, δηλαδή δεν είναι Έλληνες. Αυτό βρίσκει εφαρμογή τόσο σε περιπτώσεις όπου το Σ.Ι. καλείται να κρίνει εξ υπαρχής το ζήτημα της απροσδιορίστου ιθαγένειας αλλά και σε περιπτώσεις που έχουν ήδη την ελληνική ιθαγένεια, την οποία αποστερούνται σε δεύτερη φάση, μετά από επανάκριση του Σ.Ι.[76].

Σχετική με το θέμα που εξετάζουμε εδώ, είναι η γνωμοδότηση του Σ.Ι. στην αριθ. 444/19.5.1944, η οποία έμελε να αποτελέσει ειδικό νομολογιακό προηγούμενο, για άλλο ωστόσο λόγο. Διότι για πρώτη φορά το Σ.Ι. προέκρινε την εθνική συνείδηση και όχι την εθνική καταγωγή για το χαρακτηρισμό ενός προσώπου ως ομογενούς. Αυτό είναι εν μέρει σωστό αλλά θα είχε νομίζουμε μεγαλύτερο ενδιαφέρον να παρουσιάσουμε όλα τα στοιχεία που συγκροτούν

[75] Α.Ν. 2280/1940

[76] Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις αποστερήσεων ιθαγένειας αυτού του είδους, που προκύπτουν όχι απευθείας από σχετική διάταξη νόμου απώλειας ιθαγένειας αλλά λόγω άρσης αμφιβολίας για την ελληνική ιθαγένεια που ένα πρόσωπο μπορεί ήδη να κατέχει λόγω επανάκρισης, που άλλοτε μπορεί να προκύπτει από κάποια συγκυριακή πολιτική σκοπιμότητα και άλλοτε απλώς να ζητείται αρμοδίως από εμπλεκόμενες υπηρεσίες (κυρίως το Διεύθυνση Δημόσιας Τάξης). Παρακάτω θα αναφερθούμε διεξοδικά σε τέτοιες περιπτώσεις που αποστερήθηκαν μαζικά την ελληνική ιθαγένεια Ισραηλίτες επειδή δεν υπάγονταν στις διατάξεις της Συνθήκης Αθηνών.

την κρίση του Σ.Ι. για να μπορούμε να είμαστε ακριβείς στις διαπιστώσεις μας.

Στην αριθ. 444/19.5.1944 συνεδρία του Σ.Ι., έχουμε την εξέταση της περίπτωσης ενός προσώπου ομογενούς, που είχε γεννηθεί στη Κωνσταντινούπολη από Έλληνα πατέρα και ο οποίος απέκτησε, κατόπιν αδείας την αυστριακή ιθαγένεια αποβάλλοντας την ελληνική. Ο γιος του προσώπου αυτού (Έλληνας 3ης γενιάς) διατήρησε την ελληνική ιθαγένεια, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 24 του ΑΝ 1856, που όριζε ότι «η σύζυγος και τα τέκνα του αποβαλόντος την του Έλληνος ιδιότητα διαμένουσιν Έλληνες». Η νέα ωστόσο κατάσταση που διαμορφώνοταν από την δια της πολιτογραφήσεως κτήση της αυστριακής ιθαγένειας του πατέρα του είχε επιπτώσεις και στο ίδιο το τέκνο (γιο) που απέκτησε εξ αυτού του γεγονότος και την αυστριακή υπηκοότητα όντας κάτοχος διπλής ιθαγένειας (ελληνικής και αυστριακής). Στη συνέχεια και μετά τη Συμφωνία του Αγίου Γερμανού, η οποία παραχώρησε περιοχές της Αυστρίας στην Ιταλία, απέκτησε και την ιταλική ιθαγένεια επειδή ο δήμος Ροβερέτο της Αυστρίας, στον οποίο διέμενε, πέρασε στην Ιταλία. Με την ιταλική ιθαγένεια ετακτοποιείτο στην Ελλάδα όπου είχε εγκατασταθεί το 1926 ως ιταλός υπήκοος, όπως προέκυψε από στοιχεία που προσκόμισε η Διεύθυνση Αλλοδαπών.

Το Συμβούλιο Ιθαγένειας στη γνωμοδότηση του θεώρησε το πρόσωπο αυτό ως «αλλογενή», διασπώντας τη γραμμική «φυλετική» γραμμή (παππούς-πατέρας-γιος), που διέπει το δίκαιο του αίματος, βάσει του οποίου ήταν Έλληνας από γέννηση. Στη διαμόρφωση της κρίσης του Σ.Ι., λήφθηκαν υπόψη, κατά τη γνώμη μας, τόσο η επιλογή του πατέρα (2η γενιά Έλληνας) να αποβάλει την ελληνική ιθαγένεια ένεκα κτήσης της αυστριακής, που δυνητικά υποδήλωνε τη βούλησή του να αποκόψει τους δεσμούς τους με την Ελλάδα, το οποίο ελάμβανε άλλη χροιά στις συνθήκες της Κατοχής, ειδικώς όταν επρόκειτο για κτήση ιθαγένειας σύμμαχης χώρας των Γερμανών.

Από την άλλη, για τον γιο του, τον οποίο αφορούσε η γνωμοδότηση, το Σ.Ι. έλαβε υπόψη του, για τη διαμόρφωση της κρίσης του, όλα τα «αντικειμενικά στοιχεία» που καταδείκνυαν, σύμφωνα με αυτό, τη συνειδητή

αποστασιοποίησή του από την ελληνική του καταγωγή και συνείδηση. Συγκεκριμένα, το Σ.Ι. θεώρησε ότι με την συμπεριφορά του (φοίτηση σε αυστριακές σχολές, κατάταξη στον αυστριακό στρατό, χρήση επί πενταετία αλλοδαπών διαβατηρίων) καθίσταται το πρόσωπο αυτό «αλλογενής», ως μη έχων ελληνική εθνική συνείδηση.

Ήταν η πρώτη φορά που το Συμβούλιο Ιθαγένειας πρόκρινε, όσον αφορά στην υιοθέτηση του όρου *ομογενής,* την ύπαρξη εθνικής συνείδησης, η οποία, σύμφωνα με αυτό, δεν υφίσταται όταν το πρόσωπο για παρατεταμένο διάστημα (πέραν της πενταετίας) χρησιμοποιεί αλλοδαπά πιστοποιητικά που δηλώνουν την ταυτότητά του και την αστική κατάστασή του και ως εκ τούτου, τη συνείδηση του ως πολίτη αλλοδαπού κράτους. Ωστόσο, πέραν αυτής της ειδικής περίπτωσης, το Σ.Ι. δεν προέβη στο διάστημα της έρευνας μας στην αποστέρηση ιθαγένειας με τόσο διασταλτική ερμηνεία νόμου δηλαδή να θεωρήσει υπό προϋποθέσεις κάποιον *ομογενή* ως *αλλογενή* λόγω έλλειψης εθνικής συνείδησης.

Αντίθετα, συναντήσαμε τη χρήση αυτών των διατάξεων αποστέρησης κυρίως για τις περιπτώσεις *αλλογενών* ιταλικής, γαλλικής, πορτογαλικής κ.α. ιθαγένειας. Τα στοιχεία που προσμετρούνταν για να αποστερηθούν αυτές οι ομάδες την ελληνική ιθαγένεια ή να θεωρηθούν αλλοδαποί, ως μη αποκτήσαντες με νόμιμο τρόπο την ελληνική ιθαγένεια αποτέλεσαν, πέραν της χρήσης των αλλοδαπών πιστοποιητικών, η φοίτηση σε ξένες σχολές αντί σε ελληνικές, η αστική τους κατάσταση (γάμος με αλλοδαπά πρόσωπα), εάν είχαν υπηρετήσει ή όχι στον ελληνικό στρατό. Τα στοιχεία αυτά θεωρούνταν τόσο σημαντικά ώστε το Σ.Ι. να Όπως αναφέρεται σχετικά, «Φρονούμεν ότι αι πράξεις και ενέργειαι αυτών αυταί αναπληρούσι την κατά την παρατεθείσαν διάταξιν δήλωσιν αποποιήσεως της Ελληνικής ιθαγένειας και κατ' ακολουθίαν εισηγούμεθα να αναγνωρισθώσιν ούτοι αλλοδαποί».[77]

Με άλλα λόγια, η συμπεριφορά ενός προσώπου, που κρίνεται ότι διατηρεί αποστάσεις από την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη, δύναται να

[77] Συνεδρία 421/27.4.1943

υποκαταστήσει ακόμη και την εκπεφρασμένη βούλησή του να αποποιηθεί την ελληνική ιθαγένεια με ατομική του δήλωση. Όπου οι συνθήκες το επιτρέπουν ακόμη και αν δεν υπάρχει δήλωση αποποίησης της ελληνικής ιθαγένειας, οι ίδιες οι πράξεις και οι ενέργειες ενός προσώπου μπορούν να αναπληρώσουν σε συμβολικό κυρίως επίπεδο το πραγματικό γεγονός της αποποίησης ιδία βουλήσει.

Ως εκ τούτου, καταλαβαίνουμε, τη βαρύτητα που είχε για το Σ.Ι. η συμπεριφορά των Ελλήνων πολιτών, οι οποίοι όφειλαν να επιβεβαιώνουν ανά πάσα στιγμή, ξέχωρα από το γεγονός της γέννησής τους, τα «προσόντα»/ιδιότητα του Έλληνα πολίτη.

- *Άρθρο 5 της Συνθήκης Νεϊγύ του 1919*

Μια άλλη περίπτωση αποστέρησης ιθαγένειας αφορά 11 άτομα βουλγαρικής καταγωγής, που αποστερούνται την ελληνική ιθαγένεια σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 της Συνθήκης Νεϊγύ.

Η Συνθήκη του Νεϊγύ «Περί εθελουσίας μεταναστεύσεως των φυλετικών μειονοτήτων» υπογράφηκε μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας στις 14/27 Νοεμβρίου 1919. Κυρώθηκε με τον ν. 2433/1920 (ΦΕΚ 163$^{Α'}$/23.7.1920). Με τη συνθήκη αυτή απεδόθη στην Ελλάδα μικρό τμήμα της Δυτικής Θράκης, το οποίο μαζί με την υπόλοιπη Θράκη είχε περιέλθει στην κυριαρχία της Βουλγαρίας με την Συνθήκη Ειρήνης του έτους 1913 μεταξύ Τουρκίας και Βουλγαρίας. Η Συνθήκη του Νεϊγύ αποσκοπούσε στο να διευκολύνει τις εθνικές μειονότητες των συμβαλλομένων κρατών να μεταναστεύσουν στα εδάφη της χώρας στην οποία ανήκαν βάσει καταγωγής. Επρόκειτο στην ουσία για μια πρώτη ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ των δύο γειτονικών χωρών Βουλγαρίας-Ελλάδας η οποία δεν είχε υποχρεωτικό χαρακτήρα αλλά πραγματοποιούνταν σε εθελοντική βάση. Με τη Συνθήκη αυτή γινόταν υποστατό το δικαίωμα προς μετανάστευση, ιδία βουλήσει, που εκφραζόταν με δήλωση του προσώπου στην Μικτή Επιτροπή. Οι ασκήσαντες

το δικαίωμα προς μετανάστευση απέβαλαν με την αναχώρησή τους την υπηκοότητα της χώρας την οποία εγκατέλειπαν και αποκτούσαν την ιθαγένεια της αντισυμβαλλόμενης χώρας προς την οποία μετανάστευαν. Σε περίπτωση που ένα πρόσωπο αναχωρούσε όχι για μια εκ των δύο αντισυμβαλλόμενων χωρών, τότε κατά την αναχώρησή του, αποστερούνταν την ιθαγένεια της χώρας προέλευσης μη αποκτώντας την ιθαγένεια της άλλης χώρας και ως εκ τούτου καθίσταντο ανιθαγενές (Σ.Ι. 304/1940 και 436/1943).

Βέβαια η εθελοντική αυτήγ βάση της ανταλλαγής υπέκρυπτε τον «αναγκαστικό» χαρακτήρα που έλαβε με τη χρήση άτυπων πιέσεων και εκβιασμών προκειμένου να εξαναγκασθούν τα πρόσωπα, που υπάγονταν στις σε αυτές τις διατάξεις νόμου, να μεταναστεύσουν.

Αντίστοιχα, υπάρχουν, παραδείγματα στις συνεδρίες των ετών που εξετάζουμε στο κεφάλαιο αυτό όπου η «εθελούσια» και «οικειοθελής» ανταλλαγή ενός προσώπου βάση *φυλετικών* στοιχείων, ενισχύονταν με στοιχεία που συνδυάζονταν με τη δράση και συμπεριφορά του.

Ενδεικτικά αναφέρουμε την περίπτωση προσώπων από τη Κοινότητα Μοναστηρίου Ν. Θεσσαλονίκης για τους οποίους η πρόταση αποστέρησης διίσταται μεταξύ των διατάξεων του άρθρου 5 της Συνθήκης Νεϊγύ και του άρθρου 4 του Δ/γματος του 1927. Η πρόθεση του Σ.Ι. ήταν να αποστερηθούν οπωσδήποτε την ελληνική ιθαγένεια με οποιαδήποτε «νομιμοποιητική» βάση. Εάν μπορούσε να αποδειχθεί η ύπαρξη της δήλωσης μετανάστευσης, τότε τα πρόσωπα αυτά απέβαλαν την ελληνική ιθαγένεια, σύμφωνως με τις διατάξεις της Συνθήκης Νεϊγύ. Σε διαφορετική περίπτωση, μπορούσαν να αποβάλουν την ελληνική ιθαγένεια, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Διατάγματος 1927.

Στη περίπτωση αυτή, έχουμε πρόσωπα, που όπως προκύπτει από το ιστορικό της υπόθεσης που μνημονεύεται στα πρακτικά του Σ.Ι., μετανάστευσαν στη Βουλγαρία το 1924. Αρχικά, εθεωρείτο ότι είχαν υποβάλει τη δήλωση εθελουσίας μεταναστεύσεως, όπως ορίζε η Συνθήκη Νεϊγύ. Ωστόσο, η δήλωση αυτή, όπως παραδέχθηκε το Σ.Ι., δεν ανευρέθη.

Πληροφορίες, που είχαν συλλεχθεί, ανέφεραν ότι επρόκετο για «ομογενείς πλην όμως φανατικούς βουλγαρόφρονες», «η συμπεριφορά τους ήταν χείριστη, ενισχύσαντες τα βουλγαρικά κομιτάτα». Όπως, όμως, παραδέχεται το Σ.Ι., «Ως εκ της μικράς ηλικίας των όμως κατά τους χρόνους της δράσεως του βουλγαρικού κομιτάτου εν Μακεδονία, η πληροφορία αύτη ελέγχεται ως ανακριβής»[78]. Τελικώς, και δεδομένου, ότι δεν το Σ.Ι. δεν μπορούσε να επικαλεστεί τις διατάξεις του άρθρου 5 της Συνθήκης Νεϊγύ, κατέληξε να γνωμοδοτήσει υπέρ της αποστέρησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Διατάγματος 1927.

- *Άρθρο 4 της Συνθήκης Αθηνών του 1913*

Όπως φαίνεται και στον πίνακα 2 ένας μεγάλος αριθμός (260) άτομα δεν αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια με κάποια ειδικότερη διάταξη νόμου που θέσπιζε την απώλεια, αλλά κρίθηκαν αλλοδαποί, μετά από εξέταση του φακέλου τους από το Συμβούλιο Ιθαγένειας, ως μη αποκτήσαντες με νόμιμο τρόπο την ελληνική ιθαγένεια επειδή δεν δύναται να υπαχθούν στις διατάξεις του άρθρου 4 της Συνθήκης Αθηνών. Το ενδιαφέρον μας στάθηκε σε αυτές τις περιπτώσεις επειδή ο αριθμός των ατόμων που τελικά στερούνταν εμμέσως την ελληνική ιθαγένεια με αυτό τον τρόπο ήταν μεγάλος και εστιασμένος. Κυρίως αφορούσε σε πρόσωπα ισραηλιτικής καταγωγής, κατ' πλειοψηφία, αλλά και σε πρόσωπα σλαβομακεδονικής καταγωγής από τη Δυτική Μακεδονία.

Με τη Συνθήκη Αθηνών (ν. 79/1913, ΦΕΚ 229$^{Α'}$/14.11.1913) που υπεγράφη στις 1-14 Νοεμβρίου 1913 μετά τη λήξη των Βαλκανικών πολέμων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας περιήλθαν στην κυριαρχία της Ελλάδας η Κρήτη, η Μακεδονία, το μεγαλύτερο μέρος της Ηπείρου καθώς και τα νησιά Λήμνος, Σαμοθράκη, Μυτιλήνη, Χίος, Σάμος, Ικαρία, Θάσος και άλλα

[78] Συνεδρία 293/9.1.1940

νησιωτικά συμπλέγματα που ανήκουν σε αυτά[79]. Με την Συνθήκη Αθηνών η ελληνική ιθαγένεια αποκτούνταν ως διαδικασία αθρόας πολιτοποίησης.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 της Συνθήκης Αθηνών κατέστησαν αυτοδικαίως Έλληνες υπήκοοι άπαντες οι κατοικούντες κατά το χρόνο ενάρξεως της Συνθήκης στις περιοχές που περιήλθαν στην κυριαρχία της Ελλάδας. Ως εκ τούτου, απέκτησαν την ελληνική ιθαγένεια μόνο οι έχοντες την κατοικία τους στις ως άνω περιοχές, κατά την 1.11.1913, έστω και αν προσωρινά διέμεναν εκτός αυτών. Όσοι κατοικούσαν προσωρινά στις απελευθερωμένες περιοχές κατά την ως άνω ημεροχρονολογία δεν δύναται να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια (Σ.Ι. 20/1932). Πέραν της προϋποθέσεως της κατοικίας γίνεται δεκτό ότι θα πρέπει να υφίσταται για τα πρόσωπα αυτά η προϋπόθεση της κατοχής της ιθαγένειας της χώρας τα εδάφη της οποίας εκχωρήθηκαν στην Ελλάδα, δηλαδή της τουρκικής (Σ.Ε. 762/1933). Σύμφωνα δε με την υπ' αριθ. 389/42 συνεδρία του Συμβουλίου Ιθαγενείας, δεν κατέστησαν Έλληνες υπήκοοι όσοι, υπό άλλη, πλην της τουρκικής ιθαγένειας, κατοικούσαν στις περιοχές που υπάγονταν στη Συνθήκη Αθηνών. Άλλες προϋποθέσεις δεν ετίθεντο και ως εκ τούτου, όσοι κατοικούσαν στις εν λόγω περιοχές την 1.11.1913 υπό τουρκική ιθαγένεια αποκτούσαν αυτοδικαίως την ελληνική ιθαγένεια ανεξαρτήτως θρησκείας ή εθνικότητας. «Επομένως και οι αλλογενείς, οι μη κατέχοντες άλλην, πλην της τουρκικής ιθαγένειαν, ανεξαρτήτως θρησκείας ως και οι ετερόθρησκοι ή αλλόθρησκοι, ομογενείς ή αλλογενείς τοιούτοι, ως Καθολικοί, Ισραηλίται, Μωαμεθανοί κλπ απέκτησαν δια της Συνθήκης την Ελληνικήν Ιθαγένειαν (Σ.Ε. 762/1933, 709/1934 και 1501/1950)»[80].

Από την εξέταση των στοιχείων στις συνεδρίες του Σ.Ι. διαπιστώσαμε ότι για περιπτώσεις αποστέρησης ιθαγένειας, οι οποίες τίθονταν όχι ατομικά

[79] Τα νησιά αυτά περιήλθαν στην Ελλάδα σύμφωνα με το άρθρο 12 της Συνθήκης της Λωζάνης αλλά αναγνωρίστηκαν ότι περιήλθαν στην Ελλάδα αναδρομικά από την ημέρα που ίσχυσε η Συνθήκη Αθηνών, δηλαδή από 1.11.1913. Η δε νήσος Κρήτη είχε μεταβιβασθεί στην Ελλάδα προ της υπογραφής της Συνθήκης Αθηνών από τους ηγεμόνες των συμμάχων βαλκανικών κρατών στους οποίους είχε εκχωρηθεί δυνάμει του άρθρου 4 της περί ειρήνης Συνθήκης του Λονδίνου της 17.5.1913.

[80] Σ. Γραμμένος , Το δίκαιο της ελληνικής ιθαγένειας, Αθήνα 1970, σσ 175-176

αλλά ομαδικά, η μη υπαγωγή τους στη διάταξη αυτή λειτουργούσε εναλλακτικά προς την διάταξη του άρθρου 4 του Δ/γματος του 1927. Για παράδειγμα, εάν μπορούσε να στοιχειοθετηθεί ότι ένα πρόσωπο αναχωρούσε προ της υπογραφής της Συνθήκης Αθηνών (ήτοι πριν από τις 1.11.1913) αποστερούνταν την ελληνική ιθαγένεια με την παρακάτω αιτιολογία:
«ο ειρημένος δεν κατώκει κατά 1/14 Νβρίου 1913 εν ταις Νέαις Χώραις ως αναχωρήσας εκείθεν κατά το έτος 1908 συνάγεται ότι δεν υπάγεται εις το άρθρον 4 της συνθήκης των Αθηνών και συνεπώς δέον να διαταχθή η εκ του οικείου μητρώου αρρένων διαγραφή του ως μηδέποτε αποκτήσαντος την ελληνική ιθαγένεια κατά νόμιμον τρόπο»[81].

Εάν η αναχώρηση γινόταν μετά την ημεροχρονολογία αυτή η πρόταση της αποστέρησης γινόταν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Δ/γματος του 1927.

Ως εκ τούτου, αν και αρχικά η εξέταση αυτών των περιπτώσεων θα μπορούσε να ανήκει στη σφαίρα της αμφισβητούμενης ιθαγένειας. Εντούτοις, κατά τη γνώμη μας, αποτελούσε εναλλακτικό τρόπο της ελληνικής ιθαγένειας.

- *Άρθρο 2 ν. 580/1943*

Στο διάστημα που μελετάμε εδώ, χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά η διάταξη του άρθρου 2 του ν. 580/1943,[82] όπου στην επόμενη φάση (μεταπολεμικά), χρησιμοποιήθηκε για την έκπτωση των δωσίλογων της Κατοχής επί εθνική αναξιότητι. Τη διάταξη συναντάμε σε 5 συνεδρίες. Προτάθηκαν για έκπτωση 13 άτομα, εκ των οποίων, κηρύχθηκαν τελικά έκπτωτοι οι 11 ανάμεσα τους μία γυναίκα.

Στη συνεδρία 431/1943 το αιτιολογικό της αποστέρησης στηριζόταν στα εξής: «ο περί ου πρόκειται [...] απολέσας παν Ελληνικόν και ορθόδοξον

[81] Συνεδρία 294/16.1.194
[82] Αναλυτικά για τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 580/1943 που θέσπιζαν την έκπτωση επί εθνική αναξιότητι θα αναφερθούμε σε ειδικό κεφάλαιο παρακάτω.

θρησκευτικόν αίσθημα, συν τω χρόνω εξειλίχθη εις μισέλληνα. Επωφεληθείς της ευκαιρίας της αναχωρήσεως εκείθεν Ιταλών εθελοντών κατά την εκστρατείαν της Αιθιοπίας ανεχώρησεν εις Ιταλίαν με τον σκοπόν να καταταγή εις τον Ιταλικόν στρατόν και προσκτήσηται την Ιταλικήν ιθαγένειαν. Δεν εκπλήρωσε τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις και δεν διατηρεί δεσμό με την Ελλάδα». Στην 432/1943 το πρόσωπο κηρύσσεται έκπτωτο επειδή επέδειξε αδιαφορία για την δόση του όρκου της πολιτογράφησης. Για ιταλόφιλη προπαγάνδα από του τύπου κηρύχθηκε έκπτωτος πρόσωπο που «Κατά την γνώμην του αυτού Προξένου πρόκειται περί ατόμου ίαν επικινδύνου δυναμένου το παν να διαπράξη χάριν των ατομικών του συμφερόντων. Την γνώμην δε ταύτην εμόρφωσε κατόπιν επισταμένης και αυστηράς αντικειμενικής εξετάσεως της περιπτώσεως ταύτης, ην θεωρεί σοβαρώτατην λόγω και των πολυπληθών εν Πορτ Σάϊδ δωδεκανησίων και της επιδράσεως, ην επ' αυτών δύναται να έχη η ατιμωρησία τούτου και η εκμετάλλευσις υπ' αυτού της Ελληνικής ιθαγενείας εις βάρος των εθνικών συμφερόντων»[83].

Λόγω μη εκπλήρωσης στρατιωτικών υποχρέωσεων κυρήχθηκαν έκπτωτα 3 πρόσωπα στην υπ' αριθ. 434/1943 συνεδρία του Σ.Ι. Ενώ, για πρώτη φορά αναφέρεται ρητά η έκπτωση από την ελληνική ιθαγένεια λόγω εθνικής αναξιότητας στην υπ' αριθ. 445/7.7.1944 συνεδρία του Σ.Ι.

Συγκεκριμένα, «Η διαγωγή απάσης της οικογενείας των (πατρός και τέκνων) είνε επιδεικτικώς Ιταλοπρεπής και ότι παλαιότερον υφίσταντο παρά τη υπηρεσία ταύτη φάκελλοι περιέχοντες στοιχεία αντεθνικής δράσεως των αρρένων μελών ταύτης». Σε άλλο σημείο, «οι δε άρρενες εκ τούτων βαρύνονται με αντεθνικήν δράσιν και κατά χρόνον προγενέστερον της Κατοχής ταύτης. Τούτοις τοις λόγοις τυγχάνουσιν ούτοι ανάξιοι της ελληνικής ιθαγένειας, δι' ο και εισηγούμαι όπως κηρυχθώσιν έκπτωτοι ταύτης, λόγω αναξιότητος, κατ' εφαρμογήν των σχετικών διατάξεων του άρθρου 2 του Νόμου 580/1943».

- *Η αποστέρηση της ελληνικής ιθαγένειας βάσει του Δ/τος του 1927*

[83] Συνεδρία 433/3.11.1943

Οι ρυθμίσεις αποστέρησης της ελληνικής ιθαγένειας που θεσπίστηκαν με το Διάταγμα της 12ης Αυγούστου 1927 «Περί κυρώσεως και τροποποιήσεως του από 13/15 Σεπτεμβρίου 1926 Ν.Δ. «περί τροποποιήσεως διατάξεων του Αστικού Νόμου» (ΦΕΚ 171Α'/13.8.1927) αποτέλεσαν σταθμό στην ιστορία της ελληνικής νομοθεσίας για την ιθαγένεια. Η διάταξη του άρθρου 4 του εν λόγω Δ/τος «πέρασε» σχεδόν αυτούσια στην κωδικοποίηση του 1955 αποτελώντας το «διαβόητο» άρθρο 19 του ΚΕΙ, για το οποίο η χώρα μας είχε δεχθεί κατά το παρελθόν πολλές επικρίσεις από το Συμβούλιο της Ευρώπης και το οποίο καταργήθηκε μόλις το 1998[84]. Σύμφωνα με το άρθρο 5, παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την ιθαγένεια του 1997 «Οι κανόνες ενός Κράτους Μέρους που αφορούν την ιθαγένεια δεν πρέπει να περιέχουν διακρίσεις ή να συμπεριλαμβάνουν πρακτικές που αποτελούν διακριτική μεταχείριση που βασίζεται στο φύλο, τη θρησκεία, τη φυλή, το χρώμα ή την εθνική καταγωγή»[85].

Επρόκειτο επί της ουσίας περί της διάταξης εκείνης με την οποία στερούνταν την ελληνική ιθαγένεια οι εθνικές μειονότητες που υπήρχαν στον ελληνικό χώρο (κυρίως σλαβομακεδόνες, μουσουλμάνοι, ισραηλίτες, τσάμηδες, αρμένιοι). Το περιεχόμενο της διατάξης του άρθρου 4 δεν ήταν καινούργιο στην ελληνική νομοθεσία της ιθαγένειας. Προϋπήρχε στον περί ιθαγενείας νόμο της 15ης Μαΐου 1835, όπου σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 10β' προβλεπόταν η αποβολή της ελληνικής ιθαγένειας «δι' αποκαταστάσεως εν ξένη χώρα άνευ προθέσεως παλιννοστήσεως». Η γενική δε αυτής διατύπωση αφορούσε τόσο τους ομογενείς όσο και τους αλλογενείς Έλληνες. Ωστόσο, με τη νέα διάταξη καθιερώθηκε η διάκριση μεταξύ των Ελλήνων πολιτών, που όπως παραδέχεται ένας Τμηματάρχης Ιθαγένειας του

[84] Η διάταξη αυτή καταργήθηκε με το άρθρο 9, παρ. 14 του ν. 2623/98
[85] Βούλγαρης ο.π., σ. 1360

ΥΠΕΣ, δεν αποτελεί «αξιοσύστατο θεσμό» αλλά εξυπηρετούσε «εθνική ανάγκη υψίστης σημασίας»[86].

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 4 του Δ/γτος 1927 «Έλληνες υπήκοοι αλλογενείς, εγκαταλίποντες το ελληνικόν έδαφος άνευ προθέσεως επανόδου, αποβάλλουσι την ελληνικήν ιθαγένειαν. Τα ανήλικα τέκνα τα αποδημούντα μετ' αυτών αποβάλλουσι και αυτά συγχρόνως μετά των γονέων τους την ελληνικήν ιθαγένειαν».

Όπως φαίνεται με τη διάταξη αυτή ο νομοθέτης καθιέρωσε με ρητά διατύπωμενο τρόπο τη διάκριση των Ελλήνων πολιτών σύμφωνα με το δίπολο ομογενής/αλλογενής. Ένα πρώτο, λοιπόν, στοιχείο που θα έπρεπε να υπάρχει στον υπαγόμενο στις διατάξεις αυτές είναι ο χαρακτηρισμός του ως *αλλογενούς* (βάσει καταγωγής ή/και ελλείψεως εθνικής συνείδησης)[87].

Στο υπ' αριθ. 25419/2.6.1952 έγγραφο του ΥΠΕΣ διευκρινιζόταν σχετικά ότι αλλογενής «είναι ο μη ων Ελληνικής εθνικότητος αδιαφόρως του τόπου της γεννήσεως, της κατοικίας και της εν γένει διαμονής του. Σημειούμεν ότι αντίθετος όρος του «αλλογενής» δεν είναι «γηγενής», ον χρησιμοποιεί ο ως είρηται πληρεξούσιος δικηγόρος, αλλά ο «ομογενής»»[88]. Σύμφωνα δε με τις αριθ. 896/61 και 823/64 αποφάσεις του ΣτΕ το βασικό στοιχείο, που κρίνει εάν ένα πρόσωπο δύναται να απολέσει την ελληνική ιθαγένεια, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4, δεν είναι η αναχώρηση από την Ελλάδα αλλά η μη πρόθεση επανόδου. Από τις δύο παραπάνω παραδοχές γίνεται νομίζουμε αντιληπτό ότι το κρίσιμο στοιχείο της διάταξης είναι η υπαγωγή κάποιου σε κάποια μειονότητα (κυρίως εθνική), ο χαρακτηρισμός του ως αλλογενούς ανεξαρτήτως του τόπου γέννησής του (εάν

---

[86] «Ο τρόπος ούτος της αποβολής ιθαγενείας, από θεωρητικής εξεταζομένη απόψεως, δεν αποτελεί βεβαίως θεσμόν αξιοσύστατον. Διότι και εις την δημιουργίαν προσώπων άνευ ιθαγενείας συντελεί και διάκρισιν λόγω καταγωγής μεταξύ Ελλήνων καθιερεί. Τοιαύτη διάκρισις θα ήτο δεδικαιολογημένη μόνον μεταξύ αλλοδαπών, εν τω καθορισμώ των όρων κτήσεως της ελληνικής ιθαγενείας. Από απόψεως όμως πρακτικής εξυπηρετεί ομολογουμένως ανάγκην εθνικήν υψίστης σημασίας» βλ. Γεωργιάδης, ο.π., σ. 82

[87] Σε επόμενο κεφάλαιο θα αναφερθούμε στην διασταλτική ερμηνεία της διατάξης αυτής ώστε να συμπεριληφθούν και οι «αντεθνικώς δρώντες» ως αλλογενείς, λόγω ελλείψεως εθνικής συνείδησης.

[88] Σταθόπουλου-Βαρδάκη, ο.π., σ. 234

έχει γεννηθεί στην Ελλάδα ή το εξωτερικό) και άρα ανεξαρτήτως από μόνο το γεγονός της αναχώρησης. Συγχρόνως, σύμφωνα με τη νομολογία του ΣτΕ αδιάφορο είναι και το γεγονός του τρόπου κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας προκειμένου περί αλλογενούς προσώπου, δηλαδή δια γεννήσεως ή πολιτογραφήσεως (ΣτΕ 57/81, 59/81, 61/81).

«Δια τον αλλογενή Έλληνα εφ' όσον δεν Έλλην την εθνικότητα τεκμαίρεται ότι ο δεσμός του προς την Ελλάδα είναι περισσότερον εύθραστος από ότι είναι ο των άλλων Ελλήνων, ώστε να δικαιολογείται εάν εγκαταλείψη το ελληνικόν έδαφος να κηρυχθή απωλέσας την ελληνικήν ιθαγένειαν»[89].

Στην αντίληψη αυτή ενυπάρχει μια προκατάληψη για τη μερίδα των μειονοτικών Ελλήνων πολιτών προσδίδοντας στους ίδιους την ευθύνη για τον εξοβελισμό τους από τον εθνικό κορμό δια της αφαιρέσεως ιθαγένειας και όχι στις ισχύουσες εκείνη την εποχή κυβερνητικές πολιτικές για την προάσπιση του «εθνικού» στόχου, της εθνικής ομογενοποίησης.

Ένα δεύτερο στοιχείο αποτελούσε η *αναχώρηση* από την Ελλάδα, η οποία γινόταν για μόνιμη εγκατάσταση αλλού και υποδείκνυε την *μη πρόθεση επανόδου* του κρινόμενου. Η ίδια η διάταξη παρακάτω εξειδίκευε πως τεκμαίρεται το γεγονός της μη επανόδου είτε από την δήλωση που τυχόν κάνει ο αποδημήσαντας ότι εγκαταλείπει οριστικά την Ελλάδα, είτε από το γεγονός ότι αναχωρεί με ολόκληρη την οικογένειά του, είτε αποκτώντας ξένη ιθαγένεια κ.α.. Ωστόσο, η πρόθεση της μη επανόδου διερευνάται και αξιολογείται *ευ εκάστη συγκεκριμένη περιπτώσει*, όπως αναφέρεται, από τον Υπουργό των Εξωτερικών και μετέπειτα Εσωτερικών.[90]

Όσον αφορά το ζήτημα της πρόθεσης μη επανόδου έχει απασχολήσει το ΣτΕ σε αρκετές συνεδριάσεις. Γίνεται καταρχήν δεκτό ότι το στοιχείο αυτό υφίσταται αντικειμενικά εφόσον υπάρχει δήλωση του ενδιαφερόμενου

---

[89] Παπασιώπη-Πασιά Ζ., «Απώλεια της ελληνικής ιθαγενείας ένεκα εγκαταλείψεως του ελληνικού εδάφους άνευ προθέσεως παλιννοστήσεως» (παρατηρήσεις), *Αρμενόπουλος* 1975, σ. 724

[90] Δυνάμει του ν. 4952/1931, «Περί οργανώσεως της Κεντρικής Πρεσβευτικής και Προξενικής υπηρεσίας του επί των εξωτερικών Υπουργείου»

προσώπου στην οποία δηλώνει ευθαρσώς και ρητώς την πρόθεσή του αυτή. Αυτές οι περιπτώσεις ήταν ελάχιστες σε όλα αυτά τα χρόνια που η ρύθμιση αυτή ήταν σε ισχύ. Στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων η πρόθεση μη επανόδου ήταν ένα στοιχείο που έπρεπε να διερευνηθεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες που συνέλεγαν προς τούτο πληροφορίες σχηματίζοντας το φάκελο της υπόθεσης του κρινόμενου προσώπου η υπόθεση του οποίου θα κρινόταν από το Σ.Ι. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει η ίδια η διάταξη ορίζει περιγραφικά ορισμένα μόνο στοιχεία που θα μπορούσαν να συνεκτιμηθούν ως πρόθεση μη επανόδου, ήτοι η εγκατάλειψη της χώρας με ολόκληρη την οικογένεια, η απόκτηση ξένης ιθαγένειας κλπ.

Η νομολογία του ΣτΕ έχει αποφανθεί ότι η *μη πρόθεση επανόδου* προκύπτει από το ίδιο το καθεστώς της αποδημίας ενός προσώπου, δηλαδή εφόσον υφίστανται κάποια πραγματικά περιστατικά:

- Να έχει αποδημήσει οικογενειακώς
- Να μην καταλείπει ακίνητη περιουσία στην Ελλάδα
- Να έχει εγκατασταθεί μακροχρόνια στην αλλοδαπή μεταφέροντας εκεί όλη την κοινωνικοοικονομική του δραστηριότητα
- Να μην έχει ανανεώσει τα διαβατήρια της οικογένειάς του μετά τη λήξη αυτών
- Να μην διατηρεί επαφή με τις ελληνικές προξενικές αρχές (συμμετοχή σε εθνικές γιορτές κ.α.)
- Η νέα χώρα να καθίσταται το κέντρο των βιοτικών και επαγγελματικών του σχέσεων και ο δεσμός του με την χώρα προέλευσης (Ελλάδα) να έχει ατονίσει ή και εξασθενίσει (ΣτΕ 4104/95, ΣτΕ 6253/96 κ.α.).

Αντίθετα, η μετάβαση στο εξωτερικό για σπουδές ή για εξεύρεση εργασίας, εφόσον έχουν καταλειφθεί περιουσιακά στοιχεία στην Ελλάδα και πραγματοποιούνται ταξίδια από και προς στην Ελλάδα με ελληνικό διαβατήριο δεν αποτελούν στοιχεία που συνηγορούν στη *μη πρόθεση επανόδου*.

Το άρθρο 4 του Δ/γματος 1927 μετεξελίχθηκε στο άρθρο 19 του ΚΕΙ (3370/1955) διατηρώντας τον πυρήνα της αρχικής διάταξης. Παρόλα αυτά, υπήρξε μια ουσιώδης διαφορά μεταξύ των δύο διατάξεων. Συγκεκριμένα,

Με το άρθρο 4 του Δ/τος του 1927 οι αλλογενείς Έλληνες, που εμπίπτουν σε αυτές τις διατάξεις, απέβαλαν την ελληνική ιθαγένεια *αυτοδικαίως* από τη στιγμή που εγκαταλείπουν το ελληνικό έδαφος και εφόσον συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις του νόμου στις οποίες αναφερθήκαμε διεξοδικά. Αντίθετα, στη περίπτωση του άρθρου 19 του ΚΕΙ η απώλεια δεν προκύπτει αυτοδίκαια αλλά αφήνεται στη *διακριτική ευχέρεια* του Υπουργού των Εσωτερικών, ο οποίος αποφαίνεται κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Σ.Ι. Ακόμη, όμως, και αυτή η ευμενέστερη διατύπωση δεν είχε ουσιαστικό αντίκτυπο, κατά την εφαρμογή της συγκεκριμένης διάταξης, δεδομένου ότι στην συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων οι κρινόμενοι απέβαλαν την ελληνική ιθαγένεια.

Στην αμέσως επόμενη ενότητα θα εξετάσουμε εκείνες τις περιπτώσεις των *αλλογενών* μειονοτικών ομάδων που αντιμετωπίστηκαν το διάστημα 1940-1944 (έως τη λήξη του Β' παγκοσμίου πολέμου) με βάση τις διατάξεις αυτές. Τελειώνοντας, θα θέλαμε να αναφερθούμε σε δύο μειονοτικές ομάδες, τους Ισραηλίτες και τους Αρμένιους, οι οποίοι, όπως θα δούμε, απέβαλαν την ελληνική ιθαγένεια με τις διατάξεις του άρθρου 4. Ειδικώς για αυτές τις δύο ομάδες είχαν εκδοθεί μεταγενέστερα οι υπ' αριθ. 1075/9.12.1948 και 621/4.8.1949 Υ.Α. με τις οποίες εγκρίνονταν η αναχώρηση των Ελληνικής υπηκοότητος στρατευσίμων (υπηρετούντων και μη) Αρμενίων προς οποιαδήποτε χώρα ή Ισραηλιτών προς το Κράτος του Ισραήλ εφόσον δηλώσουν ότι επιθυμούν να αποβάλουν την ελληνική ιθαγένεια. Ωστόσο, ακόμη και μετά την έκδοσή τους η διάταξη του άρθρου 4 εξακολουθούσε να ισχύει για να καλύπτει όλες εκείνες τις περιπτώσεις που δεν μπορούσαν να ρυθμιστούν με τις ως άνω Υ.Α.[91].

[91] Αξίζει να σημειώσουμε ότι από την έρευνά μας δεν προέκυψε πρόταση απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας ατόμων υπαγόμενων σε αυτές τις Υπουργικές αποφάσεις

«Σημειωτέον ότι το άρθρον 4 του ν.δ. 1927 εξηκολούθησεν ισχύον δια τους Έλληνας Ισραηλίτας και μετά την έκδοσιν της υπ' αριθ. 621/1949 πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου (Α. Μπεντερμάχερ-Γερούση, σχόλιον εν ΝοΒ 1961, 291 επ), καλύπτοντας περιπτώσεις εκείνας καθ' ας Έλληνες Ισραηλίται ανεχώρησαν εξ Ελλάδος μη κατευθυνόμενοι προς το Κράτος του Ισραήλ ή δεν ηκολούθησαν την διαδικασίαν της εν λόγω πράξεως»[92].

[92] Παπασιώπη-Πασιά, «Απώλεια της ελληνικής ιθαγενείας....», ο.π., σ. 725

2.5. Η αποστέρηση ιθαγένειας των μειονοτικών ομάδων περιόδου 1940-1944

Οι μειονοτικές ομάδες-στόχοι της περιόδου αυτής που αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια προκύπτουν από τον κάτωθι πίνακα.

Πίνακας 4

Αποστέρηση ιθαγένειας μειονοτικών ομάδων περιόδου 1940-1944

Σλαβόφωνοι	452
Μουσουλμάνοι	147
Ισραηλίτες	112
Τσάμηδες	38
Αρμένιοι	37
Ρουμανίζοντες	56
Ιταλικής καταγωγής	55
Άλλη	17

Οι αριθμοί αυτοί των αποστερήσεων συνδυάζονταν στη συντριπτική τους πλειοψηφία με τους αντίστοιχους αριθμούς προτάσεων για αποστέρηση αποδεικνύοντας ότι οι περιπτώσεις απώλειας που τίθονταν για κρίση στο Σ.Ι., είχαν μάλλον εν πολλοίς κριθεί εκ των προτέρων σε επίπεδο υπηρεσίας Ιθαγένειας και απλά ακολουθούσαν το τυπικό της διαδικασίας που όριζε ο νόμος για τη λήψη γνώμης στο Σ.Ι. άροντας ουσιαστικά το επίδικο της υπόθεσης εκ των προτέρων.

Ειδικότερα για την κατηγορία των σλαβόφωνων, στην οποία συμπεριλάβαμε και τους βουλγαρικής καταγωγής (15 άτομα) στοιχεία που αιτιολογούν την αποστέρηση, σύμφωνα με το Σ.Ι., είναι:

- Η συμμετοχή σε κομιτατζίδικη οργάνωση

- Τα «βουλγαρόφρονα» φρονήματα και η διασπορά ιδεών της βουλγαρικής ιδεολογίας στην Ελλάδα και το εξωτερικό (κυρίως κατά τη δράση των οργανώσεων αυτών στις ΗΠΑ/Καναδά και την Αυστραλία)
- Η αλλαγή των ονοματεπωνυμικών στοιχείων σε βουλγάρικα
- Στοιχεία αστικής κατάστασης (γάμος με πρόσωπο βουλγαρικής καταγωγής)
- Η φοίτηση σε βουλγάρικες σχολές
- Η συμμετοχή σε πράξεις αυτονομιστικού περιεχομένου

Όλα αυτά τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στους φακέλους των κρινόμενων στοιχειοθετούσαν περισσότερο την αντίληψη του «εσωτερικού εχθρού», ο οποίος αποτελούσε κίνδυνο για τη δημόσια τάξη και απειλή για την εδαφική ακεραιότητα του κράτους. Η μη πρόθεση επανόδου, συστατικό στοιχείο της διάταξης του άρθρου 4 του Δ/τος 1927, έπεται και εξετάζεται εκ των υστέρων, προέκυπτε δε από αναφορές της κατ' τόπου Χωροφυλακής, των δημοτικών και κοινοτικών αρχών, της Δ/νσης Κρατικής Ασφάλειας. Εάν δεν προέκυπταν σαφείς ενδείξεις ή πληροφορίες για την αποδημία χωρίς πρόθεση επανόδου, η διοίκηση με την αιτιολογία ότι «εγκατέλειψε το ελληνικό έδαφος λάθρα» εξηγούσε γιατί δεν μπορούσε να προσφέρει αποδεικτικά στοιχεία για την μη πρόθεση επανόδου.

Αξίζει στο σημείο αυτό να αναφέρουμε ότι η εξέταση στοιχείων επιπλέον της μη πρόθεσης επανόδου, η οποία «δικαιολογείται» μόνο για να στοιχειοθετήσει η διοίκηση την άποψη ότι ένα πρόσωπο είναι *αλλογενής*, δεν συναντάται σε καμία άλλη μειονοτική ομάδα πέραν των σλαβόφωνων.

Παρακάτω, παραπέμπουμε σε ορισμένα παραδείγματα από τα πρακτικά του Σ.Ι..

Συγκεκριμένα:

Περίπτωση πρώτη[93]: «Άτομο που αναχώρησε από την Ελλάδα το έτος 1923 και μέσω Γιουγκοσλαβίας-Ιταλίας-Γαλλίας έφθασε στον Καναδά έχοντας εισέλθει «λάθρα» στις ΗΠΑ το 1924. Ο πατέρας του είναι Βούλγαρος

[93] Συνεδρία 327/3.9.1940

κομιτατζής, κρεουργήσας μετ' άλλων κομιτατζήδων κατά το 1904 τον Έλληνα πρόκριτο του Αγ. Γερμανού και φονευθείς κατά το έτος 1905 εν συμπλοκή μετά τουρκικού αποσπάσματος. Είναι φανατικότατος Βούλγαρος μεταβαλών εν Αμερική και ονοματεπώνυμο του εις βουλγαρόφωνον. Εγκαταλείπων το ελληνικό έδαφος άνευ προθέσεως επανόδου».

Περίπτωση δεύτερη[94]: «Μετείχε του Βουλγαρικού Κομιτάτου, δρών αντεθνικώτατα, μέχρι του έτους 1913, οπότε μη ανεχόμενος την Ελληνικήν κυριαρχία, ανεχώρησεν εις την Αμερικήν, εν τη οποία και εξακολουθεί να διαμένη, όπου και μετέχει πάλιν του εκεί Βουλγαρικού Κομιτάτου και δρα υπέρ των βουλγαρικών συμφερόντων». Η οικογένεια μένει στην Κοινότητα Ξυνού Νερού και «ουδέν καταλογίζεται δια των εν τω φακέλλω στοιχείων εις βάρος ταύτης από της απόψεως των εθνικών αυτής φρονημάτων».

Περίπτωση τρίτη[95]: «Πρόσωπο που το 1924 μετανάστευσε για Αμερική οικογενειακώς. Επέστρεψε για λίγους μήνες το 1930 και έκτοτε διαμένει συνεχώς στην Αμερική ενώ η οικογένειά του στη Βουλγαρία. Σε αναφορά της Δ/σεως Χωροφυλακής Φλωρίνης αναφέρεται ότι είναι εγγεγραμμένος σε Βουλγαροκομιτατζίδικη οργάνωση στην Αμερική όπου κατέχει εξέχουσα θέση και εργάζεται με φανατισμό υπέρ της Βουλγαρικής ιδεολογίας. Στερείται παντελώς ελληνικής συνειδήσεως και θεωρείται αυτός και η οικογένειά του επικίνδυνοι για την εθνική ασφάλεια».

Περίπτωση τέταρτη[96]**:** «Το έτος 1932 απεδήμησε στη Βουλγαρία για σπουδές με δαπάνες του βουλγαρικού κράτους (υποτροφία). Παντρεύτηκε βουλγάρα υπήκοο. Στην Ελλάδα άφησε ακίνητο περιουσία αδιανέμητη. Είναι Βουλγαρόφρων και στερείται ελληνικής συνειδήσεως δρω αντεθνικώς στο εξωτερικό».

---

[94] Συνεδρία 420/20.4.1943
[95] Συνεδρία 319/9.7.1940
[96] Συνεδρία 347/4.2.1941

Περίπτωση πέμπτη[97]: «Πρόσωπο είχε καταδικαστεί για δυναμιστική απόπειρα ξενοδοχείου στη Φλώρινα. Διαμένει στη Κωνσταντινούπολη και στέλνει σε φίλους του αποκόμματα βουλγαρικών εφημερίδων αυτονομιστικού περιεχομένου».

Περίπτωση έκτη[98]: «Τουναντίον εκ της υπό του Βουλγαρικού Κράτους Οικονομικής αυτού ενισχύσεως προς συνέχισιν και αποπεράτωσιν των ανωτέρων του σπουδών, της συνεργασίας αυτού μετά μελών του Βουλγαρικού Μακεδονικού Κομιτάτου, της καθόλου εν Βουλγαρία συμπεριφοράς αυτού και της μη μεταναστεύσεως αυτού εις Ελλάδα κατά τη σύμβασιν, περί εκούσιας μεταναστεύσεως συνάγεται ότι ούτος κέκτηται Βουλγαρικήν συνείδησιν και είναι Βουλγαρικής καταγωγής».

[97] Συνεδρία 292/2.1.1940
[98] Συνεδρία 397/1.9.1942

3ο κεφάλαιο: Η αποστέρηση της ελληνικής ιθαγένειας την περίοδο 1944-1950

3.1. Ιστορικό πλαίσιο

Εξήντα πέντε χρόνια μετά από το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου η σύγχρονη ιστοριογραφία, αλλά και η πολιτική επιστήμη, εξακολουθεί να ασχολείται και να «διαλέγεται» με πλευρές των κρίσιμων χρόνων του πολέμου και της Κατοχής καθώς και των μετέπειτα μετεμφυλιακών χρόνων. Στο κεφάλαιο αυτό, θα μας απασχολήσει ο τρόπος απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας που θεσπίζεται με πρωτουβουλία του κράτους, στο ιστορικό πλαίσιο της απελευθέρωσης της χώρας από τους Ναζί με τη λήξη του Β΄ παγκοσμίου πολέμου. Το κρίσιμο αυτό ιστορικό πλαίσιο χαρακτηρίζεται από το ρευστό σκηνικό που στήνεται για τη νομή της εξουσίας και την ανασύνθεση του πολιτικού χάρτη στο νέο μεταπολεμικό πολιτικό σκηνικό ανάμεσα στις δυνάμεις που αντλούσαν τη νομιμοποίησή τους από τη δράση τους μέσα στα δύσκολα χρόνια του πολέμου, λόγω κυρίως της οργάνωσης της αντίστασης και της ενεργοποίησης του λαϊκού παράγοντα ενάντια στις δυνάμεις κατοχής (ΕΑΜ-ΕΛΑΣ), τις εξόριστες κυβερνήσεις της Μ. Ανατολής, που εξέφραζαν το παλαιό καθεστώς των αστικών δυνάμεων του βενιζελικού χώρου, τους Βρετανούς που παρενέβαιναν στο ελληνικό ζήτημα αλλά και το κομμάτι εκείνο της εθνικόφρονος Δεξιάς που επιθυμούσε την παλινόρθωση της μοναρχίας.

Τα Δεκεμβριανά το ’44, που είχαν ως συνέπεια την Συμφωνία της Βάρκιζας το ’45 για τον αφοπλισμό του ΕΛΑΣ, η έξαρση της λεγόμενης λευκής τρομοκρατίας ενάντια στους αριστερούς λόγω και του εθνικόφρονος αντικομμουνιστικού μένους, που καλλιεργήθηκε από τη πλευρά της Δεξιάς με την υποβοήθηση τόσο από ομάδες εθνικιστικές και εθνικόφρονες, που δρούσαν ήδη στην Κατοχή όσο και από θυλάκια των ταγμάτων ασφαλείας που επεδίωκαν, και πέτυχαν ως φάνηκε, την αποκατάσταση και ενσωμάτωσή τους

στον εθνικό στρατιωτικό κορμό για το κυνήγι των κομμουνιστοσυμμοριτών· ο ρόλος των Βρετανών και αργότερα των Αμερικανών· και η ατυχής επιλογή του ΚΚΕ να μην συμμετέχει στις εκλογές του ’46, οδήγησαν εντέλει τη χώρα στον εμφύλιο σπαραγμό.

Στο κεφάλαιο αυτό, θα εξετάσουμε δύο βασικές ομάδες που αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια σύμφωνα και με ειδικότερες διάταξεις. Η πρώτη, αφορά στους δωσίλογους, τους συνεργάτες των κατοχικών δυνάμεων. Η δεύτερη, στους κομμουνιστές με έμφαση στον ηγετικό τους πυρήνα.

Ειδικώς, για την ελληνική περίπτωση, ζητήματα όπως αυτό του δωσιλογισμού και της συνεργασίας με τον εχθρό είναι αποσιωποιημένα ή λιγότερο προσεγγίσιμα μεθοδολογικά[99].

Ο δωσιλογισμός, είναι μια έννοια με αρνητικά φορτισμένο περιεχόμενο που συνδέει τη συνεργασία των κατακτημένων με τον κατακτητή με το έγκλημα της εθνικής προδοσίας. Αντίθετα, η θετική χρήση του όρου «συνεργασία» έγινε, για πρώτη φορά, από τον στρατάρχη Πεταίν στη Γαλλία τον Οκτώβρη του 1940 αναφέροντας ότι «αποδέχεται την «αρχή» της συνεργασίας με την Γερμανία»[100] θέλοντας με τον τρόπο αυτό να ξεκαθαρίσει τον συνεχή και αδιάλειπτο ρόλο της χώρας του που παρά την υποδεέστερη θέση στην οποία βρισκόταν σε σχέση με τον κατακτητή εντούτοις διατηρούσε την αυτονομία της ως πόλος αυτής της συνεργασίας.

Σύμφωνα με την, κατά Mazower[101], κατηγοροποίηση της συνεργασίας αυτής, αυτή περιλαμβάνει:

- το παράδειγμα των κυβερνήσεων συνεργασίας (κουίσλινγκς) της Γαλλίας, Νορβηγίας και Δανίας

---

[99] Είναι ιδιαιτέρως πρόσφατο το Συνέδριο που διοργάνωσε το Δίκτυο Μελέτης Εμφυλίων Πολέμων τον Ιούλιο του 2004 στη Σαμοθράκη υπό τον τίτλο « “Εχθρός” εντός των τειχών, Όψεις του δωσιλογισμού στην Ελλάδα της Κατοχής και του Εμφυλίου Πολέμου»

[100] Mazower M., «Συνεργασία: το ευρωπαϊκό πλαίσιο», στο συλλογικό τόμο *«Εχθρός» εντός των τειχών, Όψεις του Δωσιλογισμού στην Ελλάδα της Κατοχής*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, γ' έκδοση, 2006, σ. 23

[101] Ο.π.

- το παράδειγμα της ολοκληρωτικής κατοχής του παραδείγματος της Πολωνίας, όπου εκεί οι διοικητικοί μηχανισμοί έχουν εξ ολοκλήρου στελεχωθεί από Γερμανούς
- το παράδειγμα των κρατών-προτεκτοράτων της Σλοβακίας και Κροατίας, που όφειλαν την ανεξαρτησία τους στις δυνάμεις Κατοχής στους οποίους παρέχουν μετά την ολόπλευρη στήριξή τους
- και το παράδειγμα του ενδιάμεσου μοντέλου που αφορά και την Ελλάδα, αλλά και την Σερβία, Βέλγιο, Ολλανδία και Βοημία-Μοραβία, στις οποίες σχηματίστηκαν νέες φιλογερμανικές κυβερνήσεις βασισμένες στις τοπικές γραφειοκρατίες.

Με τον τρόπο αυτό, οι Γερμανοί κατακτητές ήταν απαλλαγμένοι από την καθημερινή γραφειοκρατική διοικητική διαδικασία και ταυτόχρονα οι κυβερνήσεις αυτές προσέφεραν μια επίφαση διαμεσολάβησης της σχέσης κατακτητή και κατακτημένου.

Ωστόσο αυτή η αρχική επίκληση του θετικού ρόλου της συνεργασίας, που εκφράστηκε από τις διάφορες κατοχικές κυβερνήσεις, ως μέσο εξασφάλισης και διατήρησης της μέγιστης ανεξαρτησίας στο πλαίσιο της γερμανικής Νέας Τάξης, που εμφάνιζαν οι συνεργάτες των Γερμανών, απαξιώθηκε εκτεταμένα και μεταβλήθηκε σε μομφή προδοσίας και ηθικό έλλειμα για τα πρόσωπα αυτά.

Μετά την απελευθέρωση, η αποκατάσταση στην ομαλότητα και την ειρήνη, απαιτούσε, όπως ίσχυσε και στα υπόλοιπα κράτη, τον κοινωνικό έλεγχο και τον κολασμό των αξιόποινων πράξεων που τελέστηκαν από τους σφετεριστές της εξουσίας.

Αναφερθήκαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο στην ελληνική περίπτωση των δωσιλογικών κυβερνήσεων της κατοχικής περιόδου, που διαμόρφωσαν το δικό τους πλαίσιο συνεργασίας με τους κατακτητές. Επρόκειτο λοιπόν μεταπολεμικά να «κριθούν» υπό το βάρος των δεινών που είχε υποστεί ο ελληνικός λαός σε όλη τη διάρκεια της Κατοχής.

Το Σύμφωνο του Λιβάνου, που υπεγράφη το Μάη 1944, ήθελε να δημιουργήσει αφενός τους όρους μιας ενότητας των δύο πόλων εξουσίας, που δεν συνεργάστηκαν με τον εχθρό δηλ. της εξόριστης κυβέρνησης, που βρίσκονταν στο εξωτερικό, και του ΕΑΜ που «ξεπήδησε» μέσα από τον πόλεμο και αφετέρου την απόσταση από τις ημέρες και πράξεις του προηγούμενου καθεστώτος, το οποίο όφειλε τώρα να λογοδοτήσει για τη προδοτική του στάση.

Η Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας, που προέκυψε με την υπογραφή του Συμφώνου του Λιβάνου, έθεσε ως βασικό της στόχο την κάθαρση και την τιμωρία των ενόχων που συνεργάστηκαν με τον εχθρό. Τόσο στη Διακήρυξη της 4ης Σεπτεμβρίου 1944 όσο και στο λόγο στις 18 Οκτωβρίου 1944 αναφέρεται ότι *«.. η Εθνική Νέμεσις θα είναι αδυσώπητος...»*[102]. Η ίδια η Κυβέρνηση αντλεί τη νομιμοποίησή της από την κάθαρση του πολιτικού σκηνικού και την επανεκκίνηση των πολιτικών λειτουργιών.

Στο πλαίσιο αυτό κινήθηκε και η υπ' αριθ. 6 Συντακτική Πράξη του 1945, η οποία καθόριζε ποιοι διώκονταν και για ποια εγκλήματα τιμωρούνταν. Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1, διώκονταν κυρίως οι κατοχικές κυβερνήσεις, όσοι διετέλεσαν Υπουργοί ή Υφυπουργοί, όσοι ανέλαβαν δημόσια θέση (στρατιωτική, διοικητική, δικαστική) συμπεριλαμβανομένων και όσων κατέχουν αιρετό αξίωμα καθώς και όσοι ανέλαβαν υπηρεσία στις αρχές Κατοχής.

Το κύριο έγκλημα, που δικαζόταν, ήταν η συνεργασία με τον εχθρό, η διάδοση της προπαγάνδας του, ο χαφιεδισμός Ελλήνων στις αρχές Κατοχής που οδηγούσε στη ανακάλυψη και τη σύλληψη τους και ειδικότερα οι πληροφορίες που παρεμπόδιζαν το συμμαχικό αγώνα, οι πράξεις βίας και εξοπλισμός Ελλήνων από τις αρχές Κατοχής, καθώς και ο πλουτισμός που προέκυπτε από την συνδιαλλαγή με τον εχθρό.

---

[102] Χαϊδιά Ελένη, «Δωσίλογοι: Από την Κατοχή στην Απελευθέρωση», στο Mazower Mark (επιμ), *Μετά του πόλεμο. Η ανασυγκρότηση της οικογένειας του έθνους και του κράτους στην Ελλάδα, 1943-1960,* Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2003, σ. 53

Οι ποινές που υποβάλλονταν στους ενόχους, ανάλογα με τη σοβαρότητα των αδικημάτων που διαπράχθηκαν, ήταν η ποινή του θανάτου ή των ισοβίων ή πρόσκαιρων δεσμών ενώ όπου προέκυπταν ελαφρυντικά οι ένοχοι καταδικάζονταν με την ποινή της ειρκτής ή ισοβίου ή πρόσκαιρου (τουλάχιστον πέντε ετών) υπερορίας.

Κυρίαρχη, στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, είναι και η τιμωρία επί εθνική αναξιότητι για όσους, που αν και δεν έχουν υποπέσει σε κάποιο από τα ανωτέρω αδικήματα, ωστόσο «συνειργάσθη εν τούτοις μετά του εχθρού κατά τρόπον ανάξιον Έλληνος Πολίτου θίγοντα την Εθνικήν αξιοπρέπειαν και διηυκόλυνεν ούτω το έργο της κατοχής»[103].

Για το λόγο αυτό συστάθηκαν συμφώνως με τις διατάξεις του ν. 533/1945 τα Ειδικά Δικαστήρια Δωσιλόγων στην έδρα του κάθε Εφετείου, στα οποία παραπέμφθηκαν αρκετές περιπτώσεις δωσίλογων εκ των οποίων λίγοι καταδικάστηκαν, όπως προκύπτει από τα στοιχεία των μέχρι σήμερα ερευνών.

Δίπλα στα ΕΔΔ λειτούργησαν παράλληλα τα «Λαϊκά Δικαστήρια» από το ΕΑΜ ως μια εναλλακτική μορφή αποδόσης δικαιοσύνης με πιο λαϊκό και άμεσο χαρακτήρα τα οποία κηρύχθηκαν παράνομα από τη Κυβέρνηση Παπανδρέου.

Το κλίμα τρομοκρατίας που επεκτάθηκε στη χώρα αμέσως μετά την υπογραφή της Συμφωνίας της Βάρκιζας περιόριζε αισθητά τα περιθώρια συνεννόησης της Αριστεράς και του ΕΑΜ με τις άλλες όμαδες του αστικού μπλοκ εξουσίας που είχε και τη πλήρη στήριξη του βρετανικού παράγοντα και ως εκ τούτου ενδυνάμωνε αισθητά τη θέση του σε πολιτικό και στρατιωτικό επίπεδο.

Στην μεταβαρκιζιανή περίοδο (Φλεβάρης 1945-Μάρτης 1946) μέχρι τις εκλογές του ’46 εκδηλώνονται δολοφονίες, τραυματισμοί και συλλήψεις αριστερών πολιτών. Συγκεκριμένα, δολοφονούνται 1300 αριστεροί, τραυματίζονται 6.500 και 80.000 συλλαμβάνονται. Ενώ γύρω στους 40.000

[103] Άρθρο 4 του ν. 533/1945 (ΦΕΚ Α' 224)

περίπου υπολογίζονται οι νεκροί αντάρτες του εμφυλίου πολέμου (1946-1949). Συνολικά περίπου 50.000 εξοντώθηκαν φυσικά, χωρίς να υπολογίζονται οι επί τόπου εκτελέσεις, οι δολοφονίες στις φυλακές και στις εξορίες. Ενώ πάνω από 100.000 υπολογίζονται όσοι αριστεροί αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την Ελλάδα καταφεύγοντας κυρίως στις σοσιαλιστικές χώρες[104].

Κρίσιμη ήταν η απόφαση του ΚΚΕ να μην συμμετέχει στις εκλογές του '46 την ίδια στιγμή που πολλοί αγωνιστές που διώκονταν είχαν πάρει το δρόμο για τα βουνά και την ένοπλη πάλη. Ο εμφύλιος πόλεμος είχε μόλις αρχίσει. Στο επίπεδο των πολιτικών ελευθεριών και δικαιώματων υπήρξε άμεσος αντίκτυπος που οδηγούσε σε μια εδραίωση του αντικομμουνιστικού κλίματος με την ψήφιση του Γ΄ Ψηφίσματος της 18ης Ιουνίου 1946 «Περί εκτάκτων μέτρων αφορώντων την δημοσίαν τάξιν και ασφάλειαν» με το οποίο ενισχύονταν οι διώξεις των αριστερών.

Κύρια στόχευση του Ψηφίσματος η θέσπιση του «αντεθνικού εγκλήματος» όσων προέβαιναν σε αυτονομιστικές ενέργειες ή προσηλυτισμό για τις ιδέες αυτές. Με τον τρόπο αυτό, η κυβερνώσα παράταξη κρατούσε ανοιχτό στην επικαιρότητα και αξιοπιούσε πολιτικά το ζήτημα της αμφιρρέπουσας πολιτικής γραμμής του ΚΚΕ επί του μακεδονικού, παρόλο που το ίδιο είχε ήδη αποστασιοποιηθεί από τις αρχικές του θέσεις για ανεξάρτητη Μακεδονία και διαφώνησε με μερίδα των σλαβόφωνων κομμουνιστών κατά τη διάρκεια του 2ου Συνεδρίου του ΝΟΦ. Ωστόσο, το βάρος της παράδοσης της «μακεδονικής» πολιτικής του ΚΚΕ στις δεκαετίες του 1920 και του 1930, καθώς και ο δρόμος που ακολούθησαν πολλές χιλιάδες Ελλήνων πολιτικών προσφύγων στη Γιουγκοσλαβία προς αναζήτηση ασφαλούς διαμονής, κατά τη διάρκεια της λευκής τρομοκρατίας, έδωσαν

[104] Βερναρδάκης Χρ., Μαυρής Γ., «Τα κοινωνικά μπλοκ και οι σχέσεις εκπροσώπησης στη σύγχρονη ελληνική ιστορία. (Από το ΕΑΜ στη Μεταπολίτευση συνοπτική περιοδολόγηση)-Μέρος Β΄», *Θέσεις*, τ. 21, Οκτώβρης-Δεκέμβρης 1987

αρκετά προσχήματα στις κυβερνήσεις της Αθήνας για να εξαπολύσουν νέα εκστρατεία γύρω από τον «αντεθνικό» χαρακτήρα του ΚΚΕ»[105].

Το Δεκέμβρη του 1947 ψηφίστηκε ο ν. 509 «περί μέτρων ασφαλείας του κράτους, του πολιτεύματος, του κοινωνικού καθεστώτος και προστασίας των ελευθεριών των πολιτών» ως κυβερνητική απάντηση στη συγκρότηση της Προσωρινής Δημοκρατικής Κυβέρνησης του 1947 από τον ΔΣΕ, με τον οποίο το ΚΚΕ κηρύχθηκε παράνομο. Μια σειρά από «έκτακτα μέτρα» θεσπίστηκαν ή επανήλθαν σε ισχύ από το μεσοπόλεμο που όριζαν το πλέγμα εκείνο αντιμετώπισης του «εσωτερικού εχθρού», που σε αυτή τη φάση δεν ήταν άλλος από τους κομμουνιστές. Σε συμβολικό επίπεδο οι κομμουνιστές έπρεπε να αποκτήσουν τα χαρακτηριστικά του εχθρού: να είναι «ξένοι», *αλλογενείς* με την έννοια της απώλειας εθνικής συνείδησης ως αντεθνικώς δρώντων, να επιβουλεύονται την εδαφική ακεραιότητα της χώρας (απόσχιση της Μακεδονίας), να χαρακτηρίζονται από ανηθικότητα και ανυπολοψία (ιδίως οι γυναίκες) και να δρουν ως κατάσκοποι και προδότες. Ο θεσμός της διοικητικής εκτόπισης απέκτησε μαζικό χαρακτήρα κατά τη διάρκεια του εμφυλίου ενώ το 1947 δημιουργήθηκε και το στρατόπεδο *αναμορφώσεως* της Μακρονήσου. Οι δηλώσεις μετανοίας και τα πιστοποιητικά κοινωνικών φρονημάτων στο δημόσιο τομέα, ήδη θεσπισμένα από το καθεστώς της δικτατορίας του Μεταξά, ενισχύθηκαν την περίοδο αυτή.

Στο πλαίσιο αυτό, της θέσπισης «έκτακτων μέτρων» προκειμένου να γείρει το ισοζύγιο των δυνάμεων υπέρ των δεξιών δυνάμεων της εποχής με τρόπους που σήμαιναν την πολιτική απάλειψη και εξαφάνιση των πολιτικών αντιπάλων και τον παραδειγματισμό των υπολοίπων ψηφίστηκε και το ΛΖ΄ Ψήφισμα του 1947. Δύο ήταν τα βασικά χαρακτηριστικά των μέτρων αυτών: η δίωξη του φρονήματος που συνδεόταν, με όρους εθνικοφροσύνης, με την εθνική συνείδηση (δίπολο: αριστεροί/μη Έλληνες) και η καθιέρωση της συλλογικής ευθύνης.

[105] Αλιβιζάτος, ο.π., σ. 500-501

Και τα δύο αυτά χαρακτηριστικά συγκροτούσαν την έννοια του «εσωτερικού εχθρού» εντός των τειχών της κρατικής επικράτειας. Η αντίληψη περί κομμουνιστικού κινδύνου ήταν κοινή σε διεθνή κλίμακα στο στρατόπεδο της Δύσης και του καπιταλισμού. Δεν ανακαλύφθηκε αμέσως μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, παρόλο που εξαιτίας αυτού αναδιαμορφώθηκαν οι προπολεμικές ισορροπίες και το ισοζύγιο του συσχετισμού δυνάμεων. Ειδικώς, για την ελληνική περίπτωση, το ΕΑΜ και το ΚΚΕ είχαν καταφέρει να αυξήσουν την επιρροή τους και να έχουν εκτεταμένο λαϊκό έρεισμα και αυτό γιατί αποτελούσαν τον κύριο πυλώνα της εθνικής αντίστασης μέσω του ΕΛΑΣ. Ωστόσο, η στόχευση της εμφυλιακής περιόδου ήταν να ισοσκελιστεί η, κατά την κατοχική περίοδο, αντιστασιακή δράση των κομμουνιστών με την μεταπολεμική αντεθνική δράση, η οποία έτεινε να τους καταστήσει ως αλλογενείς στερώντάς τους την ελληνική ιθαγένεια και κατ' επέκταση την επιστροφή τους στην πατρίδα.

Και αυτό να επικρέμεται ως απειλή για όλη τα μέλη της οικογένειάς τους είτε αυτά συμμετείχαν είτε όχι στην «αντεθνική» δράση. Εξαιτίας της αντίληψης περί συλλογικής ευθύνης η διαδικασία αποστέρησης της ιθαγένειας αφορούσε και περιλάμβανε και τα λοιπά μέλη της οικογένειας χωρίς εξαιρέσεις.

Με την επίκληση λόγων εθνικού συμφέροντος η εξυπηρέτηση πολιτικών σκοπιμοτήτων για τις διώξεις συσκοτίζονταν αφού τελούσαν σε μια υπερβατική εθνική κατάσταση απειλής.

Οι ίδιοι λόγοι υπαγόρευαν και την κατά παρέκκλιση λήψη μέτρων ενάντια στους πολιτικούς αντίπαλους. Σύμφωνα με το αριθ. Α.Π. 292399/42065/16/28.1.1949 απόρρητο έγγραφο του ΓΕΣ προς το Υπουργείο Εξωτερικών δινόταν η εντολή να μεριμνήσει η πρεσβεία της Μόσχας ώστε να «μη προσέλθωσι κατά την γενομένην πρόσκλησιν των εν τω Εξωτερικώ διαμενόντων (ΕΔΥΣ 402/1948) οι εν Ρωσσία ευρισκόμενοι και υπαγόμενοι εις την πρόσκλησιν ταύτην. **Η τοιαύτη όμως εξαίρεσις δια λόγους ευνόητους δεν νομίζομεν ότι πρέπει να γίνει δια**

<u>τρο(πο)ποιήσεως της σχετικής εγκυκλίου Δ/γης, αλλά κατά τοιούτον τρόπον ώστε να μη γίνη αντιληπτή</u> [υπογρ. Δική μου]»[106].

Ενώ η καταγραφή των στρατεύσιμων αριστερών θα γίνονταν κανονικά, εντούτοις δεν θα καλούνταν να παρουσιαστούν στο στρατό με αποτέλεσμα να κηρύσσονταν ανυπότακτοι. Η ανυποταξία αυτή, όμως, η οποία όπως φαίνεται ήταν αποτέλεσμα της δράσης της διοίκησης, σύμφωνα με τις διαταγές που δίνονταν στην ως άνω εγκύκλιο, στη συνέχεια θα εμφανίζονταν ως υπαιτιότητα των ίδιων των αριστερών που είχαν καταφύγει στις ανατολικές χώρες και κυρίως στη Μόσχα. Αρκεί να ληφθεί υπόψη ότι η ανυποταξία, πλην των άλλων συνεπειών, σε εκείνη την ιστορική συγκυρία δύναντο να αποτελέσει, μεταξύ άλλων, λόγο αποστέρησης της ελληνικής ιθαγένειας.

Μέσα από το παράδειγμα αυτό γίνεται έκδηλος νομίζουμε ο μεροληπτικός και συχνά εκδικητικός χαρακτήρας του ελληνικού κράτους, όταν εστρέφετο πολιτικά εναντίον ομάδων που τις θεωρούσε εκτός της εθνικής μοίρας, ως «ξένο» σώμα.

[106] Έγγραφο ΓΕΣ : 292399/42065/16/28.1.1949. Το έγγραφο ανήκει στο προσωπικό αρχείο της γράφουσας και παρατίθεται σε φωτοαντίγραφο στο Παράρτημα.

3.2 Περιπτώσεις αποστέρησης της ελληνικής ιθαγένειας την περίοδο 1944-1950

Η περίοδος που εξετάζουμε εδώ αφορά όπως αναφέραμε και στο εισαγωγικό ιστορικό της ενότητάς αυτής, τη μεταπολεμική περίοδο και μέχρι το έτος 1950. Είναι αλήθεια ότι η περίοδος της έρευνάς μας θα μπορούσε να ξεκίνησει όπως και γίνεται από την απελεύθερωση και να ολοκληρωθεί με τη λήξη του εμφυλίου πολέμου, τον Αύγουστο του 1949. Επιλέξαμε, σκόπιμα, να επεκτείνουμε την έρευνα αυτή μέχρι το τέλος του 1950, για να μπορέσουμε να εξετάσουμε σε αρχικό στάδιο τη μαζική διάσταση που ακολούθησε, όσον αφορά τις περιπτώσεις αποστέρησης της ελληνικής ιθαγένειας, με κύρια ομάδα στόχου την περιόδο αυτή τους κομμουνιστές (ή κατά την πάγια διοικητική ορολογία: τους κομμουνιστοσυμμορίτες, εαμοβούλγαρους κλπ).

Την περίοδο που εξετάζουμε συναντάμε στο δίκαιο ιθαγένειας δύο βασικές περιπτώσεις απώλειας ιθαγένειας, που διέπονται από διαφορετικές νομοθετικές διατάξεις, και στοχεύουν σε συγκεκριμένες ομάδες-στόχου. Αναφερόμαστε ειδικώς στην περίπτωση έκπτωσης από την ελληνική ιθαγένεια σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 580 της 7ης Σεπτεμβρίου 1943 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεώς τινών των περί ιθαγενείας διατάξεων» (ΦΕΚ 302Α΄/10.9.1943) βάσει των οποίων κηρύχθηκαν έκπτωτοι της ελληνικής ιθαγένειας όσοι θεωρήθηκαν ανάξιοι αυτής λόγω συνεργασίας με τις κατοχικές δυνάμεις (δωσίλογοι). Η άλλη περίπτωση που θα μας απασχολήσει εδώ αφορά στις διατάξεις του άρθρου 1 του ΛΖ΄ Ψηφίσματος της 6ης Δεκεμβρίου 1947 «Περί αποστερήσεως της Ελληνικής ιθαγενείας προσώπων αντεθνικώς δρώντων εις το εξωτερικόν» (ΦΕΚ 267/7.12.1947) βάσει των οποίων αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια οι κομμουνιστές, μέλη του ΔΣΕ οι οποίοι λόγω της ήττας του εμφυλίου πολέμου αναγκάστηκαν να προωθηθούν στις χώρες του λεγόμενου ανατολικού μπλοκ.

Ακολούθως, εμφανίζονται περιορισμένες περιπτώσεις απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας, όπως την προηγούμενη περίοδο, ένεκα εγκατάλειψης του ελληνικού εδάφους χωρίς πρόθεση επανόδου, των χαρακτηρισμένων ως *αλλογενών,* σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Διατάγματος της 12ης Αυγούστου 1927 «Περί κυρώσεως και τροποποιήσεως του από 13/15 Σεπτεμβρίου 1926 Ν.Δ. περί τροποποιήσεως διατάξεων του Αστικού Νόμου». Επίσης, στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου, την περίοδο αυτή, απαντώνται και περιπτώσεις αλλογενών Ελλήνων που στερούνται την ελληνική ιθαγένεια, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του ΑΝ 2280/1940, ως χρησιμοποιήσαντες τουλάχιστον επί 5ετία ξένα διαβατήρια ή πιστοποιητικά ξένης ιθαγενείας.

Ουσιώδης διαφορά, ωστόσο, στη χρήση των διατάξεων του άρθρου 4 του Διατάγματος 1927 που, όπως είδαμε, σε προηγούμενη ενότητα εστίαζαν στην έννοια του αλλογενούς, αποτέλεσε η διασταλτική ερμηνεία που πλέον αποκτούσε η έννοια αυτή μέσα στο εμφυλιακό πολιτικά περιβάλλον. Συγκεκριμένα, με το αριθ. 949/14-3-1947[107] εμπιστευτικό έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών, που φέρει την υπογραφή του Γ. Παπανδρέου, απευθύνομενο στους Γενικούς Διοικητές, Νομάρχες και Έπαρχους Μακεδονίας και Θράκης, δίνεται η εντολή να εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 4 του Δ/τος του 1927 και για τους «αντεθνικούς» δρώντες. Η διαταγή αυτή που στόχευε στα μέλη του ΔΣΕ και του ΚΚΕ και η οποία στην ουσία διέστειλε το πνεύμα της διάταξης του άρθρου 4 του Δ/τος του 1927 προκειμένου να συμπεριληφθούν σε αυτή και ομογενείς, αποτελούσε το εναρκτήριο λάκτισμα για την καθιέρωση του ΛΖ΄Ψηφίσματος που θεσπίστηκε λίγους μήνες αργότερα στα τέλη του 1947.

Σύμφωνα με το έγγραφο αυτό: *«Αλλογενής λογίζεται και εκείνος όστις δια της αντεθνικής του δράσεως, ιδία κατά την τελευταίαν πολεμικήν περίοδον,*

[107] Το εμπιστευτικό έγγραφο με αριθ. 949/14-3-1947 περιλαμβάνεται στον τόμο 1940-1948 του Δελτίου Στρατολογίας, που υπάρχει στο προσωπικό αρχείο της γράφουσας ενώ φωτοαντίγραφο περιλαμβάνεται στο Παράρτημα.

απέδειξε ότι στερείται Ελληνικής συνειδήσεως»[108]. Με το ίδιο έγγραφο δίνονταν οδηγίες προς τους Νομάρχες και Έπαρχους που επόπτευαν τους Δήμους και τις Κοινότητες για το πως θα έπρεπε να συλλέγονται στοιχεία που σήμερα θα ισχυριζόμασταν ότι αποτελούν «ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα», αναφορικά τόσο με την πρόθεση μη επανόδου όσο και για τυχόν συνεργασία με τις κατοχικές δυνάμεις ή «αντεθνική» συμπεριφορά στη μετέπειτα περίοδο. Συστηνόταν δε η επιμελής εκτέλεση της παρούσας διαταγής για λόγους εθνικού συμφέροντος.

Η ουσία αυτής της διαταγής του Παπανδρέου αφορούσε στη διασύνδεση που επιδιωκόταν την περίοδο αυτή, δηλαδή της ιδιότητας του αλλογενούς, βάσει εθνικής καταγωγής με την ιδιότητα του αριστερού, βάσει φρονήματος, η οποία διαμεσολαβούνταν από την έννοια της εθνικής συνείδησης. Θυμίζουμε ότι το προηγούμενο διάστημα, κυρίως επί Μεταξά, η καθιέρωση του άρθρου 4 του Διατάγματος του 1927 αφορούσε σε αλλογενείς, στοχεύοντας κυρίως τις εθνικές εν Ελλάδι μειόνοτητες. Ο χαρακτηρισμός κάποιου ως αλλογενούς δεν βασίζονταν μόνο στα «αντικειμενικά» κριτήρια του αίματος και της «φυλετικής» καταγωγής αλλά ενέπλεκε και την έννοια της εθνικής συνείδησης, δηλαδή υποκειμενικών στοιχείων σύμφωνα με τα οποία κάποιος αισθάνονταν Έλληνας ή με τις πράξεις του «αποδείκνυε» εάν ήταν ομογενής ή αλλογενής. Έχουμε ήδη ισχυριστεί ότι παρόλες τις κατά καιρούς αμφίσημες τοποθετήσεις της ελληνικής διοίκησης περί του χαρακτηρισμού κάποιου ως ομογενούς, η επίκληση της εθνικής συνείδησης από μόνη της δεν αρκεί αλλά προϋποθέτει και την ύπαρξη της κοινής καταγωγής του αίματος. Αντίθετα, για το χαρακτηρισμό ενός προσώπου ως αλλογενούς, αρκεί η αναφορά στην έλλειψη της εθνικής συνείδησης. Αυτή η διαπίστωση, η οποία μάλλον αυθαίρετα είχε αναφερθεί σε προηγούμενη ενότητα, γίνεται νομίζουμε σαφής στη συγκεκριμένη ιστορική συγκυρία κατά τη μετάβαση από το δίπολο ομογενής/αλλογενής στο δίπολο εθνικόφρων-αντικομμουνιστής (ομογενής)/κομμουνιστής (αλλογενής). Αυτό το νόημα είχε

[108] Ο.π., έγγραφο ΥΠΕΣ

εξάλλου και η διασταλτική ερμηνεία του άρθρου 4 του Διατάγματος του 1927 της διασύνδεσης δηλαδή του πολιτικού φρονήματος με την αντεθνική δράση και άρα με την έλλειψη εθνικής συνείδησης και συνακόλουθα με το χαρακτηρισμό Ελλήνων πολιτών, μη ανήκοντων, κατά ανάγκη, σε εθνικές μειονότητες ως αλλογενών. Αυτή η μετατόπιση πέραν της καταφανούς πολιτικής σκοπιμότητας την οποία εξυπηρετούσε σήμαινε και την καταστρατήγηση των διατάξεων του συγκεκριμένου Διατάγματος, το οποίο έμελλε για άλλη μια φορά να χρησιμοποιηθεί για να «εξυπηρετήσει» τις νέες διενέξεις και ιδεολογικές διαμάχες που αναπαράγονταν στο πολιτικό πεδίο.

Όλες οι περιπτώσεις απώλειας, που έχουμε μέχρι στιγμής εξετάσει, πλην αυτής της στροφής που συνδυάστηκε και με την ψήφιση του ΛΖ΄ Ψηφίσματος του 1947, όπου για πρώτη φορά δινόταν η δυνατότητα αποστέρησης της ελληνικής ιθαγένειας με πρωτοβουλία του Κράτους από Έλληνες πολίτες με ελληνική καταγωγή, αφορούσαν όσουν είχαν αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια με πολιτογράφηση ή λόγω γάμου ή λόγω γέννησης σε ελληνικό έδαφος από γονείς απροσδιορίστου ιθαγένειας και πάντως όχι τους από γέννηση Έλληνες. Το ίδιο ισχύε και για τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 580/1943, στον οποίο θα αναφερθούμε εδώ, αλλά όχι και για τις διατάξεις του άρθρου 1 του. Η διατάξη αυτή, το περιεχόμενο της οποίας, έχει χαρακτηριστεί ως αντισυνταγματικό σε διάφορες ερμηνευτικές νομικές προσεγγίσεις και στη νομολογία, υπάγονταν στην καθιέρωση έκτακτων μέτρων λόγω του ρευστού και «εύθραυστου» πολιτικού σκηνικού από την επαύριο της απελευθέρωσης μέχρι και τη λήξη του εμφυλίου πολέμου. Κύριο επίδικο αποτελούσε, άλλωστε, η ανάληψη της πολιτικής εξουσίας είτε από τις νέες δυνάμεις που είχαν αναδειχθεί και αντλήσει τη νομιμοποίησή τους στη συνείδηση του λαού μέσα στη δίνη του αντιφασιστικού αγώνα είτε από το μπλοκ των κυρίαρχων αστικών τάξεων της προπολεμικής πολιτικής σκηνής που είχαν τη στήριξη του βρετανικού παράγοντα. Είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα, νομίζουμε, πως το δίκαιο διαπλέκεται με τις ιδεολογικές συγκρούσεις και τις πολιτικές στοχεύσεις των ισχυρών, οι οποίοι για πρώτη

φορά το χρησιμοποιούν για να εξουδετερώσουν πολιτικά τους αντιπάλους τους αναγάγοντάς το σε εθνικό καθήκον.

Το διάστημα που εξετάζουμε εδώ σε σύνολο 148 συνεδριών το θέμα της απώλειας ιθαγένειας ετέθη στις 119[109]. Σε αυτές τις συνεδρίες το συνόλο των θεμάτων που απασχόλησε το Συμβούλιο Ιθαγένειας ήταν 379 θέματα εκ των οποίων τα 266 αφορούσαν αποκλειστικά ζητήματα απώλειας ιθαγένειας. Σε αυτά προτάθηκαν για αποστέρηση/έκπτωση ιθαγένειας 527 άτομα εκ των οποίων 326 αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια ενώ μόλις 73 άτομα τη διατήρησαν και σε 83 περιπτώσεις το Συμβούλιο Ιθαγένειας ανέβαλε τη γνωμοδότησή του (πίνακας 5). Καθίσταται και την περίοδο αυτή εμφανής ο ρόλος που διαδραμάτιζε το Σ.Ι., το οποίο στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων που προτάσσονταν για απώλεια, γνωμοδοτούσε θετικά.

Πίνακας 5

Συγκεντρωτικά στοιχεία αποστερήσεων ιθαγένειας

Σύνολο Συνεδριών	148
Συνεδρίες που ετέθη θέμα απώλειας	119
Σύνολο Θεμάτων	379
Θέματα απώλειας ιθαγένειας	266
Προτάθηκαν για αποστέρηση/έκπτωση	527
Αποστερήθηκαν την ιθαγένεια	326
Διατήρησαν την ιθαγένεια	73
Αναβολή γνωμοδότησης	83

Οι δύο βασικές κατηγορίες προσώπων, όπως αναφέραμε, που αποστερούνται την ελληνική ιθαγένεια την περίοδο αυτή, είναι οι δωσίλογοι

[109] Στις υπόλοιπες συνεδρίες το Σ.Ι. ασχολούνταν με γνωμοδοτήσεις επί αμφισβητήσεων ιθαγένειας, κυρίως προσφύγων από τη Μ. Ασία και τον Πόντο

και οι κομμουνιστές. Δύο βασικές διατάξεις απώλειας συνδέονται με καθεμία από αυτές τις δύο ομάδες. Το άρθρο 2 του ν. 580/1943 με τους δωσίλογους ενώ το άρθρο 1 του ΛΖ΄ Ψηφίσματος του 1947 με τους κομμουνιστές.
Πιο συγκεκριμένα:

Πίνακας 6

Αριθμός προσώπων στερούμενων την ελληνική ιθαγένεια ανά διάταξη νόμου

Διατάξεις νόμου	Αριθμός προσώπων που αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια
Άρθρο 2 του ν. 580/1943	117
Άρθρο 1 ΛΖ΄ Ψήφισμα του 1947	195
Άρθρο 4 του Δ/γματος 1927	6
Άρθρο 5 του ΑΝ 2280/1940	7
Άρθρο 4 ν. 2434/1920	1

3.3. Η έκπτωση της ελληνικής ιθαγένειας σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 580/1943

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 580/1943, που αντικατέστησε τις παρ. 1, 2, 3 του άρθρου 6 του ΑΝ 2280/1940, που προστέθηκαν στο άρθρο 28 του ΑΝ 1856, οι κάτωθι περιπτώσεις Ελλήνων πολιτών μπορούσαν να καταστούν έκπτωτοι της ελληνικής ιθαγένειας:

Όσοι είχαν αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια:

- με πολιτογράφηση
- σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 14, παρ. γ2 του ΑΝ 1856[110] ως γεννημένοι και κατοικούντες στην Ελλάδα μη έχοντας ξένη ιθαγένεια
- σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 14, παρ. ε΄ του ΑΝ 1856[111], ως γεννημένοι στην Ελλάδα από αλλοδαπούς γονείς (πατέρα ή μητέρα), οι οποίοι είχαν γεννηθεί ή κατοικούσαν στην Ελλάδα πέντε, τουλάχιστον, χρόνια προ της γεννήσεως των τέκνων με την προϋπόθεση ότι κατοικούσαν και οι ίδιοι (τέκνα) στην Ελλάδα κατά το χρόνο της ενηλικιώσεώς τους και εφόσον υπέβαλαν εντός έτους από της ενηλικιώσεως τους αίτηση περί πολιτογραφήσεως προς έγκριση από τον Υπουργό Εσωτερικών
- σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 17 του ΑΝ 1856 όσον αφορά στα ανήλικα τέκνα τα γεννηθέντα προ της πολιτογραφήσεως του πατρός τα οποία καθίστανται από της πολιτογραφήσεως του πατέρα τους Έλληνες
- σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου μόνου του ν. 1524/1918 με το οποίο αναγνωρίζονται ως Έλληνες πολίτες[112] μαζί με τους κατιόντες

[110] Το εδάφιο γ2 προσετέθη δια του άρθρου 1 του ΝΔ της 13/15 Σεπτεμβρίου 1926 κυρωθέντος δια του Δ. Της 12/13 Αυγούστου 1927. Η αρχική διάταξη ανέφερε «Ο εξ αδήλων πατρός και μητρός εν Ελλάδι γεννηθείς»

[111] Όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 1 του ΑΝ 2280 της 2/6 Απριλίου 1940.

[112] Όπως αναφέρουν οι Σταθόπουλος-Βαρδάκης, βλ. σχετ. ανωτέρω, σύμφωνα με τη γνωμοδότηση του Συμβουλίου Ιθαγενείας (συνεδρίαση 14-11-1930) η εγγραφή στα προξενικά μητρώα δεν αποτελεί αδιαμφισβήτητη απόδειξη της ελληνικής ιθαγένειας, αλλά αποδεικνύει ταύτη προσωρινώς μέχρι αποδείξεως του αντιθέτου. Αντίθετη είναι η γνώμη του Αρείου Πάγου, όπως διατυπώνεται στην αριθ. 393/1907 απόφαση σύμφωνα με την οποία η

τους όσοι είναι εγγεγραμμένοι στα προξενικά μητρώα Τουρκίας και Αιγύπτου

- σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4415/1929
- λόγω γάμου με Έλληνα ως και σύζυγοι και τέκνα όσων αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια με τις ανωτέρω διατάξεις

Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, ο ν. 580/1943 αποκλείει της εκπτώσεως ιθαγένειας τις περιπτώσεις εκείνες, που η ιθαγένεια έχει αποκτηθεί από γέννηση. Εντούτοις αν και δεν κάνει ρητή αναφορά σε *αλλογενείς* Έλληνες ωστόσο, στο Συμβούλιο Ιθαγένειας την περίοδο που εξετάζουμε εδώ ετέθησαν για έκπτωση περιπτώσεις Ελλήνων πολιτών που ήταν αλλογενείς.

Έκπτωση[113], αποτελεί η εκ μέρους της πολιτείας αφαίρεση της ιθαγένειας λόγω σοβαρού παραπτώματος. Σύμφωνα με τη κρίση του ΣτΕ[114] η στέρηση της ιθαγένειας δεν δύναται να θεωρηθεί ως ποινή, αλλά ως διοικητικό μέτρο που σκοπό έχει να απαλλάξει την ελληνική πολιτεία από επικίνδυνων ή μη εμπνεόντων εμπιστοσύνη προσώπων. Ωστόσο, επ' αυτού διατυπώνονται από διάφορους νομικούς σοβαρές ενστάσεις στη λογική ότι οι μόνες νομοθεσίες που επέτρεπαν τη στέρηση της ιθαγένειας από ομογενείς με μονομερή πράξη της Διοίκησης ήταν οι νομοθεσίες της Ιταλίας και της Γερμανίας την περίοδο του φασισμού και του χιτλερισμού. Από την άλλη, οι επιπτώσεις από την στέρηση ιθαγένειας είναι πολύ μεγαλύτερες ακόμη και από εκείνες που ως ποινή συνεπάγονται τη στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων ενός προσώπου[115].

εγγραφή στα προξενικά μητρώα έχει αυτοτελή ύπαρξη και καθιστά απρόσβλητη την ελληνική ιθαγένεια.

[113] Παπασιώπη-Πασιά Ζ., *Δίκαιο Ιθαγένειας*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 2η εκδ., 1994, σ. 126

[114] Αριθ. 466/1945 και 467/1945 αποφάσεις του ΣτΕ

[115] «Ούτω, ο αποστερηθείς των πολιτικών δικαιωμάτων έστω και ισοβίως ή και δια βραχυτέραν διάρκειαν κατ' ακολουθίαν ποινικής καταδίκης, δύναται να αποκατασταθή μετά πενταετίαν ή τριετίαν, αναλόγως, κατ' άρθρο 66 του Π.Κ. Ο στερηθείς όμως της Ιθαγενείας κατ' ακολουθίαν πράξεως της Διοικήσεως, δεν δύναται ποτέ και μάλιστα όχι μόνο ούτος, αλλά και οι σύζυγος και τέκνα του», βλ. Εγκολφόπουλος, ο.π., σ. 612

Περιπτώσεις για τις οποίες δύναται να απαγγελθεί η έκπτωση[116] είναι:

- Η ενέργεια πράξεων αντιβαινουσών στη δημόσια τάξη, την εσωτερική ή εξωτερική ασφάλεια του Κράτους και το κοινωνικόν καθεστώς
- Η ενέργεια προς όφελος ξένου Κράτους πράξεων ασυμβιβάστων προς την ιδιότητα του Έλληνος πολίτου και αντίθετων προς τα συμφέροντα της Ελλάδος
- Η μη εκπλήρωση στρατιωτικής υποχρεώσεως
- Η άνευ κυβερνητικής αδείας κτήση ξένης ιθαγένειας
- Η αναξιότητα

- *Διαδικασία*

Η διαδικασία και τα αποδεικτικά στοιχεία για τα ανωτέρω καθορίσθηκαν με το ΒΔ της 28ης Ιανουαρίου 1942 «Περί εκτελέσεως του υπ' αριθ. 2280/1940 Α.Ν. 'περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των περί ιθαγενείας διατάξεων'» (ΦΕΚ 200/7.8.1942). Σύμφωνα με αυτό οριζόταν ακριβώς η ακολουθητέα διαδικασία για όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, οι οποίες μπορούσαν να αιτηθούν την έκπτωση ιθαγένειας ενός προσώπου, εφόσον είναι πλήρως αιτιολογημένη και συνοδευόταν με γνώμη της αιτούσας αρχής και αποδεικτικά στοιχεία. Έμφαση δινόταν στα στοιχεία που στοιχειοθετούσαν την κατηγορία της έκπτωσης, όπως ήταν οι δικαστικές αποφάσεις, αναφορές και εκθέσεις των αρμόδιων αρχών, οι μαρτυρικές καταθέσεις και πληροφορίες που κρίνονταν βάσιμες. Με τη συμπλήρωση του σχετικού φακέλου η υπόθεση παραπέμπονταν στο Συμβούλιο Ιθαγένειας προκειμένου να κρίνει για το αποδεικτικό υλικό της πράξεως για την οποία ζητείται η έκπτωση. Ο ενδιαφερόμενος μπορούσε να παραστεί αυτοπροσώπως ή δια αντιπροσώπου και να λάβει γνώση του φακέλου εκτός εάν από την υπηρεσία ή τον πρόεδρο του Συμβουλίου κριθεί αυτός ως εμπιστευτικός. Το Συμβούλιο μπορούσε να αιτηθεί την προσαγωγή παντός χρήσιμου στοιχείου

[116] Σύμφωνα με τον ν. 580/1943

για τη διαμόρφωση της κρίσης του, πληροφορίες από άλλες υπηρεσίες εώς και την αυτοπρόσωπη παρουσία του υπό εξέταση προσώπου. Η γνωμοδότηση του Συμβουλίου Ιθαγενείας θα έπρεπε να είναι αιτιολογημένη. Επί των γνωμοδοτήσεων αποφάσιζε ο Υπουργός των Εσωτερικών. Οι αποφάσεις του Υπουργού δημοσιεύονταν σε περίληψη στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αναφορικά με τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, που προσήγαγαν τις υποθέσεις για κρίση στο Συμβούλιο Ιθαγένειας, στο μεγαλύτερο μέρος ήταν το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης αλλά και η Β΄ Γενική Δ/νση του Υπουργείου Εσωτερικών καθώς και το Υπουργείο Οικονομικών, όταν υπήρχε οποιαδήποτε οικονομική απαίτηση από το δημόσιο.

Οι κρινόμενοι είχαν το δικαίωμα να παρουσιασθούν ενώπιον του Συμβουλίου Ιθαγενείας για να «πείσουν» για την ελληνική συνείδησή τους και την ελληνοπρεπή διαγωγή τους. Τις κατηγορίες προς αυτούς τις απέδιδαν κυρίως σε συκοφαντία και σε προσωπικές διαφορές με πρόσωπα που κατέθεταν εις βάρος τους. Για τους κρινόμενους θα μπορούσε να παραστεί και να τους εκπροσωπήσει δικηγόρος προσαγαγόντας μάρτυρες προερχόμενους οικειοθελώς για να τοποθετηθούν περί της διαγωγής των κρινόμενων. Άλλες φορές κατατίθονταν μαρτυρικές καταθέσεις ή ένορκες βεβαιώσεις που προσπαθούσαν να στηρίξουν την «αθωότητα» τους.

Όπως παράδειγμα, προσώπου που προσεκόμισε πέντε ένορκες βεβαιώσεις με τις οποίες βεβαιώνουν την ελληνική διαγωγή της και ότι ως γνήσια ελληνίδα δεν εκμεταλλεύθηκε την γερμανική της καταγωγή προς υπεράσπιση και προστασία των δεινοπαθούντων ελλήνων. Με την αριθ. 315/25.2.1946 απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου Δοσιλόγων της παρ. 1 του άρθρου 9 του Α.Ν. 533/45 εκρίθη ως ελληνίδα[117].

Η διαδικασία αυτή, έχει ατονήσει πλέον στο Συμβούλιο Ιθαγένειας, αλλά τη συγκεκριμένη περίοδο που εξετάζουμε ήταν εξαιρετικά εμφανής η κατ' αναλογία εξέταση των υποθέσεων με αυτή των Ειδικών Δικαστηρίων Δωσιλόγων.

[117] Αριθ. 467 συνεδρία, θ.2

Το Συμβούλιο Ιθαγένειας αυτοτελώς λειτουργώντας ή σε συνάρτηση με τις υποθέσεις που εξετάζονταν στα Ειδικά Δικαστήρια Δωσιλόγων αποφαινόταν κυρίως επί στοιχείων της διαγωγής του κρινόμενου με γνώμονα την κατηγορία της συνεργασίας με τον εχθρό, της στήριξης και προπαγάνδας του έργου του και του οικονομικού δωσιλογισμού που συνιστούν βαρύτατη μομφή της αναξιότητας της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη, συνθέτοντας την κατηγορία της προδοσίας.

Ωστόσο, η απαλλαγή από το Ειδικό Δικαστήριο Δωσιλόγων δεν δέσμευε τη Διοίκηση, η οποία μπορούσε να εκτιμήσει διαφορετικά τα περιστατικά στα οποία στηρίχθηκε το Δικαστήριο. Εξάλλου, η έννοια της αναξιότητας που καθιερώνει ο ν. 580/1943 αφορά στο σύνολο της διαγωγής κάποιου, η οποία κρίνεται διοικητικά σε γενικό χρόνο και διαφέρει από τη θεσμοθέτηση της έννοιας αυτής από την αριθ. 6/1945 Συντακτική Πράξη που την καθιερώνει ως ποινικό αδίκημα.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις αριθ. 2348/1947 και 1390/1948 αποφάσεις του ΣτΕ «Η αναξιότης του Ν. 580/1943 είναι διάφορος και γενικώτερα νομικώς της εννοίας της αναξιότητος της υπ' αριθ. 6/1945 Συν. Πράξεως, διότι δια της πρώτης κρίνεται διοικητικώς το σύνολον της διαγωγής και αναξιότητος του πολίτου δια πάντα χρόνον, εν ω η δευτέρα είναι ποινικόν αδίκημα δια τας πράξεις κατά την ξενικήν κατοχήν»[118].

Ενώ όταν υπάρχει δεδικασμένο που καταδικάζει κάποιον ως δωσίλογο, τότε η διοίκηση είναι υποχρεωμένη να εκδόσει απόφαση εκπτώσεως της ελληνικής ιθαγένειας (Απόφ. ΣτΕ 1126/1948). Διαπιστώνουμε την επίδραση που επέφερε στη ζωή ενός προσώπου η έκπτωση ιθαγένειας, η οποία λειτουργούσε αυτοτελώς και σε γενικό χρόνο, παρόλο που το ΣτΕ δεχόταν αυτή ως διοικητικό μέτρο και όχι ως ποινή. Ακόμη και το ποινικό αδίκημα του δωσιλογισμού που δικαζόταν στα ΕΔΔ ήταν υποδέεστερο σε σχέση με το διοιητικό μέτρο της έκπτωσης ιθαγένειας. Το μεν πρώτο, αφορούσε συγκεκριμένες πράξεις που όφειλαν να αποδειχθούν νομικά στο δικαστήριο,

[118] Σταθόπουλος και Βαρδάκης, ο.π., σ. 19

ενώ το δεύτερο αφορούσε στη διαγωγή του κατηγορούμενου σε γενικό χρόνο. Δηλαδή, ακόμη και για πράξεις που δεν μπορούσαν να αποδειχθούν στο ΕΔΔ, το διοικητικό μέτρο της έκπτωσης λειτουργούσε συμπληρωματικά προς αυτό του ποινικά κολάσιμου αδικήματος. Από την άλλη, λειτουργούσε και αυτοτελώς, ώστε και αν για ορισμένες πράξεις υπήρχε αθώωση στα ΕΔΔ, εντούτοις να θεμελιώνεται το κριτηρίο της εθνικής αναξιότητας που προβλεπόταν από το ν. 580/1943.

Ως εκ τούτου, δεν ήταν λίγες οι περιπτώσεις στις οποίες το Σ.Ι. παρά την απαλλακτική απόφαση του ΕΔΔ κήρυσσε κάποιον έκπτωτο από την ελληνική ιθαγένεια, όπως ενδεικτικά παραθέτουμε στα παρακάτω παραδείγματα από υποθέσεις που τέθηκαν υπόψη του Σ.Ι.

Σε αρκετές περιπτώσεις διαπιστωνόταν η προηγούμενη καταδίκη ενός προσώπου από το Ειδικό Δικαστήριο Δωσίλογων ή αντίστοιχα η ύπαρξη απαλλακτικού βουλεύματος. Σε όσες περιπτώσεις υπήρχε καταδίκη από το Ειδικό Δικαστήριο Δωσίλογων το Συμβούλιο Ιθαγένειας προέβαινε εξίσου στην έκπτωση της ιθαγένειας του προσώπου ενώ στην περίπτωση που υπάρχει απαλλαγή από το ΕΔΔ ή απαλλακτικό βούλευμα από το Εφετείο, το Συμβούλιο Ιθαγένειας δεν δεσμεύται και σε αρκετές περιπτώσεις εξακολουθούσε να προβαίνει στην έκπτωση. Είναι αλήθεια ωστόσο ότι το μεγαλύτερο μέρος των εκπτώσεων αυτού του τύπου λαμβάνει χώρα την πρώτη διετία από την απελευθέρωση (1944-1946) ενώ κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου αυξάνονται οι περιπτώσεις για τις οποίες το Συμβούλιο ανέβαλε την κρίση του ή θεώρησε ότι δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία «ώστε δέον θεωρηθεί έκπτωτος της ελληνικής ιθαγένειας».

Για την περίπτωση των δωσίλογων που υπάγονταν στις ρυθμίσεις του Α.Ν. 533/1945 είχε προκληθεί γνωμοδότηση[119] του Νομικού Συμβουλίου από την πλευρά του Υπουργείου Στρατιωτικών αναφορικά με το εάν,

[119] Η υπ' αριθ. Α.Π. 536/20.6.1946 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβούλου του Υπουργείου Στρατιωτικών

πρόσωπα που έχουν ισόβια στέρηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων επί εθνική αναξιότητι, τούτο συνεπάγεται και ισόβια στέρηση της υπηρεσίας τους στα στρατεύματα ξηράς, ναυτικού και αεροπορίας καθώς και εθνοφρουράς. Τούτο, λόγω του ότι, σύμφωνα με τη γενική αρχή ότι η στρατιωτική υπηρεσία δεν είναι μόνο υποχρέωση και καθήκον του πολίτη αλλά συγχρόνως και τιμητικό δικαίωμα αυτού από το οποίο αποκλείστηκαν ισοβίως όσοι καταδικάστηκαν επί εθνική αναξιότητι. Για την εφαρμογή αυτής της γνωμοδότησης την οποία το Υπουργείο Στρατιωτικών έκανε αποδεκτή δόθηκε η διαταγή να «στηλιτεύσωσιν την αντεθνικήν των δράσιν και θέσωσι τούτους εις την περιφρόνησιν όλων των τέως συναδέλφων των. Δια του τρόπου τούτου θα δοθή η ευκαιρία χαρακτηριστικού παραδείγματος όπερ τα μέγιστα θα συντελέση εις την εξύψωσιν του εθνικού φρονήματος των λοιπών οπλιτών»[120].

3.3.1 Η έκπτωση ιθαγένειας των δωσιλόγων της Κατοχής την περίοδο 1944-1950

Όσον αφορά στο ζήτημα της έκπτωσης ιθαγένειας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 580/1943, παραπεμφθήκαν στο Συμβούλιο Ιθαγένειας 242 άτομα σε σύνολο 527 εκ των οποίων 117 κρίθηκαν έκπτωτοι της ελληνικής ιθαγένειας, 28 τη διατήρησαν είτε λόγω του ότι δεν συνέτρεχαν οι λόγοι έκπτωσης είτε λόγω αμφιβολιών διότι δεν υπήρχαν επαρκή στοιχεία για να στοιχειοθετηθεί η έκπτωση. Σε 83 περιπτώσεις το Συμβούλιο ανέβαλε να εκφράσει γνώμη κυρίως λόγω έλλειψης επαρκών αποδείξεων ζητώντας τη συνδρομή και νέων στοιχείων, έκκλησης των δικηγόρων των κατηγορούμενων που ζητούσαν αναβολή ή απλώς ήθελαν να περιμένουν την εκδίκαση των σχετικών υποθέσεων από το εκάστοτε Ειδικό Δικαστήριο Δωσιλόγων (πίνακας 7).

Πίνακας 7

[120] Η υπ' αριθ. 472 εγκύκλιος (Α.Π. 131977/19.7.1946) του Γενικού Επιτελείου Στρατού

Έκπτωση ιθαγένειας βάσει του άρθρου 2 του ν. 580/1943

Παραπεμφθέντες	Έκπτωση ιθαγένειας	Διατήρηση ιθαγένειας	Αναβολή γνωμοδότησης
242	117	28	83

Αρχικά, τα έτη 1944 και 1945 το θέμα της έκπτωσης τίθεται σε 3 συνεδρίες (2 το 1944 και 1 το 1945)[121] και αφορά συνολικά 3 περιπτώσεις ενώ από το 1946 και έπειτα ο κύριος όγκος των υποθέσεων που εξετάζει το Συμβούλιο Ιθαγένειας αφορούν ζητήματα έκπτωσης ιθαγένειας σύμφωνα με το νόμο αυτό. Ακόμη και μετά τη ψήφιση του ΛΖ΄ Ψηφίσματος στο οποίο θα αναφερθούμε παρακάτω, ο κύριος όγκος την περίοδο αυτή αφορούσε την ομάδα αυτή των δωσίλογων της Κατοχής που αποστερούνταν την ελληνική ιθαγένεια με τις ως άνω διατάξεις.

Όπως ήδη έχουμε αναφέρει τα πρόσωπα που παραπέμφθηκαν για έκπτωση ιθαγένειας ήταν *αλλογενή* και κατά κύριο λόγο είχαν αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια με πολιτογράφηση ή με ειδικότερες διατάξεις του δικαίου ιθαγένειας που αφορούσαν τις συγκεκριμένες ομάδες πολιτών.

Εξάλλου, ενδιαφέρον εύρημα της έρευνάς μας αποτέλεσε η εξετάση υποθέσεων *αλλογενών γυναικών*, που είχαν αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια λόγω γάμου ή λόγω πολιτογράφησης των γονέων τους. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό διότι καθόλη τη δεκαετία του 1940-1950, διακρίναμε ελάχιστες περιπτώσεις γυναικών που κρίνονταν αυτοτελώς εξαιτίας του γεγονότος ότι οι γυναίκες ακολουθούσαν όσον αφορά στην αστική τους κατάσταση, βάσει και του ισχύοντος δικαίου ιθαγένειας, την κατάσταση του συζύγου ή πατέρα τους. Ακολούθουσαν δηλαδή την οικογενειακή μοίρα, και ήταν μάλλον «αφανείς» για το ισχύσαντα ΑΝ 1856 και το δίκαιο ιθαγένειας[122].

[121] Συνεδρίες 446/8-9-1944, 450/21-11-1944 και 453/1-6-1945

[122] Είναι ενδεικτικό, ότι η τέλεση γάμου με αλλοδαπό πρόσωπο την περίοδο αυτή, συνιστούσε λόγο απώλειας ιθαγένειας λόγω απόκτησης αλλοδαπής ιθαγένειας που γίνονταν αυτόματα με τον γάμο. Σε αυτό συνηγορούσαν και τα αλλοδαπά δίκαια ιθαγένειας

Ο κύριος λόγος ωστόσο που, κατά τη γνώμη μας, αποτελεί ιδιαίτερο εύρημα η θέση των δωσίλογων γυναικών στη κρίση του Σ.Ι. (αλλά αργότερα και των γυναικών αριστερών φρονημάτων) οφείλεται στον τρόπο που αντιμετωπίζονται οι γυναίκες σύμφωνα με την ανδροκρατική πατριαρχική αντίληψη, ιδιαίτερα εμπεδωμένη και κυρίαρχη την εποχή εκείνη.

- *Οι ομάδες-στόχου των δωσίλογων της Κατοχής*

  - Αλλογενείς άνδρες δωσίλογοι

Παράλληλα, από την έρευνα μας προέκυψαν συγκεκριμένες ομάδες-στόχου, που απασχόλησαν το Σ.Ι. και για το λόγο αυτό προχωρήσαμε σε μια ενδεικτική κατηγοροποίηση, που περιλαμβάνεται στον πίνακα 8 διακρίνοντας πλέον με βάση την εθνική καταγωγή. Στη τελευταία στήλη του πίνακα με το χαρακτηρισμό «Άλλη» περιλαμβάνουμε μεμονωμένες κατηγορίες αλλογενών (2 περιπτώσεις λευκορώσων, 1 ουγγρικής καταγωγής, 1 βρετανικής καταγωγής, 2 ρωσικής καταγωγής).

Πίνακας 8

Έκπτωση ιθαγένειας ανά καταγωγή

Καταγωγή	**Αριθμός προσώπων που κηρύχθηκαν έκπτωτοι**
Ιταλική	43

Γερμανική	10
Αρμενική	29
Ισραηλιτική	4
Σερβική	5
Λευκορωσιακή	4
Αυστριακή	3
Βουλγαρική	2

Από τον ανωτέρω πίνακα, διαπιστώνουμε ότι ο όγκος των ομάδων-στόχου βάσει του κριτηρίου της εθνικής καταγωγής, αφορά σε εθνικές ομάδες που συνεργάστηκαν με τις κατοχικές δυνάμεις. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το κριτήριο της εθνικής καταγωγής δεν θα πρέπει να συγχέεται με το αντίστοιχο κριτήριο των μειονοτικών ομάδων-στόχου που αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια κατά την πρώτη φάση. Εδώ, αφορά σε αλλογενείς που ως επί το πλείστον είχαν εθνική αναφορά στις κατοχικές δυνάμεις ή σε σύμμαχες με αυτές δυνάμεις.

Στο μεγαλύτερο ποσοστό των περιπτώσεων που εξέτασε το Συμβούλιο Ιθαγένειας τα υπό κρίση πρόσωπα είχαν γεννηθεί στην αλλοδαπή. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι από τις 43 περιπτώσεις που εξέτασε το Συμβούλιο Ιθαγένειας τη διετία 1944-1946 μόνο στις 16 τα υπό κρίση πρόσωπα είχαν γεννηθεί στην Ελλάδα ενώ σε ένα μεγάλο ποσοστό γεννήθηκαν αλλού αλλά βρέθηκαν εδώ από τη μικρασιατική καταστροφή και έπειτα.

Οι τόποι καταγωγής σύμφωνα με τα στοιχεία που συλλέξαμε είναι η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη, η Πάτρα (κυρίως για τους ιταλικής καταγωγής), η Κέρκυρα, η Ζίτση Ιωαννίνων, η Σέριφος. Πέραν ωστόσο των τόπων γέννησης, θα μπορούσαμε να ελέγξουμε τις εγγραφές στα μητρώα αρρένων και τα δημοτολόγια της χώρας, από όπου προκύπτει ότι:

Α) οι γερμανικής καταγωγής, φέρονται κατά κύριο λόγο εγγεγραμμένοι στα μ.α. του Δήμου Αθηναίων και του Δήμου Πατρέων

Β) οι ιταλικής καταγωγής, στα μ.α. της Κοινότητας Ζίτσης Ιωαννίνων, του Δήμου Κερκυραίων, Πατρέων, Πειραιώς

Γ) οι αρμενικής καταγωγής, στα μ.α. του Δήμου Αθηναίων, Θεσσαλονίκης, Καβάλας, Αλεξανδρούπολης

Δ) οι σερβικής καταγωγής, στα μ.α. του Δήμου Θεσσαλονίκης και Φλωρίνης

Ε) οι αυστριακής καταγωγής, στα μ.α. του Δήμου Αθηναίων και Χανίων

Στ) οι λοιποί, στα μ.α. του Δήμου Αθηναίων, Θεσσαλονίκης, Πειραιώς, Ζακύνθου και Ηρακλείου

Ενώ ζ) οι γυναίκες, στα δημοτολόγια του Δήμου Αθηναίων και Θεσσαλονίκης.

- Αλλογενείς γυναίκες δωσίλογοι

Επιλέξαμε, να μην συμπεριλάβουμε στον ανωτέρω πίνακα τις περιπτώσεις των γυναικών, η υπόθεση των οποίων, τέθηκε, όπως αναφέραμε, πρώτη φορά αυτοτελώς στο Συμβούλιο Ιθαγένειας ξέχωρα από όλη την οικογένεια και ανεξάρτητα από αυτή. Στις περιπτώσεις αυτές, συναντάμε γυναίκες μη ελληνικής καταγωγής, από γονείς αλλογενείς, χήρες ή διαζευγμένες από κάποιο Έλληνα, που είχαν αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια με πολιτογράφηση ή λόγω γάμου. Επιλέξαμε να μην τις εντάξουμε στον προηγούμενο πίνακα δεδομένου ότι και το Συμβούλιο Ιθαγένειας τους «επεφύλαξε» «ειδική μεταχείριση», κρίνοντάς τες όπως, θα δούμε, όχι μόνο ή κυρίως για παροχή υπηρεσιών στον εχθρό αλλά και για το ήθος και την τιμή τους. Είναι άλλωστη γνωστή η δημόσια διαπόμπευση των γυναικών που θεωρήθηκαν ότι συνεργάστηκαν με τους κατακτητές, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Ειδικά, στη Γαλλία αλλά και αλλού, εφαρμοζόταν και το κούρεμα με την ψιλή της κεφαλής, για να φαίνεται ο στιγματισμός πιο έντονος αλλά και συμβολικός αφού στρέφονταν κατά της θηλυκής εικόνας της γυναίκας, η οποία δια του ερωτικού, λάγνου στοιχείου εξελίσσονταν σε μια γυναίκα-προδότρια άνευ ηθικών αναστολών.

Η ίδια συλλογιστική εμφανίζεται και στον τρόπο με τον οποίο το Σ.Ι. κρίνει τις περιπτώσεις των δωσίλογων γυναικών. Στη συντριπτική πλειοψηφία,

υιοθετούνται κατασκευασμένες απόψεις από φήμες ή και ανυπόστατες καταγγελίες που όλες ενέχουν στον πυρήνα την ερωτική διαθεσιμότητα των γυναικών έναντι του κατακτητή.

Στον κάτωθι πίνακα 9 αναφέρεται ο μικρός πλην κρίσιμος αριθμός γυναικών που κηρύχθηκαν έκπτωτες από την ελληνική ιθαγένεια, βάσει του κριτηρίου της καταγωγής.

Πίνακας 9

Έκπτωση ιθαγένειας γυναικών ανά καταγωγή

Γερμανικής Καταγωγής	**Ιταλικής Καταγωγής**	**Άλλη:αυστριακή/σλαβομακεδονική/αλβανική/ουγγρική/ελβετική/ αγγλική**
12	2	6

Όπως έχουμε, ήδη θίξει πιο πάνω, επιλέξαμε να απομονώσουμε σε ειδική κατηγοριοποίηση τις **περιπτώσεις γυναικών** η υπόθεση των οποίων τίθονταν αυτοτελώς στο Συμβούλιο Ιθαγένειας και όχι ως παρεπόμενο της κατάστασης του συζύγου από τον οποίο έλκουν την ιθαγένειά τους.

Επρόκειτο για γυναίκες «ξένες», για γυναίκες που «δεν είναι δικές μας», που δεν ανήκανν σε κάποια εθνική μειονότητα αλλά μάλλον έλκουν την καταγωγή τους από τον πυρήνα των ισχυρών χωρών της Κεντρικής Ευρώπης. Βρέθηκαν στην Ελλάδα ακολουθώντας την μοίρα της οικογένειάς τους, της πατρικής ή του συζύγου. Πολλές φορές, κατέληξαν μέσα στην Κατοχή ή αμέσως μετά, χωρίς «προστάτη», χωρίς τον πατέρα ή τον σύζυγο. Η καταγωγή τους, όπως άλλωστε και των ομοίων τους ανδρών, τις έφερνε εκ των πραγμάτων πιο κοντά, κυρίως στο πεδίο της παροχής των υπηρεσιών, με τις νέες δυνάμεις κατοχής. Για τις γυναίκες αυτές, όμως, δεν αρκούσε αυτή από μόνη της η κατηγορία της συνεργασίας αλλά ήταν πάντα υπέρτερη και ποινικά περισσότερο κολάσιμη, η ερωτική συνέρευση με τον εχθρό που

υποδήλωνε, ακόμη και αν δεν το έλεγε ρητά, την αδύναμη φύση της γυναίκας με τις μειωμένες ηθικές αναστολές που έφθανε μέχρι και την προδοσία της χώρας που την φιλοξενούσε και της είχε χορηγήσει ελληνική ιθαγένεια. Απ' την άλλη, ο στιγματισμός βασίζονταν και στην εμπεδωμένη πατριαρχική αντίληψη για την υποδέεστερη θέση της γυναίκας, τη συνδεδεμένη μόνο με τις αξίες του τρίπτυχου πατρίς-θρησκεία-οικογένεια, που εμφανίζεται μεν σε μετέπειτα φάση της ελληνικής πολιτικής ιστορίας, εντούτοις εν σπέρματι τίθενται ήδη από τη μεταξική περίοδο. Η αυθύπαρκτη παρουσία της γυναίκας, έξω από το οικογενειακό πλαίσιο, στιγματιζόταν ως ανηθικότητα που ερχόταν σε ευθεία αντίθεση με την υπέρτατη αξία της οικογένειας, του προτύπου της γυναίκας-μητέρας.

Δεν μπορεί κανείς να έχει πλήρη γνώση για το μέγεθος που έλαβε η συνεργασία αυτών των γυναικών με τις δυνάμεις κατοχής, που θα μπορούσε άλλωστε να αποτελέσει και αντικείμενο μιας άλλης εργασίας, ωστόσο αυτό που μας προκάλεσε το ενδιαφέρον είναι ο μεροληπτικός τρόπος που αντιμετωπίστηκαν οι γυναίκες αυτές χωρίς κανένα απολύτως σεβασμό στην ταυτότητά τους[123].

Βλέπουμε στις περιπτώσεις αυτές ότι το Συμβούλιο Ιθαγένειας ακόμη και αν δεν είχε πλήρως πεισθεί για το περιεχόμενο των κατηγοριών, όπου ορισμένες φορές αφορούσε μόνο την εργασία σε γερμανικών συμφερόντων επιχειρήσεις και όχι κατ' ανάγκη την συνεργασία με όρους βαριάς προδοσίας ως παροχή πληροφοριών και κατασκοπείας και εξαιτίας αυτού στις περισσότερες περιπτώσεις οι γυναίκες αυτές αθωώνονταν από τα ΕΔΔ, εν τούτοις υιοθετούσε, κατά την κρίση του, την απαξίωση των γυναικών για ζητήματα ηθικής τάξης λόγω του φύλου τους (εμφανίζοντας τες συνεργαζόμενες ως ερωμένες με τον εχθρό). Η διάκριση που υφίστανται οι γυναίκες είναι διττή, όχι μόνο λόγω καταγωγής αλλά και λόγω φύλου.

Συγκεκριμένα παραδείγματα:

[123] Μέχρι και στοιχεία διευθύνσεων της κατοικίας τους και άλλες «συναρπαστικές» λεπτομέρειες ερωτικών περιπτύξεων περιλάμβαναν τα επίσημα πρακτικά του Συμβουλίου Ιθαγενείας

«Κατά πληροφορίας, διαρκούσης της κατοχής προήγαγεν εις πορνίαν πλείστας Ελληνίδας παρθένους, ας παρέδιδεν εις τους γερμανούς αξιωματικούς προς ακολασίαν»[124].

ή

Είχε στενές σχέσεις με γερμανούς αξιωματικούς κυρίως δε με ένα υπολοχαγό «εξ αιτίας δε τούτου είχον προκληθή σχόλια υπό διαφόρων». Είχε σχέσεις με τη γερμανική διοίκηση. Ποινική δίωξη δεν ασκήθηκε κατά αυτής[125].

Και αλλού,

Με την κατάληψη της Ελλάδας από τους γερμανούς ανέλαβε εργασία ως βοηθός μικροβιολόγου στα Νοσοκομεία Ιπποκράτειο, Αρσάκειο Ψυχικού και Λαϊκό Γουδίου τα οποία ήταν επιτεταγμένα από τους γερμανούς. Η κόρη της μετά την πρόσληψη της στο Λαϊκό διορίστηκε στον Ελβετικό Ερυθρό Σταυρό. Έκρυψαν στο σπίτι τους τον γερμανό στρατιωτικό [...] με τον οποίο η κόρη συνδέθηκε ερωτικά. Δεν ασκήθηκε ποινική διώξη εις βάρος τους[126].

3.3.2 Λόγοι εθνικής αναξιότητας-Μορφές δωσιλογισμού

Ο ν. 580/1943 καθιέρωσε, όπως δείξαμε, την έκπτωση ιθαγένειας λόγω εθνικής αναξιότητας. Η έννοια αυτή συνδέθηκε με τις μορφές που έλαβε ο δωσιλογισμός στην Ελλάδα που στοιχειοθετούσαν λόγους εθνικής αναξιότητας και ως εκ τούτου έκπτωσης από την ελληνική ιθαγένεια.

Η βασική αιτιολογία που χρησιμοποιήσε το Συμβούλιο Ιθαγένειας για όλες τις περιπτώσεις που κατέληξαν έκπτωτοι της ελληνικής ιθαγένειας είναι ότι «Ενήργησαν προς όφελος ξένου κράτους και δη εχθρικού με πράξεις ασυμβίβαστες με την ιδιότητα του έλληνα πολίτη και σε αντίθεση με τα συμφέροντα της Ελλάδας ως εκ τούτου δέον κηρυχθεί έκπτωτοι της Ελληνικής Ιθαγένειας, σύμφωνα με το ν. 580/1943»[127].

---

[124] Αριθ. 469 συνεδρία, θ. 7
[125] Αριθ. 475 συνεδρία, θ. 1
[126] Αριθ. 477 συνεδρία, θ. 4
[127] Απόσπασμα από συνεδρία του Συμβουλίου Ιθαγενείας, που επαναλαμβάνονταν

Αναφορικά με την διαγωγή βλέπουμε ότι αναφέρονται σε ανθελληνική συμπεριφορά, φιλογερμανικά αισθήματα, συνεργασία με τον κατακτητή κ.α.

Οι βασικές μορφές που έλαβε η συνεργασία με τον εχθρό όπως σταχυολογήθηκαν από τις γνωμοδοτήσεις είναι:

- Η οικονομική/επαγγελματική συνεργασία (οικονομικός δωσιλογισμός)
- Η ανάληψη υπηρεσίας στον γερμανικό και ιταλικό στρατό
- Η κατασκοπεία-παροχή πληροφοριών στον εχθρό
- Η προπαγάνδα υπέρ του κατακτητή
- Η ηθική αυτουργία σε συλλήψεις και εγκλήματα κατά των Ελλήνων λόγω συνεργασίας με τον εχθρό ως και η ενεργός συμμετοχή σε αυτά (μορφή ένοπλου δωσιλογισμού)
- Η κοινωνική συναναστροφή με τις δυνάμεις κατοχής
- Η κτήση «οικειοθελώς» της βουλγαρικής ιθαγένειας

Ειδικότερα,

Για πρόσωπα **γερμανικής** και **ιταλικής καταγωγής** η συνεργασία και οικονομική συναλλαγή με τις δυνάμεις κατοχής προκύπτει εκ των πραγμάτων πιο εύκολα και δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου οι συνεργάτες χρησιμοποιήθηκαν και ως διερμηνείς. Το ίδιο ισχύει και για την συμμετοχή των ιδίων ή των παιδιών τους στον ιταλικό ή γερμανικό στρατό, ενώ καταγράφεται και περίπτωση, όπου δύο αδέλφια είχαν καταταγεί στον ιταλικό στρατό ενώ το τρίτο ήταν εθελοντής της Αεροπορίας το 1936 και έφεδρος στον τελευταίο πόλεμο.

Ενδεικτικά αναφέρουμε παράδειγμα όπου πρόσωπο ανέλαβε υπηρεσία με τους Γερμανούς και επέδειξε χείριστη διαγωγή προβαίνοντας σε εξώσεις ελληνικών οικογενειών εγκαθιστώντας στα σπίτια τους άλλες. Αφαιρούσε έπιπλα, σκεύη κλπ από ισραηλίτικα σπίτια στη Θεσσαλονίκη και λάμβανε εκβιαστικά χρηματικά ποσά από αυτούς[128].

[128] Αριθ. 484 συνεδρία, θ. 1

Παράλληλα για την ομάδα-στόχου των **σερβικής** και **αρμενικής καταγωγής** προσώπων βλέπουμε να επαναλαμβάνεται η κατηγορία για προπαγάνδα προσάρτησης της Μακεδονίας στη Βουλγαρία. Η συνεργασία στις περιπτώσεις αυτές ήταν με τις βουλγαρικές αρχές κατοχής πλην μιας περίπτωσης που η συνεργασία ήταν με τους γερμανούς. Ένα πρόσωπο φέρεται να συμμετείχε στη ΣΝΟΦ, ενώ όλοι φέρονται να ήταν ένθερμοι υποστηρικτές και προπαγανδιστές των δυνάμεων κατοχής. Το μέγεθος της συνεργασίας προκύπτει από το παράδειγμα μιας περίπτωσης όπου το εν λόγω πρόσωπο κατηγορείται ότι κατά την είσοδο των γερμανικών στρατευμάτων στην Ελλάδα, ανήκων στη γερμανική μυστική υπηρεσία στην οποία υπηρέτησε επί 11 χρόνια, περιφερόταν στην πόλη πάνω σε ένα γερμανικό τάνκ. Ίδρυσε στη Θεσσαλονίκη και στο μέγαρο Μπουρλά επίσημο γραφείο κατασκοπείας για την συλλογή πληροφοριών υπερ του γερμανικού στρατού με τη βοήθεια της γερμανίδας συζύγου του και Ελλήνων πρακτόρων. Εργαζόταν για τη δίωξη των Άγγλων αιχμαλώτων και παρείχε πληροφορίες για τα κρησφύγετά τους στην Γκεστάπο. Δραστηροποιήθηκε για την εκτέλεσή τους καθώς και των Ελλήνων που τους παρείχαν άσυλο. Είχε αναλάβει τον έλεγχο των παραλίων της Χαλκιδικής και καταδίδε τους έλληνες που αναχωρούσαν για την Αίγυπτο προς ενίσχυση του συμμαχικού αγώνα. «Ο ίδιος ανέλαβε απηνή κατά των Ισραηλιτών αγώνα προς ίδιον όφελος και πολλούς Ισραηλίτας κατέδωσεν εις την Γκεστάπο». Για τις υπηρεσίες του αυτές του παραχωρήθηκαν τρία εργοστάσια βυρσοδεψίας του ισραηλίτη [..].. [129]

Άλλο παράδειγμα, πρόσωπο κατηγορείται ότι με την εισβολή των γερμανών εξεδηλώθη υπέρ των Βουλγάρων και το Μάρτιο 1942 ενεγράφη στη Βουλγαρική Λέσχη από την εφοδιάσθηκε ταυτότητα βούλγαρου πολίτη και ελάμβανε τρόφιμα. Κατέδιδε στην Γκεστάπον Έλληνες ως και τον χωροφύλακα [...] ο οποίος συνελήφθη. Πήγαινε σε βουλγάρικη εκκλησία, τα παιδιά του σε βουλγάρικο σχολείο και η κόρη του ταξιδεύοντας με άλλους

[129] Αριθ. 476 συνεδρία, θ. 6

μαθητές στη Βουλγαρία προπαγάνδιζε υπερ αυτής και της προσαρτήσεως της Μακεδονίας στη Βουλγαρία, «απειλών ότι όταν η Μακεδονία θα γίνη βουλγαρική θα κάψη όλους τους Έλληνας»[130].

Ειδικότερα για τον οικονομικό δωσιλογισμό, τον προσωπικό πλουτισμό, λόγω της ειδικής σχέσης με τις κυρίαρχες δυνάμεις κατοχής αναφέρεται σε κάποια περίπτωση ότι κέρδισε πολλά χρήματα με τα οποία αγόρασε ένα μεγάλο κτήμα 35 στρεμμάτων στην Ελευσίνα, ένα σπίτι στο Κουκάκι και διάφορα έπιπλα και χαλιά ενώ αλλού, ως ανταμοιβή για τις εν γένει υπηρεσίες στον εχθρό για τις υπηρεσίες του του χορηγήθηκε δωρεάν ηλεκτρικό ρεύμα για το φωτογραφείο του και η άδεια να φωτογραφίζει τους Γερμανούς. Από όλα αυτά κερδοσκόπισε». *Το Ειδικό Δικαστήριο Δωσιλόγων του απάλλαξε*[131].

Και αλλού, κατά τη διάρκεια της Κατοχής συνεργάζονταν με τους Γερμανούς αξιωματικούς και συγκεκριμένα με έναν επ' ονόματι [...] υπηρετούντος στην αντικατασκοπεία, παρέχοντας σε αυτόν πληροφορίες. Για το λόγο αυτό του εμπιστεύθηκαν την εμφάνιση φιλμ άκρως εμπιστευτικών των γερμανικών μονάδων και της Γκεστάπω. Για τις υπηρεσίες του του παραχωρήθηκαν 8 ισραηλίτικα καταστήματα, άδεια διαρκούς ηλεκτρικού ρεύματος και ειδική φωτογράφιση των γερμανικών αξιωματικών. Πέτυχε δε την παραχώρηση φωτογραφικού υλικού του καταστήματος και των αποθηκών του ισραηλίτη εμπόρου Κ.Σ. στο σωματείο φωτογράφων έναντι 16.000.000 δρχ καταβληθεισών υπό του σωματείου με υπεύθυνο διαχειριστή και μεσεγγυούχο αυτόν τον ίδιο. Προσέφερε το 30% της αξίας του φωτογραφικού υλικού στο Γερμανικό Ερυθρό Σταυρό και 3 εκατ. στον [...] για τη μεσολάβηση. *Το Ειδικό Δικαστήριο Δωσιλόγων των απάλλαξε*[132].

Ειδικότερα για τις περιπτώσεις των προσώπων **αρμενικής καταγωγής** γίνεται αναφορά στη σύμπραξη με τις βουλγαρικές δυνάμεις και στην απόκτηση της βουλγαρικής ιθαγένειας. Ωστόσο, το ίδιο το Συμβούλιο

[130] Αριθ. 468 συνεδρία, θ. 2
[131] Αριθ. 468 συνεδρία, θ. 1
[132] Αριθ. 474 συνεδρία, θ. 6

Ιθαγένειας παραδέχεται ότι η εξακρίβωση της εθελούσιας κτήσης της βουλγαρικής ιθαγένειας δεν ήταν τις περισσότερες φορές εφικτή.
«Αυτή όμως και μόνον, εφ' όσον μάλιστα δεν αποδεικνύεται εάν εγένετο οικεία βουλήσει ή κατόπιν ασκήσεως βίας, δεν δύναται να αποτελέση έρεισμα προς έκπτωσιν τούτων από της ελληνικής ιθαγενείας»[133] και αλλού, «Αι θυγατέραι του [...] και [...] απέκτησαν επίσης, ως ερρήθη, την βουλγαρικήν υπηκόοτητα. Εις ταύτας όμως λόγω της μικράς κατά την κατοχήν ηλικίας των (εγεννήθησαν η πρώτη το 1930 και δευτέρα το 1934), δεν δύναται να καταλογισθή η τοιαύτη πράξις εις βαθμόν αιτιολογούντα έκπτωσιν»[134].

Στοιχεία επιβαρυντικά φαίνεται ότι ήταν και η φοίτηση σε βουλγαρική σχολή, η μη στράτευση στον ελληνικό στρατό κατά τον τελευταίο πόλεμο καθώς και συμμετοχή στη Βουλγαρική Λέσχη Θεσσαλονίκης[135]. Οι κοινωνικές συναναστροφές με τους βούλγαρους αξιωματικούς και η κερδοσκοπία αναφέρονται επίσης.

Στην αριθ. 482 συνεδρία του Συμβουλίου Ιθαγένειας στις 11/12/1946 συναντάμε περίπτωση προσώπου αρμενικής καταγωγής που υπηρέτησε στον ελληνικό στρατό στον τελευταίο πόλεμο και αναφέρεται γι' αυτό ότι συνεργάστηκε με τις γερμανικές υπηρεσίες χωρίς λοιπή πληροφόρηση και ταυτόχρονα αναμίχθηκε «εις το επαναστατικόν κίνημα του Δβρίου 1944, ανήκων εις τας τάξεις του ΕΛΑΣ. Επίσης ούτος συνδέεται εξ επαγγέλματος δήθεν αισθηματικώς με Ελληνίδας εις ας υπόσχεται γάμον και είτα εγκαταλείπει αυτάς, προκαλών ούτω δια των πράξεών του δυσμενή σχόλια εις βάρος των Ελληνίδων. Γενικώς δε πρόκειται περί προσώπου επικινδύνου»[136].

---

[133] Αριθ. 518/14.8.1947 συνεδρία, θ. 2
[134] Αριθ. 502/7.5.1947 συνεδρία, θ. 2
[135] «Η Βουλγαρική Λέσχη ιδρύθηκε τον Μάιο του 1941 στη Θεσσαλονίκη. Προσπάθησε να εγγράψει μέλη προσφέροντας τρόφιμα και άλλα δυσεύρετα είδη πρώτης ανάγκης. Δικαίωμα εγγραφής αρχικά είχαν όλοι οι Βούλγαροι που γεννήθηκαν στη Μακεδονία ή κατάγονταν από αυτή. Μετά την επέμβαση όμως του Γερμανού στρατιωτικού διοικητή Θεσσαλονίκης-Αιγαίου, το καταστατικό της άλλαξε και το δικαίωμα εγγραφής περιορίστηκε μόνο στους καθαρόαιμους Βουλγάρους. Τα υψηλόβαθμα μέλη της ανέπτυξαν έντονη προπαγάνδα στο νομό Θεσσαλονίκης και στη Δυτική Μακεδονία που βρίσκονταν υπό ιταλική κατοχή και συνεργάστηκαν στενά με την Οχράνα» βλ. Χαϊδιά Ελένη, ο.π., υποσ. 9, σ. 69
[136] Αριθ. 482 συνεδρία, θ. 2

Διαβλέπουμε για άλλη μια φορά πως η κρίση των μελών του Συμβουλίου Ιθαγενείας προσπαθεί να συνδυάσει τις προϋποθέσεις του νόμου για συνεργασία με τον εχθρό τα χρόνια της κατοχής, την ανάμιξη με τον νέο εχθρό (ΕΛΑΣ) στο εμφυλιακό κλίμα αλλά και την «ανήθικη» στάση του έναντι των γυναικών.

- *Ένοπλος δωσιλογισμός και τάγματα ασφαλείας*

Αναφερθήκαμε ήδη με παραδείγματα σε διάφορες μορφές δωσιλογισμού που απασχόλησαν και το Συμβούλιο Ιθαγένειας κατά τη κρίσή του. Ωστόσο, στα στοιχεία που χρησιμοποιεί το Συμβούλιο ιθαγένειας δεν γίνεται αναφορά στη συμμετοχή προσώπων στα τάγματα ασφαλείας αλλά μόνο σε περιπτώσεις ηθικής αυτουργίας Ελλήνων για τη σύλληψη, το βασανισμό και το θάνατο Ελλήνων. Στο παράδειγμα που παραθέτουμε, φαίνεται και η ενεργός συμμετοχή προσώπου, πράγμα που θα μπορούσε να εκληφθεί ως ένοπλος δωσιλογισμός.

«Πρόσωπο, Από το 1941 ανέλαβε υπηρεσία διερμηνέως σε διάφορες γερμανικές υπηρεσίες και στην G.F.P. Κοζάνης. Και έδρασε ποικιλοτρόπως κατά του ελληνικού στοιχείου. Την 26/8/1943 το απόγευμα μετέβη στην οικία ενός έλληνα στην Κοζάνη μαζί με γερμανούς στρατιώτες και τον χτύπησε με μαστίγιο για να πει που έχει τις λίρες. Στη συνέχεια τον συνέλαβε και όταν ο συλληφθείς του πρότεινε χρηματική ανταλλαγή τον κατέδωσε στους γερμανούς, οι οποίοι τον κακοποίησαν. Μετά διήμερο τουφεκίστηκε. Στη συνέχεια προέβη στη σύλληψη του Δ/ντη της Ένωσης Συνεταιρισμών Κοζάνης φορώντας γερμανική στολή και την επόμενη μέρα προέβη στη σύλληψη του αδελφού του μετά άλλων προσώπων οι οποίοι μαζί με άλλους 43 εκτελέστηκαν ως αντίποινα για το φόνο δύο γερμανών στρατιωτικών των ΕΣ ΕΣ. Συνέλαβε έναν ο οποίος εκτελέστηκε και έναν άλλο τον σκότωσε ο ίδιος. Συνέλαβε και άλλους τους οποίους σκότωσε ένας εκ των οποίων ήταν αμερικανός. Στις 14/9/1944 για να αποφύγει την ελληνική δικαιοσύνη

ανεχώρησε οικογενειακώς για την Γερμανία». *Για τις πράξεις του ασκήθηκε ποινική δίωξη*[137].

Είναι ωστόσο γεγονός ότι περιπτώσεις ένοπλου δωσιλογισμού με την έννοια της συμμετοχής Ελλήνων πολιτών στα τάγματα ασφαλείας, που θα είχαν ως αποτέλεσμα την έκπτωση από την ελληνική ιθαγένεια, δεν απασχόλησαν όπως φαίνεται το Συμβούλιο Ιθαγένειας. Στη περίπτωση αυτή θα είχαμε την παραπομπή τους για έκπτωση στο Συμβούλιο Ιθαγένειας με τη κατηγορία της εθνικής αναξιότητας. Ωστόσο ο δικαστικός απολογισμός της δράσης των ταγμάτων ασφαλείας έγινε ήδη την άνοιξη του 1945, απαλλάσοντας τους ιδρυτές τους, όταν στη δίκη των δωσίλογων με την κατηγορία της εξυπηρέτησης των συμφερόντων των κατοχικών δυνάμεων και της πρόκλησης εμφυλίου πολέμου, η απόφαση ήταν άκρως προκλητική αλλά και δηλωτική του πολωτικού κλίματος της εποχής. Όπως αναφέρει ο Κωστόπουλος το κείμενο της απαλλακτικής απόφασης είχε ως εξής: «ως απεδείχθη εκ της διαδικασίας, η υπό του Ι. Ράλλη συγκρότησις των Ταγμάτων Ευζώνων δεν απεσκόπει ούτε εις την άσκησιν βίας καθ' Ελλήνων ένεκα της δράσεως των κατά των Ιταλογερμανών, ούτε εις διέγερσιν εμφυλίου πολέμου αλλά εις την αποκατάστασιν της δημοσίας τάξεως εν υπαίθρω και εις τας πόλεις, ήτις είχεν επικινδύνως διασαλευθή εκ της δράσεως κακοποιών στοιχείων εκτραπέντων εις την κατάλυσιν των αρχών, εις φόνους οργάνων της τάξεως και πολιτών, εμπρησμούς δημοσίων καταστημάτων και ετέρων, ης εκρύθμου καταστάσεως αποτέλεσμα υπήρξεν ο εξαναγκασμός πολλών κατοίκων της υπαίθρου εις μετοικεσίαν προς ασφάλειάν των εις τα κέντρα. Τα σώματα ταύτα εξωπλίσθηκαν υπό των Γερμανών, εις άλλους αποβλεπόντων σκοπούς, ήτοι εις την υποβοηθούσαν την ασφάλειαν των εν Ελλάδι παράτασιν της διαιρέσεως μεταξύ των Ελλήνων, αλλά τοιαύτη πρόθεσις δεν υπήρχεν εν τη θελήσει της συγκροτησάσης τα Τάγματα Ασφαλείας Κυβερνήσεως, αθελήτως, εν τούτοις, εξυπηρετησάσης τας

[137] Αριθ. 483 συνεδρία, θ. 1

προθέσεις του εχθρού. Δια ταύτα, ο Ι. Ράλλης και η Κυβέρνησίς του απαλλάσονται ως προς τα Τάγματα Ασφαλείας».[138]

Η απόφαση αυτή αποτελούσε νομολογιακό προηγούμενο που έκρινε και τις μετέπειτα δίκες των κατά τόπους Ειδικών Δικαστηρίων αφού στις περισσότερες περιπτώσεις εφαρμόστηκε και αποφασίστηκε η ατιμωρησία των ενόχων ταγματασφαλιτών για τα μπλόκα στις συνοικίες της πρωτεύουσας. Εξαίρεση στον κανόνα της απαλλαγής αποτελεί η περίπτωση του συνταγματάρχη Πούλου, ο οποίος καταδικάστηκε σε θάνατο και εκτελέστηκε στις 11.6.1949. Η άλλη πλευρά, ωστόσο της απαλλαγής των ταγματασφαλιτών ήταν η αποκατάσταση και ενσωμάτωσή τους στο κυβερνητικό στρατόπεδο στις μάχες του Δεκέμβρη του 1944 με αιχμή την απονομή πολεμικών συντάξεων σε περίπτωση θανάτου στα συγγενικά τους μέλη. Αρχικά είχε θεσπιστεί στη κατοχή ο ν. 927/1943, που αφορούσε στη συνταξιοδότηση των οικογενειών «στρατιωτικών εν γένει και δημοσίων υπαλλήλων, εκτελεσθέντων ή εκτελουμένων παρ' αναρχικών στοιχείων, ένεκεν γεγονότων σχέσιν εχόντων προς την ιδιότητά των ως στρατιωτικών ή δημοσίων υπαλλήλων ή προς την ενάσκησιν των δημοσίων καθηκόντων των»[139]. Η καταβολή αυτού του είδους των πολεμικών συντάξεων συνεχίστηκε κανονικά και κατά την Απελευθέρωση της χώρας από τους Γερμανούς σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου νόμου 1119/1946[140].

Όπως προκύπτει από την αριθ. 204/13/19.1.1948 απόφαση της Α΄ Επιτροπής Κανονισμού Πολεμικών Συντάξεων (φωτοαντίγραφο της οποίας παρατίθεται στο παράρτημα), επί τη βάση υπόθεσης προσώπου υπηρετούντα στα τάγματα ασφαλείας που είχε εκτελεσθεί στο Μελιγαλά Μεσσηνίας από τον ΕΛΑΣ, δικαιολογείται η χορήγηση σύνταξης στη σύζυγο και το τέκνο του. Η αιτιολόγηση εκ μέρους της αρμόδιας Επιτροπής στηρίζεται αφενός στο ότι οι διατάξεις του υπ' αριθ. ΣΤ΄ Ψηφίσματος της 15ης Ιουλίου 1945 της Δ΄

---

[138] «Η απόφασις του δικαστηρίου δια τους Έλληνας Κουϊσλινγκ», Ελευθερία 1.6.1945 παραπομπή στο Τ. Κωστόπουλος, *Η αυτολογοκριμένη μνήμη. Τα τάγματα ασφαλείας και η μεταπολεμική εθνικοφροσύνη*, Αθήνα: Φιλίστωρ, σσ. 76-77

[139] ν. 927/10.11.1943 (ΦΕΚ 389Α΄/1943)

[140] ν. 1119/15.3.1946 (ΦΕΚ 118Α΄/1946)

Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων «περί της ισχύος και της εκκαθαρίσεως των Νομοθετημάτων της περιόδου των Κυβερνήσεων της εχθρικής στρατιωτικής κατοχής των ετών 1941-1944» και της υπ' αριθ. 749/5(9) Δεκεμβρίου 1946 πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου με τις οποίες οι νομοθετικές πράξεις των κατοχικών κυβερνήσεων διατηρούνται ως απλοί νόμοι μέρι την 31η Δεκεμβρίου 1947 εάν δεν έχουν ακυρωθεί ή ακυρωθεί εφεξής. Ο ν. 1236 του 1944 «περί ιδρύσεως Β' Αρχηγείου Χωροφυλακής Πελοποννήσου» δεν είχε καταργηθεί μέχρι την ημεροχρονολογία εξέτασης της υπόθεσης από την Επιτροπή και ως εκ τούτου ισχύει ως απλός νόμος. Σύμφωνα δε με το αριθ. 273/28/9 της 21ης Σεπτεμβρίου 1946 έγγραφο του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης οι υπηρετήσαντες στα δυνάμει του ν. 1236/1946 συγκροτηθέντα Τάγματα Ασφαλείας θεωρούνται ως στρατιωτικοί εν ενεργεία. Όπως αναφέρεται στην απόφαση μετά την απελευθέρωση εξεδόθη ο Α.Ν. 517/1945 που κατήργησε τους 1362 και 1792 του 1944 Αναγκαστικούς Νόμους που θέσπιζαν ευεργετικές διατάξεις και τιμητικές διακρίσεις σε όσους υπηρέτησαν στα Τάγματα Ασφαλείας καθώς και ειδικές συντάξεις στις οικογένειες των παθόντων αλλά «εξ αυτών ουχί δε και η στέρησις πάτων τούτων των υπό των γενικών διατάξεων προβλεπομένων συντάξεων»![141]

- *Εφαρμογή του ν. 580/1943 στους αριστερούς*

Κάναμε, ήδη, μια εκτενή αναφορά σε στοιχεία των συνεδριών του Συμβουλίου Ιθαγενείας που στοχοποιούσαν συγκεκριμένες ομάδες με την κατηγορία του δωσιλογισμού και της εθνικής αναξιότητας. Ωστόσο, ο ν. 580/1943 «χρησιμοποιήθηκε» κατά τους τελευταίους μήνες του εμφυλίου πολέμου (συγκεκριμένα από το Γενάρη έως το Μάη του 1949) για να

[141] Η αριθ. 204/Συν. 13/19.1.1948 απόφαση της Α' Επιτροπής Κανονισμού Πολεμικών Συντάξεων της Γενικής Διεύθυνσης Δημόσιου Λογιστικού του Υπουργείου Οικονομικών. Το πρωτότυπο έγγραφο ανήκει στο προσωπικό αρχείο της γράφουσας ενώ φωτοαντίγραφο παρατίθεται στο Παράρτημα.

κηρυχθούν έκπτωτοι όσοι με τον έναν ή τον άλλο τρόπο είχαν σχέση με το ΚΚΕ ή το ΕΑΜ ή θεωρήθηκαν ότι προσέφεραν πληροφορίες στη ρωσική πλευρά. Στις περιπτώσεις αυτές, που θα παρουσιάσουμε αμέσως παρακάτω, παρατηρούμε ότι είχαν τηρηθεί οι προϋποθέσεις του ν. 580/1943, δηλαδή όσοι είχαν προταθεί για έκπτωση με την επιπλέον κατηγορία πλέον της συμμετοχής στο κομμουνιστικό κίνημα, ήταν αλλογενείς. Απ' την άλλη, προκαλεί εντύπωση πως οι διατάξεις του νόμου αυτού, που χρησιμοποιήθηκε ουσιαστικά για δωσίλογους και προδότες της χώρας σε καιρό πολέμου επιλέχθηκε για να κηρυχθούν έκπτωτοι μέλη του ΚΚΕ και του ΕΑΜ τη στιγμή μάλιστα που είχε ήδη θεσπιστεί το εξίσου ευφάνταστο ΛΖ' Ψήφισμα.

Στις 6 περιπτώσεις που συναντήσαμε κηρύχθηκαν έκπτωτοι 3 και για 3 αναβλήθηκε η γνωμοδότηση.

Συγκεκριμένα:

1. Σε μία περίπτωση η κατηγορία αφορά μεταξύ άλλων και στο ότι «οργανώθηκε στο ΕΑΜ και το ΚΚΕ και τα τέκνα του στην ΕΠΟΝ. Παρεσημοφορήθη από το ΕΑΜ για τις προσφερθείσες υπηρεσίες του στην οργάνωση ΕΑΜ Ξάνθης».
2. Σε άλλη περίπτωση, σύμφωνα με αναφορά του Κέντρου Αλλοδαπών Αθηνών: «εμφορείται κομμουνιστικών ιδεών. Κατά το διάστημα κατοχής υπηρέτησε στον ΕΛΑΣ. Έλαβε μέρος στα Δεκεμβριανά (κίνημα 1944). Μέλος της ΚΟΒ Αγ. Γεωργίου Δουργουτίου δι' ο συνελήφθη υπό της ΥΠ/σεως Γεν. Ασφάλειας Αθηνών επί παραβάσει του Γ' Ψηφίσματος και εσχηματίσθη κατ' αυτού δικογραφία ήτις υπεβλήθηγ εις τον εισηγητή του έκτακτου στρατοδικείου την 26-4-1948. Με την 330/9-10-1948 απόφαση του έκτακτου Στρατοδικείου Αθηνών καταδικάστηκε σε 20ετή ποινή πρόσκαιρων δεσμών».
3. Για μια τρίτη περίπτωση ενός προσώπου λευκορωσιακής καταγωγής η κατηγορία συνίσταται στο ότι «ήταν κατάσκοπος της ρωσικής πρεσβείας και μετά την απελευθέρωση είχε επαφή με αξιωματικούς της Ρωσικής Στρατιωτικής Αποστολής. Ο αναφερόμενος εμφορείτο από κομμουνιστικές ιδέες τυγχάνων λίαν επικίνδυνος στη δημόσια

ασφάλεια. Συνελήφθη στο Κολωνάκι με επικίνδυνους κομμουνιστές όπου συνεδρίαζαν παρανόμως φέροντες ενοχοποιητικά στοιχεία για κομμουνιστική δράση». Άπαντες παραπεμφθέντες στο έκτακτο στρατοδικείο όπου καταδικάστηκαν. Ο εν λόγω σε 5ετή ειρκτή επί παραβάσει του ΑΝ 509/47.

4. Τέταρτη περίπτωση αφορά σε άτομο αρμενικής καταγωγής που «είχε αποκτήσει τη βουλγαρική ιθαγένεια οικογενειακώς «οικειοθελώς». Υπήρξε διερμηνέας της Βουλγαρικής Δημαρχίας. Κατά την περίοδο της εαμοκρατίας οι γιοι του εκδηλώθηκαν υπέρ της επικρατήσεως του κομμουνισμού και ο μεν ένας υπηρέτησε στο φρουραρχείο του ΕΛΑΣ, ο δε δεύτερος στην αυτοδιοίκηση Καβάλας. Οι θυγατέρες του ήταν μέλη της ΕΠΟΝ». Δεν ασκήθηκαν ποινικές διώξεις.
5. Έτερη περίπτωση προσώπου αρμενικής καταγωγής αναφέρεται «ως πράκτωρ της Μυστικής Ρωσικής Αστυνομίας, μέλος του ΚΚΕ, οργανωτής και παρασκηνιακώς διευθύνων το κομμουνιστικό κόμμα των Αρμενίων χρησιμοποιείτο ως σύνδεσμος τούτων με το ΚΚΕ. Υπήρξε μέλος της επιτροπής παλιννοστήσεως Αρμενίων και διευθύνων μέλος του Σωματείου «Λαϊκή Αρμενική Ένωση» και προπαγάνδιζε υπέρ της Σοβιετικής Αρμενίας».

Το κυρίαρχο κράτος της Δεξιάς «εφεύρισκε» κάθε φορά όλους τους πιθανούς τρόπους για να διαχειριστεί προς όφελος του τις διοικητικές υπηρεσίες και τους θεσμούς προκειμένου να αντιμετωπίσει τους πολιτικούς του αντιπάλους μέσα στην εμφύλια διαμάχη που διαιρούσε την ελληνική κοινωνία. Το Σ.Ι. κάθε άλλο παρά ουδέτερος θεσμός μπορεί να θεωρηθεί, ειδικά μέσα στο συγκεκριμένο πολιτικό κλίμα της περιόδου. Οι κομμουνιστές, ως ομάδα-στόχος της περιόδου, μπορούσαν να απολέσουν την ελληνική ιθαγένεια με διάφορους τρόπους: Είτε με χρήση της «ειδικής νομοθεσίας» που καθιέρωνε το ΛΖ΄ Ψήφισμα για τους αντεθνικούς δρώντες, είτε με τη διασταλτική ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 4 του Δ/τος του 1927 για τους αλλογενείς, είτε, όπως προκύπτει από τα παραπάνω, αποσπάσματα του Σ.Ι., σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 580/1943, με την κατηγορία

της εθνικής αναξιότητας, που αποδίδονταν στους δωσίλογους συνεργάτες των κατοχικών δυνάμεων. Το κύριο νόημα όλων αυτών των τρόπων απώλειας ιθαγένειας, που το ελληνικό κράτος της Δεξιάς, χρησιμοποίησε έναντι των αριστερών, επικεντρώνεται, κατά τη γνώμη μας, στην προσπάθεια εξοβελισμού τους από το ελληνικό πολιτικό σώμα με την κατηγορία των εχθρών του Έθνους, της κατάλυσης του κράτους και της εδαφικής ακεραιότητας. Στοιχεία που αφενός σε συμβολικό επίπεδο, λειτουργούσαν απονομιμοποιητικά του αγώνα που την ίδια διεξήγαγαν οι Έλληνες αντάρτες.

Συμπερασματικά, θα λέγαμε, ότι μέσα από την έρευνα στα πρακτικά του Συμβουλίου Ιθαγενείας διαφαίνεται η αξιοποίηση της ιθαγένειας στο σκοπό της κάθαρσης του μεταπολεμικού συστήματος το οποίο «αναβαπτισμένο» ήθελε να διαχειριστεί τη νέα κατάσταση που είχε δημιουργηθεί και κυρίως το νέο «εχθρό» που στα 1946 ήταν ήδη προ των πυλών, και δεν ήταν άλλος από τον ΕΛΑΣ και τον κομμουνιστικό κίνδυνο. Τα επόμενα χρόνια η ιθαγένεια θα γίνει ξανά το όπλο ενάντια πλέον στους «δικούς μας», θα πάρει, μεταφορικά ειπείν, μέρος στον εμφύλιο πόλεμο στο πλευρό των νικητών, θα απομονώσει πολιτικά και θα εξοντώσει ηθικά τους «εχθρούς ανάμεσά μας» με όρους εθνικοφροσύνης και αντικομμουνισμού.
Αφήνοντας στην άκρη τις εθνικές μειονότητες, παραμερίζοντας τους δωσίλογους της Κατοχής, το μεταπολεμικό καθεστώς της Δεξιάς βρέθηκε αντιμέτωπο με τον κύριο εχθρό, την Αριστερά και τους κομμουνιστές, που αποτελούσαν απειλή για την αλλαγή του συσχετισμού δυνάμεων την περίοδο αυτή, διαθέτοντας και έρεισμα στην ελληνική κοινωνία και στρατιωτικές δυνάμεις στα βουνά που ήθελαν να επιβάλουν άλλη πολιτική λύση και στηρίγματα στη διεθνή πολιτική σκηνή μετά τον αναβαθμισμένο πολιτικά ρόλο της ΕΣΣΔ. Με αυτούς όφειλε τώρα να αναμετρηθεί, όπως και το έκανε, αξιοποιώντας όλους τους τρόπους κυρίως όμως καθιερώνοντας μια σειρά έκτακτων μέτρων, κορωνίδα των οποίων ήταν και η αποστέρηση της ελληνικής ιθαγένειας.

3.4 Η αποστέρηση της ελληνικής ιθαγένειας προσώπων αντεθνικώς δρώντων στο εξωτερικό σύμφωνα με τις διατάξεις του ΛΖ΄ Ψηφίσματος

Το ΛΖ΄ Ψήφισμα *«περί αποστερήσεως της Ελληνικής ιθαγενείας προσώπων αντεθνικώς δρώντων εις το Εξωτερικόν»*, που ψηφίστηκε στις 6 Δεκεμβρίου 1947, αποτελούσε ένα μόνο μέρος του συνόλου των «έκτακτων μέτρων» που θεσπίστηκαν τους τελευταίους μήνες του εμφυλίου πολέμου με στόχο την ανυποληψία και απομονώση της Αριστεράς από τη πολιτική ζωή του τόπου. Το κύριο νομοθέτημα της περιόδου ήταν ο Α.Ν. 509/1947 που αποτελούσε τη πιο σκληρή αντίδραση της κυβερνητικής παράταξης μετά την συγκρότηση της «κυβέρνησης του βουνού». Με το νόμο αυτό το ΚΚΕ τίθονταν εκτός νόμου και η κομμουνιστική δράση και προπαγάνδα τιμωρούνταν. Όψη αυτής της εθνικόφρονος πολιτικής αντιπαράθεσης αποτελούσε και το ΛΖ΄ Ψήφισμα το οποίο ουσιαστικά στόχευε στο να αποκαθάρει τον εθνικό κορμό από τα «μιάσματα», τους «κομμουνιστοσυμμορίτες».

Συγκεκριμένα:

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ΛΖ΄ Ψηφίσματος, «Έλληνες υπήκοοι διαμένοντες προσωρινώς ή μονίμως εις το εξωτερικόν, οίτινες διαρκούσης της παρούσης ανταρσίας δρουν αποδεδειγμένως αντεθνικως ή ενισχύον καθ' οιονδήποτε τρόπον τον κατά του Κράτους διεξαγόμενον συμμοριακόν αγώνα, δύνανται να αποστερηθούν της Ελληνικής ιθαγενείας»[142].

Πρόκειται για διάταξη που θεμελιώνει σε νομικό επίπεδο έστω με τη μορφή «έκτακτης νομοθεσίας» την εμφύλια διαμάχη που λαμβάνει χώρα στο κοινωνικό επίπεδο. Η στόχευση τώρα δεν αφορούσε τους αλλογενείς, ένα δηλαδή κομμάτι των Ελλήνων πολιτών, που υφίσταντο διακρίσεις λόγω διαφορετικής εθνικής καταγωγής, αλλά αφορά ορισμένα μέλη της πλειοψηφούσας ομάδας του ελληνικού λαού προς τα οποία τα υπόλοιπα μέλη παγιώνουν την έξωση από το εθνικό σώμα. Οι διακρίσεις γενικεύονται.

[142] Άρθρο 1 του ΛΖ΄ Ψηφίσματος της 6ης Δεκεμβρίου 1947 (ΦΕΚ 267Α΄/7.12.1947)

Η διχοτόμηση του λαού που εισάγουν οι διατάξεις του Ψηφίσματος αυτού εκφράζουν σε συμβολικό επίπεδο το διχασμό που συμβαίνει στη βάση της κοινωνίας, τις ιδεολογικές συγκρούσεις και την πόλωση που ωθούν τους ανθρώπους στα άκρα.

Οι ομάδες του ΕΑΜ/ΕΛΑΣ που είχαν πολεμήσει ενάντια στις κατοχικές δυνάμεις, που αντιπροσώπευαν το πιο σημαντικό κομμάτι της ελληνικής αντίστασης ενάντια στους Γερμανούς, βιώναν τώρα τις διώξεις των δεξιών αντιπάλων τους με το πιο σκληρό τρόπο. Για να κερδηθούν συναινέσεις σε επίπεδο κοινωνίας και να άλλαξει ο συσχετισμός δυνάμεων επιλέχθηκε σε πρώτο στάδιο η εδραίωση της λευκής τρομοκρατίας ενώ σε ένα δεύτερο στάδιο η ανυποληψία των ανταρτών του ΕΛΑΣ με τη κατηγορία των «αντεθνικώς δρώντων» που συμμετείχαν σε ανταρσία για την κατάλυση της εξουσίας. Ο στιγματισμός αυτός των Ελλήνων κομμουνιστών αφενός αντικατόπτριζε το πλαίσιο αξιών με αιχμή την εθνικοφροσύνη που εγκαθιδρύονταν από τον εμφύλιο και έπειτα με τις γνωστές συνέπειες που κατέληξαν στη δικτατορία των συνταγματαρχών το ’67.

Βρήκε γόνιμο έδαφος ανάπτυξης σε μια διεθνή συγκυρία που ο μεταπολεμικός κόσμος χωριζόταν σε πολιτικά στρατόπεδα και σφαίρες επιρροής. Σε αυτό το τόσο πολωτικό και διχαστικό πλαίσιο οι πολιτικές ταυτότητες και το αίσθημα του ανήκειν σε ένα ιδεολογικό στρατόπεδο λειτουργούσαν με απόλυτο τρόπο, γιατί οι ίδιοι οι φορείς τους δοκίμαζαν ξανά και ξανά την πίστη τους σε αυτό άλλοτε κατά την απαίτηση δηλώσεως κοινωνικών φρονημάτων, άλλοτε με διώξεις και παρανομία, άλλοτε με στέρηση της ιθαγένειας, άλλοτε με φυλακίσεις και εκτοπίσεις, άλλοτε σε αντιπαράθεση ακόμη και μέσα στο ίδιο το οικογενειακό περιβάλλον. Δεν επρόκειτο απλά για επιλογή μιας ιδεολογικής θέσης ή μιας κοσμοαντίληψης μονοσήμαντα αλλά για την ίδια τους ζωή. Η ταύτισή τους με ένα ιδεολογικό, κομματικό, πολιτικό χώρο ήταν στοιχείο του είναι τους.

Το πλέγμα των «έκτακτων μέτρων» που θεσπίστηκαν την περίοδο αυτή στόχευε όχι τόσο ή κυρίως στη δράση των ατόμων αλλά στο φρόνημά τους[143]. Αυτό προκύπτει και από την παρουσίαση των στοιχείων της έρευνας μας. Αυτό που είναι κολάσιμο διοικητικά[144] είναι το φρόνημα, όπως εκφράζεται από την πολιτική συμμετοχή στο ΚΚΕ και την πολιτική δράση. Την ίδια στιγμή η κυβέρνηση προσπαθεί με τα μέτρα αυτά να ελέγξει και να περιορίσει την απήχηση και επιρροή της δράσης των Ελλήνων κομμουνιστών στη διεθνή γνώμη.

- *Διαδικασία*

Η διαδικασία, που οριζόταν από το ΛΖ΄ Ψήφισμα (άρθρο 2), αφορούσε στη συγκρότηση Επιτροπής με μέλη ένα Σύμβουλο της Επικρατείας ή Αρεοπαγίτη ως πρόεδρο, ένα Διευθυντή του Υπουργείου Εξωτερικών και ένα Αστυνομικό Διευθυντή. Στην Επιτροπή αυτή διαβιβάζονταν οι φάκελοι όσων προτείνονταν από τους Υπουργούς των Εξωτερικών, Δικαιοσύνης, Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξης να αποστερηθούν την ελληνική ιθαγένεια. Στη συνέχεια αυτή η Επιτροπή εξέταζε τους φακέλους και τους διαβίβαζε στο Συμβούλιο Ιθαγένειας μαζί με τις απόψεις της.

Το Συμβούλιο Ιθαγένειας μελετούσε τις υποθέσεις και κατέληγε στη γνωμοδότησή του που δεν ήταν δεσμευτική για τον Υπουργό των Εσωτερικών. Σε περίπτωση αποστέρησης εκδίδονταν Βασιλικό Διάταγμα με πρόταση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών.

Σύμφωνα δε τις ως άνω διατάξεις παρέχεται η δυνατότητα αιτήσεως ακυρώσεως στο ΣτΕ χωρίς ωστόσο να επιτρέπεται η αναστολή εκτέλεσης του Β.Δ. μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης.

Με το άρθρο 3 αποσαφηνίζεται πλήρως η προσωπική αστική κατάσταση των πρώην Ελλήνων πολιτών, οι οποίοι εξομοιούνται πλέον με

---

[143] Αλιβιζάτος Ν., «Καθεστώς «έκτακτης ανάγκης» και πολιτικές ελευθερίες, 1946-1949», στο συλλογικό τόμο, *Η Ελλάδα στη δεκαετία 1940-1950. Ένα έθνος σε κρίση*, Αθήνα: Θεμέλιο, 2006, σ. 388

[144] Θυμίζουμε ότι και οι διατάξεις του ΛΖ΄ Ψηφίσματος αποτελούν διοικητικό μέτρο και όχι ποινή που θεραπεύει μια ποινικά κολάσιμη πράξη (αυτό θεμελιώνεται με το ν. 509/47).

τους αλλοδαπούς. Δεν μπορούσαν να έρθουν στην Ελλάδα, εάν δε συλλαμβάνονταν σε ελληνικό έδαφος διώκονται ως αλλοδαποί που τελούν υπό απέλαση. Ο πολιτικός δεσμός με το ελληνικό κράτος διαρρηγνύετο πλήρως και αμετακλήτως.

3.4.1 Η πρώτη φάση της αποστέρησης της ελληνικής ιθαγένειας σύμφωνα με τις διατάξεις του ΛΖ΄ Ψηφίσματος

Το ΛΖ΄ Ψήφισμα εφαρμοστήκε για πρώτη φορά στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου στις 24.2.1948 όταν η Επιτροπή του άρθρου 2 εξέδωσε τη σχετική πράξη της κατόπιν της από 11.2.1948 πρότασης των συναρμόδιων Υπουργών Εξωτερικών, Δικαιοσύνης, Εσωτερικών και Δημοσίας Τάξεως. Μόλις δηλαδή, 2 μήνες μετά την αρχική ψήφισή του. Τελικώς, η πράξη αυτή της Επιτροπής διαβιβάστηκε στο Συμβούλιο Ιθαγένειας, το οποίο γνωμοδότησε σχετικά στην αριθ. 532/12.3.1948 συνεδρία του. Άλλη μια φορά, κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, στην αριθ. 571/9.6.1949 συνεδρία του το Συμβούλιο Ιθαγένειας γνωμοδότησε σχετικά. Ουσιαστικά, λοιπόν, εξετάζουμε την έναρξη μιας μεγάλης περιόδου αποστερήσεων της ελληνικής ιθαγένειας, που συνεχίστηκε και τη δεκαετία του ’50, με διατάξεις «έκτακτων μέτρων» που θα έπρεπε να έχουν ήδη καταργηθεί με τη λήξη του εμφυλίου και ωστόσο παρέμεναν ανέπαφες και εξακολούθουσαν να καθορίζουν τις τύχες των αριστερών και των «αντιφρονούντων». Η διετία 1948-1950 που εξετάζουμε εδώ, αποτελεί κατά τη γνώμη μας, την πρώτη φάση των αποστερήσεων της ελληνικής ιθαγένειας σύμφωνα με τις ως άνω διατάξεις που στοχεύει στον καθοδηγητικό πυρήνα του ΚΚΕ. Η μετέπειτα φάση, που υπεκφεύγει από τα όρια της παρούσας εργασίας, περιλαμβάνει τη διάχυση αυτού του μέτρου σε μεγάλες μερίδες κομμουνιστών που έφευγαν προς τις χώρες της ανατολικής Ευρώπης μετά την ήττα του ΔΣΕ στον εμφύλιο. Επρόκειτο για την φάση των μαζικών αποστερήσεων ιθαγένειας.

Έχουμε ήδη αναφέρει ότι η έρευνα μας επεκτάθηκε και πέραν της λήξης του εμφυλίου μέχρι και το τέλος του έτους 1950 μόνο και μόνο για να έχουμε μια πιο αντιπροσωπευτική εικόνα της πολιτικής για την ιθαγένεια που εφάρμοζε η κυβερνώσα παράταξη και να καταδειχθεί η τάση για τα μετέπειτα χρόνια.

Ως εκ τούτου, αντλήσαμε υλικό από άλλες 5 συνεδρίες, όπως φαίνεται στον παράκατω πίνακα:

Πίνακας 10
Συνεδρίες του Συμβουλίου Ιθαγενείας αναφορικά με το ΛΖ΄ Ψήφισμα
τη διετία 1948-1950

Εμφύλιος	**Μετεμφυλιακά**
532/12.3.1948	580/5.9.1949-583/12.12.1949
571/9.6.1949	585/17.3.1950
	586/20.3.1950
	587/4.9.1950

Κάποια κοινά χαρακτηριστικά όλων των υποθέσεων που διαπιστώσαμε αφορούν στο ότι:

- Εισάγονται ομαδοποιημένα οι υποθέσεις σε ένα θέμα και όχι εξατομικεύμενα όπως συνέβαινε στις περιπτώσεις των δωσίλογων[145]. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι ειδικά από το 1950 αυτό άρχισε να παίρνει μαζικές διαστάσεις όταν σε ένα θέμα εξετάζονται από κοινού 84 άτομα. Μιλάμε μάλλον για *αθρόα αποστέρηση*. Την περίοδο που εξετάζουμε εδώ, το ελληνικό κράτος χρησιμοποιεί το μέτρο της αποστέρησης της ελληνικής ιθαγένειας κατά συγκεκριμένων πολιτικών ομάδων και όχι

[145] Θυμίζουμε ότι το ίδιο συνέβαινε και στις περιπτώσεις αποστερήσεων σύμφωνα με το άρθρο 4 του Διατάγματος 1927 όταν επρόκειτο για άτομα σλαβομακεδονικής καταγωγής

κατά συγκεκριμένων προσώπων. Για παράδειγμα, η πρώτη αποστέρηση που λαμβάνει χώρα σύμφωνα με τις διατάξεις του ΛΖ' Ψηφίσματος αφορά στην ηγεσία του ΚΚΕ-μέλη της λεγόμενης κυβέρνησης του βουνού. Αλλά και στην επόμενη φάση, στην οποία δεν θα αναφερθούμε εδώ αλλά μπορούμε να έχουμε γνώση, η αποστέρηση της ελληνικής ιθαγένειας αποκτά μαζικό χαρακτήρα στρεφόμενη κατά αρχηγών οικογενειών και μελών της οικογένειάς τους ή ακόμη και κατά κατοίκων ολόκληρων χωριών. Φυσικά, ο μαζικός χαρακτήρας των αποστερήσεων αυτών, είχε ένα και μόνο στόχο και υπέκρυπτε μια και μόνη ανομολόγητη πραγματικότητα, ότι η τύχη των ανθρώπων αυτών ήταν προδιαγεγραμμένη και ότι το Σ.Ι. είχε μάλλον διεκπεραιωτικό ρόλο στην όλη διαδικασία παρά αξιολογούσε και έκρινε πρωτογενώς ή ανέπτυσσε αντίλογο και ενστάσεις, κατά την εξέταση των υποθέσεων. Επρόκειτο επί της ουσίας για την ίδια την αυτοκατάργηση του ρόλου του Σ.Ι.

- Οι αποστερηθέντες είχαν αξιόλογη πολιτική δράση και κομματική ένταξη.
- Διέφυγαν στο εξωτερικό όπου προέβαιναν σε προπαγάνδα προς ενίσχυση του «συμμοριακού» αγώνα.
- Διατηρούνταν για όλους ατομικός φάκελος από την Διεύθυνση της Χωροφυλακής

Την περίοδο που εξετάζουμε εδώ δηλαδή, τη διετία 1948-1950 παραπέμφθηκαν συνολικά με την κατηγορία των αντεθνικώς δρώντων 240 άτομα εκ των οποίων οι 195 αποστερήθηκαν της ελληνικής ιθαγένειας και μόνο 45 άτομα διατήρησαν την ιθαγένειά τους. Αρκεί να ειπωθεί ότι από τα 45 αυτά άτομα, τα 42 εξαιρούνται, διότι όπως παραδέχεται το ίδιο το Συμβούλιο Ιθαγένειας είναι ηλικίας κάτω των 15 ετών και ως εκ τούτου δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή του άρθρου 1 του ΛΖ' Ψηφίσματος, 2 άτομα είχαν ήδη αποστερηθεί την ελληνική ιθαγένεια σε

προηγούμενη συνεδρία ενώ 1 άτομο είχε καταδικαστεί σε θάνατο και εκτελέστηκε! Γίνεται νομίζουμε σαφές ότι η διαδικασία που όριζε το ΛΖ΄ Ψήφισμα και οι στοχεύσεις των συγκεκριμένων μέτρων ήθελαν να παρέχουν μόνο μια επίφαση νομιμότητας ενώ στην ουσία δεν άφηναν κανένα περιθώριο επανεκτίμησης των περιπτώσεων.

Συγκεκριμένα τα στοιχεία έχουν ως εξής:

Πίνακας 11

Στοιχεία αποστερήσεων της ελληνικής ιθαγένειας σύμφωνα με το ΛΖ΄ Ψήφισμα

	1948	**1949**	**1950**
Παραπεμφθέντες	20	33	187
Αποστέρηση ιθαγένειας	20	33	142
Διατήρηση ιθαγένειας			42
Άλλο			1 *Εκτελέστηκε*
			2 *αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια σε προηγούμενη συνεδρία*

3.4.2 Οι περιπτώσεις των ηγετικών στελεχών του ΚΚΕ και των μελών της «κυβέρνησης του βουνού»

Η αριθ. 532/12.3.1948 συνεδρία του Συμβουλίου Ιθαγενείας ήταν η πρώτη που αποφάνθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ΛΖ΄ Ψηφίσματος. Στη συνεδρία αυτή (θέμα 1ο) τέθηκαν προς συζήτηση οι υποθέσεις των μελών της Προσωρινής Δημοκρατικής Κυβέρνησης του

1947, του Γραμματέα του ΚΚΕ, του Γραμματέα του ΝΟΦ Π.Μ. καθώς και άλλων 3 υψηλόβαθμων στελεχών του ΚΚΕ. Και οι δεκατρείς αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια.

Η Προσωρινή Δημοκρατική Κυβέρνηση της Ελεύθερης Ελλάδας σχηματίστηκε από τον ΔΣΕ παραμονές Χριστουγέννων του 1947. Στην ιδρυτική πράξη της Κυβέρνησης αναφέρεται η σύνθεσή της:

- Πρόεδρος της Κυβέρνησης και Υπουργός Στρατιωτικών: Μάρκος Βαφειάδης
- Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης και Υπουργός Εσωτερικών: Ιωάννης Ιωαννίδης
- Υπουργός Εξωτερικών: Πέτρος Ρούσσος
- Υπουργός Δικαιοσύνης: Μιλτιάδης Προφυρογένης
- Υπουργός Υγιεινής και Πρόνοιας και Παιδείας: Πέτρος Κόκκαλης
- Υπουργός Οικονομικών: Βασίλης Μπαρτζιώτας
- Υπουργός Γεωργίας: Δημήτρης Βλαντάς
- Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Επισιτισμού: Λεωνίδας Στριγκός

Είχε προηγηθεί η λεγόμενη «Διακήρυξη του Στρασβούργου» που είχε κάνει τον Ιούνιο του 1947 ο Μιλτ. Πορφυρογένης μιλώντας στο συνέδριο του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος, έκανε λόγο για «τη δημουργία μιας λεύτερης Δημοκρατικής Ελλάδας με δική της κυβέρνηση και δική της κρατική υπόσταση». Στη συνέχεια του Γενικό Αρχηγείο του ΔΣΕ εξηγούσε σε διάγγελμα του τον Αύγουστο του 1947 πως όφειλε να εξετάσει τις συνθήκες που είχαν διαμορφωθεί στις περιοχές της ελεύθερης Ελλάδας για να οργανωθεί η λαϊκή εξουσία και να διασφαλιστούν τα δικαιώματα και ελευθερίες του αγωνιζόμενου λαού, ενώ το ΚΚΕ στην 3η Ολομέλεια της ΚΕ πρόκρινε τη δημουργία ελεύθερης δημοκρατικής περιοχής με δική της κυβέρνηση.

Σκοπός της ΠΔΚ μεταξύ άλλων ήταν «να συνεχίσει και να εντείνει με όλα τα μέσα και με όλες τις δυνάμεις του λαού τον αγώνα για την απελευθέρωση της Ελλάδας από τον ζυγό των ξένων ιμπεριαλιστών και των

οργάνων τους, για την αποκατάσταση της εθνικής ανεξαρτησίας, για την επικράτηση και τη νίκη της Δημοκρατίας στην Ελλάδα και για την κατοχύρωση των δημοκρατικών δικαιωμάτων και ελευθεριών του ελληνικού λαού».

Στις 29 Δεκέμβρη 1947 λίγο μετά αφότου έγινε γνωστή η συγκρότηση της ΠΔΚ συνήλθε εκτάκτως η Βαλκανική Επιτροπή του ΟΗΕ η οποία μπλόκαρε με την απόφασή της τη διεθνή αναγνώριση της ΠΔΚ εκφράζοντας την άποψη ότι η αναγνώριση αυτής της κυβέρνησης θα αποτελούσε σοβαρά απειλή για τη διατήρηση του διεθνούς status quo. Στη συνέχεια κάνενα κράτος δεν προχώρησε στην αναγνώρισή της, ούτε εκείνα που ανήκαν στις λεγόμενες χώρες του ανατολικού μπλοκ.

Η σύντομη αναφορά που επιχειρήθηκε για την συγκρότηση της ΠΔΚ κρίθηκε απαραίτητη για την καλύτερη κατανόηση των αιτιολογήσεων που προκρίνει του Συμβούλιο Ιθαγένειας για τις αποστερήσεις των πρωταγωνιστών.

Το σχετικό πρακτικό ξεκινά ως εξής:

1. «Εισάγεται προς συζήτησιν η υπόθεσις αποστερήσεως της Ελληνικής ιθαγενείας των ως έπεται 13 προσώπων (αριθμ. Πρωτ. Συμ. Ιθαγ. 7892):

Η κατά το άρθρον 2 του Ψηφίσματος ΛΖ' της 6-12-1947 «περί αποστερήσεως της Ελληνικής ιθαγενείας προσώπων αντεθνικώς δρώντων εις το Εξωτερικόν» συσταθείσα Επιτροπή, συνεπεία της από 11 Φεβρουαρίου 1948 κοινής προτάσεων των, συμφώνως τω αυτώ ως άνω άρθρω, κ.κ. Υπουργών των Εξωτερικών, Δικαιοσύνης, Εσωτερικών και Δημοσίας Τάξεως, προτείνει δια της από 24-2-48 πράξεώς της, όπως αποστερηθώσιν της Ελληνικής ιθαγενείας, ως αποδεδειγμένως εν των εξωτερικώ διαρκούσης της παρούσης ανταρσίας δράσαντες αντεθνικώς και ενισχύσαντες τον κατά του Κράτους διεξαγόμενον συμμοριακόν αγώνα οι εν τη αυτή πράξει κατονομαζόμενοι δέκα τρεις Έλληνες υπήκοοι, δι' ους υφίστανται αι προϋποθέσεις του άρθρου

1 του Ψηφίσματος, ως περί ενός εκάστου τούτων συγκεκριμένως εκτίθεται, ήτοι οι:.....»

Η βασική κατηγορία που οδηγούσε στην αποστέρηση της ιθαγένειας αποτελούσε όπως ήταν αναμενόμενο η συμμετοχή στην Προσωρινή Δημοκρατική Κυβέρνηση της Ελλάδας «εσχημάτισε μετ' άλλων εν των Εξωτερικώ διαμένων κατά τα τέλη του 1947 Κυβέρνησιν στρεφόμενην κατά του Ελληνικού Κράτους και τείνουσαν εις την δια συμμοριακής δράσεως βιαίαν κατάλυσιν αυτού, εις ην ανέλαβεν αξίωμα Υπουργού των ..... δράσας ούτω και εν τω Εξωτερικώ αντεθνικώς και εκείθεν ενισχύσας τον κατά του Κράτους διεξαγόμενον συμμοριακόν αγώνα» καθώς και η ένταξη στο παράνομο πλέον ΚΚΕ «μέλος ων της Κ.Ε. του δια του Α.Ν. 509/1947 διαλυθέντος ΚΚΕ και εντολή αυτού αναλαβών από του έτους 1946 την αρχηγίαν του συμμοριακού κατά του Ελληνικού Κράτους αγώνος»[146].

Από τα στοιχεία που παρατίθονται φαίνεται ότι η δράση των μελών της ΠΔΚ παρακολούθουνταν στενά από τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες και ενίσχυε με υλικό τους ατομικούς φακέλους. Υπήρχαν αναφορές για ταξίδια που γίνονται στα οποία τα μέλη αυτά παρίστανται ως αντιπρόσωποι του ΚΚΕ σε συνέδρια άλλων ΚΚ (Αγγλίας/Φεβρούαριος 1947-Γαλλίας/Ιούνιος 1947) ή διαμένουν και δρουν στο εξωτερικό (Πράγα, Βελιγράδι, Κορυτσά, Τίρανα).

Απόσπασμα 1: «Κ.Π., ... ως προκύπτει εκ του παρά τη Διευθύνσει Ασφαλείας της Χωροφυλακής τηρουμένου ατομικού του φακέλλου, της υπ' αριθ. 4637 ε.ε. αναφοράς της Υποδ/νσεως Γενικής Ασφαλείας και του υπ' αριθ. 21410 ε.ε. εγγράφου του Υπουργείου Εξωτερικών, κατά Σεπτέμβριον του 1947 διαμένων εν Βελιγραδίω μετέσχε του αυτόθι συνελθόντος Βαλκανικού Συνεδρίου, παρ' ου ηξίωσεν όπως η Γιουγκοσλαυΐα αυξήση την υποστήριξίν της προς τον διεξαγόμενον κατά του Ελληνικού Κράτους συμμοριακός αγώνα, κατά τον αυτόν δε μήνα, ομιλήσας από του

[146] Απόσπασμα από την 532/12.3.1948 Συνεδρία

ραδιοφωνικού σταθμού του Βελιγραδίου, επετέθη δριμέως κατά του Ελληνικού καθεστώτος ....»[147]

Ενώ, στον Γραμματέα του ΚΚΕ, μεταξύ άλλων, προσδίδουν την κατηγορία ότι ως αρχηγός του δια του Α.Ν. διαλυθέντος 509/1947 ΚΚΕ έδωσε τη σχετική εντολή στον Μ.Π. στο συνέδριο του Στρασβούργου για να ανακοινώσει τη συγκρότηση της ΠΚΔ.

Από την άλλη, προκύπτει ότι δίνεται μεγάλη σημασία στον ιδεολογικό αγώνα που διεξάγεται σε διεθνές επίπεδο με απεύθυνση στη διεθνή κοινή γνώμη. Η προσπάθεια των μελών του ΚΚΕ να «διεθνοποιήσουν» το ζήτημα του ελληνικού εμφυλίου νομιμοποιώντας παράλληλα τον αγώνα των ανταρτών του ΔΣΕ και τη συγκρότηση της ΠΔΚ σε αντιπαράθεση με τη μοναρχοφασιστική και ξενόδουλη κυβέρνηση των Αθηνών, απασχόλησε ιδιαίτερα τη κρίση των μελών του Συμβουλίου Ιθαγενείας.

Παραθέτουμε ενδεικτικά:

Απόσπασμα 2: «...είτα δε μεταβάς εις χώρας της Αν. Ευρώπης και εις Ρωσσίαν δι' ομιλιών και δημοσιευμάτων του συνέτεινεν εις την έντασιν της υπό αλλοδαπών υποστηρίξεως του συμμοριακού αγώνος και δι' άρθρου του δημοσιευθέντος εις το υπ. Αριθ. 253/17-12-1947 φύλλον της εν Γιουγκοσλαυϊα εκδιδομένης και κυκλοφορούσης εφημερίδος «Φωνή του Μπούλκες» αφ' ενός μεν παρέστησε ψευδώς το Ελληνικόν Κράτος ως φασιστικόν τοιούτον, αφ' ετέρου δε εξύμνησε τον συμμοριακόν αγώνα κατά του Ελληνικού Κράτους αγώνα, δράσας ούτω εν τω Εξωτερικώ αντεθνικώς και ενισχύων τον κατά του Κράτους διεξαγόμενον συμμοριακόν αγώνα.»

Απόσπασμα 3: «...μέλος ων του ΚΚΕ και παρ' αυτού αποσταλείς εις Παρισσίους ένθα μονίμως διαμένει από των του 1947 ως ανταποκριτής του εν Ελλάδι εκδιδομένου κομμουνιστικού τύπου, δια δημοσιευμάτων του και ανταποκρίσεων ενισχύει τον εν Ελλάδι, διεξαγόμενον συμμοριακόν αγών και

[147] Ο.π.

δια συναντήσεων του μετά του εν Σόφια διαμένοντος αντιπροσώπου του ΚΚΕ Μαυροειδή συμβάλλει εις οργάνωσιν αντεθνικώς δρώντων κομμουνιστικών γραφείων πληροφοριών, αποσκοπούντων εις την δημουργίαν κοινής εν τω Εξωτερικώ γνώμης ότι το Ελληνικόν Κράτος είναι φασιστικόν τοιούτον.»

Απόσπασμα 4: «…αποσταλείς κατά Μάρτιον 1945 υπό του Πολιτικού Γραφείου αυτού ως ανταποκριτής κομμουνιστικών εφημερίδων εις Λονδίνον, διενεργεί εκείσε διαμένων έκτοτε ευρείαν υπερ του συμμοριακού αγώνος προπαγάνδαν, εκδίδει εβδομαδιαίον δελτίον ειδήσεων υπό τον τίτλον Greek News Agency όπερ αποστέλλει δωρεάν εις τα μέλη της Βουλής των Κοινοτήτων, εις όλας τας εν Λονδίνω εκδιδομένας εφημερίδας και άλλα πρόσωπα, δι' ου εκθειάζει τους συμμορίτας και ενεργεί εράνους υπερ αυτών, ενισχύων ούτω τον κατά του Ελληνικού Κράτους συμμοριακόν αγώνα και δρων εν τω Εξωτερικώ αντεθνικώς.»

Για την περίπτωση του Μ.Π., γραμματέα του ΝΟΦ, η βασική κατηγορία είναι η προπαγάνδα για την απόσπαση της Μακεδονίας και την προσάρτησή της στη Γιουγκοσλαβία.

Στη συνέχεια έπεται το 2ο θέμα όπου εισάγει για συζήτηση την υπόθεση αποστέρησης της ελληνικής ιθαγένειας επτά προσώπων όλοι εκ των οποίων αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια. Οι ιδιότητες των προσώπων είναι ίδιες (ηγετικά στελέχη του ΚΚΕ) και οι κατηγορίες είναι παρεμφερείς σχετιζόμενες με την διάδοση του «συμμοριακού» αγώνα.

3.4.3 Περιπτώσεις αποστέρησης ιθαγένειας στις επόμενες συνεδρίες του Συμβουλίου Ιθαγενείας

- *Συνεδρία 571/9.6.1949*

Στην 571/9.6.1949 συνεδρία του Συμβουλίου Ιθαγενείας εξετάζεται αντιστοίχως η υπόθεση αποστέρησης της ελληνικής ιθαγένειας 7 ατόμων που όλοι απόλεσαν την ιθαγένειά τους.

Πρόκειται για αριστερούς διανοούμενους της εποχής οι οποίοι χωρίς να έχουν κομματική ένταξη ενίσχυαν με τη δράση τους την υπόθεση της Αριστεράς στην Ελλάδα κυρίως μέσω των δημοσιεύσεων σε περιοδικά, δημιουργίας σωματείων και ενώσεων για τη διάδοση του αγώνα των ανταρτών του ΔΣΕ και της ΠΔΚ.

Η πρώτη ομάδα περιλαμβάνει 3 άτομα που εξέδιδαν το περιοδικό "Bulletin de informations Helleniques" στην Ελβετία στο οποίο έδιναν πληροφορίες για την κατάσταση στην Ελλάδα,

Απόσπασμα 1: «δι' ου εξαίρεται ο αγών ούτος και μεταδίδονται ψευδείς και εκδήλως αντεθνικαί πληροφορίαι, ως επί παραδείγματι ότι «ο στρατος του Μάρκου ελέγχει το ήμισυ του Ελληνικού εδάφους» «εν Ελλάδι ενεργούνται αδικαιολογήτως διώξεις κατά παντός δημοκρατικού» «η Ελληνική Κυβέρνησις μετέρχεται Χιτλερικάς μεθόδους» «Ο Μάρκος δέον ν' αναγνωρισθή ως νόμιμος Κυβέρνησις» κλπ διανέμοντες το έντυπον τούτο εις ευρείαν κλίμακα εν Ελβετία επί σκοπώ προκλήσεως δυσμενών εντυπώσεων παρά τω Ελβετικώ κοινώ δια της κατασυκοφαντήσεως του Ελληνικού Κράτους.»[148]

Η δεύτερη ομάδα περιλαμβάνει 3 άτομα που διέμεναν στις ΗΠΑ όπου και είχαν συστήσει σωματείο με την επωνυμία «American Council for a Democratic Greece»[149], εξέδιδαν το περιοδικό Bulletin και προέβαλαν στην αμερικανική κοινή γνώμη το ελληνικό ζήτημα.

Απόσπασμα 2: «….διαδίδων εκθύμως δια του Τύπου, δι' εγκυκλίων και διαμαρτυριών προς την την Αμερικανικήν Κυβέρνησιν, τα Ηνωμένα Έθνη και τον Διεθνή Ερυθρόν Σταυρόν πάσαν κατά της Ελλάδος και των νομίμων

[148] Απόσπασμα από την 571/9.6.1949 Συνεδρία

[149] Πρόεδρος στο εν λόγω σωματείο ήταν η Εύα Σικελιανού και μέλη οι: Ορέστης Στεφάνου, Γιώργος Καραφλός και Λ. Σταυριανός (αντιπρόεδροι), Μιχάλης Μανδελενάκης (γραμματέας) και Στέφανος Λεοντόπουλος (ταμίας). Βλ. σχετικά στο Bulletin of the American Council for a democratic Greece, No 1, Vol. IV, Νέα Υόρκη: Ιανουάριος 1947, που παρατίθεται στο παράρτημα

Κυβερνήσεων αυτής συκοφαντίαν του Διεθνούς κομμουνισμού, ως επί παραδείγματι ότι η Ελληνική Κυβέρνησις ανέχεται βαρβάρους βιαιοπραγίας και βασανιστήρια κατά των αιχμαλωτιζομένων ανταρτών, ότι εφυλάκισεν, εξώρισε και εξετέλεσεν όλους τους αρχηγούς τους εκλεγέντας υπό των εργατικών Ενώσεων, τοποθετήσασα είτα εις αντικατάστασίν των ιδκούς της εγκαθέτους, ότι 30.000 πολιτικοί εξόριστοι αποθνήσκουν βαθμηδόν εις ακατοίκητους νήσους, ότι 650.000 πρόσφυγες βία εξεδίωχθησαν εκ των κατοικιών των υπό της Κυβερνήσεως των Αθηνών δια να μη βοηθήσουν τους αντάρτας, ότι η Κυβέρνησις επεβλήθη επί του Ελληνικού λαού και διατηρείται δια ξένης επεμβάσεως, ότι η προς την Ελλάδα οικονομική ενίσχυσις των Ηνωμένων Πολιτειών σπαταλάται προς κατάπνιξιν της φωνής και της επιθυμίας του λαού του ότι τα εκατομμύρια του Αμερικανικού φορολογουμένου προορίζονται να μεταβάλλουν την Ελλάδα εις Αμερικανικήν κατοχήν και δεν διατίθενται προς όφελος του Ελληνικού λαού, ότι ο αγών των συμμοριτών είναι επωφελής εις τον Ελληνικόν Λαόν, ότι δέον να σταματήση η προς την Ελλάδα Αμερικανική βοήθεια κλπ.
Το αυτό ως άνω Σωματείον εις ο ενεργόν έχουσι δράσιν οι εν τη Υπουργική προτάσει αναφερόμενοι, συλλέγει δι' εγκυκλίου του εράνους υπέρ των εν Ελλάδι καταδικασθέντων επί συμμετοχή εις το στασιαστικόν κίνημα και μεταδίδει εις τον Αμερικανικόν τύπον τας κατά της Ελληνικής Κυβερνήσεως δυσφημηστικάς διαδόσεις των συμμοριτών.»

Η τρίτη περίπτωση αφορά σε ένα γνωστό ηγετικό στέλεχος του ΚΚΕ που ανέλαβε στη θέση του Μάρκου Βαφειάδη, την προεδρία της ΠΔΚ.

- *Συνεδρία 580/5.9.1949*

Στην 580/5.9.1949 συνεδρία του Συμβουλίου Ιθαγενείας, που πραγματοποιήθηκε λίγο μετά την λήξη του εμφυλίου πολέμου, εξακολουθούν να στοχεύονται πρόσωπα τα οποία με την ενεργοποίησή τους κυρίως στο επίπεδο της οργάνωσης της δράσης στο εξωτερικό μέσα από τη

συγκρότηση σωματείων αλλά και της πληροφόρησης με τη συγγραφή άρθρων και την εκφώνηση λόγων σε συνέδρια προωθούσαν και στήριζαν ιδεολογικά τον αγώνα των ανταρτών στην Ελλάδα.

Ως εκ τούτου, υπάρχει αναφορά σε μια περίπτωση που συμμετείχε στην κομμουνιστική οργάνωση «Λαϊκή Κουλτούρα» στη Σόφια η οποία εξέδωσε φυλλάδιο με θέμα «Η Ελλάς, κοιτίς της τραγωδίας» καθώς και σε συνέδρια στο Μιλάνο, Ρώμη, Παρίσι.

Άλλη περίπτωση είναι εκείνη ενός προσώπου που συμμετείχε στην κομμουνιστική οργάνωση «Εργατική Νεολαία» στην Βράϊλα της Ρουμανίας. Άλλοι έξι συμμετείχαν δραστηριοποιούνται στην Πράγα, ένας ως συμμετέχων σε «ανθελληνικό ελληνοτσεχοσλαβικό σύλλογο» όπου «εκδίδει δελτίον πληροφοριών περιέχον συκοφαντικάς κατά της Ελληνικής Κυβερνήσεως και εξυμνηστικάς υπερ των συμμοριτών ψευδείς παραστάσεις και επικοινωνεί μετά των στρατοπέδων συγκεντρώσεως εν Τσεχοσλοβακία απαχθέντων εξ Ελλάδος Ελληνοπαίδων προς προσηλυτισμόν αυτών εις τον κομμουνισμόν» και μαζί με ένα άλλο άτομο «παρηκολούθησαν δ' επίσης αμφότεροι υπό την αυτήν ιδιότητα τας εργασίας της εν Πράγα από 24-29 Φεβρουαρίου 1948 συνελθούσης ολομελείας του Πανσλαϋικού κομμιτάτου».

Τρία άτομα ήταν αντιπρόσωποι του φοιτητικού τμήματος της ΕΠΟΝ και πήραν μέρος σε διεθνές κομμουνιστικό συνέδριο με στόχο τη δημιουργία διεθνούς φοιτητικής ομοσπονδίας.

Μια άλλη περίπτωση αφορά 13 άτομα που είχαν δημιουργήσει το σωματείο «Ελληνική αντιφασιστική οργάνωσις Βιέννης» με σκοπό «την υπονόμευσιν του νομίμου Ελληνικού Κράτους και την προς βιαίαν ανατροπήν αυτού υποστήριξιν του διεξαγόμενου συμμοριακού αγώνος και δια εβδομαδιαίων διαλέξεων εις τα εν Βιέννη γραφείας της ανωτέρω οργανώσεως ως και δια της παρ' αυτών εις Ελληνικήν γλώσσαν εκδιδομένης εν Βιέννη εφημερίδος «Ελεύθερη Φωνή» και εβδομαδιαίου «δελτίου ειδήσεων» δι' αναφορών προς τον ΟΗΕ και τας Αυστριακάς Αρχάς διεξάγουσιν έντονον προπαγάνδαν υπερ του συμμοριτικού αγώνος και κατασυκοφάντησιν του

Ελληνικού Κράτους, συλλέγουσιν εράνους υπερ των συμμοριτών και ενεργούσι στρατολογίαν προς εν ενίσχυσιν των τάξεων αυτών».

Μία άλλη ομάδα είχε την κατηγορία ότι είχε δημιουργήσει στο Λονδίνο την κομμουνιστική ναυτεργατική οργάνωση «ΟΣΝΟ» από όπου προκύπτει, σύμφωνα με το σκεπτικό ότι «αντεποιήθη δια της οργανώσεως της την ηγεσίαν των Ελλήνων ναυτεργατών, κατέλαβεν ενόπλως τα εν Κάρδιφ γραφεία της νομίμως λειτουργούσης Ελληνικής ΠΝΟ ασχολείται με την διάδοσιν του κομμουνισμού παρά τοις εν τω Εξωτερικώ εργαζομένοις Έλλησι ναυτεργάταις, ενεργεί έντονον προπαγάνδαν υπερ του συμμοριακού αγώνος, εράνους και στρατολογίαν υπερ των συμμοριτών και δυσφημεί το Ελληνικόν Κράτος ως καθεστώς τρομοκρατίας, δια διαλέξεων και δημοσιευμάτων εις Αγγλικάς εφημερίδας.»

Τελευταία περίπτωση ηγετική φυσιογνωμία της οργάνωσης «Δημοκρατική Ένωσις των Ελλήνων της Μ. Βρετανίας» με έδρα το Λονδίνο.

- *Συνεδρία 585.17.3.1950*

Έπεται η συνεδρία 585/17.3.1950 με την οποία αποστερούνται την ελληνική ιθαγένεια 42 από τα 84 άτομα κυρίως μέλη του ΚΚΕ που είχαν διαφύγει είτε στην Αλβανία είτε στην Γιουγκοσλαβία περί το τέλος του εμφυλίου πολέμου. Περνάμε, με άλλα λόγια, στη φάση υποχώρησης των κομμουνιστών ανταρτών και διαφυγής τους στις ανατολικές χώρες. Για τα υπόλοιπα 42 άτομα που δεν αποστερήθηκαν επειδή συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις αναφέρεται: «Δια τους υπολοίπους 42, εξ ων οι περισσότεροι είναι ηλικίας κάτω των 15 ετών δεν συντρέχουσι αι υπό του άρθρου 1 του Ψηφίσματος ΛΖ΄/1947 προϋποθέσεις. Εισηγούμαι όπως μη αποστερηθώσι της Ελληνικής ιθαγενείας, ως έκρινε και η Τριμελής Επιτροπή».

- *Συνεδρίες 586/20.3.1950 και 587/4.9.1950*

Στις δύο τελευταίες συνεδρίες που εξετάζουμε εδώ, βρίσκουμε δύο βασικές ομάδες ατόμων που αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια, όσους υπηρετούσαν στο Σώμα της Β΄ Αεροπορίας, διεγράφησαν από τις τάξεις της Ε.Β.Α. λόγω των αντεθνικών τους φρονημάτων, επειδή στα χρόνια του εμφυλίου (1948) εγκατέλειψαν το ελληνικό έδαφος και ενετάχθησαν «εις το Στρατηγείον της εν Αλβανία ψευτοκυβερνήσεως του Μάρκου, όπου εξακολουθεί να δρα αντεθνικώς εις βάρος των συμφερόντων του Ελληνικού Κράτους». Η άλλη ομάδα αφορά σε ηγετικά στελέχη της κομμουνιστικής ναυτεργατικής οργάνωσης Ομοσπονδίας Ελληνικών Ναυτεργατικών Οργανώσεων (ΟΕΝΟ)[150].

Τα σχετικά στοιχεία περιλαμβάνονται στον κάτωθι πίνακα:

Πίνακας 12

	Συνεδρία 586/20.3.1950	Συνεδρία 587/4.9.1950
Υπηρετούντες στην Ε.Β.Α.	10	15
Στελέχη της ΟΕΝΟ	23	33
Σύνολο	43 στους 46	48 στους 54

[150] Πληροφορίες στην ιστοσελίδα του Ριζοσπάστη: www2.rizospastis.gr/wwwengine, Η ΟΕΝΟ ιδρύθηκε το 1943 και αποτελούσε την συνέχεια της Ναυτεργατικής Ένωσης Πειραιά (1928), που αργότερα πήρε την ονομασία «Ναυτεργατική Ένωση Ελλάδας». Η δικτατορία του Μεταξά διέλυσε την ΝΕΕ και κατάσχεσε όλα τα αρχεία. Τότε αποφασίστηκε η μεταφορά της έδρας από τον Πειραιά στην Μασσαλία. Σκοπός της δράσης της ΟΕΝΟ που σχηματίστηκε μέσα στο Β΄ παγκόσμιο πόλεμο ήταν η ενιαία δράση, η περιφρούρηση των πληρωμάτων από διάφορους πράκτορες που δημιουργούσαν προβλήματα σε όσους διεκδικούσαν καλύτερες συνθήκες δουλειάς, καθώς και η τόνωση του ηθικού των ναυτεργατών που επάνδρωναν τα πλοία στις πολεμικές νηοπομπές. Η ΟΕΝΟ είχε δυαδική Γραμματεία με αντιπροσώπους στα λιμάνια της Νότιας και Βόρειας Αμερικής, Αυστραλίας, Μέσης Ανατολής, Αφρικής και Αγγλίας. Τα ηγετικά στελέχη της ΟΕΝΟ δικάστηκαν στη μεγάλη «Δίκη της ΟΕΝΟ» στις 18 Οκτωβρίου με κατηγορίες «την απόσπαση μέρους της επικράτειας» αλλά και την οργάνωση των διεκδικήσεων των ναυτεργατών. Σε 10 από αυτούς επιβλήθηκε η ποινή του θανάτου από τα γνωστά Στρατοδικεία, στην οποία, λόγω του κύματος διεθνούς συμπαράστασης, δόθηκε αναστολή εκτέλεσης. Με απόφαση του ΠΓ του ΚΚΕ δόθηκε εντολή στις αρχές του 1949 να στρατολογηθούν 1.500 ναυτεργάτες για ενίσχυση του αγώνα του ΔΣΕ.

	που αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια στη συνεδρία αυτή	*που αποστερήθηκαν την ελληνική ιθαγένεια στη συνεδρία αυτή*

Ακολούθως δεν έλειπαν οι περιπτώσεις κατηγοριών για προπάγανδα (αγορεύσεις σε συνέδρια, άρθρα σε ξένο τύπο, κατασκοπεία, θεατρικές παραστάσεις με προπαγανδιστικό περιεχόμενο κλπ) εναντίον της κυβέρνησης με σκοπό την κατάλυση της πολιτικής εξουσίας. Δύο άτομα, εμφανίζονται να κατηγορούνται για σχέση με το ΝΟΦ, ο πρώτος ως συμμετέχων στο 2ο συνέδριο του ΝΟΦ ενώ ο άλλος ότι εκπαίδευε στη Γιουγκοσλαβία στελέχη του ΝΟΦ και του ΚΚΕ.

Όπως είδαμε σε αυτή την πρώτη φάση θέσπισης του ΛΖ΄ Ψηφίσματος που αποτελεί ένα μόνο από τα έκτακτα μέτρα που εντάσσονται στο ιδιόμορφο δικαστικό κλίμα της εθνικοφροσύνης και του αντικομμουνισμού, αυτοί που ουσιαστικά διώκονται είναι τα μέλη της ηγεσίας του ΚΚΕ σε συγκεκριμένους νευραλγικούς τομείς (ΠΔΚ, σωματεία διανοουμένων, συνδικαλιστικό χώρο). Με τη λήξη του εμφυλίου πολέμου, την υποχώρηση των μαχητών του ΔΣΕ και τη φυγάδευση τους στις φίλα προσκείμενες χώρες του ανατολικού μπλοκ, κλείνει οριστικά ο δρόμος της επιστροφής για αυτούς στην Ελλάδα. Ακολουθεί μια μακρά περίοδος που τα έκτακτα μέτρα εξακολουθούν να υφίστανται και μετά τη λήξη του εμφυλίου, που δήθεν νομιμοποιούσε την θέσπισή τους για την αντιμετώπιση της «έκτακτης κατάστασης», της «ανταρσίας».

Μετά το Σύνταγμα του 1952 και την ψήφιση του Κώδικα Ελληνικής ιθαγένειας το 1955 το άρθρο 1 του ΛΖ΄ Ψηφίσματος, αντικαθίσταται από το άρθρο 20 ενώ το άρθρο 4 του Διατάγματος 1927 από το άρθρο 19. Το 1962 το Συμβούλιο της Επικρατείας κήρυξε το νομικό τερματισμό του Εμφυλίου πολέμου. Ενώ η κυβέρνηση Καραμανλή εξέδωσε το ν.δ. 4234/62, με το οποίο καταργήθηκαν «πάσαι αι διατάξεις της κειμένης νομοθεσίας, η εφαρμογή των οποίων, κατά την ρητήν εν αυταίς πρόβλεψιν, ήρτηται εκ της διαρκείας της ανταρσίας». Στο δε άρθρο 4 αναφέρεται: «Έλληνες υπήκοοι

διαμένοντες προσωρινώς ή μονίμως εις το εξωτερικόν και δρώντες ή δράσαντες αντεθνικώς προς εξυπηρέτησιν των δια του Α.Ν. 509 διαλυθέντων ή διαλυθησομένων κομμάτων και οργανώσεων κηρύσσονται έκπτωτοι της Ελληνικής ιθαγενείας κατά το άρθρον 20 παρ. 2 του Ν.Δ. 3370/1955» [σημ. δική μου: δηλ. σύμφωνα με τον Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας][151]. Η συνταγματικότητα της συγκεκριμένης διάταξης τίθεται εν αμφιβόλω μεταξύ των νομικών και για το λόγο αυτό αυτού του είδους οι αποστερήσεις ιθαγένειας σπανίζουν πια, το δε άρθρο 20 ατόνισε σταδιακά.

Το 1982 με την πρώτη κυβέρνηση Παπανδρέου επιτράπηκε ο επαναπατρισμός των πολιτικών προσφύγων ελλήνων το γένος. Στο πλαίσιο της εθνικής συμφιλίωσης και της ομοψυχίας με την αριθ. 106841/29.12.1982 Κοινή Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξεως αποφασίστηκε ότι «μπορούν να επιστρέψουν ελεύθερα στην Ελλάδα όλοι οι Έλληνες το γένος, που κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου 1946-1949 και λόγω αυτού, κατέφυγαν στην αλλοδαπή ως πολιτικοί πρόσφυγες, έστω και αν αποστερήθηκαν της Ελληνικής Ιθαγένειας».[152]

Με το άρθρο 9, παρ. 14 του ν. 2623/98 καταργείται το άρθρο 19 του ΚΕΙ (3370/1955) χωρίς να έχει ωστόσο η κατάργηση αυτή να έχει αναδρομική ισχύ. Γεγονός που έχει ως συνέπεια οι αλλογενείς, κυρίως μουσουλμάνοι αλλά όχι μόνο, που έχουν αποστερηθεί με το άρθρο αυτό την ελληνική ιθαγένεια, να μην μπορούν να την επανακτήσουν αυτοδίκαια από της καταργήσεως του άρθρου αυτού και άρα να εξακολουθούν να αναγκάζονται να δίνουν τη μάχη δικαστικά στο ΣτΕ για τη δικαίωσή τους.

Το κεφάλαιο της επιστροφής των σλαβομακεδόνων πολιτικών προσφύγων παραμένει ανοιχτό επί της ουσίας και μάλιστα αξιοποιείται από την προπαγάνδα της σημερινής ηγεσίας της ΠΓΔΜ.

---

[151] Κωστόπουλος Τ., «Αφαιρέσεις ιθαγένειας. Η σκοτεινή πλευρά της νεοελληνικής ιστορίας (1926-2003), *Σύγχρονα Θέματα*, τ. 83, Αθήνα, Δεκ. 2003, σ. 64

[152] Βλ. παράρτημα: Η αριθ. 106841/1982 ΚΥΑ περί του ελεύθερου επαναπατρισμού και της απόδοσης της Ελληνικής Ιθαγένειας στους πολιτικούς πρόσφυγες.

Συμπεράσματα

Στη παρούσα εργασία διερευνήσαμε τη διαδικασία συγκρότησης δύο δίπολων *ένταξης* και *αποκλεισμού* στο ελληνικό δίκαιο ιθαγένειας, ο πυρήνας των οποίων, ήταν κοινός στα κρίσιμα αυτά χρόνια· Θεσμοθετούσαν τον εξοβελιστέο «εσωτερικό εχθρό». Το ένα δίπολο αφορούσε στη διάκριση ομογενών-αλλογενών. Η διάκριση αυτή, συναφής από τον τρόπο συγκρότησης του ελληνικού εθνικισμού κατά τη φάση της μετάβασης από το οθωμανικό πλαίσιο στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος. Διαπλέκετο από την ενσωμάτωση νέων εδαφών και ετερόκλητων πληθυσμιακών ομάδων στο υπό συγκρότηση ελληνικό κράτος, οι οποίες συνιστούσαν εθνοτικές, γλωσσικές ή θρησκευτικές μειονότητες. Η διαχείριση αυτών των μειονοτικών ομάδων και των τοπικών ιδιαιτεροτήτων, ακολούθησε άλλοτε τη γραμμή της αφομοίωσης μέσω της διάδοσης της ελληνικής γλώσσας και παιδείας ή και του ελληνικού εμπορίου και άλλοτε έλαβε τη μορφή της περιθωριοποίησης, του διωγμού και των διακρίσεων. Απ' την άλλη, ενυπήρχε η λογική της Ελλάδας ως μητέρας-πατρίδας για τους εκτός ελληνικής επικράτειας ομογενείς, όσο ακόμη διατηρούνταν «ζωντανή» η Μεγάλη Ιδέα. Ενώ μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, η ένταξη των προσφύγων στην ελληνική κοινωνία και η πολιτική διαχείριση αυτών ως αντιστάθμισμα στις μειονότητες, παγίωσε τη διαιρετική δομή μεταξύ αλλογενών και ομογενών Ελλήνων. Στις μέρες μας, η διαίρεση αυτή εξακολουθεί να υφίσταται στο δίκαιο ιθαγένειας κυρίως κατά τη διάκριση των αλλοδαπών σε ομογενείς και αλλογενείς.

Το άλλο δίπολο αφορούσε στη διάκριση κομμουνιστών-αντικομμουνιστών. Και στις δύο περιπτώσεις καθιερώνονταν κάθετα διαχωριστικές γραμμές, που παγιώνονταν με τη συμβολή του ελληνικού δικαίου ιθαγένειας, σύμφωνα και με το ιδεολογικοπολιτικό κλίμα της εποχής. Υπήρξαν και περιπτώσεις που τα δύο δίπολα αυτά διαπλέκονταν μεταξύ τους, όταν οι κομμουνιστές θεωρήθηκαν ως αλλογενείς και τα πολιτικά φρονήματα ως δείκτης της ελληνικότητας ενός προσώπου. Η έξαρση

της εθνικοφροσύνης και του αντικομμουνιστικού κλίματος της περιόδου, όφειλε να βρεί τους τρόπους μέσα από τους οποίους θα «επιτρέπονταν» η αφαίρεση της ελληνικής ιθαγένειας από Έλληνες πολίτες ομογενείς, η οποία ήταν εξ ορισμού αντισυνταγματική. Η συνταγματική εκτροπή, έπρεπε να γίνει μέσω της καθιέρωσης ενός πλέγματος ειδικών νομοθετικών μέτρων και της εξομοίωσης των Ελλήνων κομμουνιστών με τους αλλογενείς, «ξένους». Η καθιέρωση αφενός του ΛΖ΄ Ψηφίσματος για τους αντεθνικούς δρώντες, η διασταλτική ερμηνεία του άρθρου 4 του Δ/τος 1927 για τους αλλογενείς Έλληνες που πλέον περιλάμβανε και τους κομμουνιστές και αντιστοίχως, η χρήση του ν. 580/1943 που στόχευε τους δωσίλογους της Κατοχής, αλλά εντούτοις μεταπολεμικά και τους κομμουνιστές με την κατηγορία της εθνικής αναξιότητας, αποτελούν το πλαίσιο της νομοθεσίας που χρησιμοποιήθηκε για την πολιτική απομόνωση των ιδεολογικών αντιπάλων.

Με την υπ' αριθ. 106841/82 ΚΥΑ επιτράπηκε ο επαναπατρισμός μόνο των Ελλήνων των γένος που σήμαινε ουσιαστικά τη διακοπή της προηγούμενης διαχωριστικής γραμμής, τουλάχιστον για τους Έλληνες την καταγωγή. Διότι, για τους άλλους, τα μέλη των εθνικών μειονοτήτων από την περιοχή της Μακεδονίας, τους αλλογενείς που ήταν και κομμουνιστές και βρίσκονται τώρα στην ΠΓΔΜ, οι συνέπειες του εμφυλιακού κλίματος δεν έχουν αρθεί αλλά ανατροφοδοτούνται από τον σύγχρονο ελληνικό και τον μακεδονικό εθνικισμό. Και είναι ενδιαφέρον για τον χαρακτήρα που αποκτά αυτή η άλλη διασύνδεση και διαπλοκή μεταξύ των δύο δίπολων στις περιπτώσεις που τα μέλη των εθνικών μειονοτήτων, «αντικειμενικά» χαρακτηριζόμενα ως αλλογενείς, βάσει αίματος, εμπέδωναν ακόμη περισσότερο την αποξένωσή τους από το εθνικό σώμα, κατά τη σύμπραξή τους με τους κομμουνιστές, τους αλλογενείς λόγω φρονήματος. Από εθνική απειλή μετατρέπονταν ταυτόχρονα σε ιδεολογικούς αντιπάλους. Δεν αρκούνταν στη μειονεκτική θέση τους λόγω του ανήκειν στη μειονότητα αλλά διεκδικούσαν και μερίδιο στην πολιτική διαπάλη των ιδεών, δικαίωμα που ουσιαστικά οι ιθύνοντες θεωρούσαν ότι δεν τους ανήκε.

Αυτές κατά τη γνώμη μας ήταν οι κυρίαρχες διαιρέσεις της εποχής, υποδιαιρέσεις των οποίων ήταν οι δωσίλογοι της Κατοχής που είχαν το χαρακτηριστικό της αλλογενούς καταγωγής αλλά και του πολιτικού στοιχείου της προδοσίας λόγω συνεργασίας με τον εχθρό σε καιρό πολέμου. Οι υποδιαιρέσεις αυτές επικαθορίζονταν ταύτοχρονα από τον παράγοντα φύλο, που επέτεινε την υποδεέστερη θέση της γυναίκας και την απαξίωσή της άλλοτε με την κατηγορία της συνεργασίας με τον κατακτητή και άλλοτε με την κατηγορία της συνεργασίας με τους κομμουνιστές όχι ως συνέπεια ιδεολογικών λόγων αλλά λόγω δήθεν της «ιδιαίτερης γυναικείας φύσης» που είναι επιρρεπής στην ανηθικότητα.

Μετά τα Δεκεμβριανά και την έναρξη του εμφυλίου πολέμου, το Συμβούλιο Ιθαγένειας ανέστειλε σε μεγάλο βαθμό την εξέταση των περιπτώσεων έκπτωσης για τους δωσίλογους, τις περισσότερες φορές αναστέλλοντας την κρίσή του ή δεχόμενο ότι δεν συντρέχουν επαρκή στοιχεία για να τεκμηριώσουν τις κατηγορίες. Ο κύριος λόγος αυτής της στροφής του Συμβουλίου Ιθαγένειας δεν ήταν κατά τη γνώμη μας άσχετος από την αλλαγή του πολιτικού κλίματος που δημιουργήθηκε μετά τα Δεκεμβριανά, τα οποία μετατόπισαν το πολιτικό ενδιαφέρον από την απονομή της δικαιοσύνης για τα εγκλήματα της Κατοχής στην ανάληψη μέτρων για να αντιμετωπιστεί ο «ξενοκίνητος» «κομμουνιστοσυμμορίτικος» παράγων που αμφισβητούσε έμπρακτα το υφιστάμενο πολιτικοκοινωνικό καθεστώς. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, αφενός να «απαλλάξει» τους δωσίλογους από τις κατηγορίες για τις πράξεις τους κατά την Κατοχή ενσωματώνοντας τους τώρα στον κοινό εθνικό αγώνα της προάσπισης της εδαφικής ακεραιότητας από τους «εαμοβούλγαρους» και αφετέρου να ενοχοποιηθεί και απαξιωθεί το κίνημα της Αντίστασης με την διεύρυνση της έννοιας των «προδοτών», «αντεθνικών στοιχείων» και «αλλογενών» προκειμένου να συμπεριλάβει τους κομμουνιστές.

Το Συμβούλιο Ιθαγένειας, ένα γνωμοδοτικό, στον Υπουργό Εσωτερικών, όργανο διαδραμάτισε καίριο ρόλο σε όλη αυτή την κρίσιμη δεκαετία του ’40. Το περιθώριο, ουσιαστικής κρίσης και μελέτης σε ατομική

βάση των υποθέσεων αποστέρησης που τίθονταν σε αυτό ήταν αρκετά περιορισμένο. Είτε αυτό οφείλονταν σε διοικητικές αδυναμίες της αρμόδιας υπηρεσίας Ιθαγένειας είτε κυρίως σε πολιτικές σκοπιμότητες και προειλημένες αποφάσεις, το Συμβούλιο Ιθαγένειας περιορίστηκε στη τήρηση μιας νομιμοφανούς διαδικασίας που τύποις εκπλήρωνε τις επιταγές του νόμου αλλά επί της ουσίας εξυπηρετούσε την ιδεολογική ηγεμονία των νικητών. Η περίπτωση του Συμβουλίου Ιθαγένειας, ειδικά μέσα στις ανώμαλες πολιτικά συνθήκες της Κατοχής και του εμφυλίου, αποδεικνύει τη διασύνδεση του δικαίου με την πολιτική και την εφαρμογή των νόμων υπό το πρίσμα των πολιτικών σκοπιμοτήτων και προτεραιοτήτων.

Στις μέρες μας, ο ρόλος του Συμβουλίου Ιθαγενείας μπορεί μεν να μην έχει λάβει αυτού του είδους τις διαστάσεις δεδομένου ότι σπάνια πλέον προβαίνει στην αφαίρεση ιθαγένειας, ωστόσο, η εξακολουθητική άρνηση της ανάκτησης ιθαγένειας των πολιτικών προσφύγων από την ΠΓΔΜ, με την τήρηση γι' αυτούς ειδικής διαδικασίας, όσο η, μέχρι και πρόσφατα, απώλεια ιθαγένειας των μουσουλμάνων της Θράκης δια του άρθρου 19 του παλαιού ΚΕΙ, καταδείκνουν ότι κινείται εντός συγκεκριμένων πολιτικών επιλογών και εθνικών στοχεύσεων.

Οι διαιρέσεις επικαθόρισαν τα επόμενα χρόνια τις συλλογικές ταυτίσεις και στρατεύσεις. Το ζητούμενο, ωστόσο, είναι εάν αυτές οι διαιρέσεις της Κατοχής υπάρχουν με το έναν ή άλλο βαθμό μέχρι σήμερα. Τι χαρακτήρα αποκτούν, ποια συλλογικά υποκείμενα τις εκφράζουν και πόσο επιδρούν στην διαμόρφωση της σύγχρονης ελληνικής πραγματικότητας.

Είναι, νομίζουμε, κατανοητό ότι το «δυσανεκτικό» κλίμα της εθνικοφροσύνης και του αντικομμουνισμού έχει ουσιαστικά εκλείψει και σίγουρα δεν αποτελεί το κυρίαρχο πολιτικό διακύβευμα στη σύγχρονη ελληνική δημοκρατία. Εξήντα χρόνια μετά τη λήξη του εμφυλίου πολέμου οι Έλληνες αισθάνονται αποστασιοποιημένοι σε σχέση με τα γεγονότα του

εμφυλίου και ισοκατανέμουν τις πολιτικές ευθύνες σε Αριστερά και Δεξιά[153]. Αυτή η διαπίστωση, ωστόσο, καθόλου δεν αναιρεί, κατά τη γνώμη μας, τη κύρια διαχωριστική γραμμή μεταξύ Αριστεράς και Δεξιάς, στην οποία εγκολπώνονται διαφορετικές πολιτικές παραδόσεις, αξίες και κοσμοθεωρίες. Κυρίως όμως η διάκριση αυτή εξακολουθεί να υπάρχει σε μια διαλεκτική σχέση με την εποχή της, αποκτώντας νέες νοηματοδοτήσεις και αξιακά περιεχόμενα. Ειδικά η Αριστερά, προσπαθεί να εκφράσει τις νέες αναγκαιότητες και να αντιπροσωπεύσει τα νέα πολιτικά υποκείμενα. Η λογική της ενιαίας σκέψης και του αγοραίου νεοφιλελευθερισμού με τα δόγματα τα οποία γέννησε περνά στις μέρες μια ουσιαστική κρίση. Η κρίση αυτή δεν είναι μόνο οικονομική, αλλά είναι και κρίση αξιών και προτύπων μετατοπίζοντας ξανά τον άξονα γύρω από τις αξίες της Αριστεράς, του δημόσιου έναντι του ιδιωτικού, της αλληλεγγύης, της προτεραιότητας του ανθρώπου και του περιβάλλοντος, της ενίσχυσης της ποιότητας της δημοκρατίας, της προάσπισης των δικαιωμάτων των μεταναστών και της ειρήνης.

Ως εκ τούτου, η διάκριση κομμουνιστών/αντικομμουνιστών και οι εκατέρωθεν ιδεολογικές διαμάχες και πάθη καταλήγουν στις μέρες μας με πιο αμβλυμένα χαρακτηριστικά αλλά με σαφείς και εμπεδωμένες ιδεολογικοπολιτικές διαφορές νέων περιεχομένων.

Το άλλο δίπολο που διερευνήσαμε στην εργασία αυτή ήταν η διάκριση ομογενούς και αλλογενούς. Και σε αυτή την περίπτωση, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η διάκριση αυτή, παραμένει τόσο στις πολιτικές για τη μετανάστευση όσο και στο δίκαιο της ιθαγένειας. Το σύγχρονο μεταναστευτικό φαινόμενο μετά τη δεκαετία του ’90 μετέβαλε τη θέση της Ελλάδας από χώρα αποστολής μεταναστών σε χώρα υποδοχής της μετανάστευσης. Η χάραξη της μεταναστευτικής πολιτικής της χώρας έχει ξεκινήσει εδώ και λίγα χρόνια χωρίς ωστόσο να συμβαδίζει με αντίστοιχη

[153] Όπως προκύπτει και από πρόσφατη έρευνα γνώμης της Public Issue, που δημοσιεύεται στην εφημερίδα «Κυριακάτικη Καθημερινή» τις 8/2/2009.

μεταρρύθμιση σε επίπεδο δικαίου ιθαγένειας. Δηλαδή, το ελληνικό δίκαιο ιθαγένειας, εξακολουθεί να εξυπηρετεί τους σκοπούς μιας πολιτικής ιθαγένειας με μηδενική σχεδόν εισδοχή μετανάστευσης και εξαιρετικά μεγάλη ομοιογένεια πληθυσμού. Η επιλογή του δικαίου του αίματος για τον καθορισμό ιθαγένειας, η πολιτική και νομοθετική εύνοια των «ομογενών» από την τ. ΕΣΣΔ και πρόσφατα των «Βορειοηπειρωτών» στην κτήση ιθαγένειας που γίνονται σε αντιδιαστολή με το χαμηλό αριθμό πολιτογραφήσεων αλλογενών, την μη τακτοποίηση των σλαβόφωνων προσφύγων με τροποποίηση της αντίστοιχης ΚΥΑ, το μικρό αριθμό χορήγησης της προσφυγικής ιδιότητας, τη μη ρύθμιση της παραμονής των παιδιών μεταναστών β΄ γενιάς καθώς και με άλλα «ανοιχτά» ζητήματα της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής και της πολιτικής ιθαγένειας δείχνουν ότι η διάκριση αυτή εξακολουθεί να υφίσταται.

Καθίσταται ως εκ τούτου, επιτακτική η ανάγκη να επαναπροσδιοριστούν τα κριτήρια της κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας και να ενσωματωθούν στις ασκούμενες πολιτικές οι σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις της ιθαγένειας ως ιδιότητας του πολίτη και ως πρακτική άσκησης δικαιωμάτων στο σύγχρονο πολυπολιτισμικό περιβάλλον.

Πηγές

- **Νομοθεσία**

- Αστικός Νόμος 1856
- Ν. 79 (ΦΕΚ 229Α'/14.11.1913) Συνθήκης Αθηνών
- Ν. 2434/1920 *«Περί κυρώσεως της μεταξύ Ελλάδος και Βουλγαρίας Συμβάσεως περί αμοιβαίας και εθελουσίας μεταναστεύσεως των φυλετικών μειονοτήτων της 14/26 Νοεμβρίου 1919»* (ΦΕΚ 163/24.7.1920).
- Διάταγμα της 12ης Αυγούστου 1927 *«Περί κυρώσεως και τροποποιήσεως του από 13/15 Σεπτεμβρίου 1926 Ν.Δ. «περί τροποποιήσεως διατάξεων του Αστικού Νόμου»* (ΦΕΚ 171Α'/13.8.1927).
- Α.Ν. 2280/1940 της 4/6 Απριλίου 1940 *«Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των περί ιθαγενείας διατάξεων»* (ΦΕΚ 117Α'/6.4.1940).
- Ν. 580/1943 της 7ης Σεπτεμβρίου 1943 *«Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεώς τινών των περί ιθαγενείας διατάξεων»* (ΦΕΚ 302Α'/10.9.1943).
- ΛΖ' Ψήφισμα της 6ης Δεκεμβρίου 1947 *«Περί αποστερήσεως της Ελληνικής ιθαγενείας προσώπων αντεθνικώς δρώντων εις το Εξωτερικόν»* (ΦΕΚ 267Α'/7.12.1947)
- Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας (ν. 3370/1955)

- **Εγκύκλιοι - Υπουργικές Αποφάσεις**

- Η αριθ. 1075/9.12.1948 Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου
- Η αριθ. 621/4.12.1949 Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου
- Η αριθ. 106841/82 ΚΥΑ «Περί του ελεύθερου επαναπατρισμού και απόδοσης της ελληνικής ιθαγένειας
- Η αριθ. 472/131977/19.10.1946 του ΓΕΣ με το αριθ. 536/20.6.1946 έγγραφο του Νομικού Συμβούλου του Υπουργείου Στρατιωτικών
- Η αριθ. ΕΜΠ 949/14.3.1947 του ΥΠΕΣ

- **Προσωπικό Αρχείο**

- Η αριθ. 472/131977/19.10.1946 του ΓΕΣ με το αριθ. 536/20.6.1946 έγγραφο του Νομικού Συμβούλου του Υπουργείου Στρατιωτικών
- Η αριθ. ΕΜΠ 949/14.3.1947 του ΥΠΕΣ
- Έγγραφο του ΥΠΕΣ με Α.Π.: Φ. 82215/2673/23.5.2006 μαζί με την αριθ. 67/2006 ΑτΓν ΝΣΚ
- Απόρρητο έγγραφο του ΓΕΣ με Α.Π.: 292399/42065/16/28.1.1949
- Δίπλωμα απονομής πολεμικής συντάξεως με Α.Μ.: 61386/8.3.1948
- Απόφαση με αριθ. 18727/Σ. 190/28.8.1947 της Α΄ Επιτροπής Κανονισμού Πολεμικών Συντάξεων του Υπουργείου Οικονομικών
- Ένορκος βεβαίωσις με αριθ. 1229/20.5.1947 περί συμμετοχής στα Τάγματα Ασφαλείας
- Απόφαση με αριθ. 204/Σ. 13/19.1.1948 απόφαση της Α΄ Επιτροπής Κανονισμού Πολεμικών Συντάξεων του Υπουργείου Οικονομικών
- Δελτίον Στρατολογίας 1940-1948

Βιβλιογραφία-Αρθρογραφία

- **Ξενόγλωσση**

- Angus Stewart, *Theories of Power and Domination*, London-Thousand Oaks-New Delhi: Sage, 2001
- Baubock R., Ersboll Ev., Groenendijk K., Waldrauch H. (eds), *Acquition and loss of nationality. Policies and trends in 15 european states, Results of the EU project. The Acquisition of Nationality in EU Member States: Rules, Practices and Quantitative Developments*
- Brubaker Rogers, *Citizenship and nationhood in France and Germany*, Cambridge, Massachusetts, London: Harvard University Press, 1996
- Cesarani David and Fulbrook Mary (eds), *Citizenship, Nationality and Migration in Europe*, New York: Routledge, 1997
- Christopoulos Dimitris, "Legal and Political Overview, Counrty Report: Greece" NATAC RECEARCH PROJECT, *The acquisition of nationality in EU-member states: rules, practices and quantitative developments*
- Heater Derek Benjamin, *What is citizenship?*, Cambridge: Polity Press, 1999
- Kymlicka Will and Wayne Norman (eds), *Citizenship in diverse societies*, New York: Oxford University Press, 2000
- Oliver Dawn and Heater Derek Benjamin, *The foundations of citizenship*, Cambridge: Harvard University Press, 1996
- Rainer Bauboeck (ed), *From aliens to citizens*: redefining the status of immigrants in Europe, Aldershot Hants, England: Avebury, 1994
- Soysal Nuboglou Yasemin, "Changing citizenship in Europe, Remarks on postnational membership and the national state" in

Citizenship, Nationality and Migration in Europe, ed. By Cesarani David and Fulbrook Mary, New York: Routledge, 1997

- **Ελληνόγλωσση**

- Ishay Micheline R., *Η ιστορία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Από την αρχαιότητα έως την εποχή της παγκοσμιοποίησης*, μετφ. Σίμογλου Αθηνά, Αθήνα: Σαββάλας, 2004
- Mazower Mark (επιμ.), *Μετά του Πόλεμο. Η ανασυγκρότηση της οικογένειας του έθνους και του κράτους στην Ελλάδα, 1943-1960*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2003
- Mazower Mark, «Συνεργασία: το ευρωπαϊκό πλαίσιο», στο Μιχαηλίδης Ιάκωβος, Νικολακόπουλος Ηλίας, Φλάισερ Χάγκεν (επιμ), *«Εχθρός» εντός των τειχών: Όψεις του Δωσιλογισμού στην Ελλάδα της Κατοχής*, γ΄ εκδ., Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2006
- Mazower Mark, «Τρεις μορφές πολιτικής δικαιοσύνης: Ελλάδα, 1944-1945» στο Mazower Mark (επιμ.), *Μετά του Πόλεμο. Η ανασυγκρότηση της οικογένειας του έθνους και του κράτους στην Ελλάδα, 1943-1960*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2003
- Schnapper Dominique, *Η Κοινωνία των Πολιτών. Δοκίμιο πάνω στην ιδέα του σύγχρονου έθνους*, μετφ.-εισαγ. Δ. Παπαδοπούλου, Αθήνα: Gutenberg, 2000
- Αλιβιζάτος Κ. Νίκος, *Οι πολιτικοί θεσμοί σε κρίση 1922-1974. Όψεις της ελληνικής εμπειρίας*, γ΄ εκδ., Αθήνα: Θεμέλιο, 1995
- Αλιβιζάτος Κ. Νίκος, «Καθεστώς «έκτακτης ανάγκης» και πολιτικές ελευθερίες, 1946-1949» στο συλλογικό τόμο *Η Ελλάδα στη δεκαετία 1940-1950*, Αθήνα: Θεμέλιο, 2006
- Αναγνωστοπούλου Σία, *Μικρά Ασία, 19ος-1919. Οι ελληνορθόδοξες κοινότητες. Από το Μιλλέτ των Ρωμιών στο Ελληνικό Έθνος*, β΄ εκδ., Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1998

- Βερέμης Θάνος-Κολιόπουλος Γιάννης, *Ελλάς η σύγχρονη συνέχεια*, Αθήνα: Καστανιώτης, 2006
- Βόγλη Ελπίδα, *«Έλληνες το γένος». Η ιθαγένεια και η ταυτότητα στο εθνικό κράτος των ελλήνων (1821-1844)*, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2007
- Βούλγαρης Γιάννης, *Η Ελλάδα της μεταπολίτευσης 1974-1990: σταθερή δημοκρατία σημαδεμένη από τη μεταπολεμική ιστορία*, Αθήνα: Θεμέλιο, 2002
- Γεωργιάδης Γ. Ιωσήφ, *Η ελληνική ιθαγένεια*, Αθήνα, 1941
- Γούναρης Κ. Βασίλης και Μιχαηλίδης Δ. Ιάκωβος, *Πρόσφυγες στα Βαλκάνια, Μνήμη και ενσωμάτωση*, Αθήνα: Πατάκης, 2004
- Γραμμένος Στέλιος, *Το δίκαιο της ελληνικής ιθαγένειας*, Αθήνα, 1970
- Δημούλης Δημήτρης, *Το δίκαιο της πολιτικής. Μελέτες συνταγματικής θεωρίας και ερμηνείας*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2001
- Δημούλης Δημήτρης, «Γενική Θεώρηση των εν Ελλάδι διακρίσεων: Ένα πρόβλημα αποφασιοκρατίας στο πεδίο της (αν)ισότητας», στο Μ. Τσαπόγας-Δ. Χριστόπουλος (επιμ.), *Τα δικαιώματα στην Ελλάδα 1953-2003. Από το τέλος του εμφυλίου στο τέλος της μεταπολίτευσης*, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Αθήνα: Καστανιώτης, 2004
- Δραγώνα Θάλεια, Μπιρτέκ Φαρούκ, *Ελλάδα και Τουρκία. Πολίτης και έθνος-κράτος*, Αλεξάνδρεια, 2005
- Ελεφάντης Άγγελος, *Η επαγγελία της αδύνατης επανάστασης. ΚΚΕ και αστισμός στον μεσοπόλεμο*, γ΄ έκδοση, Αθήνα: Θεμέλιο, 1999
- Ελεφάντης Άγγελος, «Το έθνος του Διαφωτισμού», στο Χρ. Λούκος (επιμ.), *Κοινωνικοί Αγώνες και Διαφωτισμός. Μελέτες αφιερωμένες στον Φίλιππο Ηλιού*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2007
- Ζάικος Νίκος, «Διεθνές δίκαιο και συνεργασία με τον εχθρό. Η περίπτωση των κυβερνήσεων «ανδρείκελων» κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο» στο Μιχαηλίδης Ιάκωβος, Νικολακόπουλος Ηλίας, Φλάισερ

Χάγκεν (επιμ), *«Εχθρός» εντός των τειχών: Όψεις του Δωσιλογισμού στην Ελλάδα της Κατοχής*, γ΄ εκδ., Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2006

- Κωστόπουλος Τάσος, *Η απαγορεύμενη γλώσσα. Κρατική καταστολή των σλαβικών διαλέκτων στην ελληνική Μακεδονία*, Αθήνα: Μαύρη Λίστα, 2000
- Κωστόπουλος Τάσος, Η αυτολογοκριμένη μνήμη. Τα τάγματα ασφαλείας και η μεταπολεμική εθνικοφροσύνη, Αθήνα: Φιλίστωρ, 2005
- Κωστόπουλος Τάσος, *Πόλεμος και Εθνοκάθαρση. Η ξεχασμένη πλευρά μιας δεκαετούς εθνικής εξόρμησης 1912-1922*, Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2007
- Λιανόπουλος Δ. Νικόλαος, *Διοικητική Νομοθεσία*, Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο, 1925
- Λυριντζής Χρ., Νικολακόπουλος Ηλ., Σωτηρόπουλος Δ., *Κοινωνία και Πολιτική. Όψεις της Γ΄ Ελληνικής Δημοκρατίας 1974-1994*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1996
- Μαραντζίδης Νίκος, *Γιασασίν Μιλλέτ, ζήτω το έθνος: προσφυγιά, Κατοχή και Εμφύλιος: εθνοτική ταυτότητα και πολιτική συμπεριφορά στους τουρκόφωνους ελληνοορθόδοξους του δυτικού Πόντου*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2001
- Μαργαρίτης Γιώργος, *Ιστορία του ελληνικού εμφυλίου Πολέμου 1946-1949*, τ. Ι και ΙΙ, Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2000
- Μαργαρίτης Γιώργος, *Ανεπιθύμητοι συπατριώτες. Στοιχεία για την καταστροφή των μειονοτήτων της Ελλάδας*, Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2005
- Μαυρογορδάτος Γ. Θ., «Οι εθνικές μειονότητες», *Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα*, τ. Β2, Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2003
- Μιχαηλίδης Ιάκωβος, Νικολακόπουλος Ηλίας, Φλάισερ Χάγκεν (επιμ), *«Εχθρός» εντός των τειχών: Όψεις του Δωσιλογισμού στην Ελλάδα της Κατοχής*, γ΄ εκδ., Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2006

- Μουρέλος Ιωάννης και Μιχαηλίδης Δ. Ιάκωβος, *Ο ελληνικός εμφύλιος πόλεμος. Μια αποτίμηση. Πολιτικές, ιδεολογικές, ιστοριογραφικές προεκτάσεις*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2007
- Μούτουλας Παντελής, *Σύντομη Ιστορία της Κατοχής*, Αθήνα: Διογένης, χ.χ.
- Μπαλιμπάρ Ετιέν, *Τα όρια της δημοκρατίας*, Αθήνα: Ο Πολίτης, 1993
- Μπαλτσιώτης Λ., «Ιθαγένεια και πολιτογράφηση στην Ελλάδα της μετανάστευσης: (αντι)φάσεις μιας αδιέξοδης πολιτικής», *Η Ελλάδα της μετανάστευσης. Κοινωνική συμμετοχή, δικαιώματα και ιδιότητα του πολίτη*, Κριτική, 2004
- Μπαλτσιώτης Λάμπρος, «Η ιθαγένεια στον ψυχρό πόλεμο», στο *Τα δικαιώματα στην Ελλάδα 1953-2003. Από το τέλος του εμφυλίου στο τέλος της μεταπολίτευσης*, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Αθήνα: Καστανιώτης, 2004
- Νικολακόπουλος Ηλίας, Ρήγος Άλκης και Ψαλλίδας Γρηγόρης (επιμ.), *Ο εμφύλιος πόλεμος. Από τη Βάρκιζα στο Γράμμο, Φεβρουάριος 1945-Αύγουστος 1949*, Αθήνα: Θεμέλιο, 2002
- Παπαδημητρίου Ι. Δέσποινα, *Από του λαό των νομιμοφρόνων στο έθνος των εθνικοφρόνων. Η συντηρητική σκέψη στην Ελλάδα 1922-1967*, Αθήνα: Σαββάλας, 2006
- Παπαναστασίου Νίκος και Φλάισερ Χάγκεν, «Το «οργανωμένο χάος»: Η γερμανική κατοχική διοίκηση στην Ελλάδα», *Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα*, τ. Γ1, Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2007
- Πασιά-Παπασιώπη Ζωή, *Δίκαιο Ιθαγένειας*, β΄ εκδ., Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1994
- Παπασιώπη-Πασιά Ζωή, *Δίκαιο ιθαγένειας*, Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2004, 7η έκδοση
- Παύλου Μ. και Χριστόπουλος Δ. (επιμ), *Η Ελλάδα της μετανάστευσης. Κοινωνική συμμετοχή, δικαιώματα και ιδιότητα του πολίτη*, Αθήνα: Κριτική, 2004

- Σκοπετέα Έλλη, *Το «πρότυπο βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα. Όψεις του εθνικού προβλήματος στην Ελλάδα (1830-1870)*, Αθήνα 1988
- Σταθόπουλος Ιωάννης και Βαρδάκης Βασίλειος, *Η ελληνική ιθαγένεια*, Αθήνα, 1953
- Συλλογικό, *Μειονότητες στην Ελλάδα*, επιστημονικό συμπόσιο (7-9 Νοεμβρίου 2002), Αθήνα: Εταιρεία Νοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, 2002
- Συλλογικό, Η Ελλάδα στη δεκαετία 1940-1950: Ένα έθνος σε κρίση, Αθήνα: Θεμέλιο, 2006
- Τσαπόγας Μιχάλης, «Πολιτικές πεποιθήσεις ή η κατ' εξοχήν εμφύλια διάκριση» στο *Τα δικαιώματα στην Ελλάδα 1953-2003. Από το τέλος του εμφυλίου στο τέλος της μεταπολίτευσης*, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Αθήνα: Καστανιώτης, 2004
- Τσαπόγας Μιχάλης, Χριστόπουλος Δημήτρης (επιμ), *Τα δικαιώματα στην Ελλάδα 1953-2003: Από το τέλος του εμφυλίου στο τέλος της μεταπολίτευσης*, Αθήνα: Καστανιώτη, 2004
- Τσιτσελίκης Κωνσταντίνος, «Η ιστορική συγκρότηση της προστασίας των μειονοτήτων στην Ελλάδα», στο *Τα δικαιώματα στην Ελλάδα 1953-2003. Από το τέλος του εμφυλίου στο τέλος της μεταπολίτευσης*, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Αθήνα: Καστανιώτης, 2004
- Φραδέλλος Κώστας, «Κατοχικές κυβερνήσεις και έθνος: Άξονες και μεταβολές του κυβερνητικού λόγου κατά τη διάρκεια της Κατοχής», *Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα*, τ. Γ2, Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2007
- Χαϊδιά Ελένη, «Δωσίλογοι: Από την Κατοχή στην Απελευθέρωση» στο Mazower Mark (επιμ.), *Μετά του Πόλεμο. Η ανασυγκρότηση της οικογένειας του έθνους και του κράτους στην Ελλάδα, 1943-1960*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2003

❖ Χαρλαύτη Τζελίνα, «Η ακμή του ναυτεργατικού κινήματος της «Ελευθέρας Ελλάδος» στη διάρκεια του Β΄ παγκοσμίου πολέμου», *Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα*, τ. Γ1, Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2007
❖ Χατζηιωσήφ Χρήστος, «Κοινοβούλιο και δικτατορία», *Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα*, τ. Β2, Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2003
❖ Χριστόπουλος Δημήτρης, «Η ελληνική ιθαγένεια στην εποχή της μετανάστευσης-«παλιννόστησης», στο *Τα δικαιώματα στην Ελλάδα 1953-2003. Από το τέλος του εμφυλίου στο τέλος της μεταπολίτευσης*, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Αθήνα: Καστανιώτης, 2004

➢ ***Αρθρογραφία***

❖ Tsitselikis Konstantinos, "Citizenship in Greece: Present challenges for future changes", Multiple Citizenship as a challenge to European nation-states, D. Kalkin-Fishman and P. Pitkanen (eds), SensePublishers, Rottendam, pp 145-170, 2006 σε www.kemo.gr
❖ Βερναρδάκης Χρ., Μαυρής Γ., «Τα κοινωνικά μπλοκ και οι σχέσεις εκπροσώπησης στη σύγχρονη ελληνική ιστορία. (Από το ΕΑΜ στη Μεταπολίτευση συνοπτική περιοδολόγηση)-Μέρος Β΄», *Θέσεις*, τ. 21, Οκτώβρης-Δεκέμβρης 1987
❖ Βούλγαρη Ιωάννης, «Η διάκριση μεταξύ ομογενών και αλλογενών και η επίδρασή της στην απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας», *Αρμενόπουλος*, Θεσσαλονίκη, 1999, σ. 1354 επ.
❖ Βροντάκη Μ. «Απώλεια της ελληνικής ιθαγενείας και νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας», *Αρμενόπουλος* 1999, 1382 επ.
❖ Εγκολφόπουλος Α., «Η ιθαγένεια και η στέρησις αυτής», *ΝοΒ* 1963, 604 επ.

- Κωστόπουλος Τάσος, «Αφαιρέσεις ιθαγένειας. Η σκοτεινή πλευρά της νεοελληνικής ιστορίας», *Σύγχρονα Θέματα*, τεύχ. 83, Αθήνα, Δεκ. 2003, σ. 53-75
- Μπεντερμάχερ-Γερούση Α., «Απώλεια της ελληνικής ιθαγενείας ένεκα εγκαταλείψεως ελληνικού εδάφους άνευ προθέσεως επανόδου (σχόλιο) *NoB* 1960, 291 επ.
- Παπασιώπη-Πασιά Ζ., Απώλεια της ελληνικής ιθαγενείας ένεκα εγκαταλείψεως του ελληνικού εδάφους άνευ προθέσεως παλιννοστήσεως» (παρατηρήσεις), *Αρμενόπουλος* 1975, 724 επ.
- Παπαστυλιανός Χρήστος, «Η συγκρότηση του συντακτικού υποκειμένου στα συνταγματικά κείμενα της ελληνικής επανάστασης», *Σύγχρονα Θέματα*, τεύχος 98, Ιουλ-Σεπτ 2007, σ. 43-54
- Χριστόπουλος Δ., «Η Ελλάδα της ομογένειας: από μητέρα-πατρίδα, καπιταλιστική μητρόπολη», *Ο Πολίτης*, τεύχος 106, 2002
- Χριστόπουλος Δ., «Περιπέτειες της ελληνικής ιθαγένειας: Ποιος (δεν) έχει τα «προσόντα» να είναι Έλληνας;» *Θέσεις*, τεύχος 87, Αθήνα 2004

- **Τύπος**
- Εφημερίδα *Ασύρματος*, αρ. φύλλου 678, 28.4.1941
- Εφημερίδα *Καθημερινή*, της 8.2.2009
  - Διαδικτυακοί Τόποι
- www.kemo.gr
- www.rizospastis.gr
- http://politikokafeneio.com
- www.marxists.org

Πίνακας Παραρτήματος

- **Νομοθεσία**

❖ Διάταγμα της 12ης Αυγούστου 1927 *«Περί κυρώσεως και τροποποιήσεως του από 13/15 Σεπτεμβρίου 1926 Ν.Δ. «περί τροποποιήσεως διατάξεων του Αστικού Νόμου»* (ΦΕΚ 171Α'/13.8.1927)-σ. 171-174.

❖ Ν. 580/1943 της 7ης Σεπτεμβρίου 1943 *«Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεώς τινών των περί ιθαγενείας διατάξεων»* (ΦΕΚ 302Α'/10.9.1943)-σ. 175-182.

❖ ΛΖ' Ψήφισμα της 6ης Δεκεμβρίου 1947 *«Περί αποστερήσεως της Ελληνικής ιθαγενείας προσώπων αντεθνικώς δρώντων εις το Εξωτερικόν»* (ΦΕΚ 267Α'/7.12.1947)-σ. 183-184.

❖ Αναγκαστικός Νόμος 3080/1942 «Περί παρεχομένων δικαιωμάτων εις Υπουργούς Στρατιωτικών, Ναυτικών και Αεροπορίας»-σ. 185-186.

- **Υπουργικές Αποφάσεις**

❖ Η αριθ. 1075/9.12.1948 Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου-σ. 187

❖ Η αριθ. 621/4.12.1949 Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου-σ. 187-188.

❖ Η αριθ. 106841/82 ΚΥΑ «Περί του ελεύθερου επαναπατρισμού και απόδοσης της ελληνικής ιθαγένειας στους πολιτικούς πρόσφυγες Έλληνες το γένος»-σ.189-190.

- **Εγκύκλιοι**

❖ Η αριθ. 472/131977/19.10.1946 του ΓΕΣ με το αριθ. 536/20.6.1946 έγγραφο του Νομικού Συμβούλου του Υπουργείου Στρατιωτικών-σ. 191-192.

❖ Η αριθ. ΕΜΠ 949/14.3.1947 του ΥΠΕΣ-σ. 193-194.

- **Έγγραφα**

- Έγγραφο του ΥΠΕΣ με Α.Π.: Φ. 82215/2673/23.5.2006-σ. 195-196
- Η υπ' αριθ. 67/2006 ΑτΓν ΝΣΚ σχετικά με την άδεια χρήσης του αρχείου του Συμβουλίου Ιθαγενείας του ΥΠ.ΕΣ-σ. 197-201.
- Απόρρητο έγγραφο του ΓΕΣ με Α.Π.: 292399/42065/16/28.1.1949-σ. 202.
- Δίπλωμα απονομής πολεμικής συντάξεως με Α.Μ.: 61386/8.3.1948-σ. 203.
- Απόφαση με αριθ. 18727/Σ. 190/28.8.1947 της Α΄ Επιτροπής Κανονισμού Πολεμικών Συντάξεων του Υπουργείου Οικονομικών-σ. 204-205.
- Απόφαση με αριθ. 204/Σ. 13/19.1.1948 απόφαση της Α΄ Επιτροπής Κανονισμού Πολεμικών Συντάξεων του Υπουργείου Οικονομικών-σ. 206-209.

- **Δημοσιεύσεις-Κείμενα-Τύπος**
  - Εφημερίδα *Ασύρματος*, αρ. φύλλου 678, 28.4.1941-σ. 210
  - Bulletin of the American Council for a Democratic Greece, Vol. IV, No 1, January 1947-σ. 211-216.
  - Ιδεολογικές Βάσεις του ΝΟΦ-Εισήγηση στο 2ο Συνέδριο του ΝΟΦ-σ. 217-237.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13 Αὐγούστου 1927 | ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ | Ἀριθμὸς φύλλου 171

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Διατάγματα

Περὶ κυρώσεως καὶ τροποποιήσεως τοῦ ἀπὸ 13)15 Σεπτεμβρίου 1926 Ν. Δ. «περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τοῦ Ἀστικοῦ νόμου»..... 1

Περὶ χορηγίας συμπληρωματικῆς πιστώσεως δι' ἔξοδα γραφείου εἰς τὸν νομομηχανικὸν Κεφαλληνίας..... 2

Περὶ συστάσεως δουλειῶν διὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν σωλήνων τοῦ νέου ὑδραγωγείου Τριπόλεως..... 3

Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ἀπὸ 28-Μαρτίου 1924 Διατάγματος περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἀπὸ 16 Μαρτίου 1920 Διατάγματος τοῦ ἀφορῶντος παραχώρησιν οἰκοπέδων εἰς τὸν νέον συνοικισμὸν Καλαρίων»..... 4

Περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 162 τοῦ Ὀργανισμοῦ τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς Ἀεροπορίας..... 5

Περὶ ἀριθμοῦ θέσεως ὑπαλλήλου λιμένος Πάτρα-Λάγο πρὸς διάταξιν καὶ ἀνανέωσιν ναυτολογίων ἰσπιφόρων μόνον πλοίων..... 6

Περὶ ἀκυρώσεως Διαταγμάτων καὶ θέσεως εἰς κατάστασιν ναυτείας τῶν τορπιλλοβόλων «Κυδωνίαι», «Κίσσα» καὶ «Προῦσσα»..... 7

Περὶ ἐκπαιδεύσεως λιμενοφυλάκων γ'..... 8

Περὶ στελῆς τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ λιμενικοῦ σώματος... 9

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

(1)

Περὶ κυρώσεως καὶ τροποποιήσεως τοῦ ἀπὸ 13/15 Σεπτεμβρίου 1926 Ν. Δ. «περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τοῦ Ἀστικοῦ νόμου».

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀπὸ 15 Φεβρουαρίου 1927 ψήφισμα τῆς ἐν Ἀθήναις Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων «περὶ περιορισμοῦ ἰσχύος ρυθμιστικῶν τινων πράξεων καὶ νομοθετικῶν διατάξεων ἐκδοθέντων ἀπρακτούσης τῆς Βουλῆς», προτάσει τῶν Ἡμετέρων ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργῶν, στηριζομένη εἰς [illegible] τῶν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐκδοθείσαν κατὰ τὴν [illegible] ταύτης τῆς 19 Μαΐου 1927, καὶ εἰς ἐκτέλεσιν ἀριθμοῦ [illegible] ἀποφάσεων τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ληφθείσαν κατὰ τὴν ΚΖ' συνεδρίαν αὐτοῦ τῆς 8 Ἰουνίου 1927, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν·

Κυρώσομεν τὸ ἀπὸ 13)15 Σεπτεμβρίου 1926 νομοθετικὸν διάταγμα «περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τοῦ Ἀστικοῦ νόμου», τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἄρθρον 1.

Τὸ γ' ἐδάφιον τοῦ ἄρθρου 14 τοῦ ΤΗΑ' ἀστικοῦ νόμου τῆς 26 Ὀκτωβρίου 1856 τροποποιεῖται ὡς ἀκολούθως:

«γ') Ὁ ἐν Ἑλλάδι γεννηθεὶς ἐκ πατρὸς ἢ μητρὸς ἀθήλων ἢ ἰθαγενείας ἀδήλου».

«γ') 2') Ὁ ἐν Ἑλλάδι γεννηθεὶς καὶ κατοικῶν, ὁ μὴ ἔχων ξένην ἰθαγένειαν.

Εἰς τὸ αὐτὸ ἄρθρον 14 προστίθενται ἐδάφια ὑπὸ στοιχεῖα ε' καὶ ς', ἔχοντα ὡς ἑξῆς:

«ε') Ὁ ἐν Ἑλλάδι γεννηθεὶς ἐξ ἀλλοδαπῶν πατρὸς ἢ μητρὸς γεννηθέντος ἢ κατοικοῦντος ἐν Ἑλλάδι πέντε τοὐλάχιστον ἔτη πρὸ τῆς γεννήσεως, κατοικῶν δὲ καὶ αὐτὸς ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐνηλικιώσεώς του, ὡς αὕτη καθορίζεται κατὰ τὸν Ἑλληνικὸν νόμον, ἐκτὸς ἂν ἀποποιηθῇ τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν διὰ δηλώσεώς του πρὸς τὴν δημοτικὴν ἢ κοινοτικὴν ἀρχὴν τοῦ τόπου τῆς κατοικίας αὐτοῦ ἐντὸς ἔτους ἀπὸ τῆς ἐνηλικιώσεώς του καὶ ἀποδείξῃ ὅτι διατήρησε τὴν ἰθαγένειαν τῶν γονέων αὐτοῦ συνάπτων εἰς τὴν δήλωσιν αὐτοῦ σχετικὸν πιστοποιητικὸν τῆς ἁρμοδίας ξένης ἀρχῆς. Ἐξαιροῦνται τῆς ἐφαρμογῆς τῆς διατάξεως ταύτης οἱ γεννηθέντες ἐν Ἑλλάδι ἐκ γονέων ἀλλοδαπῶν, διαμενόντων ἐν Ἑλλάδι λόγῳ ἐμμίσθου δημοσίας ὑπηρεσίας πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἢ πρὸς ξένην πολιτείαν.

ς') Ὁ γεννηθεὶς ἐν Ἑλλάδι ἐκ γονέων ἀλλοδαπῶν καὶ κατὰ τὴν νομοθεσίαν τῆς Πολιτείας, εἰς ἣν ἀνήκουσιν οὗτοι, μὴ ἀκολουθῶν τὴν ἰθαγένειαν, ἣν εἶχον οὗτοι κατὰ τὴν γέννησίν του».

Ἄρθρον 2.

Τὸ ἄρθρον 17 τοῦ ἀστικοῦ νόμου ἀντικαθίσταται ὡς ἀκολούθως:

«Τὰ τέκνα τὰ γεννηθέντα πρὸ τῆς περὶ πολιτογραφήσεως δηλώσεως τοῦ πατρὸς καθίστανται ἀπὸ τῆς πολιτογραφήσεως αὐτοῦ Ἕλληνες, δυνάμενοι νὰ ἀποποιηθῶσι τὴν ἰθαγένειαν ταύτην ἐντὸς ἔτους ἀπὸ τῆς ἐνηλικιώσεως των κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἄρθρου 14, ἐδάφ[illegible]

Ἡ σύζυγος τοῦ πολιτογραφουμένου Ἕλληνος ἀποκτᾷ αὐτοδικαίως τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν διὰ τῆς πολιτογραφήσεως τοῦ συζύγου αὐτῆς, δυναμένη, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν εἶνε ἀλλογενής, ν' ἀποποιηθῇ τὴν ἰθαγένειαν ταύτην διὰ δηλώσεως πρὸς τὴν δημοτικὴν ἢ κοινοτικὴν ἀρχὴν τοῦ τόπου τῆς κατοικίας αὐτῆς ἐντὸς ἔτους ἀπὸ τῆς πολιτογραφήσεως.

Ἡ ἀποποιουμένη ὀφείλει νὰ συνάψῃ εἰς τὴν δήλωσίν της πιστοποιητικὸν τῆς ἁρμοδίας ξένης ἀρχῆς, ὅτι διατηρεῖ τὴν παλαιὰν αὐτῆς ἰθαγένειαν.

Ἄρθρον τίθεμεν τὴν δημοσίευ[illegible].

Ἡ α' παράγραφος τοῦ ὅ[illegible] ἔχει ὡς ἀκολούθως [illegible] 1927 τοῦ Ἀστικοῦ νόμου τροπου[illegible] Ἀλεξάνδρου Δ:

«Ἡ μετ' ἀλλοδαποῦ συζευχθεῖσα Ἑλληνὶς ἀποβάλλει τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν, ἐφ' ὅσον προσκτᾶται διὰ τοῦ γάμου αὐτῆς τὴν ἰθαγένειαν τοῦ συζύγου της».

Ἄρθρον 4.

Ἕλληνες ὑπήκοοι ἀλλογενεῖς, ἐγκαταλιπόντες τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος ἄνευ προθέσεως ἐπανόδου, ἀποβάλλουσι τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν.

Τὰ ἀνήλικα τέκνα τὰ ἀποδημοῦντα μετ' αὐτῶν ἀποβάλλουσι καὶ αὐτὰ συγχρόνως μετὰ τῶν γονέων των τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν.

Ἡ περὶ μὴ ἐπανόδου πρόθεσις, ἀποτελοῦσα ζήτημα πραγματικόν, τεκμαίρεται ἐξ οἱουδήποτε σχετικοῦ γεγονότος, ὡς ἐκ τῆς δηλώσεως τοῦ ἀποδημοῦντος ὅτι ἐγκαταλείπει ὁριστικῶς τὴν Ἑλλάδα, ἐκ τῆς ἀποδημίας μετ' αὐτοῦ ὁλοκλήρου τῆς οἰκογενείας του, ἐκ προσκτήσεως ξένης ἰθαγενείας μὲ μόνιμον ἐγκατάστασιν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ κλπ.

Ἡ περὶ μὴ ἐπανόδου πρόθεσις καὶ πᾶν σχετικὸν μὲ τὸ ἄρθρον τοῦτο κρίνεται ἐν ἑκάστῃ συγκεκριμένῃ περιπτώσει ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ἄρθρον 5.

Εἶνε Ἕλληνες πολῖται οἱ ἐν Ἑλλάδι γεννηθέντες ἐκ γονέων ἀλλογενῶν προσφύγων (Ἀρμενίων, Κιρκασίων) καταφυγόντων εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὰ ἔτη 1920 μέχρι 1923 συμπεριλαμβανομένου, ἐκ τοῦ αὐτοῦ Κράτους, ἐξ οὗ καὶ οἱ Ἕλληνες πρόσφυγες, γονέων οἵτινες ἦσαν ὑπήκοοι τοῦ Κράτους, ἐξ οὗ ἀνεχώρησαν.

Ἀποβάλλει τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν ὅστις ἐκ τούτων μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους καθ' ὃ συμπληροῖ τὸ 22 ἔτος τῆς ἡλικίας του ἀναχωρήσει ἐξ Ἑλλάδος καὶ μεταφέρῃ ὁριστικῶς τὴν κατοικίαν του εἰς τὴν ἀλλοδαπήν.

Ἐπίσης εἶνε Ἕλληνες πολῖται τὰ κατὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ παρόντος ἀνήλικα τέκνα τῶν ἰδίων ὡς ἄνω γονέων ἀλλογενῶν προσφύγων τὰ διαμένοντα ἐν Ἑλλάδι, ἐφ' ὅσον ἐγεννήθησαν ἐν τῷ Κράτει, οὗ ὑπήκοοι ἦσαν οἱ γονεῖς των. Ταῦτα ἀποβάλλουσι τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν, ἂν μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους καθ' ὃ συμπληρώσει τὸ 22 ἔτος τῆς ἡλικίας των ἀναχωρήσωσιν ἐξ Ἑλλάδος καὶ μεταφέρωσιν ὁριστικῶς τὴν κατοικίαν των εἰς τὴν ἀλλοδαπήν.

Ἄρθρον 6.

Οἱ ἀποκτήσαντες τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν κατὰ τὴν διὰ τοῦ παρόντος προστιθεμένην εἰς τὸ 14 ἄρθρον τοῦ ἀστικοῦ νόμου περίπτωσιν ε' καὶ τὰ τέκνα τὰ γεννηθέντα πρὸ τῆς περὶ πολιτογραφήσεως δηλώσεως τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καθὼς καὶ οἱ ἐν τῷ ἄρθρῳ 5 ἀναφερόμενοι ἔχουσι τὰς ὑποχρεώσεις τῶν ἀπὸ κτησάντων τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν διὰ πολιτογραφήσεως.

Εἰς τὸν Ἡμέτερον [illegible] τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργὸν ἀνατίθεται ἡ δημοσίευσις τοῦ Διατάγματος τούτου, ἡ δὲ ἐκτέλεσις αὐτοῦ εἰς τοὺς [illegible] Ἐξωτερικῶν καὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργούς.

Ἐν Ὕδρᾳ τῇ 12 Αὐγούστου 1927.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας
ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Οἱ Ὑπουργοί

Ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν
Π. Τσαλδάρης

Ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν
Α. Μιχαλακόπουλος

[illegible] (2)

[illegible] μία θὰ ἐδρεύσῃ [illegible] πιστώσεως δι' ἔξοδα ζάνης, μία ἐν Σέρραις, μία ἐν Δραγαμήτοις Κεφαλληνίας.

Περὶ χορηγήσεως [illegible] γραφείου εἰς τὸν νομὸν [illegible]

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗ[illegible]ΚΡΑΤΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 50 τοῦ ἀπὸ 30 Αὐγούστου 1923 Διατάγματος «περὶ κωδικοποιήσεως τῶν περὶ ὀργανισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας Δημ. Ἔργων κειμένων διατάξεων

[illegible] πρετάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῆς Συγκοινωνίας [illegible] συμπληροῦμεν τὸ ἀπὸ 12 Μαρτίου ἐ. ἔ. Ἡμέτερον Δ[illegible] περὶ χορηγήσεως πιστώσεων, δι' ἔξοδα γραφείου εἰς [illegible] τὰ γραφεῖα τῆς Ἐξωτερικῆς Ὑπηρεσίας Δημ. Ἔργων [illegible] ἑπόμενα:

Εἰς τὸν νομαρχιακὸν Κεφαλληνίας δι' ἐνοικίαν, [illegible] ὅλην καὶ μισθὸν κλητῆρος, μηνιαίαν πίστωσιν δραχμῶν χιλιάδων (δρ. 2000) ἀρχομένην ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως Διατάγματος.

Εἰς τὸν αὐτὸν Ὑπουργὸν ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος Διατάγματος.

Ἐν Ὕδρᾳ τῇ 9 Αὐγούστου 1927.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας
ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Ὁ ἐπὶ τῆς Συγκοινωνίας Ὑπουργός
Ι. Μεταξᾶς

Περὶ οὐσιάσεως δουλειῶν διὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν [illegible] νων τοῦ νέου ὑδραγωγείου Τριπόλεως.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 30 τοῦ ἀπὸ 28 Μαρτίου [illegible] διατάγματος «περὶ κωδικοποιήσεως τῶν διατάξεων τοῦ [illegible] 2853» καὶ τοῦ ἀπὸ 10 Δεκεμβρίου 1923 Ν. Δ. «περὶ τροποποιήσεως καὶ προσθήκης διατάξεών τινων εἰς τὸν νόμον [illegible] κλπ.» καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 77 ἐ. ἔ. πρᾶξιν τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Τριπόλεως, προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῆς Συγκοινωνίας Ὑπουργοῦ, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν·

Ἀναγνωρίζομεν ὡς δημοσίαν ὠφέλειαν καὶ ἐγκρίνομεν ὑπὲρ καὶ δαπάναις τοῦ δήμου Τριπόλεως σύστασιν [illegible] συνισταμένης εἰς τὸ δικαίωμα τῆς χρήσεως τῶν [illegible] ἐδαφῶν τῶν ἐμφαινομένων εἰς τὸ συνημμένον τῷ παρόντι [illegible] 23 Ἰουλίου ἐ. ἔ. κτηματολογικὸν διάγραμμα καὶ [illegible] δήμου Τριπόλεως πρὸς τοποθέτησιν τῶν σωλήνων τοῦ ὑδραγωγείου τμῆμα Ι ἀπὸ πηγῶν εἰς Χάνι Παπούλια διὰ μεταφορὰν ὕδατος πρὸς ὑδρευσιν τῆς πόλεως Τριπόλεως.

Ἐπιτρέπεται εἰς τὸν δῆμον Τριπόλεως ὅπως διὰ τὴν [illegible] σκευὴν τοῦ νέου ὑδραγωγείου χρησιμοποιήσῃ τὰ ρηθέντα [illegible] ἐπὶ τῷ ὅρῳ ἀποκαταστάσεως αὐτῶν εἰς τὴν προτέραν [illegible] στασιν πρὸς ἀκώλυτον χρῆσιν αὐτῶν, δι' ὃν προορίζονται [illegible] πὸν καὶ ἐπὶ ἀποζημιώσει διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς ἐκ τ[illegible] στάσεως τῶν δουλειῶν καὶ τοῦ περορισμοῦ τοῦ δικαιώματος τῆς ἰδιοκτησίας τυχὸν ἐπερχομένης ζημίας, κανονιζομένης [illegible] τὰς διατάξεις τῆς δευτέρας παραγράφου τοῦ ἄρθρου 30 τ[illegible] ἀρχῇ μνηθέντος διατάγματος.

Εἰς τὸν αὐτὸν Ὑπουργὸν ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος.

Ἐν Ὕδρᾳ τῇ 9 Αὐγούστου 1927.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας
ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Ὁ ἐπὶ τῆς Συγκοινωνίας Ὑπουργός
Ι. Μεταξᾶς

Περὶ τροποποιήσεως [illegible] Διατάγματος [illegible] διατάγματος τοῦ ἀφορῶντος [illegible] εἰς τὸν νέον συνοικισμὸν Καϊλαρίων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Προτάσει τῶν Ἡμετέρων Ὑπουργῶν Ὑ[illegible] καὶ Ἀντιλήψεως καὶ Συγκοινωνίας, ἀποφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν·

Τὸ ἀπὸ 28 Μαρτίου 1924 Διάταγμα περὶ τῆ[illegible]

τοῦ ἀπὸ 16 Μαρτίου 1920 διατάγματος τοῦ ἀφορῶντος τὴν ἐφαρμογὴν οἰκοπέδων εἰς τὸν νέον συνοικισμὸν Καϊλαρίων, τροποποιεῖται καὶ συμπληροῦται ὡς ἑξῆς:

Ἄρθρον 1.

Εἰς τὸ ἄρθρον 1 τοῦ ἀπὸ 28 Μαρτίου 1924 διατάγματος προστίθεται παράγραφος β', ἔχουσα ὡς ἀκολούθως:

«Ἡ ὑπὸ τοῦ διατάγματος τῆς 16 Μαρτίου 1920 ὁριζομένη ἐπιτροπὴ συγκροτεῖται ἐκ τοῦ ὑποδιοικητοῦ, τοῦ Εἰρηνοδίκου τῆς περιφερείας κοινότητος Καϊλαρίων καὶ τεσσάρων ἰδιωτῶν ἐγκατεστημένων ἐν Καϊλαρίοις καὶ ὁριζομένων δι' ἀποφάσεως τοῦ Νομάρχου Κοζάνης, ἐγκρινομένης ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ Μακεδονίας.

Ἄρθρον 2.

Τὰ ἄρθρα 3 καὶ 4 τοῦ ἀπὸ 23 Μαρτίου 1924 Διατάγματος ἀντικαθίστανται ὡς ἀκολούθως:

1) Δικαίωμα πρὸς ἀπόκτησιν οἰκοπέδων ἐκ τῶν διαθεσίμων τοιούτων τοῦ συνοικισμοῦ Καϊλαρίων κέκτηται οἱ κατὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ παρόντος ἐγκατεστημένοι μονίμως ἐν Καϊλαρίοις, ἐφ' ὅσον δὲν τυγχάνουσι κύριοι οἰκοπέδου ἢ οἰκίας ἐν τῷ ἀνωτέρω συνοικισμῷ καὶ ὑποβάλωσιν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως σχετικὴν αἴτησιν τῇ ἁρμοδίᾳ Ἐπιτροπῇ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ διατάγματος τῆς 16 Μαρτίου 1920.

2) Ἡ ἐπιτροπὴ πρὸς διάθεσιν τῶν οἰκοπέδων προκηρύσσει τοὺς ἰδιωτικοὺς διαγωνισμοὺς εἰς οὓς συμμετέχουν μόνον οἱ κατὰ τὸ προηγούμενον ἐδάφιον δικαιούμενοι εἰς ἀπόκτησιν οἰκοπέδου.

3) Οἱ ὑπὲρ ὧν ἡ κατακύρωσις δικαιοῦχοι οἰκοπέδων ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος εἰς πέντε ἐτησίας ἴσας ἀτόκους.

4) Τὰ εἰσπραττόμενα ἐν γένει χρηματικὰ ποσὰ ἐκ τῆς ἐκποιήσεως τῶν οἰκοπέδων τοῦ συνοικισμοῦ εἴτε λόγῳ ἐτησίων δόσεων τοῦ τιμήματος τῶν οἰκοπέδων, εἴτε λόγῳ μὴ ἐκπληρώσεως τῶν ὑποχρεώσεων τῶν εἰς οὓς παρεχωρήθησαν οἰκόπεδα τοῦ συνοικισμοῦ περιέρχονται ἐφεξῆς εἰς τὴν οἰκείαν κοινότητα καὶ οὐχὶ εἰς τὸ Δημόσιον διατιθέμενα ἀποκλειστικῶς πρὸς θρέψιν κοινωφελῶν ἱδρυμάτων καὶ ἔργα ἐξωραϊσμοῦ τοῦ ἱδρυθέντος συνοικισμοῦ.

5) Ἡ κοινότης Καϊλαρίων βαρύνεται δι' ὑποχρεώσεως πρὸς ἀπαλλοτρίωσιν τῶν ἰδιωτῶν, ὧν ἡ ἰδιοκτησία περιλαμβάνεται τυχὸν ἐν τῇ παραχωρηθείσῃ ἐκτάσει πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ συνοικισμοῦ καὶ διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἐπὶ ταύτης ὑφισταμένων τυχὸν βαρῶν ἢ ἐμπραγμάτων ἀπαιτήσεων.

Ἄρθρον 3.

1. Ἡ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ διατάγματος τῆς 26 Μαρτίου 1920 τασσομένη διετὴς προθεσμία πρὸς οἰκοδόμησιν παρατείνεται ἐπὶ ἓν ἔτος ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος· μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς τελευταίας ταύτης προθεσμίας ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ διατάγματος τῆς 16 Μαρτίου 1920.

2. Ἡ παράγραφος β' τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ διατάγματος τῆς 16 Μαρτίου 1920 καταργεῖται.

Ἄρθρον 4.

1) Αἱ κατὰ παράβασιν τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ διατάγματος τῆς 16 Μαρτίου 1920 γενόμεναι ἐκποιήσεις αἰτιῶν παρὰ τῶν εἰς οὓς ἐγένοντο αἱ παραχωρήσεις τούτων, εἶναι ἄκυροι· τὰ δὲ οἰκόπεδα θεωροῦνται διαθέσιμα καὶ διανέμονται μεταξὺ τῶν δικαιουμένων τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ παρόντος καὶ κατ' ὃν τρόπον ὁρίζουσι τὰ ἄρθρα 2, 3, 4 καὶ 5 τοῦ διατάγματος τῆς 16 Μαρτίου 1920 καὶ 2 τοῦ παρόντος.

2) Οἱ ἐκ τῶν εἰς οὓς ἐγένετο πρὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος παραχώρησις οἰκοπέδων, καθυστεροῦντες τὰς ὀφειλὰς κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ διατάγματος τῆς 16 Μαρτίου 1920 δόσεις κηρύσσονται ἔκπτωτοι κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ αὐτοῦ διατάγματος, τὰ οἰκόπεδα δὲ τούτων διατίθενται εἰς τοὺς δικαιουμένους κατὰ τὴν ἐν τῷ παρόντι διατάγματι ὁριζομένην διαδικασίαν.

Εἰς τοὺς ἐπὶ τῆς Ὑγιεινῆς, Προνοίας καὶ Ἀντιλήψεως καὶ Συγκοινωνίας Ὑπουργοὺς ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος.

Ἐν Ὕδρᾳ τῇ 23 Ἰουλίου 1927.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας
ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Οἱ Ὑπουργοὶ

Ἐπὶ τῆς Ὑγιεινῆς κλπ.
Μ. Κίρκος

Ἐπὶ τῆς Συγκοινωνίας
Α. Μεταξᾶς

---

(5)

Περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 162 τοῦ Ὀργανισμοῦ τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς Ἀεροπορίας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν·

Τροποποιοῦμεν ὡς κάτωθι τὸ ἄρθρον 162 τοῦ Ὀργανισμοῦ τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς Ἀεροπορίας κυρωθέντος διὰ τοῦ ἀπὸ 6 Φεβρουαρίου 1926 διατάγματος.

«Ὅσοι ὁπλῖται ἢ ἐφεδροι κατὰ τὴν εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Σχολὴν Ἀεροπορίας εἰσαγωγὴν των ἐτύγχανον βαθμοφόρου δὲν διατηροῦσι κατὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν βαθμῶν αὐτῶν, ἀνακτῶσιν δὲ μωκτοῦτον ἐν περιπτώσει ἀπομακρύνσεως αὐτῶν ἐκ τῆς Σχολῆς λόγῳ ἀπομακρύνσεώς των ἐκ τῆς Ἀεροπορίας».

Ὁμοίως ἐν τῇ 1 παραγράφου τοῦ ἄρθρου 164 τοῦ αὐτοῦ ὀργανισμοῦ διαγράφεται ἡ φράσις «ἀρχιφύτερος ἢ ἀνώτερος» ἀντικαθιστάμενη διὰ τῆς φράσεως «ὁ πρῶτος κατὰ τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις κατὰ σειρὰν ἐπιτυχίας».

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Εἰς τὸν αὐτὸν Ὑπουργὸν ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος.

Ἐν Ὕδρᾳ τῇ 5 Αὐγούστου 1927.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας
ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργὸς
Α. Μαζαράκης

---

(6)

Περὶ ἁρμοδιότητος ὑπαλλήλου Λιμένος Πόρτο-Λάγο πρὸς σύνταξιν καὶ ἀνανέωσιν ναυτολογίων ἱστιοφόρων μόνον πλοίων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 66 καὶ 68 τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 3347 «περὶ τοῦ Ν. Α. Ταμείου», προτείνει τοῦ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργοῦ, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον μόνον.

Εἰς τοὺς ὑπαλλήλους λιμένων ἁρμοδίους πρὸς σύνταξιν καὶ ἀνανέωσιν ναυτολογίων ἱστιοφόρων μόνον πλοίων, τοὺς κατονομαζομένους ἐν ἄρθρῳ 39 τοῦ ἀπὸ 28 Ἀπριλίου 1923 Διατάγματος «περὶ ἐκτελέσεως τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 2873» «περὶ Ν. Α. Ταμείου» προστίθεται καὶ ὁ ὑπάλληλος λιμένος Πόρτο-Λάγ.

Εἰς τὸν αὐτὸν Ὑπουργὸν ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος.

Ἐν Ὕδρᾳ τῇ 5 Αὐγούστου 1927.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας
ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Ὁ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργὸς
Α. Κανάρης

(7)

Περὶ ἀκυρώσεως διαταγμάτων καὶ θέσεως εἰς κατάστασιν ἐνεργείας τῶν τορπιλλοβόλων Κυδωνίαι, Κίος καὶ Προῦσσα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργοῦ, στηριζομένη εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 711)5178 τῆς 25 Ἰουλίου 1927 γνωμοδότησιν τοῦ Γ. Ε. Ν., ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν·

1) Ἀκυροῦμεν τὰ κάτωθι διατάγματα:

Τὸ ἀπὸ 26 Ἰανουαρίου 1927 «περὶ συγκροτήσεως Μοίρας Γυμνασίων.

Τὸ ἀπὸ 21 Φεβρουαρίου 1927 «περὶ θέσεως εἰς ἐφεδρείαν τοῦ θωρηκτοῦ «Κιλκίς».

Τὸ ἀπὸ 5 Μαρτίου 1927 «περὶ θέσεως εἰς ἐνέργειαν τοῦ τορπιλλοβόλου «Κυδωνίαι» καὶ εἰς ἐφεδρείαν τοῦ ἀντιτορπιλλικοῦ «Λόγχη».

Τὸ ἀπὸ 22 Μαΐου 1927 «περὶ θέσεως εἰς ἐφεδρείαν τοῦ τορπιλλοβόλου «Προῦσσα».

2) Τὰ συγκροτοῦντα τὴν Μοίραν Γυμνασίων ἑκάστοτε πλοῖα λογίζονται ἐν ἐνεργείᾳ εἴτε εἶνε ἐξωπλισμένα μὲ πλήρη δύναμιν εἴτε μὲ ἠλαττωμένην ταιαύτην.

3) Λογίζομεν εἰς κατάστασιν ἐνεργείας ἐκ τῆς ταιαύτης τοῦ καροπλισμοῦ, εἰς ἣν εὑρίσκονται καὶ ἀπὸ τῶν κάτωθι ἡμερομηνιῶν τὰ ἑξῆς τορπιλλοβόλα:

«Κυδωνίαι» ἀπὸ 23 Φεβρουαρίου 1927

«Προῦσσα» ἀπὸ 4 Μαΐου 1927.

«Κίος» ἀπὸ 11 Ἰουλίου 1927

4) Τὰ τορπιλλοβόλα ταῦτα ἀπὸ τῶν ἄνω ἡμερομηνιῶν ὡς καὶ ἡ «Πάνορμος» ἀπὸ 1 Δεκεμβρίου 1926 (ἡμέρας καθ' ἣν ἐλογίσθη εἰς ἐνέργειαν διὰ τοῦ ἀπὸ 14 Δεκεμβρίου 1926 διατάγματος) λογίζονται ὡς ἀποτελοῦντα μέρος τῆς Μοίρας Γυμνασίων.

Εἰς τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργὸν ἀνατίθεμεν τὴν τοῦ παρόντος διατάγματος δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν.

Ἐν Ὕδρᾳ τῇ 5 Αὐγούστου 1927.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας

ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Ὁ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργὸς

Α. Κανάρης

---

(8)

Περὶ ἐκπαιδεύσεως λιμενοφυλάκων γ'.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει: τὸ ἄρθρον 36 τοῦ ἀπὸ 27 Μαΐου 1927 Διατάγματος «περὶ διοικήσεως τοῦ Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ» τοῦ κυρώσαντος τὸ Νομοθετικὸν Διάταγμα περὶ διοικήσεως τοῦ Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ, προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργοῦ, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν·

Ἄρθρον 1.

Οἱ καταταγησόμενοι ἐπὶ διετεῖ θητείᾳ λιμενοφύλακες γ' τάξεως ἐκπαιδεύονται εἰς τὸ Κ. Προγυμναστήριον Πόρου, ὡς καὶ οἱ κληρωτοὶ ναῦται τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ.

Ἄρθρον 2.

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν λιμενοφυλάκων γ' ἀποσπᾶται παρὰ τῷ Κ. Προγυμναστηρίῳ Πόρου κατώτερος λιμενικὸς ἀξιωματικός, ὅστις ἐκπαιδεύει τοὺς λιμενοφύλακας γ' τάξεως εἰς ἀστυνομικὰ καθήκοντα τῆς λιμενοφυλακῆς.

Ἄρθρον 3.

Ἡ περίοδος τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν λιμενοφυλάκων ... ζεται μηνιαία.

Εἰς τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργὸν ... δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος Διατάγματος.

Ἐν Ὕδρᾳ τῇ 12 Αὐγούστου 1927.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας

ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Ὁ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Υ...

Α. Κανάρης

Περὶ στολῆς τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ λιμενικοῦ ...

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 33 τοῦ ἀπὸ 27 Μ... διατάγματος «περὶ διοικήσεως τοῦ Ἐμπορικοῦ Ν... κυρώσαντος τὸ νομοθετικὸν διάταγμα περὶ διοικ... πορικοῦ Ναυτικοῦ, προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τοῦ ... Ὑπουργοῦ, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν·

Ἄρθρον 1.

1. Ἡ στολὴ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ λιμενικοῦ ... ὁμοία πρὸς τὴν στολὴν τῶν μὴ μαχίμων ἀξιωματικῶν ... λιμενικοῦ Ναυτικοῦ, μὲ τὰς ἑξῆς διαφοράς:

2. Αἱ χρυσαῖ σειρίδες ἐπιρράπτονται ἐπὶ τῆς ... ἀκριτικοῦ τινος χρώματος, εἰς ἀπόστασιν ἐξ 0,01 ... ἀπὸ τῆς ἄνω σειρίδος ἐπιρράπτεται καθέτως χρυσ... ἄγκυρα μήκους 0,020 μέτρου. Τὸ πηλίκιον τῶν ... ξιωματικῶν φέρει χρυσῶν ἐπίρραμμα εἰς λεπτὸν ... μὸν πλάτους 12 χιλιοστῶν τοῦ μέτρου ἀπὸ τοῦ ... ηείσου.

3. Οἱ λιμενικοὶ ἀξιωματικοὶ φέρουσι τὰς διακρίσ... των καθ' ἃς περιστάσεις καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ... Ναυτικοῦ.

4. Τὰ ἀποδεικτικὰ ταὐτότητος τῶν λιμενικῶν ... εἶνε ὅμοια πρὸς τὰ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Π. Ναυτικ... δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος τὴν ἐπιγραφὴν «Ὑπουργ... τικῶν-Διεύθυνσις Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ» καὶ ὑπογρά... τοῦ τμηματάρχου τοῦ Α' τμήματος τῆς Διεύθυν... ρικοῦ Ναυτικοῦ.

Ἄρθρον 2.

1. Ἡ στολὴ τῶν ὑπαξιωματικῶν τοῦ Λιμενικοῦ ... ὁμοία πρὸς τὴν στολὴν τῶν ὑπαξιωματικῶν τοῦ Πολ... τικοῦ πρὸς οὓς ἐξομοιοῦνται.

2. Τὸ διακριτικὸν σῆμα τῶν λιμενικῶν ὑπαξιωμ... τελεῖται ἐκ δύο χιαστὶ χρυσοποικίλτων ἀγκυρῶν ... μέτρου.

3. Τὰ ἀποδεικτικὰ ταὐτότητος τῶν ἀρχιλιμενοφ... καὶ β' τάξεως εἶνε ὅμοια πρὸς τὰ τῶν ἀξιωματικῶν ... νικοῦ σώματος μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐπὶ τῆς πρώ... ἀντὶ τῆς φράσεως «ἀξιωματικῶν ἐν ἐνεργείᾳ» ... «ἀρχιλιμενοφυλάκων ἐν ἐνεργείᾳ».

Εἰς τὸν αὐτὸν Ὑπουργὸν ἀνατίθεμεν τὴν ... ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος διατάγματος.

Ἐν Ὕδρᾳ τῇ 12 Αὐγούστου 1927.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας

ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Ὁ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Υ...

Α. Κανάρης

Ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Σεπτεμβρίου **1943** | ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ | *Ἀριθμὸς φύλλου* **302**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νόμοι

Ν. 578. Περὶ καταργήσεως τοῦ Δήμου Τούμπας..... 1
Ν. 579. Περὶ κυρώσεως τῆς ὑπ' ἀριθ. 89)1943 πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν ὑπ' ἀριθ. 150002) 1943, 150003)1943 καὶ 163780)1943 ἀποφάσεων τοῦ Ὑπουργοῦ των Οἰκονομικῶν.... 2
Ν. 580. Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τινων των περὶ Ὑπηρεσιακῆς διατάξεων.. 3
Ν. 581. Περὶ ἱδρύσεως Ταμείου Ἐπικουρικῆς Ἀσφαλίσεως Ὑπαλλήλων Φαρμακεμπορικῶν Ἐργασιῶν... 4
Ν. 582 Περὶ συμπληρώσεως διατάξεων τινων τῆς ἀσφαλιστικῆς Νομοθεσιος.... 5
Ν. 583. Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως διατάξεων τινων τῶν Νόμων ΓΤΝΔ καὶ ΓΠΝΔ περὶ Νοσοκομείου Ἀνδρέου Συγγρού.... 6
Ν. 584. Περὶ ἐγκρίσεως τῶν κατὰ τὰ πρὸ τοῦ 1942—43 οἰκονομικὰ ἔτη πραγματοποιηθεισῶν δαπανῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας καὶ ἐγγραφῆς τῶν ἀπαιτουμένων πιστώσεων εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἐξόδων τοῦ Ὑπουργείου τούτου τοῦ ἔτους 1942—1943.... 7
Ν. 585. Περὶ ὁριστικῆς τοποθετήσεως εἰς Γενικὴν Διεύθυνσιν Δημοσίου Λογιστικοῦ ὑπαλλήλων ἀπεσπασμένων αὐτῇ ἐκ τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης.... 8
Ν. 586. Περὶ προσθήκης διατάξεων εἰς τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν περὶ Θαλασσίων Μεταφορῶν. 9

Κανονιστικὰ Διατάγματα

Περὶ ἐπεκτάσεως τῶν διατάξεων τοῦ Νόμου 110 «περὶ προσθέσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν περὶ τοῦ Διοικητικοῦ Προσωπικοῦ των Κεντρικῶν Ὑπηρεσιῶν των Ὑπουργείων κειμένων διατάξεων» εἰς τὸ προσωπικὸν τῶν περιφερειακῶν Διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν. 10
Περὶ ἐπεκτάσεως τῆς ἰσχύος τῶν Νόμων 120)1943 «περὶ θέσεως διατάξεων ἀφορωσῶν τοὺς ὑπαλλήλους τῶν Κεντρικῶν Ὑπηρεσιῶν τῶν Ὑπουργείων» καὶ 410)43 «περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν περὶ τοῦ Διοικητικοῦ προσωπικοῦ τῶν Κεντρικῶν Ὑπηρεσιῶν τῶν Ὑπουργείων κειμένων διατάξεων» εἰς τοὺς περιφερειακοὺς ὑπαλλήλους ἀρμοδιότητος Διευθύνσεως Ἀγροτικῆς Ἀσφαλείας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν. 11
Περὶ καθορισμοῦ ὀργανικῶν θέσεων καθαριστριῶν παρὰ τῇ Ὑπηρεσίᾳ ἀρμοδιότητος Ν. Διατάγματος 143)1941.12

Διορθώσεις ἡμαρτημένων

Διόρθωσις ἡμαρτημένων εἰς τὸν Νόμον 388)1943. 13

ΝΟΜΟΙ

(1)

ΝΟΜΟΣ ὑπ' ἀριθ. 578.

Περὶ καταργήσεως τοῦ Δήμου Τούμπας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀπὸ 7 Ἀπριλίου 1943 Διάγγελμα τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον μόνον.

1. Ὁ διὰ τοῦ ἄρθρου 17 τοῦ Ν. Δ. 1465 τῆς 26 Μαΐου—27 Ἰουνίου 1942 Ν. Δ)τος «περὶ τροποποιήσεως διατάξεών τινων τῆς Δημοτικῆς καὶ Κοινοτικῆς Νομοθεσίας» ἱδρυθεὶς Δῆμος Τούμπας καταργεῖται, θεωρούμενος ὡς οὐδέποτε ὑπάρξας.

2. Ἡ περιφέρεια τοῦ καταργουμένου Δήμου ὑπάγεται αὖθις εἰς τὸν Δῆμον Θεσσαλονίκης.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1943.

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΡΑΛΛΗΣ

Τὰ Μέλη

Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ, Α. ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ, Ν. ΛΟΥΒΑΡΙΣ, Ε. ΤΣΙΡΩΝΙΚΟΣ, Α. ΓΕΡΟΝΤΑΣ, Β. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1943

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς

Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ

(2)

ΝΟΜΟΣ ὑπ' ἀριθ. 579.

Περὶ κυρώσεως τῆς ὑπ' ἀριθ. 89)1943 πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν ὑπ' ἀρ. 150002)1943, 150003)1943 καὶ 163780)1943 ἀποφάσεων τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀπὸ 7 Ἀπριλίου 1943 Διάγγελμα τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1.

α') Κυροῦται ἡ ὑπ' ἀριθ. 89)1943 Πρᾶξις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου δι' ἧς τὸ ἐπίδομα τροφῆς τῶν Ἀξιωματικῶν τοῦ Στρατεύματος, οἰκονομικὸν μέτρον ἰσχύων καὶ ἐφαρμοζόμενον κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Νομοθ. Δ)τος 1522)2942 καὶ διὰ τοὺς Ἀξιωματικοὺς τοῦ Πυροσβεστικοῦ Σώματος, ἐνσωματοῦται πρὸς τὰς λοιπὰς ἀποδοχὰς αὐτῶν, ὑπάγεται εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν τῶν ἀποδοχῶν, καὶ καταβάλλεται κατὰ τὰ αὐτὰ χρονικὰ διαστήματα καθ' ἃ καὶ αἱ ἀποδοχαὶ τούτων.

β') Κυροῦται ἡ ὑπ' ἀριθ. 150002 τῆς 26-6-43 ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν δι' ἧς ἐνεκρίθη ἡ χορήγησις δραχμῶν τριακοσίων χιλιάδων (300.000) ὑπὸ τύπον ἐκτάκτου οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως διὰ δαπάνας ἰματισμοῦ καὶ ὑποδήσεως εἰς τοὺς Ἀξιωματικοὺς τοῦ Πυροσβεστικοῦ Σώματος.

γ') Κυροῦται ἡ ὑπ' ἀριθ. 150003 τῆς 26-6-43 ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν δι' ἧς ἐνεκρίθη ἡ ἀπὸ 16ης Ἰουνίου 1943 καταβολὴ ἡμερησίου ἐπιδόματος τροφῆς ἐκ δραχμῶν δύο χιλιάδων (2000) εἰς τοὺς Ἀξιωματικοὺς τοῦ Πυροσβεστικοῦ Σώματος.

δ') Κυροῦται ἡ ὑπ' ἀριθ. 163780 τῆς 1-7-43 ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν δι' ἧς ἐνεκρίθη ἡ καταβολὴ ἐκτάκτου οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως ἐκ δραχμῶν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδων (180.000) εἰς τὰ κατώτερα ὄργανα τοῦ Πυ-Πυροσβεστικοῦ Σώματος.

Ἄρθρον 2.

Ἐπιτρέπεται εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν ὅπως ἐπεκτείνῃ δι' ἀποφάσεώς του τὰ οἰκονομικὰ μέτρα τὰ λαμβανόμενα ἐκάστοτε διὰ τοὺς δημοσίους πολιτικοὺς ὑπαλλήλους καὶ εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ κατωτέρους ἐν γένει ὑπαλλήλους τοῦ Πυροσβεστικοῦ Σώματος.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Νόμου ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1943.

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΡΑΛΛΗΣ

Τὰ μέλη

Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ, Α. ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ, Ν. ΛΟΥΒΑΡΙΣ,
Ε. ΤΣΙΡΟΝΙΚΟΣ, Α. ΓΕΡΟΝΤΑΣ, Β. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1943.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργός

Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ

---

(3)

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 580 /1943

Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τινων τῶν περὶ ἰθαγενείας διατάξεων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀπὸ 7 Ἀπριλίου 1943 Διάγγελμα τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1.

1. Πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἄρθρων 25, 26 καὶ 27 τοῦ Ἀστικοῦ Νόμου τοῦ 1856 ἀπαιτεῖται ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τῶν διατάξεων τούτων ὁριζομένων προϋποθέσεων καὶ ἡ ἔγκρισις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, ἀποφασίζοντος κατ' ἐλευθέραν κρίσιν.

2. Ἡ διάταξις τῆς προηγουμένης παραγράφου ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τῶν ἀπὸ τοῦ 1938 μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος νόμου γενομένων δηλώσεων θελήσεως περὶ ἀνακτήσεως τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχουσιν ἐκδοθῇ διαταγαὶ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν περὶ ἐκτελέσεως αὐτῶν.

Ἄρθρον 2.

Αἱ παράγραφοι 1, 2 καὶ 3 τοῦ ἄρθρου 28α τοῦ ἀστικοῦ νόμου, προστεθέντος διὰ τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Α. Ν. 2280)1940, ἀντικαθίστανται ὡς ἑξῆς:

1. Κτησάμενοι τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν: α) διὰ πολιτογραφήσεως, β) δυνάμει τοῦ ἐδαφίου 2 τοῦ ἄρθρου 14 τοῦ ἀστικοῦ νόμου τοῦ 1856, προστεθέντος εἰς αὐτὸ διὰ τοῦ Π. Δ. τῆς 12)13 Αὐγούστου 1927, γ) δυνάμει τοῦ ἐδαφίου ε' τοῦ ἄρθρου 14 τοῦ ἀστικοῦ νόμου, προστεθέντος διὰ τοῦ Ν. Δ. τῆς 13)15 Σεπτεμβρίου 1926, τροποποιηθέντος διὰ τοῦ Π. Δ. τῆς 12)13 Αὐγούστου 1927 καὶ ἀντικατασταθέντος διὰ τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Α. Ν. 2280)1940, δ) δυνάμει τοῦ ἐδαφίου στ' τοῦ ἰδίου ἄρθρου 14 τοῦ ἀστικοῦ νόμου, προστεθέντος διὰ τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Ν. Δ. τῆς 13)15 Σεπτεμβρίου 1926, ε) δυνάμει τοῦ ἄρθρου 17 τοῦ ἀστικοῦ νόμου, στ) δυνάμει τοῦ νόμου 1ωκδ τοῦ 1918, ζ) δυνάμει τοῦ νόμου 4415 τοῦ 1929 καὶ η) διὰ γάμου μετ' Ἕλληνος, ὡς καὶ σύζυγοι καὶ τέκνα τῶν ὑπὸ στοιχεῖα α—ζ ἀναφερομένων, δύνανται νὰ κηρυχθῶσιν ἔκπτωτοι τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας.

2. Ἡ ἔκπτωσις ἀπαγγέλλεται δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργοῦ μετὰ γνώμην τοῦ Συμβουλίου Ἰθαγενείας.

3. Περιπτώσεις, καθ' ἃς δύναται νὰ ἀπαγγελθῇ τοιαύτη ἔκπτωσις, εἶναι: α) Ἡ ἐνέργεια πράξεων ἀντιπολιτευσίων εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, τὴν ἐσωτερικὴν ἢ ἐξωτερικὴν ἀσφάλειαν τοῦ Κράτους καὶ τὸ κοινωνικὸν καθεστώς. β) Ἡ ἐνέργεια πρὸς ὄφελος ξένου Κράτους πράξεων ἀσυμβιβάστων πρὸς τὴν ἰδιότητα τοῦ Ἕλληνος πολίτου καὶ ἀντιθέτων πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος. γ) Ἡ μὴ ἐκπλήρωσις στρατιωτικῆς ὑποχρεώσεως. δ) Ἡ ἄνευ κυβερνητικῆς ἀδείας κτῆσις ξένης ἰθαγενείας καὶ ε) Ἡ ἀναξιότης.

Ἄρθρον 3.

Εἰς τὸ τέλος τῆς δ' περιόδου τῆς παραγράφου 3 τοῦ ἄρθρου 19 τοῦ Α. Ν. 1488)1938 «περὶ ὀργανώσεως τῶν διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν», προστίθενται τὰ ἑξῆς: «καθωρισμένου δὲ καὶ τούτου ὑπὸ ἑτέρου καθηγητοῦ ἢ ὑφηγητοῦ τῆς Νομικῆς Σχολῆς, ὁριζομένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν».

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος νόμου ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 7ῃ Σεπτεμβρίου 1943.

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΡΑΛΛΗΣ

Τὰ Μέλη

Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ, Α. ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ, Ν. ΛΟΥΒΑΡΙΣ,
Ε. ΤΣΙΡΟΝΙΚΟΣ, Α. ΓΕΡΟΝΤΑΣ, Β. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 7ῃ Σεπτεμβρίου 1943.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργός

Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ

---

(4)

ΝΟΜΟΣ ὑπ' ἀριθ. 581.

Περὶ ἱδρύσεως Ταμείου Ἐπικουρικῆς Ἀσφαλίσεως ὑπαλλήλων Φαρμακεμπορικῶν Ἐργασιῶν.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀπὸ 7 Ἀπριλίου 1943 Διάγγελμα τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1.

Τὸ ἤδη ὑφιστάμενον καὶ λειτουργοῦν δυνάμει τῶν ἀπὸ 23)3)40 καὶ 5)9)40 Συλλογικῶν Συμβάσεων Ἐργασίας «Κεφάλαιον Οἰκονομικῆς Ἐνισχύσεως Φαρμακοϋπαλλήλων» καθίσταται Νομικὸν Πρόσωπον Δημοσίου Δικαίου ὑπὸ τὸν τίτλον «Ταμεῖον Ἐπικουρικῆς Ἀσφαλίσεως Ὑπαλλήλων Φαρμακεμπορικῶν Ἐργασιῶν», ἔδρεῦον ἐν Ἀθήναις καὶ ὑπαγό-

μενον ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν καὶ τὸν ἔλεγχον τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας.

Ἄρθρον 2.

Σκοπὸς τοῦ Ταμείου εἶναι ἡ χορήγησις ἐφ' ἅπαξ ἢ περιοδικῶν ἐπικουρικῶν παροχῶν εἰς τὰ κατὰ τὸ ἑπόμενον ἄρθρον τοῦ παόντος ἀσφαλιζόμενα πρόσωπα εἰς περίπτωσιν ἀναπηρίας, ἀτυχήματος καὶ γήρατος ὡς καὶ εἰς τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας αὐτῶν ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ προστάτου αὐτῶν ἠσφαλισμένου ἢ συνταξιούχου.

Ἄρθρον 3.

Εἰς τὴν ἀσφάλισιν τοῦ παρόντος ὑπάγονται ὑποχρεωτικῶς δι' ἐπικουρικὴν ἀσφάλισιν οἱ παρὰ τῷ Ἱδρύματι τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων κατὰ κυρίαν ἀσφάλισιν ἀσφαλιζόμενοι ὑπάλληλοι ἐν γένει τῶν καθ' ἅπασαν τὴν ἐπικράτειαν Φαρμακείων Φαρμακεμπορείων, Φαρμακαποθηκῶν, Βιομηχανιῶν καὶ Ἐργασιῶν ἐν γένει παρασκευῆς φαρμακευτικῶν προϊόντων, Πρατηρίων φαρμακευτικῶν εἰδῶν καὶ Ἀντιπροσωπειῶν φαρμακευτικῶν εἰδῶν καὶ εἰδικοτήτων ἐφ' ὅσον αἱ τελευταῖαι αὗται διατηροῦσι παρακαταθήκην (στὸκ) ἐμπορεύματος.

Ἄρθρον 4.

Πόροι τοῦ Ταμείου εἶναι :

1) Εἰσφορὰ τῶν ἠσφαλισμένων ἴση πρὸς τεσσερὰ τοῖς ἑκατὸν (4 ο)ο) ἐπὶ τῶν πάσης φύσεως ἀποδοχῶν αὐτῶν.

2) Συνεισφορὰ τῶν ἐργοδοτῶν ἴση πρὸς πέντε τοῖς ἑκατὸν (5 ο)ο) ἐπὶ τῶν ὡς ἄνω πάσης φύσεως ἀποδοχῶν τῶν παρ' αὐτοῖς ἀπασχολουμένων ἠσφαλισμένων.

Ὡς ἀποδοχαὶ διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τῆς ἐν λόγω εἰσφορᾶς νοοῦνται αἱ ὑπὸ τοῦ Ἱδρύματος τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων ἀναγνωριζόμεναι τοιαῦται διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τῶν ὑπὲρ τοῦ ΙΚΑ εἰσφορῶν, ὅπου δὲ δὲν ὑφίσταται ἐπεκταθεῖ τὸ ΙΚΑ ὡς ἀποδοχαὶ θεωροῦνται ὁ εἰς χρῆμα καταβαλλόμενος μισθὸς καὶ πᾶσα ἄλλη εἰς χρῆμα ἢ εἶδος (ἀποτιμητὴ εἰς χρῆμα) παροχὴ διδομένη ἕναντι τῆς παρεχομένης ἐργασίας.

3) Συνεισφορὰ 3 ο)ο ἐπὶ τῆς τιμῆς τῆς ἰσχυούσης Κρατικῆς διατιμήσεως πάσης χονδρικῆς πωλήσεως εἰδικοτήτων ἐνεργουμένης ὑπὸ τῶν Βιομηχάνων καὶ Παρασκευαστῶν Φαρμακευτικῶν προϊόντων ὡς καὶ ὑπὸ τῶν Ἀντιπροσώπων φαρμακευτικῶν εἰδῶν καὶ εἰδικοτήτων.

Ἡ συνεισφορὰ αὕτη βαρύνει τοὺς Βιοχημιγάνους καὶ παρασκευαστὰς ὡς καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους, ὁ δὲ τρόπος βεβαιώσεως τῆς εἰσπράξεως ταύτης δύναται νὰ ὁρίζηται ἑκάστοτε δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐργασίας μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ Δ. Συμβουλίου.

4) Ἐκ τῆς συνεισφορᾶς ταύτης τὸ 1/3 ἀποτελεῖ πόρον τοῦ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2122)42 Νομοθετικοῦ Διατάγματος Ἐγγυητικοῦ Κεφαλαίου Ὀργανισμῶν Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως, εἰσπραττόμενον ὑπὸ τοῦ Ταμείου καὶ ἀποδιδόμενον εἰς τὸ Ἐγγυητικὸν Κεφάλαιον Ὀργανισμῶν Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 862 Νομοθετικοῦ Διατάγματος.

5) Συνεισφορὰ ἐκ ἑρχομένων 2000 μηνιαίως τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν 1—5 Φορολογικὴν κλάσιν Φαρμακείων καὶ μὴ ἀπασχολούντων ἠσφαλισμένους εἰς τὸ Ταμεῖον καὶ δραχμαὶ 4000 μηνιαίως τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν ὕλην καὶ ἄνω Φορολογικὴν κλάσιν τοιούτων Φαρμακείων. Ἡ συνεισφορὰ αὕτη δύναται ν' αὐξομειοῦται ἑκάστοτε δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐργασίας μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ Δ. Συμβουλίου.

6) Οἱ τόκοι τῶν Κεφαλαίων καὶ αἱ πάσης φύσεως πρόσοδοι τῆς περιουσίας τοῦ Ταμείου καὶ

7) Πᾶσα πρόσοδος προερχομένη ἐκ χαριστικῆς αἰτίας.

Ἄρθρον 5.

Κάθε ἡ Διευθύνεται ἢ Ἐπιτετραμμένοι ἐπιχειρήσεων ἢ ἐργασιῶν ὑποχρεώνεται εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τῆς καταβολῆς εἰς τὸ Ταμεῖον τῶν κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον εἰσφορῶν καὶ συνεισφορῶν, ἐφ' ὅσον ἀρνοῦνται νὰ συμμορφωθῶσιν, θεωροῦνται παραβάται τοῦ παόντος καὶ τιμωροῦνται ὑπὸ τοῦ ἁρμοδίου Δικαστηρίου μὲ χρηματικὴν ποινὴν μέχρι ἑκατὸν χιλιάδων δρχ. ἢ διὰ φυλακίσεως μέχρις ἓξ μηνῶν καὶ ἐν ἐκτρόπῃ δι' ἀμφοτέρων τῶν ποινῶν.

Εἰς τὰς αὐτὰς κυρώσεις ὑπόκεινται οἱ ἄνω ὑπόχρεοι ἐφ' ὅσον ἀρνοῦνται νὰ παρέχουν πρὸς τὸ Ταμεῖον ἢ τὰ ὄργανα αὐτοῦ πᾶσαν πληροφορίαν καὶ νὰ θέτουν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν τ' ἀπαραίτητα ἢ αἰτούμενα στοιχεῖα πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν πρὸς τὸ Ταμεῖον καταβλητέων ποσῶν ἐξ εἰσφορῶν ἢ συνεισφορῶν.

Ἐπίσης αἱ αὐταὶ κυρώσεις ἐπιβάλλονται καὶ εἰς τοὺς καθυστεροῦντας τὰς εἰσφορὰς των πρὸς τὸ Κεφάλαιον Οἰκονομικῆς Ἐνισχύσεως Φαρμακοϋπαλλήλων διὰ τὸ μέχρι τῆς ἰσχύος τοῦ παόντος χρονικὸν διάστημα.

Αἱ σχετικαὶ μηνύσεις ὑποβάλλονται ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ταμείου ἢ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τοῦτο ἐξουσιοδοτημένων ὀργάνων αὐτοῦ ἢ τῶν ὀργάνων τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας ἢ τῶν Ἀστυνομικῶν ὀργάνων, ἡ δὲ ἐκδίκασις τούτων ἐνεργεῖται δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως.

Ἄρθρον 6.

Τὸ Ταμεῖον διοικεῖται ὑπὸ ὀκταμελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἀποτελουμένου: α) ὑπὸ δύο Ἀνωτέρων Ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας ἐξ ὧν ὁ εἷς ὁρίζεται Πρόεδρος, β) ἐκ δύο Ἐκπροσώπων τῆς τάξεως τῶν Φαρμακοποιῶν ὑποδεικνυομένων ὑπὸ τοῦ Πανελληνίου Φαρμακευτικοῦ Συλλόγου γ) ἐξ ἑνὸς ἀντιπροσώπου τῶν Ἐμπορευομηχάνων (τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὰ φαρμακευτικὰ εἴδη) ὑποδεικνυομένου ὑπὸ τοῦ Ἐμποροβιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν καὶ δ) ἐκ τριῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἠσφαλισμένων ὑποδεικνυομένων ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Συνομοσπονδίας Ἐργατῶν Ἑλλάδος.

Ἅπαντα τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου μετ' ἰσαρίθμων ἀναπληρωματικῶν διορίζονται δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐργασίας. Ἐπίσης δι' ἀποφάσεως τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργοῦ διορίζεται ὁ εἷς τῶν Ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας ὡς Γραμματεὺς τοῦ Δ. Συμβουλίου.

Μέχρι τῆς κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ παόντος ἀνασυγκροτήσεως τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ταμείου τὴν Διοίκησιν αὐτοῦ ἀσκεῖ τὸ ἤδη ὑπάρχον τοῦ «Κεφαλαίου».

Ἄρθρον 7.

Διὰ τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Ταμείου ὅπερ θέλει ἐγκριθῆ κατὰ τὴν διαδικασίαν τοῦ ἄρθρου 59 Α. Ν. τῆς 11 Νοεμβρίου 1935 «ὡς τοῦτο αὐθεντικῶς ἠρμηνεύθη διὰ τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Α. Ν. 694)1937» περὶ αὐθεντικῆς ἑρμηνείας συμπληρώσεως καὶ τροποποιήσεως διατάξεών τινων τῆς ἀσφαλιστικῆς Νομοθεσίας θὰ ὁρισθοῦν: 1) τὰ τῆς ἐν γένει διοικήσεως, λειτουργίας καὶ ἐκπροσωπήσεως τοῦ Ταμείου καὶ τοῦ τρόπου εἰσπράξεως διαχειρίσεως καὶ διαθέσεως τῶν πόρων καὶ τῆς ἐξασφαλίσεως καὶ τοποθετήσεως ἐν γένει τῶν κεφαλαίων τοῦ Ταμείου, αἱ προϋποθέσεις ὑφ' ἃς δέον νὰ πληροῦν τὰ ὑπαγόμενα εἰς τὴν ἀσφάλισιν πρόσωπα διὰ νὰ τύχουν παροχῶν, τὸ ποσὸν τούτων, ὁ κύκλος τῶν προστατευομένων ὑπὸ τοῦ ἠσφαλισμένου ἢ συνταξιούχου προσώπων, ὁ τρόπος τῆς ἀσφαλιστικῆς ἀναγνωρίσεως τῆς προϋπηρεσίας τῶν ἠσφαλισμένων, τῆς καταβολῆς τῶν διὰ τὴν ἀναγνώρισιν ποσῶν ὡς καὶ αἱ ὑπόχρεοι τῆς καταβολῆς ταύτων καθὼς καὶ πᾶσα ἄλλη λεπτομέρεια ἀναγκαία διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ Ταμείου.

2) Πᾶσα τροποποίησις τοῦ Καταστατικοῦ ἢ Ὀργανικῶν διατάξεων τοῦ περὶ οὗ τὸ παρὸν Ταμείου ἐνεργεῖται κατὰ τὴν διαδικασίαν τοῦ ἄρθρου 59 τοῦ Α. Ν. τῆς 11ης Νοεμβρίου 1935 «περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας ὡς τοῦτο αὐθεντικῶς ἠρμηνεύθη διὰ τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Α. Ν. 534)

1937». Μέχρις εγκρίσεως τοῦ κατὰ τὸ παρὸν ἄρθρον καταστατικοῦ τοῦ Ταμείου, ἰσχύει ὁ ἤδη ἰσχύων κανονισμὸς λειτουργίας τοῦ Κεφαλαίου.

Ἄρθρον 8.

Ἐπιτρέπεται εἰς τὸν Ὑπουργὸν Ἐργασίας ὅπως ἐντὸς διμήνου ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ καθορίσῃ τὰ τῆς συνθέσεως καὶ μισθοδοσίας τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ταμείου ἀνακατατάσσων ἐπ' αὐτῆς τὸ ἤδη ὑπηρετοῦν εἰς τὸ «Κεφάλαιον» προσωπικόν.

Ἄρθρον 9.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἀρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1943.

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΡΑΛΛΗΣ

Τὰ Μέλη

Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ, Α. ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ, Ν. ΛΟΥΒΑΡΙΣ,
Ε. ΤΣΙΡΟΝΙΚΟΣ, Α. ΓΕΡΟΝΤΑΣ, Β. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1943.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργός:

Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ

(5)

ΝΟΜΟΣ ὑπ' ἀριθ. 582

Περὶ συμπληρώσεως διατάξεών τινων τῆς ἀσφαλιστικῆς Νομοθεσίας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀπὸ 7 Ἀπριλίου 1943 Διάγγελμα τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1.

1. Ἡ ὑπηρεσία ἐπιθεωρήσεως Κοινωνικῆς Προνοίας τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας καθίσταται ὀργανικὴ Διεύθυνσις ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Διεύθυνσις Ἐπιθεωρήσεως Κοινωνικῆς Προνοίας».

2. Εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τῆς Διευθύνσεως ὑπάγεται, ἡ ἐποπτεία καὶ ὁ ἔλεγχος νομιμότητος καὶ σκοπιμότητος (λογιστικός, διαχειριστικὸς καὶ διοικητικὸς) τῶν ὀργανισμῶν καὶ ὀργανώσεων τῶν διενεργούντων κοινωνικὴν ἀσφάλισιν τῶν ὑπαγομένων ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας καὶ τῶν Ἀστικῶν Συνεταιρισμῶν, ἡ ἐπιτόπιος παρακολούθησις τῆς πραγματώσεως τῆς ἀσφαλιστικῆς νομοθεσίας, ἡ εἰσήγησις μέτρων λογιστικῆς Ὀργανώσεως, ἡ δι' ἀποφάσεων τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐργασίας εἰσηγήσει τῆς ὡς ἄνω Διευθύνσεως ἔγκρισις τῶν προϋπολογισμῶν, τῶν Ἰσολογισμῶν καὶ ἀπολογισμῶν τῶν ἀσφαλιστικῶν ὀργανισμῶν καὶ Ὀργανώσεως, καὶ ἡ συγκρότησις τῶν συλλογικῶν ὀργάνων ἐλέγχου (ὀργανισμῶν, ὀργανώσεων καὶ Συνεταιρισμῶν).

3. Ὁ ἔλεγχος, διακρινόμενος εἰς προληπτικὸν καὶ ἀπολογιστικόν, διενεργεῖται παρὰ τῶν ὑπὸ τῶν νόμων ἢ τῶν καταστατικῶν τῶν ὡς ἄνω ὀργανισμῶν προβλεπομένων συλλογικῶν ὀργάνων ἐλέγχου, τῶν ὑπαλλήλων τῆς Διευθύνσεως καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 5 ἐδαφ. 10 τοῦ Ν. Δ)τος 671)41 ὁριζομένων προσώπων.

Ἄρθρον 2.

1. Εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 5 ἐδαφ. 10 τοῦ Ν. Δ)τος 671)41 προβλεπομένου καταλογιστικοῦ συλλογικοῦ ὀργάνου, καλουμένου ἐφεξῆς «Συμβουλίου Καταλογισμῶν», ὑπάγεται ἡ ἔκδοσις καταλογιστικῶν ἀποφάσεων κατὰ τῶν ὑπαιτίων ὑπολόγων τῶν Ὀργανισμῶν καὶ Ὀργανώσεων Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως διὰ πᾶσαν ἀπώλειαν ἢ φθορὰν ὑλικοῦ, ἔλλειψιν παραστατικῶν στοιχείων πληρωμῆς ἢ χρημάτων, δι' ἐντολὰς πληρωμῶν δαπανῶν ἢ παροχῶν μὴ νομίμων ἢ μὴ συνοδευομένων ὑπὸ τῶν δικαιολογητικῶν τῶν ὁριζομένων παρὰ τῶν Κανονισμῶν, ὡς καὶ διὰ πᾶσαν παράνομον πρᾶξιν ἢ παράλειψιν αὐτῶν.

2. Κατὰ τῶν καταλογιστικῶν ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου ἐπιτρέπεται προσφυγὴ ἐνώπιον τοῦ δευτεροβαθμίου ἀσφαλιστικοῦ Δικαστηρίου, ἀσκουμένη ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως.

3. Τὰ καταλογιζόμενα εἰσπράττονται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου περὶ εἰσπράξεως δημοσίων ἐσόδων.

Ἄρθρον 3.

1. Αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρ. 59 ἐδ. 3 τοῦ Ἀν. Νόμου 1935 περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας καὶ τοῦ ἄρθρου 5 ἐδάφ. 11 τοῦ Ν. Δ)τος 671)41 καταργοῦνται.

Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν δὲν προβλέπεται ὑπὸ τῶν εἰδικῶν καταστατικῶν διατάξεων τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως τῶν διαφόρων ἐπιτρόπων ἐλέγχου, τοῦτο προσδιορίζεται παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐργασίας.

2. Ὁ Διευθυντὴς τῆς Διευθύνσεως Ἐπιθεωρήσεως Κοινωνικῆς Προνοίας μετέχει τοῦ παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ Ἐργασίας Συμβουλίου Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως ὡς τακτικὸν μέλος αὐτοῦ, ἀναπληρούμενος παρὰ τῶν τμηματαρχῶν τῆς Διευθύνσεως ταύτης.

Ἄρθρον 4.

1. Τὸ προσωπικὸν τῆς Διευθύνσεως ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς Διευθυντοῦ β' ἢ α' τάξεως, δύο τμηματαρχῶν β' ἢ α' τάξεως, δύο ἐποπτῶν ἀσφαλιστικῶν ὀργανισμῶν καὶ τοῦ ἑκάστοτε ἀναγκαιοῦντος ἀριθμοῦ γραμματέων ἢ γραφέων, ὁριζομένου δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐργασίας. Ἅπαν τὸ προσωπικὸν τοῦτο λαμβάνεται ἐκ τοῦ ἤδη ὑπηρετοῦντος ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Ἐργασίας ὑπαλληλικοῦ προσωπικοῦ ἐπὶ τῷ αὐτῷ ὀργανικῷ βαθμῷ, ἄνευ αὐξήσεως τῶν ὀργανικῶν θέσεων τοῦ προσωπικοῦ, πλὴν τῆς θέσεως τοῦ διευθυντοῦ, ἥτις καθίσταται θέσις διευθυντοῦ β' ἢ α' τάξεως, καταργουμένης μιᾶς ὀργανικῆς θέσεως τμηματάρχου β' ἢ α' τάξεως τοῦ Ὑπουργείου τούτου.

Αἱ θέσεις τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τῶν Τμηματαρχῶν πληροῦνται κατὰ τὰς γενικὰς διατάξεις τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας.

Κατὰ τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν τοῦ παρόντος καταλαμβάνουν αὐτοδικαίως τὴν μὲν θέσιν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Διευθύνσεως Ἐπιθεωρήσεως Κοινωνικῆς Προνοίας ὁ ἤδη Προϊστάμενος τῆς ὑπηρεσίας Ἐπιθεωρήσεως Κοινωνικῆς Προνοίας τὰς δὲ θέσεις τῶν Τμηματαρχῶν οἱ Ἐπιθεωρηταὶ Ἀστικῶν Συνεταιρισμῶν, καταργουμένων τῶν ὑπ' αὐτῶν κατεχομένων ἤδη θέσεων.

2. Δι' ἀποφάσεων τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐργασίας, δημοσιευομένων διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, θέλουν καθορισθῆ καὶ ρυθμισθῆ εἰδικώτερον τὰ τῆς διαιρέσεως εἰς Τμήματα καὶ γραφεῖα τῆς Διευθύνσεως Ἐπιθεωρήσεως Κοινωνικῆς Προνοίας ὡς καὶ τὰ τῆς ἁρμοδιότητος αὐτῶν καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ἐξαρτωμένων ὑπηρεσιῶν ἐλέγχου (ἄρθρον 5 ἐδάφ. 10 Ν. Δ)τος 671)41), ἡ σύνθεσις τοῦ Συμβουλίου καταλογι-

ομών είς ὃ ἀπαραιτήτως μετέχει Σύμβουλος τοῦ ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, τὸ περιεχόμενον καὶ ἡ ἔκτασις τοῦ ἀσκουμένου παρὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 1 ἐδαφ. 3 τοῦ παρόντος ἀναφερομένων προσώπων ἐλέγχου, ἡ ὑπηρεσιακὴ κατάστασις τῶν ὑπαλλήλων τῶν περιφερειακῶν ὑπηρεσιῶν ἐλέγχου (προαγωγαί, πειθαρχικὴ δίωξις κλπ.) ὡς ἐπίσης καὶ πᾶσα ἑτέρα λεπτομέρεια πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ παρόντος.

Ἄρθρον 5.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Νόμου ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1943.

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΡΑΛΛΗΣ

Τὰ Μέλη
Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ, Α. ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ, Ν. ΛΟΥΒΑΡΙΣ,
Ε. ΤΣΙΡΩΝΙΚΟΣ, Α. ΓΕΡΟΝΤΑΣ, Β. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1943.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς
Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ

(6)

ΝΟΜΟΣ ὑπ' ἀριθ. 583

Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως διατάξεων τινων τῶν Νόμων Γ.Τ.Ν.Δ. καὶ Γ.Π.Ν.Δ. περὶ Νοσοκομείου Ἀνδρέου Συγγρού.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀπὸ 7 Ἀπριλίου 1943 Διάγγελμα τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1.

Ἡ θητεία τῶν ἐν τῷ Νοσοκομείῳ Α. Συγγρού ὑπηρετούντων ἤδη Ἐπιμελητῶν καὶ Βοηθῶν θεωρεῖται αὐτοδικαίως συνεχιζομένη μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ χρονικοῦ διαστήματος, ὅπερ ὡρίζετο ἐν τῇ πράξει τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν καὶ μέχρι πέρατος τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως.

Ἄρθρον 2.

Αἱ διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1228)1942 Ν. Δ)τος περὶ τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων τῶν Νοσηλευτικῶν Ἱδρυμάτων κοινῆς ὠφελείας» ἐπεκτείνονται καὶ ἐπὶ τοῦ Νοσοκομείου Ἀνδρέου Συγγρού.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1943

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΡΑΛΛΗΣ

Τὰ Μέλη
Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ, Α. ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ, Ν. ΛΟΥΒΑΡΙΣ,
Ε. ΤΣΙΡΩΝΙΚΟΣ, Α. ΓΕΡΟΝΤΑΣ, Β. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1943

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς
Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ

(7)

ΝΟΜΟΣ ὑπ' ἀριθ. 584.

Περὶ ἐγκρίσεως τῶν κατὰ τὰ πρὸ τοῦ 1942—43 οἰκονομικὰ ἔτη πραγματοποιηθεισῶν δαπανῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας καὶ ἐγγραφῆς τῶν ἀπαιτουμένων πιστώσεων εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἐξόδων τοῦ Ὑπουργείου τούτου τοῦ ἔτους 1942—1943.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀπὸ 7 Ἀπριλίου 1943 Διάγγελμα τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον μόνον.

Ἐγκρίνεται ἡ πληρωμὴ τῶν κατωτέρω ἀναλυτικῶς κατονομαζομένων καὶ κατὰ τὰ πρὸ τοῦ 1942—1943 οἰκονομικὰ ἔτη πραγματοποιηθεισῶν δαπανῶν, ἁρμοδιότητος Ὑπουργείου Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας ἂν δὲν καθίσταται δυνατὴ ἡ πληρωμὴ ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι εἴτε ἐκυρώθη ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ ἔτους ἐξ οὗ προέρχονται, εἴτε διότι ἡ οἰκεία πίστωσις δὲν ἔχει καταλίπει διάθετον ὑπόλοιπον.

Ἐγκρίνεται ἐπίσης ἡ ἐγγραφὴ τῶν ἀπαιτουμένων πιστώσεων διὰ τὰς δαπάνας ταύτας εἰς τὸν εἰδικὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἐξόδων τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας οἰκονομικοῦ ἔτους 1942—1943 ὡς ἀκολούθως:

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

Κατηγ. Ι. Τακτικὰ ἔξοδα	Δραχμαί
Κεφ. 1 ἄρθ. 4 δις Ἀποδοχαὶ ὑπαξιωκῶν Λιμεν. Σώματος (1) ....Δρ.	1,293,282.-
Κεφ. 1, ἄρθρ. 10 δις. Ἀμοιβὴ μελῶν καὶ γραμματέως Συμβουλίου Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ καὶ τῶν ἐνεργούντων κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ κλπ. (2) »	575.70
Κεφ. 1, ἄρθρ. 11δις. Ἀποζημίωσις μελῶν καὶ γραμματέως Διοικητικῶν Δικαστηρίων Ναυτικῶν ἐπιτάξεων καὶ τῆς Ἐκτιμητικῆς Ἐπιτροπῆς (3)..... »	27.250.-
Κεφ. 1, ἄρθρ. 12 δις. Ἀποδοχαὶ προσωπικοῦ διὰ τὴν κίνησιν τῶν ὑπὸ τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ χρησιμοποιουμένων ἀτμακάτων κλπ. (4) ..... »	43.360.-
Κεφ. 2 ἄρθρ. 1 δις. Ἔξοδα Τραπέζης καὶ ἐντίτιμων τροφῆς ἀξιωματικῶν (5)..... »	7,297,183.50
Κεφ. 2 ἄρθρ. 2 δις. Ἔξοδα τραπέζης καὶ ἀντιτίμων τροφῆς ὑπαξιωματικῶν (6) ..... »	5,021,606.60
Κεφ. 2 ἄρθρ. 3δις. Ἔξοδα ἀπεσπασμένων ἀξ)κῶν καὶ ὑπαξ)κῶν ἄλλων ὑπηρεσιῶν (7) ..... »	101,650.-
Κεφ. 2, ἄρθρ. 4 δις Ἔξοδα ἀνακαλουμένων ἐκ τῆς ἐφεδρείας ἀξ)κῶν καὶ ὑπαξ)κῶν (8) ..... »	1,123.-
Κεφ. 3, ἄρθρ. 2 δις. Ὁδοιπορικὰ καὶ ἀποζημιώσεις μετατιθεμένων ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξ)κῶν (9) .. »	1,013,048.60
Κεφ. 9, ἄρθρ. 6 δις. Δαπάναι φωτισμοῦ ὑπηρεσιῶν Υ.Ε.Ν. (10).. »	985.50
Κεφ. 9, ἄρθρ. 8 δις. Δαπάναι καθαριό-	

τησις καὶ ὑδρεύσεως, προμήθεια καὶ ἐπισκευὴ ἐπίπλων κλπ. (11)	»	141,061.70
		15,570,128.60
Ἔκτακτα ἔξοδα		
Κεφ. 16, ἄρθρ. 1 bis, Ἀποζημιώσεις ἐπιτάκτων ὑπαλλήλων (12)	»	1,317,618.80
Κεφ. νέον ἄρθρ. νέον, Ἀποζημιώσεις ἐξ ἐπιτάξεων πλὴν τῶν ὑπὸ Κεφ. 2 ἄρθρ. 1 καταλογιζομένων καὶ ἐξαιρέσει τῶν ἀφορωσῶν ἐπιτάξεις εἰδῶν τροφῆς πληρωμάτων πλοίων ἐπιτασσομένων διὰ κρατικὴν ἀνάγκην κλπ. (ἀριθ. ἐμ. ἐγ. 2591 (13).....	»	32,617,174.85
	»	33,934,793.55
Σύνολον	»	49,504,922.25

=1) Ἐκ τῆς χρήσεως 1941-42

(2)	»	1941-42	
(3)	»	1941-42	
(4)	»	1941-42	
(5)	»	1941-42	
(6)	»	1941-42	
(7)	»	1941-42	
(8)	»	1941-42	
(9)	»	1941-42	
(10)	»	1940-41	
(11)	»	1941-42	139,714.—
	»	1941-42	1,347.70
(12)	»	1940-41	114,815.90
	»	1939-40	1,202,802.90
(13)	»	1940-41	

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1943

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΡΑΛΛΗΣ

Τὰ Μέλη

Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ, Α. ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ, Ν. ΛΟΥΒΑΡΗΣ, Ε. ΤΣΙΡΩΝΙΚΟΣ, Α. ΓΕΡΟΝΤΑΣ, Β. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1943

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργός

Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ

(8)

ΝΟΜΟΣ ὑπ' ἀριθ. 585.

Περὶ ὁριστικῆς τοποθετήσεως εἰς Γενικὴν Διεύθυνσιν Δημοσίου Λογιστικοῦ ὑπαλλήλων ἀπεσπασμένων αὐτῇ ἐκ τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀπὸ 7 Ἀπριλίου 1943 Διάγγελμα τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν :

Ἄρθρον μόνον.

1. Αἱ κεναὶ θέσεις τῶν γραφέων, ἀκολούθων ἢ γραμματέων τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Δημοσίου Λογιστικοῦ, καταλαμβάνονται κατὰ προτίμησιν ἐκ τῶν παρ' αὐτῇ ἀπεσπασμένων ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ἐφ' ὅσον κέκτηνται τὰ κατὰ νόμον προσόντα, καταργουμένων ἀντιστοίχως, τῶν ἐξ ὧν ἀπεσπάσθησαν θέσεων.

2. Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1943.

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΡΑΛΛΗΣ

Τὰ Μέλη

Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ, Α. ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ, Ν. ΛΟΥΒΑΡΗΣ, Ε. ΤΣΙΡΩΝΙΚΟΣ, Α. ΓΕΡΟΝΤΑΣ, Β. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1943.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργός

Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ

(9)

ΝΟΜΟΣ ὑπ' ἀριθ. 586.

Περὶ προσθήκης διατάξεων εἰς τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν περὶ Θαλασσίων Μεταφορῶν

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀπὸ 7 Ἀπριλίου 1943 Διάγγελμα τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1.

Διὰ τὰ, δυνάμει τῶν ἀποφάσεων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινῆς Διευθύνσεως Ἀτμοπλοϊκῶν Συγκοινωνιῶν, καταβληθέντα μέχρι τοῦδε ποσὰ εἰς τοὺς Ἐφοπλιστὰς ἐπὶ ἀποδόσει ἢ μὴ λογαριασμοῦ δι' ἔξοδα συντηρήσεως, κινήσεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως ἀτμοπλοίων, καθὼς δι' ἀσφάλιστρα ἀτμοπλοίων καὶ διὰ γενικὰ ἔξοδα ἑκάστης ἐπιχειρήσεως ἀτμοπλοίων, ἐνεργεῖται ἔλεγχος παρὰ τῆς Ὑπηρεσίας Διευθύνσεως Θαλασσίων Μεταφορῶν καθ' ἃ θέλει ὁρίσει ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας.

Ἄρθρον 2.

Διὰ πᾶσαν τυχὸν ἐπὶ πλέον διαφοράν, ἀποδεικνυομένην ἐκ τοῦ ἐλέγχου, μεταξὺ τοῦ καταβληθέντος εἰς τὸν Ἐφοπλιστὴν καὶ τοῦ ὑπὸ τῆς ὡς ἄνω Ὑπηρεσίας Διευθύνσεως Θαλασσίων Μεταφορῶν τελικῶς ἐγκριθέντος πρὸς πληρωμὴν ποσοῦ, ἐν περιπτώσει ἀμφισβητήσεως ἐπιτρέπεται ἀσκησις προσφυγῆς ὑπὸ τοῦ Ἐφοπλιστοῦ, ἐντὸς δύο ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὸν ἐνδιαφερόμενον κοινοποιήσεως τοῦ φύλλου ἐλέγχου ἐνώπιον τῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 5 τοῦ Ν.Δ. 68)41 Πρωτοβαθμίου Ἐκκαθαριστικῆς Ἐπιτροπῆς, συμπληρουμένης ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος Νόμου δι' ἑνὸς ἀνωτέρου Λιμενικοῦ Ἀξιωματικοῦ, ἑνὸς Μηχανικοῦ Π.Ν. καὶ ἑνὸς Ἐφοπλιστοῦ.

Εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν ταύτην διαβιβάζονται πρὸς ἐκδίκασιν καὶ ἅπασαι αἱ μέχρι τοῦδε ἐκκρεμεῖς τυχὸν προσφυγαί.

Ἄρθρον 3.

Αἱ ἀποφάσεις τῆς ἀνωτέρω Ἐπιτροπῆς ὑπόκεινται εἰς

ἀναθεώρησιν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῶν ἀποφάσεων τούτων εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους ἐνώπιον τῆς Δευτεροβαθμίου Ἐκκαθαριστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ Ν.Δ. 68)41, συμπληρουμένης ἐπισης ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος Νόμου, ἐξ ἑνὸς ἀνωτέρου Λιμενικοῦ Ἀξιωματικοῦ, ἑνὸς Μηχανικοῦ Π.Ν. καὶ ἑνὸς Ἐφοπλιστοῦ: Παρεγχωμένης τῆς ἀνωτέρω προθεσμίας αἱ ἀποφάσεις τῆς Πρωτοβαθμίου νοοῦνται τελεσίδικοι.

Ἄρθρον 4.

Διὰ τὸν τρόπον τῆς ἐκδικάσεως καὶ ἐκκαθαρίσεως ὑπὸ τῶν ὡς ἄνω Ἐπιτροπῶν πάσης δαπάνης γενομένης ἐκ τῶν χρηματοδοτικῶν προκαταβολῶν εἰς τοὺς Ἐφοπλιστὰς ὑπὸ τῆς Κ.Δ.Α.Σ. ἐπὶ ἀποδόσει ἢ μὴ λογαριασμοῦ, θέλουν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἐκτὸς τῶν κατὰ τὴν κρίσιν τῶν Ἐπιτροπῶν στοιχείων καὶ αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 11 καὶ 12 τοῦ ἀναστάλεντος Α.Ν. 2373)1940.

Ἄρθρον 5.

Καθήκοντα Γραμματέως τῶν διὰ τοῦ ἄρθρου 5 Ν.Δ. 68)41 «Περὶ ἀναστολῆς διατάξεως τῆς κειμένης νομοθεσίας περὶ τρόπου ἐκμεταλλεύσεως ἀτμοπλοϊκῶν Συγκοινωνιῶν συσταθεισῶν δύο Ἐκκαθαριστικῶν Ἐπιτροπῶν καὶ διὰ τοῦ παρόντος συνιστωμένων ἐκτελοῦσιν ὑπάλληλοι τῆς Διευθύνσεως Θαλασσίων Μεταφορῶν ὁριζόμενοι δι' ἀποφάσεων τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας.

Ἄρθρον 6.

Ἡ λόγῳ συνεδριάσεων ἀποζημίωσις τῶν μελῶν τῶν ἀνωτέρω Ἐπιτροπῶν, τῶν Ἐπιτροπῶν τοῦ Ν.Δ. 68)41, ὡς ἐπίσης καὶ τῶν Γραμματέων πασῶν τῶν ὡς ἄνω μνημονευομένων Ἐπιτροπῶν, ὁρίζεται κατὰ τὰς διατάξεις τῶν Ν.Δ. 1433)42 «περὶ καθορισμοῦ τῶν ἀποζημιώσεων τῶν μελῶν καὶ γραμματέων ὑπηρεσιακῶν συμβουλίων καὶ ἐπιτροπῶν» καὶ 1786)42, «περὶ τροποποιήσεως διατάξεών τινων ἀφορωσῶν τοὺς ἀποσπωμένους δημοσίους ὑπαλλήλους κλπ.», τῶν συνεδριάσεων τούτων μὴ δυναμένων νὰ ὑπερβοῦν τὰς δώδεκα μηνιαίως δι' ἑκάστην τῶν Ἐπιτροπῶν τούτων, καταβάλλεται δὲ ἐκ τῶν ὑπὸ ἐκκαθάρισιν Διαχειρίσεων τῆς τέως Κοινῆς Διευθύνσεως Ἀτμοπλοϊκῶν Συγκοινωνιῶν, τῆς τέως Διευθύνσεως Ἐποπτείας—Ἐλέγχου Ἀτμοπλοϊκῶν Συγκοινωνιῶν καὶ τοῦ τέως Κοινοῦ Ταμείου Πρακτορειακῶν Δικαιωμάτων, ἀναλόγως τῶν ἐκκαθαριζομένων καὶ ἐκδικαζομένων ὑποθέσεων.

Ὁμοίως τὰς αὐτὰς διαχειρίσεις βαρύνει καὶ ἡ ἀποζημίωσις τοῦ ἐνεργοῦντος τὸν προληπτικὸν ἔλεγχον τῶν δαπανῶν τῶν διαχειρίσεων τούτων ὑπαλλήλου τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, καθοριζομένη δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας.

Ὁμοίως τὰς αὐτὰς διαχειρίσεις βαρύνει πᾶσα διαφορὰ ἀποζημιώσεως τῶν μελῶν τῆς Πρωτοβαθμίου Ἐκκαθαριστικῆς Ἐπιτροπῆς Ν.Δ. 68)41 διὰ τὰς λαβούσας χώραν συνεδριάσεις πέραν τῶν πέντε καὶ μέχρι τῶν δώδεκα μηνιαίως.

Πᾶσα ἀντικειμένη διάταξις εἰς τὸν παρόντα Νόμον καταργεῖται.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1943

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΡΑΛΛΗΣ

Τὰ Μέλη
Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ, Α. ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ, Ν. ΛΟΥΒΑΡΙΣ,
Ε. ΤΣΙΡΩΝΙΚΟΣ, Α. ΓΕΡΟΝΤΑΣ, Β. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1943.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς
Κ. ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ

ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

(10)

Περὶ ἐπεκτάσεως τῶν διατάξεων τοῦ Νόμου 410 «περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν περὶ Διοικητικοῦ Προσωπικοῦ τῶν Κεντρικῶν Ὑπηρεσιῶν τῶν Ὑπουργείων κειμένων διατάξεων» εἰς τὸ προσωπικὸν τῶν Περιφερειακῶν Διοικητικῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς ἁρμοδιότητος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 18 παρ. 4 τοῦ Νόμου 410 «περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν περὶ τοῦ Διοικητικοῦ Προσωπικοῦ τῶν Κεντρικῶν Ὑπηρεσιῶν τῶν Ὑπουργείων κειμένων διατάξεων», ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν :

Ἄρθρον μόνον.

1. Διατάξεις τοῦ Νόμου ὑπ' ἀριθ. 410 «περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν περὶ τοῦ Διοικητικοῦ Προσωπικοῦ τῶν Κεντρικῶν Ὑπηρεσιῶν τῶν Ὑπουργείων κειμένων διατάξεων» ἐπεκτείνονται ἐν ὅλῳ καὶ εἰς τὸ προσωπικὸν τῶν Περιφερειακῶν Διοικητικῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς ἁρμοδιότητος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν (Δ' Γενικῆς Διευθύνσεως).

2. Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Διατάγματος ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργὸς δημοσιεύσει καὶ ἐκτελέσει τὸ Διάταγμα τοῦτο.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1943.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως
Ι. Δ. ΡΑΛΛΗΣ

Οἱ Ὑπουργοί

Ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν
Α. ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ

Ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν
Ε. ΤΣΙΡΩΝΙΚΟΣ

(11)

Περὶ ἐπεκτάσεως τῆς ἰσχύος τῶν Νόμων 120)1943 «περὶ θέσεως διατάξεων ἀφορωσῶν τοὺς ὑπαλλήλους τῶν Κεντρικῶν Ὑπηρεσιῶν τῶν Ὑπουργείων» καὶ 410)1943 «περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν περὶ τοῦ Διοικητικοῦ προσωπικοῦ τῶν Κεντρικῶν Ὑπηρεσιῶν τῶν Ὑπουργείων κειμένων διατάξεως εἰς τοὺς περιφερειακοὺς ὑπαλλήλους ἁρμοδιότητος Διευθύνσεως Ἀγροτικῆς Ἀσφαλείας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῆς παραγρ. 2 τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Νόμου 120)1943 καὶ τοῦ ἄρθρου 18 § 4 τοῦ Νόμου 410)1943 μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν.

Ἄρθρον μόνον

1. Αἱ διατάξεις τῶν Νόμων 120)24)5)1943 «περὶ θέσεως διατάξεων ἀφορωσῶν τοὺς ὑπαλλήλους τῶν Κεντρικῶν Ὑπηρεσιῶν τῶν Ὑπουργείων» καὶ 410)4)8)1943 «περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ περὶ τοῦ Διοικητικοῦ προσωπικοῦ τῶν Κεντρικῶν Ὑπηρεσιῶν τῶν Ὑπουργείων κειμένων διατάξεων» ἐπεκτείνονται καὶ ἐχούσιν ἐφαρμογὴν ἐπὶ τῶν περιφερειακῶν ὑπαλλήλων ἁρμοδιότητος Δ)σεως Ἀγροτικῆς Ἀσφαλείας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν.

Εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργὸν ἀνατίθεται ἡ δημοσίευσις καὶ ἐκτέλεσις τοῦ παρόντος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Σεπτεμβρίου 1943.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως
Ι. Δ. ΡΑΛΛΗΣ

Οἱ Ὑπουργοί

Ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν
Α. ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ

Ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν
Ε. ΤΣΙΡΩΝΙΚΟΣ

(12)

Περὶ καθορισμοῦ ὀργανικῶν θέσεων καθαριστριῶν παρὰ τῇ Ὑπηρεσίᾳ Ἁρμοδιότητος Νομ. Δ/τος 143)1941.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει α) τὸ ἄρθρον μόνον τοῦ Νομ. Διατάγματος 143 τῆς 10ης Ἰουνίου 1941 «περὶ ἐνασκήσεως ἁρμοδιοτήτων καὶ δικαιωμάτων παρὰ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως» καὶ β) τὸ ἄρθρον 2 παράγρ. 2 τοῦ Νόμου ὑπ' ἀριθ. 440 τῆς 6ης Αὐγούστου)7 Αὐγούστου 1943 «περὶ αὐξήσεως τοῦ βασικοῦ μισθοῦ τῶν Κλητήρων τῶν Κεντρικῶν Ὑπηρεσιῶν τῶν Ὑπουργείων καὶ διαβαθμίσεως τῶν καθαριστριῶν τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν ἐν γένει», καθορίζομεν εἰς δύο (2) τὰς ὀργανικὰς θέσεις καθαριστριῶν παρὰ τῇ Ὑπηρεσίᾳ Ἁρμοδιότητος Νομ. Διατάγματος 143)1941.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Αὐγούστου 1943.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως
Ι. Δ. ΡΑΛΛΗΣ

Ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργὸς
Ε. ΤΣΙΡΩΝΙΚΟΣ

(13)

Διορθώσεις ἡμαρτημένων

Εἰς «Περιεχόμενα» ἡ περίληψις νὰ διορθωθῇ ἀντὶ «Ν. 388 Περὶ ἀναβολῆς κ.τ.λ» εἰς «Ν. 388 Περὶ ἀναστολῆς κλπ.».

Εἰς σελίδα 1072, στήλην β', στίχον 1ον, νὰ διορθωθῇ ἀντὶ «περιλαμβάνῃ χρονικὸν διάστημα μείζον τῆς πενταετίας κλπ.» εἰς περιλαμβάνῃ χρονικὸν διάστημα μεῖζον τῆς πενταετίας κλπ.».

Εἰς σελίδα 1072, στήλην β', στίχον 28ον, διορθοῦται ἀντὶ «οὐδεμίαν ἐφεξῆς» εἰς «οὐδεμία ἐφεξῆς».

Εἰς σελίδα 1072, στήλην β' στίχον 32ον, νὰ διορθωθῇ ἀντὶ «μίσθωμα ποσοῦ τῶν μισθώσεων κλπ.» εἰς «μίσθωμα πάντων τῶν μισθώσεων».

Εἰς σελίδα 1072, στήλην β', στίχον 32ον, διορθοῦται ἀντὶ «τοῦ ἄρθρου 51 τοῦ Νόμου 410 κλπ.» εἰς «τοῦ ἄρθρου 51 τοῦ Νόμου 4108 κλπ.».

Εἰς σελίδα 1072, στήλην β' στίχον 35ον, νὰ διορθωθῇ ἀντὶ «ἀριθ. 1624)1942 Ν. Δ.» εἰς «ἀριθ. 1824)1942 Ν. Δ.».

(Ἐκ τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν)

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Δεκεμβρίου 1947 | ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ | Ἀριθμὸς φύλλου 267

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ψηφίσματα

Περὶ ἀποστερήσεως τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας προσώπων ἀντεθνικῶς δρώντων εἰς τὸ ἐξωτερικόν. 1

Περὶ διεκδικήσεως Ἑλληνικῶν κανῶν, ἀφαιρεθέντων κατὰ τὴν κατοχὴν καὶ ἀνακαλυπτομένων εἰς τὴν ἀλλοδαπήν. 2

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

(1)

ΨΗΦΙΣΜΑ ΛΖ΄.

Περὶ ἀποστερήσεως τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας προσώπων ἀντεθνικῶς δρώντων εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

ΠΑΥΛΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἀπὸ 4 Δεκεμβρίου 1947 ψήφισμα τῆς Δ' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, ἀποφαίζομεν καὶ διατάσσομεν :

Α΄. Νὰ δημοσιευθῇ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τὸ εἰρημένον Ψήφισμα ἔχον ὡς ἑπεται:

Ἡ Δ' ἐν Ἀθήναις Ἀναθεωρητικὴ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων ψηφίζει :

Ἄρθρον 1.

Ἕλληνες ὑπήκοοι, διαμένοντες προσωρινῶς ἢ μονίμως εἰς τὸ ἐξωτερικόν, οἵτινες διαρκούσης τῆς παρούσης ἀνταρσίας δρῶν ἀποδεδειγμένως ἀντεθνικῶς ἢ ἐνισχύουν κατ' οἱονδήποτε τρόπον τὸν κατὰ τοῦ Κράτους διεξαγόμενον συμμοριακὸν ἀγῶνα, δύνανται νὰ ἀποστερηθοῦν τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας.

Ἄρθρον 2.

1. Περὶ τῆς κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον δράσεως τῶν προσώπων τούτων ἀποφαίνεται, κατόπιν προτάσεως τῶν Ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν, Δικαιοσύνης, Ἐσωτερικῶν καὶ Δημοσίας Τάξεως, Ἐπιτροπὴ συγκροτουμένη ἐξ ἑνὸς Συμβούλου τῆς Ἐπικρατείας ἢ Ἀρεοπαγίτου ὡς Προέδρου, ἑνὸς Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν καὶ ἑνὸς Ἀστυνομικοῦ Διευθυντοῦ, ὁριζομένων ἀπάντων δι' ἀποφάσεων τῶν οἰκείων Ὑπουργῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ συγκεντροῦσα τὰ πρὸς σχηματισμὸν τῆς τοιαύτης κρίσεως ἀναγκαῖα στοιχεῖα διαβιβάζει τὸν φάκελλον μετὰ προτάσεώς της εἰς τὸ παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐσωτερικῶν Συμβούλιον Ἰθαγενείας.

Ἡ ἀποστέρησις τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας γίνεται διὰ Β. Διατάγματος, ἐκδιδομένου προτάσει τῶν Ὑπουργῶν Δικαιοσύνης καὶ Ἐσωτερικῶν μετ' ἀπόφασιν τοῦ Συμβουλίου Ἰθαγενείας, ἐκδιδομένην ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸ διαβιβάσεως τοῦ σχετικοῦ φακέλλου. Ἡ γνώμη τῆς κατὰ τὴν προηγουμένην παράγραφον Ἐπιτροπῆς ὡς πρὸς τὴν ἀντεθνικὴν δρᾶσιν τοῦ προσώπου οὗτινος ζητεῖται ἡ ἀποστέρησις τῆς ἰθαγενείας, δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸ Συμβούλιον. Ἡ προθεσμία πρὸς ἄσκησιν αἰτήσεως ἀκυρώσεως ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Β. Δ. εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, ἀπαγορευομένης τῆς ἀναστολῆς ἐκτελέσεως τοῦ Β. Δ. Ἡ δὲ ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας ἐκδίδεται ὑποχρεωτικῶς ἐντὸς 1 μηνός.

Ἄρθρον 3.

Οἱ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος Ψηφίσματος ἀποστερηθέντες τῆς Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας δὲν δύνανται νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καταλαμβανόμενοι δὲ ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐδάφους διώκονται ἐπιφυλασσομένων τῶν ἄλλων διατάξεων τοῦ ποιν. νόμου καὶ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 4310 τοῦ 1929 «περὶ ἐγκαταστάσεως καὶ κινήσεως ἀλλοδαπῶν ἐν Ἑλλάδι κλπ.», ὡς οὗτος ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων νόμων, θεωρούμενοι ὡς ἀλλοδαποὶ τελοῦντες ὑπὸ ἀπέλασιν.

Ἄρθρον 4.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Ψηφίσματος ἀρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 6 Δεκεμβρίου 1947.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς
Ι. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

Β΄) Τὸ Ἡμέτερον Ὑπουργικὸν Συμβούλιον θέλει προσυπογράψῃ καὶ δημοσιεύσῃ τὸ παρὸν ἐπιθεμένης τῆς Μεγάλης τοῦ Κράτους Σφραγίδος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Δεκεμβρίου 1947.

ΠΑΥΛΟΣ
Β.

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΣΟΦΟΥΛΗΣ

Τὰ Μέλη

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ, Χ. ΛΑΔΑΣ, Π. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ, Α. ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ, Σ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, Δ. ΛΟΝΤΟΣ, Α. ΜΠΡΑΚΗΣ, ΠΑΝΟΣ ΧΑΤΖΗΠΑΝΟΣ, Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ, ΑΠΟΣΤ. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ, ΘΕΟΔ. ΔΕΣΥΛΛΑΣ, Φ. ΖΑΪΜΗΣ, ΘΕΟΔ. ΚΙΖΑΝΗΣ, ΑΡ. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗΣ, ΓΕΩΡΓ. ΣΤΡΑΤΟΣ, ΑΛΕΞ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ, ΔΗΜ. ΔΗΓΚΑΣ, ΜΙΧ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ, ΝΙΚ. ΜΠΑΛΑΤΣΗΣ —ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.
Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Δεκεμβρίου 1947.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς
ΧΡΙΣΤΟΣ ΛΑΔΑΣ

(2)

ΨΗΦΙΣΜΑ ΑΗ'.

Περὶ διεκδικήσεως Ἑλληνικῶν καπνῶν, ἀφαιρεθέντων κατὰ τὴν κατοχὴν καὶ ἀνακαλυπτομένων εἰς τὴν Ἀλλοδαπήν.

ΠΑΥΛΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Η Δ' ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἀπὸ 5 Δεκεμβρίου 1947 ψήφισμα Δ' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, ἐπιψηφίζομεν καὶ διατάσσομεν :

Α'. Νὰ ἐκδοθῇ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τὸ εἰσηγηθὲν Ψήφισμα ἔχον ὡς ἕπεται :

Ἔχουσα ὑπ' ὄψει τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην, ὅπως μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1947 ἐγερθῇ ἐνώπιον τῶν ταχτικῶν Ἑλβετικῶν δικαστηρίων, συμφώνως πρὸς τὴν Ἑλβετικὴν νομοθεσίαν, ἀγωγὴ ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου πρὸς διεκδίκησιν Ἑλληνικῶν καπνῶν ἀφαιρεθέντων κατὰ τὴν κατοχὴν καὶ ἀνακαλυφθέντων ἐν Ἑλβετίᾳ

Ψηφίζει :

Ἄρθρον 1.

Τὸ δικαίωμα διεκδικήσεως καὶ ἀποζημιώσεως ἐπὶ Ἑλληνικῶν καπνῶν ἐσοδείας 1944 καὶ παλαιοτέρων, ἀφαιρεθέντων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς καὶ ἀνακαλυπτομένων εἰς τὴν Ἀλλοδαπήν, τὸ ἀνῆκον εἰς τοὺς ζημιωθέντας, μεταβιβάζεται εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον.

Ἄρθρον 2.

Ἡ μεταβίβασις τοῦ κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον δικαιώματος χωρεῖ τόσον προκειμένου περὶ καπνῶν ἀφαιρεθέντων διὰ κλοπῆς ἢ ληλασίας, ὅσον καὶ προκειμένου περὶ καπνῶν ἀποκτηθέντων διὰ συναλλαγῶν ἐχουσῶν τὴν μορφὴν συμβάσεων ὀναφορισῶν συναινέσει τῶν ζημιωθέντων.

Ἄρθρον 3.

Αἱ διατάξεις τοῦ παρόντος ἐφαρμόζονται καὶ προκειμένου περὶ ἀμοιβῶν διεκδικητικῶν ἢ ἀμοιβῶν ἀποζημιώσεως, ἀποκτηθεισῶν ἤδη ὑπὸ ζημιωθέντων, τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου δικαιουμένου εἴτε νὰ παρέμβῃ ὑπὲρ τῶν ζημιωθέντων εἴτε νὰ ὑποκαταστήσῃ ἑαυτὸ εἰς τούτους ἐν τῷ μέτρῳ τῷ ἐπιτρεπομένῳ ὑπὸ τοῦ Νόμου τῆς χώρας, ἐν ᾗ ἤρξατο ἡ δίκη.

Ἄρθρον 4.

Ἡ διάθεσις τῶν ἀποδιδομένων καπνῶν καὶ τῶν ἐπιδικαζομένων ποσῶν κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου διεξαγομένας, δυνάμει τοῦ παρόντος, δίκας ἐνεργεῖται συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῆς ὑπ' ἀριθ. 106)46 Συντακτικῆς Πράξεως, ἀναλόγως ἐφαρμοζομένης.

Ἄρθρον 5.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Ψηφίσματος ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 6 Δεκεμβρίου 1947.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς
Ι. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

Β') Τὸ Ἡμέτερον Ὑπουργικὸν Συμβούλιον θέλει προσπογράψῃ καὶ δημοσιεύσῃ τὸ παρόν, ἐπιτιθεμένης τῆς Μεγάλης τοῦ Κράτους Σφραγῖδος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Δεκεμβρίου 1947.

ΠΑΥΛΟΣ
Β.

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΣΟΦΟΥΛΗΣ

Τὰ Μέλη

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ, Χ. ΑΛΔΑΣ, Π. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ, ΑΝΤ. ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΕΛΜΗΣ, ΣΤ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΟΝΤΟΣ, ΑΝΔΡ. ΜΠΙΡΑΚΗΣ, ΠΑΝΟΣ ΧΑΤΖΗΠΑΝΟΣ, Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ, ΑΠΟΣΤ. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ, ΘΕΟΔ. ΔΕΣΥΛΛΑΣ, Φ. ΖΑΪΜΗΣ, ΘΕΟΔ. ΚΙΖΑΝΗΣ, ΑΡ. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗΣ, ΓΕΩΡΓ. ΣΤΡΑΤΟΣ, ΑΛΕΞ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ, ΔΗΜ. ΔΙΓΚΑΣ, ΜΙΧ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ, ΝΙΚ. ΜΠΑΛΑΤΑΤΖΗΣ—ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Δεκεμβρίου 1947.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργός
ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΛΔΑΣ

(Ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου)

προσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπων καὶ νὰ λάβῃ γνῶσιν τοῦ σχετικοῦ φακέλλου, ἐκτὸς ἂν χαρακτηρισθῇ οὗτος ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἢ τοῦ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου ὡς ἐμπιστευτικός» (1).

6. Τὸ Συμβούλιον δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν προσαγωγὴν παντὸς χρησίμου πρὸς μόρφωσιν τῆς γνώμης αὐτοῦ στοιχείου, ὡς καὶ πληροφορίας περὶ πάσης ἀρχῆς, ἔτι δὲ νὰ ἐξετάσῃ πᾶν πρόσωπον.

7. Ἡ γνωμοδότησις τοῦ Συμβουλίου δέον νὰ ᾖ ἠιτιολογημένη.

8. Ἐπὶ τῶν γνωμοδοτήσεων τοῦ Συμβουλίου ἀποφασίζει ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν.

9. Αἱ ἀπαγγέλλουσαι τὴν ἔκπτωσιν ἀποφάσεις τοῦ Ὑπουργοῦ δημοσιεύονται ἐν περιλήψει, πρὸ πάσης κοινοποιήσεως, εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄρθρον 3.

1. Οἱ ὑπαγόμενοι εἰς τὸ ἄρθρον 7 τοῦ Νόμου, οἵτινες θεωροῦνται ὡς οὐδέποτε ἀποκτήσαντες τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν, θέλουσι διαγραφῇ ἐκ τῶν μητρώων ἀρρένων κατὰ τὰς ἰσχυούσας περὶ διαγραφῆς τῶν ἀλλοδαπῶν διατάξεις.

2. Πρὸς τοῦτο οἱ ἁρμόδιοι Νομάρχαι θέλουσι καταρτίσει πίνακας τῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τὰ μητρῶα ἀρρένων τῆς περιφερείας των, μὴ περιλαμβανομένων ἐν αὐτοῖς τῶν ἐκπληρωσάντων πλήρη καὶ πραγματικὴν στρατιωτικὴν ὑποχρέωσιν. Οἱ πίνακες οὗτοι ὑποβληθήσονται εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργεῖον διὰ τὴν περαιτέρω ἐνέργειαν.

3. Οἱ ἐκπληρώσαντες πλήρη καὶ πραγματικὴν στρατιωτικὴν ὑποχρέωσιν ἢ ὑπηρετοῦντες νῦν ἐπὶ τούτῳ εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ θέλουσι κληθῇ ὑπὸ τῶν Νομαρχῶν νὰ ὑποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα στοιχεῖα, ὅπως παραμείνωσιν ἐγγεγραμμένοι εἰς τὰ μητρῶα.

Εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργὸν ἀνατίθεται ἡ δημοσίευσις καὶ ἐκτέλεσις τοῦ παρόντος διατάγματος.

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3080)1942 (2).

(Ἐλευθέρας Κυβερνήσεως Καΐρου)

Περὶ παρεχομένων δικαιωμάτων εἰς Ὑπουργοὺς Στρατιωτικῶν. Ναυτικῶν καὶ Ἀεροπορίας.

---

(1) Αἱ ἐντὸς εἰσαγ. παραγρ. 4 καὶ 5 ἐτέθησαν, ὡς ἀντικατεστάθησαν διὰ τοῦ ἄρθρου μόνου τοῦ Δ. τῆς 22 Μαΐου)3 Ἰουνίου 1944. Αἱ ἀρχικαὶ παραγρ. εἶχον οὕτω :

4. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου προσδιορίζει ἡμέραν συζητήσεως τῆς ὑποθέσεως, ὁ δὲ προσδιορισμὸς οὗτος ἀνακοινοῦται εἰς τὸν ἐνδιαφερόμενον, δικαιούμενον νὰ παραστῇ αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου.

5. Ὁ ἐνδιαφερόμενος δικαιοῦται νὰ λάβῃ γνῶσιν τοῦ σχετικοῦ φακέλλου, ἐκτὸς ἐὰν χαρακτηρισθῇ οὗτος ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἢ τοῦ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου ὡς ἐμπιστευτικός.

(2) Ἰσχύει δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθ. 70 τῆς 26)26 Σεπτεμβρίου 1945 Συν. Πράξεως.

Προτάσσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ Βασιλικοῦ Στρατοῦ, τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ καὶ τῆς Βασιλικῆς Ἀεροπορίας ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν.

Ἄρθρον 2.

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον δύναται, τῇ ἐγγράφῳ προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, νὰ ἀφαιρῇ τὴν Ἑλληνικὴν Ἰθαγένειαν ἀπὸ πρόσωπα καταδικασθέντα παρὰ τῶν οἰκείων Στρατοδικείων δι' ἀντεθνικὰς ἐνεργείας ἢ ὑποπίπτοντα εἰς τὸ ἀδίκημα λιποταξίας ἢ ἀνυποταξίας. Ἐν ᾗ περιπτώσει οἱοσδήποτε τῶν Ὑπουργῶν τῶν τριῶν Πολεμικῶν Ὑπουργείων ἤθελε κρίνει ὅτι Ἕλλην ὑπήκοος προβαίνει εἰς ἀντεθνικὰς ἐνεργείας ἢ προτρέπει ἄτομα εἰς τὸ ἀδίκημα λιποταξίας ἢ ἀνυποταξίας, δὲν δύναται ὅμως δι' οἱονδήποτε λόγον νὰ παραπεμφθῇ ἐνώπιον Στρατοδικείου, τότε ὁ Ὑπουργὸς οὗτος εἰσάγει τὴν περὶ ἀφαιρέσεως Ἰθαγενείας πρότασίν του ἐνώπιον Συμβουλίου ἀποτελουμένου ἐκ τῶν Ἀρχηγοῦ τοῦ Β.Ε.Σ.Μ.Α., Ἀρχηγοῦ Στόλου, Ἀνωτέρου Διοικητοῦ τῆς Ἀεροπορίας ὡς μελῶν καὶ τοῦ Γενικοῦ Προξένου Ἀλεξανδρείας ὡς εἰσηγητοῦ ἄνευ ψήφου ἢ τῶν ἀναπληρωτῶν αὐτῶν. Ἡ ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου εἰσάγεται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ὅπερ ἐπικυρώνει ἢ ἀκυρώνει ταύτην. Ἐν ᾗ περιπτώσει τὸ εἰδικὸν τοῦτο Συμβούλιον ἐκδώσῃ ἀπόφασιν ἀπαλλακτικήν, αὕτη εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον.

Ν. ΔΙΑΤΑΓΜΑ 1426
τῆς 11 Μαΐου 1942

«Περὶ τροποποιήσεως διατάξεών τινων τῶν περὶ Ἰθαγενείας καὶ περὶ μητρώων ἀρρένων νόμων» (1).

(Φ.Ε.Κ. 152 τῆς 17 Ἰουνίου 1942)

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1)1941 Νομοθ. Δ)τος «περὶ ἀρμοδιοτήτων τῆς Κυβερνήσεως, τῶν Ὑπουργῶν καὶ ἄλλων διατάξεων», ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν.

Ἄρθρον 1.

[Ἡ ἐκ τῶν μητρώων ἀρρένων τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων διαγραφὴ προσώπων μὴ ἐχόντων τὴν Ἑλληνικὴν Ἰθαγένειαν δύναται νὰ διατάσσηται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης μετὰ γνώμην τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν] (2).

Ἄρθρον 2.

Τὸ κατὰ τὸ ἄρθρον 22 παρ. 6 τοῦ Α.Ν. 1488)38 καὶ τὸ ἄρθρον 15 τοῦ

---

(1) Ἐκυρώθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 253 τῆς 7)11 Μαΐου 1946 Πράξ. τοῦ Ὑπουργ. Συμβουλίου.

(2) Πρβλ. ἰσχύον νῦν ἄρθρ. 3 τοῦ Α.Ν. 918)1946 κατωτέρω.

ΠΡΑΞΙΣ 1075

τῆς 9ῃ Δεκεμβρίου 1948

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Λαβὸν ὑπ' ὄψει ἔγγραφον εἰσήγησιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν,

Ἀποφασίζει

1. Ἐγκρίνει τὴν ἐξ Ἑλλάδος ἀναχώρησιν τῶν Ἑλληνικῆς ὑπηκοότητος στρατευσίμων (ὑπηρετούντων καὶ μὴ) Ἀρμενίων δι' οἱανδήποτε Χώραν τῆς Ἀλλοδαπῆς, ἐφ' ὅσον οὗτοι ἤθελον παραλάβει μεθ' ἑαυτῶν καὶ ἅπαντα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας των, καὶ δηλώσωσιν τόσον οὗτοι ὅσον καὶ ταῦτα ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς Ἑλλάδα καὶ ὅτι ἐπιθυμοῦν ν' ἀποβάλωσι τὴν Ἑλληνικὴν ὑπηκοότητα.

2. Ἡ δήλωσις αὕτη, μὴ ὑποκειμένη εἰς ἀνάκλησιν, δέον νὰ ὑποβάλληται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Δημοσίας Τάξεως, ὅπερ θὰ ἀποστέλλῃ ταύτην πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν διὰ τὴν ἔκδοσιν ἀποφάσεως ἀποβολῆς τῆς Ἑλληνικῆς ὑπηκοότητος καὶ διαγραφῆς ἐκ τῶν μητρώων Ἀρρένων, συμφώνως τῇ ἰσχυούσῃ νομοθεσίᾳ.

3. Τὴν ἀπόλυσιν τῶν εἰς τὰς τάξεις τοῦ Στρατοῦ ὑπηρετούντων διατάσσει ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν, ἅμα τῇ ἐκδόσει τοῦ σχετικοῦ διαβατηρίου.

4. Τὸ διαβατήριον (ὁμαδικὸν ἢ ἀτομικὸν) ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν, βάσει βεβαιώσεως τοῦ Ὑπουργείου Δημοσίας Τάξεως, περὶ τῆς ἄνω δηλώσεως.

Ἐκδόσαν πρὸς τοῦτο τὴν ὑπ' ἀριθ. 1075 παροῦσαν πρᾶξίν του.

ΠΡΑΞΙΣ 621

τῆς 4ῃ Αὐγούστου 1949

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Λαβὸν ὑπ' ὄψιν ἔγγραφον εἰσήγησιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν,

Ἀποφασίζει

1) Ἐγκρίνει τὴν ἐξ Ἑλλάδος ἀναχώρησιν τῶν Ἑλληνικῆς ὑπηκοότητος στρατευσίμων (ὑπηρετούντων καὶ μὴ) Ἰσραηλιτῶν εἰς τὸ Κράτος τοῦ Ἰσραήλ, ἐφ' ὅσον οὗτοι ἤθελον παραλάβει μεθ' ἑαυτῶν καὶ ἅπαντα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας των, καὶ δηλώσωσι τόσον οὗτοι ὅσον καὶ ταῦτα ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅτι ἐπιθυμοῦν νὰ ἀποβάλωσι τὴν Ἑλληνικὴν ὑπηκοότητα.

2) Ἡ δήλωσις αὕτη μὴ ὑποκειμένη εἰς ἀνάκλησιν δέον νὰ ὑποβάλληται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Δημοσίας Τάξεως, ὅπερ θὰ ἀποστέλλῃ ταύτην πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν διὰ τὴν ἔκδοσιν ἀποφάσεως ἀποβολῆς τῆς

'Ελληνικῆς ὑπηκοότητος καὶ διαγραφῆς ἐκ τῶν μητρώων ἀρρένων συμφώνως τῇ ἰσχυούσῃ Νομοθεσίᾳ.

3) Τὴν ἀπόλυσιν τῶν εἰς τὰς τάξεις τοῦ Στρατοῦ ὑπηρετούντων διατάσσει ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἅμα τῇ ἐκδόσει τοῦ σχετικοῦ διαβατηρίου.

4) Τὸ διαβατήριον (ὁμαδικὸν ἢ ἀτομικὸν) ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν βάσει βεβαιώσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Δημοσίας Τάξεως περὶ τῆς ὑποβολῆς τῆς ὡς ἄνω δηλώσεως.

Ἐκδόσαν πρὸς τοῦτο τὴν ὑπ' ἀριθ. 621 παροῦσαν πρᾶξίν του.

ΠΡΑΞΙΣ 837

τῆς 1 Σεπτεμβρίου 1950

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Λαβὸν ὑπ' ὄψιν σχετικὴν πρότασιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, καθ' ἣν, διὰ λόγους γενικωτέρας Ἐθνικῆς ἀνάγκης καὶ σκοπιμότητος, δέον ν' αὐξηθῇ ἡ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 140]1947 πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ὁριζομένη ἐτησία προθεσμία, ἐντὸς τῆς ὁποίας δύνανται ν' ἀναχωρῶσιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν οἱ εἰς Ἑλλάδα ἐρχόμενοι Ἕλληνες τὸ γένος, κάτοχοι ξένων διαβατηρίων, καὶ οἱ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ μονίμως διαμένοντες Ἕλληνες ὑπήκοοι καὶ ἐρχόμενοι εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ Προξενικὰ διαβατήρια τῶν ἡμετέρων Ἀρχῶν, ἄνευ ἐλέγχου τῆς ἰθαγενείας καὶ στρατολογικῆς αὐτῶν καταστάσεως,

Ἀποφασίζει

1) Τροποποιεῖ τὴν ὑπ' ἀριθ. 140]1947 ἀπόφασίν του καὶ ὁρίζει τὴν προθεσμίαν ταύτην ἀπὸ ἐτησίαν εἰς δεκαοκτάμηνον καί

2) ὅπως ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ μέτρου τούτου ἄρξηται ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς παρούσης.

Ἐκδόσαν πρὸς τοῦτο τὴν ὑπ' ἀριθ. 837 παροῦσαν πρᾶξίν του.

ΠΡΑΞΙΣ 195

τῆς 16 Φεβρουαρίου 1951

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Λαβὸν ὑπ' ὄψει τὴν ὑπ' ἀριθ. 7958 ἀπὸ 10-2-51 σχετικὴν πρότασιν τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν, διαβιβάζουσαν ἀντίγραφον τῆς ἀπὸ 6-2-1951 αἰτήσεως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Βορειοηπειρωτικοῦ Ἀγῶνος,

Ἀποφασίζει

Ἐγκρίνει ὅπως, κατὰ παρέκκλισιν τῶν νενομισμένων, ἐπιτρέπηται ὁ διορισμός, εἰς Δημοσίας θέσεις καὶ θέσεις Ὀργανισμῶν Δημοσίου Δικαίου, Βορειοηπειρωτῶν, ἄνευ τῆς προσαγωγῆς πιστοποιητικοῦ Ἑλληνικῆς Ἰθα-

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Αθήνα, 29. 12. 1982

Αριθ.Πρωτ.
Ι06841

ΘΕΜΑ: Ελεύθερος επαναπατρισμός και απόδοση της Ελληνικής Ιθαγένειας στους πολιτικούς πρόσφυγες.

ΚΟΙΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΗΜ.ΤΑΞΕΩΣ

Έχοντες υπ'όψη

Τις διατάξεις του Νόμου 400 /76 "περί Υπουργικού Συμβουλίου και Υπουργείων" όπως τροποποιήθηκαν με το Ν. 1266/ 1982 και στα πλαίσια της πολιτικής της Κυβέρνησης για Εθνική συμφιλίωση και ομοψυχία,

Α Π Ο Φ Α Σ Ι Ζ Ο Υ Μ Ε

Μπορούν να επιστρέψουν ελεύθερα στην Ελλάδα όλοι οι Έλληνες τό γένος, που κατά τη διάρκεια του Εμφύλιου Πολέμου 1946-1949 και λόγω αυτού, κατέφυγαν στην αλλοδαπή ως πολιτικοί πρόσφυγες, έστω και άν αποστερήθηκαν της Ελληνικής Ιθαγένειας.

Η επιστροφή και ο χρόνος αυτής θα εξαρτηθεί από την επιθυμία αυτών που υπάγονται στην παρούσα ρύθμιση και θα πραγματοποιείται αφού εφοδιαστούν με ταξιδιωτικό έγγραφο από την Ελληνική Προξενική Αρχή της Χώρας όπου διαμένουν σήμερα.

Το ταξιδιωτικό έγγραφο θα χορηγείται μετά τη συμπλήρωση ενός Δελτίου Ατομικών Στοιχείων, (Δ.Α.Σ.), που θα υποβάλλεται στην παραπάνω Αρχή.

Το Δ.Α.Σ. θα περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:
Επώνυμο, Όνομα, Όνομα πατρός, Όνομα μητρός, (Όσοι γεννήθηκαν στο εξωτερικό θα συμπληρώνουν τόπο γέννησης πατρός και μητρός), Τόπος γέννησης (Δήμος ή Κοινότητα και Νομός), Ημερ. Γέννησης, Υπηκοότητα (σημερινή), Γένος - Εθνικότητα, Χρονολογία αναχώρησης από την Ελλάδα (έτος, μήνας),

χώρες διαμονής από εποχή αναχώρησης, διεύθυνση σημερινής κατοικίας, Γραμματικές Γνώσεις, Επάγγελμα ή ειδικότητα, Ξένες γλώσσες, εάν και πότε σκοπεύει να επαναπατρισθεί εάν επιθυμεί ν'αποκτήσει την Ελληνική Ιθαγένεια τώρα ή αργότερα, εάν επιθυμεί να διατηρήσει και την ξένη ιθαγένεια, και τυχόν παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων.

Με το ίδιο Δ.Α.Σ. θα κινήται η διαδικασία απόδοσης της Ελληνικής Ιθαγένειας, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις περί ανακλήσεως διοικητικών πράξεων, από τον Υπουργό Εσωτερικών για όσους την έχουν αποστερηθεί, και ανεξάρτητα από το χρόνο του επαναπατρισμού τους.

Στην ίδια ρύθμιση περιλαμβάνονται οι σύζυγοι και οι κατιόντες των παραπάνω πολιτικών προσφύγων που θα αποκτούν την Ελληνική Ιθαγένεια σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας.

Για την υλοποίηση της απόφασης αυτής και τη ρύθμιση θεμάτων που τυχόν θα προκύψουν θα εκδοθούν ειδικές οδηγίες προς τις αρμόδιες αρχές.

Η ισχύς της απόφασης αυτής, αρχίζει από τη δημοσίευση της στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΔΗΜ. ΤΡΙΞΕΩΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΟΥΛΑΡΙΚΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Γ. ΓΕΩΝΗΜΑΤΑΣ

ἐκ τῶν ἀποκαθισταμένων καὶ ἡ στράτευσίς των εἰς τὰς ἀπὸ τῆς ἀποκαταστάσεώς των καὶ ἐφεξῆς διαφόρους προσκλήσεις τῆς κλάσεώς των, καθορίζεται διὰ τῆς αὐτῆς παραγράφου, ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης, ἐντὸς δεκαημέρου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Βασιλ. Διατάγματος ἀποκαταστάσεως, κοινοποιεῖ ἐν ἀντιγράφῳ τοῦτο εἰς τὸ οἰκεῖον Στρατολ. Γραφεῖον.

Διὰ τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ αὐτοῦ Νόμου (2876) ὁρίζεται ὅτι καὶ οἱ μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος αὐτοῦ ἀποκατασταθέντες ὑπόκεινται εἰς στράτευσιν κ.λ.π.

Προκειμένου νὰ κοινοποιήσωμεν εἰς τὰ Στρατολογικὰ Γραφεῖα ὁδηγίας διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑπὸ τοῦ ὡς εἴρηται Νόμου ὁριζομένων, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσωμεν, ὅπως μᾶς γνωρίσητε ἂν ὑπάρχωσι στοιχεῖα εἰς το Ὑμέτερον Ὑπουργεῖον ἢ εἰς τὰς κατὰ τόπους δικαστικὰς Ὑπηρεσίας τῶν κατὰ καιροὺς καὶ μέχρι σήμερον ἀποκατασταθέντων, ἐκ τῶν ὁποίων στοιχείων νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀρυσθῶμεν τοὺς ἀποκατασταθέντας μέχρι σήμερον καὶ ἄγοντας ἤδη ἡλικίαν 20-50 ἐτῶν, οἵτινες εἶναι οἱ ὑποκείμενοι εἰς στράτευσιν.

Εἰρήσθω, ὅτι διὰ τούτους θὰ εἶναι ἀπαραίτητον νὰ γνωρίζωμεν ὀνοματεπώνυμον, πατρώνυμον, ἔτος γεννήσεως καὶ τόπον γεννήσεως (χωρίον, Δῆμον ἢ Κοινότητα καὶ Νομόν).

Ἀθῆναι τῇ 21ῃ Ἰουνίου 1945

Ἐντολῇ Ἀρχηγοῦ
Ὁ Ὑπαρχηγός

Ἀριθ. Πρωτ. 764972

Γενικὸν Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ, Διεύθυνσις Στρατολογίας καὶ Ἐπιλ. Προσ]κοῦ, Τμῆμα Α'

Πρὸς τὸ Α' Στρατολογικὸν Γραφεῖον Ἀθηνῶν

Ἐπιστρέφεται σὺν τῇ πληροφορίᾳ ὅτι ὁ περὶ οὗ πρόκειται δέον συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 4 τοῦ Νόμου 4324 ὡς συνεπληρώθη ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Α.Ν. 2876]41 (παράγρ. 4 τῆς ἀνακοινοποιηθείσης Ι.Σ.Ν.) δέον νὰ ἐπανεγραφῇ εἰς τὰ Στρατολογικὰ Μητρῶα καὶ νὰ ὑπόκειται τοῦ λοιποῦ εἰς στράτευσιν.

Οὗτος ὑποχρεοῦτο ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Β. Δ. ἀποκαταστάσεώς του (19-3-1942) νὰ καταταγῇ εἰς τὸν στρατὸν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς θητείας του, μὴ δυνηθεὶς ὅμως νὰ πράξῃ τοῦτο λόγῳ τῆς ὑφισταμένης τότε κατοχῆς θὰ θεωρηθῇ ὡς ἀγυμνάστος καὶ θὰ κληθῇ ὡς τοιοῦτος.

Ἀθῆναι τῇ 16 Ὀκτωβρίου 1945

Ὁ Βοηθὸς Β' Ὑπαρχηγοῦ
Κ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
Συν]ρχης Μηχανικοῦ

Ἀριθ. Πρωτ. 794726]Δ3]1

Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν, Γ. Δ. Υ. Σ. Κλάδος Δ'. Τμῆμα Ι.

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν Στρατολογίας Υ. Σ.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἐπαναφέρω τὴν συνημμένην ἀλληλογραφίαν μὲ τὴν πληροφορίαν ὅτι αἱ δυνάμει τοῦ ἄρθρου 1470 Σ. Π. Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀρχιστρατήγου ἀνασταλεῖσαι καταδικαστικαὶ ἀποφάσεις δὲν θὰ ἐκτελεσθοῦν μέχρι λήψεως Νομοθετικοῦ μέτρου, καθ' ὅσον ὁ Α. Ν. 2899]1941 δὲν ἐφηρμόσθη ἐλλείψει προϋποθέσεων.

Ἀθῆναι τῇ 7 Ἀπριλίου 1946

Ὁ Δ]ντὴς Στρ. Δικαιοσύνης
Π. ΜΟΥΝΤΑΚΗΣ
Στρατ. Δικ. Σύμβ. Α. Τάξεως

Ἀριθ. Πρωτ. 131977 Ἀριθ. Ἐγκ. 472

Γενικὸν Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ Β2]1.

Πρὸς ἁπάσας τὰς Στρατιωτικὰς Ἀρχάς

Διὰ τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 533 τῆς 1ης Σεπτεμβρίου 1945 (Φ.Ε.Κ. 224] 3-9-45, Ε. Δ. Υ. Σ. 1014]7-10-45) τιμωρεῖται «μὲ φυλάκισιν τοὐλάχιστον 6 μηνῶν καὶ μὲ ἰσόβιον στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἐπὶ ἐθνικῇ ἀναξιότητι, ὅστις καίτοι μὴ ὑποπεσὼν εἰς ἀδίκημα φέρον ἀπαντα τὰ στοιχεῖα τοῦ ἄρθρου 1, συνειργάσθη ἐν τούτοις μετὰ τοῦ ἐχθροῦ κατὰ τρόπον ἀνάξιον Ἕλληνος Πολίτου θίγοντα τὴν Ἐθνικὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ διευκόλυνεν οὕτω τὸ Ἔργον τῆς Κατοχῆς . . . . . .».

Τὸ Νομικὸν Συμβούλιον ἐρωτηθὲν ἂν οἱ καταδικαζόμενοι δυνάμει τῆς διατάξεως ταύτης ἀποκλείωνται τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, δοθέντος ὅτι αἱ ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ φυλακίσεως δὲν εἶναι μὲν ἐγκληματικαί, πλὴν συνοδεύονται δὲ ἀπὸ ἰσόβιον στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων, ἐξέδωκεν ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος τὴν ὑπ' ἀριθ. 536]20-6-46 γνωμάτευσίν του.

Τὴν γνωμάτευσιν ταύτην κοινοποιοῦμεν ἐν τέλει τῆς παρούσης, συμφωνοῦντες δὲ πρὸς αὐτὴν ἐντελλόμεθα τὴν συμμόρφωσιν τῶν Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν.

Τὰ Στρατολογικὰ Γραφεῖα λαμβάνοντα ἀντίγραφα τοιούτων τελεσιδίκων ἀποφάσεων θὰ ἐνεργῶσιν ὡς τὰ ἄρθρα 51 καὶ 52 τοῦ Κανονισμοῦ Στρατολογίας διὰ τὴν διαγραφὴν τῶν περὶ ὧν πρόκειται ἐκ τῶν Στρατολ. βιβλίων.

Ἐὰν τυχὸν ὑπηρετῶσιν εἰς τὰς τάξεις τοῦ Στρατοῦ ὁπλῖται ἢ ἔφεδροι Ἀξιωματικοὶ διατελέσαντες κατάδικοι δυνάμει τοῦ Νόμου τούτου (533|1945) καὶ ἔχοντες καταδικασθῆ εἰς φυλάκισιν καὶ ἰσόβιον στέρησιν τῶν πολιτικῶν τῶν δικαιωμάτων ἐπὶ ἐθνικῇ ἀναξιότητι κλπ., οὗτοι δέον νὰ ἀπολυθῶσιν ὑπὸ τῶν Μονάδων των, αἵτινες ὅμως, πρὸ πάσης ἀπολύσεως, θὰ ἀπευθύνωνται ἀπαραιτήτως εἰς τὸ ἁρμόδιον Στρατολ. Γραφεῖον ἵνα τοῦτο γνωματεύσῃ περὶ τῆς ἀπολύσεως ἢ μή, διαβιβάζουσαι εἰς τοῦτο πρὸς τὸν ἄνω σκοπὸν ἀ. φ. μητρῷου τοῦ περὶ οὗ πρόκειται ὡς καὶ ἀντίγραφον τῆς σχετικῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως.

Συναφῶς ἐντελλόμεθα καὶ τὰ κάτωθι:

Τοὺς τυχὸν ὑπηρετοῦντας τοιούτους ὁπλίτας αἱ Μονάδες θὰ ἀπολύσωσιν ἀφοῦ πρῶτον διὰ τῆς Η. Διαταγῆς των στηλιτεύσφσιν τὴν ἀντεθνικὴν των δρᾶσιν καὶ θέσωσι τούτους εἰς τὴν περιφρόνησιν ὅλων τῶν τέως συναδέλφων των. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ δοθῇ ἡ εὐκαιρία χαρακτηριστικοῦ παραδείγματος ὅπερ τὰ μέγιστα θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος τῶν λοιπῶν ὁπλιτῶν.

Ἀθῆναι τῇ 19 Ἰουλίου 1946

Ὁ Ὑπουργὸς
Π. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ἀριθμ. Πρωτ. 536

Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν — Νομικὸς Σύμβουλος

Πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν (Γενικὸν Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ Δ]σιν Στρατολογίας, Τμῆμα Α').

Ἀπαντῶν (εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 130455|82|1-3-6-46 ὑμέτερον ἐρώτημα καὶ σὺν τῇ ἐπιστροφῇ τῶν ἀποσταλέντων μοι) ἔχω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω ὅτι ἡ ἐπ' αὐτοῦ δυμφωνος γνώμη τοῦ Α' τμήματος τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου (Ἀντ]δρος Δ. Ἀποστολάκης καὶ Νομικοὶ Σύμβουλοι Σ. Λάϊος, Δ. Φερεντῖνος, Β. Παπαρρηγόπουλος, Τρ. Κοντονασόπουλος καὶ Χρ. Στεφανόπουλος πρὸς οὓς συνεφώνησαν καὶ οἱ ἄνευ ψήφου Πάρεδροι Μ. Σταυρόπουλος καὶ Κ. Ρουμπάνης), ἔστιν ἡ ἑπομένη: Κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 533 (1945) τιμωρεῖται μὲ φυλάκισιν τοὐλάχιστον 6 μηνῶν καὶ μὲ ἰσόβιον στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἐπὶ Ἐθνικῇ ἀναξιότητι ὁ μὴ ὑποπεσὼν μὲν εἰς ἀδίκημα φέρον τὰ στοιχεῖα τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ αὐτοῦ νόμου, ὅστις ὅμως συνειργάσθη μετὰ τοῦ ἐχθροῦ, κατὰ τρόπον ἀνάξιον Ἕλληνος πολίτου, θίγοντα τὴν Ἐθνικὴν ἀξιοπρέπειαν. Ἐφ' ὅσον, ἑπομένως, ὁ περὶ οὗ ἡδη πρόκειται Τσαγκράκης Φραγκίσκος τοῦ Νικολ. ὑπηρετῶν ἤδη ὡς στρατιώτης, κατεδικάσθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 174 τῆς 12.3.1946 ἀποφάσεως τοῦ Ἐιδικοῦ Δικαστηρίου Δοσιλόγων, ἐπὶ Ἐθνικῇ ἀναξιότητι, ἐν μετρίᾳ συγχύσει, εἰς 5 μηνῶν φυλάκισιν καὶ ἰσόβιον στέρησιν τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων, τῶν ἐν ἄρθρῳ 21 καὶ 23 τοῦ Ποινικοῦ νόμου ἀναγραφομένων, ἐστερήθη ἰσοβίως, πλὴν ἄλλων καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ ὑπηρετεῖν εἰς τὸ στράτευμα τῆς Ξηρᾶς, ναυτικόν, ἀέρα καὶ ἐθνοφρουράν. Τόσον ὁ νομοθέτης τοῦ Κ. Π. Ν. ὅσον καὶ τοῦ Α. Ν. 533 ὁρμώμενοι ἐκ τῆς Γεν. ἀρχῆς ὅτι ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία δὲν εἶναι μόνον ὑποχρέωσις καὶ καθῆκον τοῦ πολίτου ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τιμητικὸν δικαίωμα αὐτοῦ, ἀπέκλεισεν ἰσοβίως τοὺς ὑποπεσόντας εἰς τὸ ἀδίκημα τῆς Ἐθνικῆς ἀναξιότητος, ὡς μὴ παρέχοντας τὰς δεούσας ἐγγυήσεις ὅτι τὰ ὅπλα, ἅτινα ἡ πατρὶς παραδίδωσιν αὐτοῖς πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῆς καὶ περιφρούρησιν τῶν τιμαλφεστέρων τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν δικαιωμάτων, θέλωσι φέρει ἐπαξίως. Ἑπομένως ὁ περὶ οὗ πρόκειται κατάδικος δέον ν' ἀπολυθῇ τῶν τάξεων τοῦ στρατεύματος, ὡς ἀπωλέσας ἰσοβίως τὴν τιμὴν καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ὑπηρετῇ εἰς αὐτάς.

Ἀθῆναι τῇ 20 Ἰουνίου 1946

Ὁ Νομικὸς Σύμβουλος Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν
Ἀντιπρόεδρος τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους
Δ. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 356688

Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν. Διεύθυνσις Στρατ. Δικαιοσύνης

Πρὸς τὸ Στρατολογικὸν Γραφεῖον Λαμίας

Εἰς ἀπάντησιν τῆς πρὸς τὴν Ἀνωτέραν Στρατ. Διοίκησιν Στερεᾶς Ἑλλάδος ὑποβληθείσης ὑπ' ἀριθ. 10339|13·11·45 ἀναφορᾶς ὑμῶν γνωρίζομεν ὅτι οὐδὲν μέχρι σήμερον

ἄκυρα καὶ θὰ συνταχθῶσι καὶ εἰς τοὺς Δήμους ἡ Κοινό
ταῦτα νέα Μητρῶα Ἀρρένων, καταρτιζομενα συμφώ
παρόν ος, πλὴν διὰ τὴν σύνταξιν αὐτῶν δὲν θὰ θεωρηθ
τοῦ α' ἐδαφίου τοῦ ἄρθρου 2, δεδομένου ὅτι τὰ Στρατολο
χων κλάσεων δὲν συνετάγησαν ἐξ ἐπισήμων στοιχείων, ἀλλὰ μὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν
καὶ ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου τούτου καθοριζομένων λοιπῶν στοιχείων ὅσα ὑπάρχουσιν.

Πάντων οἱ ἐκ τῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τὰ προσωρινὰ Μητρῶα τακτοποιηθέντες ἐν
ὅλῳ ἢ ἐν μέρει στρατολογικῶς (παρουσιασθέντες εἰς Π. Σ. Σ, στρατευθέντες, ἀπαλλα-
γέντες ἢ τυχόντες ἀναβολῆς κλπ.) ἐγγράφονται ἀπαραιτήτως εἰς τὰ νέα Μητρῶα
Ἀρρένων, ὑφ' ἃ ἔτη γεννήσεως φέρονται εἰς τὰ Στρατολογικὰ Μητρῶα.

Ἄρθρον 9.

Μητρῶα Ἀρρένων συνταχθησόμενα δυνάμει τοῦ παρόντος Διατάγματος καθίστανται
ἄκυρα, ἢ καταστρέφονται ἐν περιπτώσει ἀνευρέσεως ἀντιτύπου τῶν ἀπωλεσθέντων, ἐξ
οὗ ἀνατυπουμένου ἐφοδιάζονται αἱ ἁρμόδιοι ἀρχαί.

Οἱ ἐκ τῶν ἐγγεγραμμένων ὅμως εἰς τὰ ἀκυρούμενα τοῦτα Μητρῶα Ἀρρένων
τακτοποιηθέντες ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει στρατολογικῶς (παρουσιασθέντες εἰς Π. Σ. Σ, στρα-
τευθέντες, ἀπαλλαγέντες, τυχόντες ἀναβολῆς κλπ.) βάσει τῶν ἐγγραφῶν των εἰς τὰ
ἀνασυνταγθέντα Μητρῶα μεταφέρονται εἰς τὰ ἀνευρεθέντα τοιαῦτα ἢ ἐγγράφονται εἰς
αὐτά, ἐὰν τυχὸν δὲν εἶναι ἐγγεγραμμένοι ὑπὸ τὸ ἔτος γεννήσεως ὑφ' ὃ φέρονται εἰς
τὰ Στρατολογικὰ Μητρῶα τῆς κλάσεώς των.

Ἄρθρον 10.

Μητρῶα Ἀρρένων τῶν ἐτῶν γεννήσεως 1940 καὶ νεωτέρων, μὴ καταρτισθέντα
μέχρι σήμερον, καταρτίζονται βάσει τῶν διατάξεων τοῦ Νόμου 5521|1932 ὑπὸ τῶν πρω-
τοβαθμίων ἐπιτροπῶν, εἰς ἣν περίπτωσιν δὲ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Νόμου 5521
ἀπωλέσθησαν, καταρτίζονται ταῦτα ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ παρόντος,
πλὴν ἡ διαδικασία τοῦ καταρτισμοῦ τῶν Μητρώων τούτων εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Νόμου 5521
καθοριζομένη.

Εἰς τοὺς αὐτοὺς Ὑπουργοὺς ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ
παρόντος Διατάγματος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 3 Ἰουνίου 1947

ΠΑΥΛΟΣ
Β'

Οἱ Ὑπουργοί

Ἀριθ. Ε. Π. 138157.

Γ. Ε. Σ. Β2/IV

Πρὸς ἅπαντα τὰ Στρατολογικὰ Γραφεῖα

1. Κοινοποιοῦμεν κατωτέρω ὡς ἔχει τὴν ὑπ' ἀριθ Ε. Π 9:9|14 3·47 Ἐγκύκλιον τοῦ
Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν (Δ]σεως Ἰθαγενείας) περὶ τῆς διαγραφῆς τῶν Ἀλλογενῶν τῶν
ἐγκαταλειπόντων τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος, ἄνευ προθέσεως ἐπανόδου των, πρὸς γνῶσιν

Ἀθῆναι τῇ 23|10|1947.

Κατ' ἐντολὴν
Ὁ Διευθυντὴς
Π. ΠΡΙΝΙΩΤΑΚΗΣ
Συν]ρχης Στρ]γίας

Ἀριθμ. Πρωτ. Ἐμπ. 949.

Ὑπουργεῖον Ἐσωτερικῶν Δ]νσις

Πρὸς τοὺς κ. κ. Γενικοὺς Διοικητάς, Νομάρχας καὶ Ἐπάρχους Μακεδονίας καὶ Θράκης

Κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Διατάγματος τῆς 12ης Αὐγούστου 1927 «περὶ κυρώσεως
καὶ τροποποιήσεως τοῦ ἀπὸ 13 Σ]βρίου 1926 Ν. Δ» περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τοῦ
Ἀστικοῦ Νόμου «Ἕλληνες ὑπήκοοι, ἀλλογενεῖς, ἐγκαταλειπόντες τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος
ἄνευ προθέσεως ἐπανόδου, ἀποβάλλουσι τὴν Ἑλληνικὴν Ἰθαγένειαν»

Ὡς δὲ εἶναι γνωστόν, πολλὰ πρόσωπα, βεβ ρημένα δι' ἐγκληματικῆς καὶ ἀντε-
θνικῆς δράσεως, ἀνεχώρησαν ἐξ Ἑλλάδος καὶ κατέφυγον εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Πολλοὶ τούτων ὑπάγονται εἰς τὴν ἀνωτέρω διάταξιν τοῦ Δ. τῆς 12 Αὐγούστου 1927.
Δι' ὃ ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ παράσχωμεν ὑμῖν τὰς ἀκολούθους ὁδηγίας ἐν σχέσει μὲ τὰς
ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι ἐπιβάλλονται ἔναντι αὐτῶν.

Διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀνωτέρω διατάξεως δέον νὰ συντρέχωσιν αἱ ἑξῆς δύο
προϋποθέσεις: α') τοῦ ἀλλογενοῦς καὶ β') τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους
ἄνευ προθέσεως ἐπανόδου.

Ἀλλογενὴς λογίζεται καὶ ἐκεῖνος ὅστις διὰ τῆς ἀντεθνικῆς του δράσεως, ἰδίᾳ
κατὰ τὴν τελευταίαν πολεμικὴν περίοδον, ἀπέδειξε ὅτι στερεῖται Ἑλληνικῆς συνειδήσεως.

Διὰ τὴν διαπίστωσιν τῆς ἄνευ προθέσεως ἐπανόδου ἐγκαταλείψεως τοῦ Ἑλλη-
νικοῦ ἐδάφους ὁρίζονται ὑπὸ τοῦ Νόμου, ἐνδεικτικῶς, γεγονότα τινά, οἷα ἡ δήλωσις

τοῦ ἀποδημοῦντος ὅτι ἐγκαταλείπει ὁριστικῶς τὴν Ἑλλάδα, ἡ ἀποδημία αὐτοῦ μεθ' ὁλοκλήρου τῆς οἰκογενείας του, ἡ πρόσκτησις παρ' αὐτοῦ ξένης Ἰθαγενείας κ.λ.π., ὧν ἡ τελικὴ ἐκτίμησις ἐναπόκειται ἡμῖν. Ὁπωσδήποτε, ἡ ἀντεθνικὴ συμπεριφορὰ τοῦ ἀποδημοντος ἀποτελεῖ, ἐν προκειμένῳ, σοβαρὸν στοιχεῖον, δι' ὃ καὶ ἐφιστᾶται ὅλως ἰδιαιτέρως, ἡ προσοχὴ ὑμῶν ἵνα εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ἐρευνᾶται ἰδιαιτέρως τὸ στοιχεῖον τοῦτο καὶ ὑποβάλλωνται ἀκριβεῖς πληροφορίαι ὡς πρὸς αὐτό.

Παρὰ τῶν κ. κ. Νομαρχῶν καὶ Ἐπάρχων δέον νὰ ἐκδοθῇ, ἅμα τῇ λήψει τῆς παρούσης, διαταγὴ πρὸς τὰς δημοτικὰς καὶ κοινοτικὰς ἀρχὰς τῆς περιφερείας των, ὅπως δι' ἕκαστον πρόσωπον ἀποδημῆσαν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐκ τοῦ δήμου ἢ τῆς Κοινότητος, συντάξωσι καὶ ἰδιον πιστοποιητικόν, εἰς ὃ θὰ ἀναγράφωνται ἀπαραιτήτως τὰ ἀκόλουθα στοιχεῖα 1) τὸ ἔτη γεννήσεως καὶ οἱ ἀριθμοί, ὑπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι ἐγγεγραμμένος εἰς τὸ Μητρῶον ἀρρένων ἢ εἰς τὸ Δημοτολογιον ὁ ἀποδημήσας καὶ τὰ μετ' αὐτοῦ ἀποδημήσαντα μέλη τῆς οἰκογενείας του, 2) ἡ χρονολογία τῆς ἀποδημίας τούτου, 3) τὸ Κράτος, εἰς ὃ μετέβη καὶ 4) ἐὰν ἀπεδήμησεν ἄνευ προσέσεως ἐπανόδου ἢ ὄχι, καὶ ἐν καταφατικῇ περιπτώσει, ποῖα εἶναι τὰ πραγματικὰ περιστατικά, ἐξ ὧν προκυπτει ἡ πρόθεσις μὴ ἐπανόδου καὶ ἰδία ἐὰν ὁ ἀποδημήσας βαούνεται μὲ συνεργασιαν μετὰ τοῦ ἐχθροῦ κατὰ τὴν διορκειαν τῆς Κατοχῆς, ἢ μὲ ἀντεθνικὰς ἐνεργείας κατὰ τὴν μετέπειτα περίοδον Πιστοποιητικὰ θὰ ἐκδοθῶσιν διὰ πάντας τοὺς ὁποτεδήποτε ἀποδημήσαντας μέχρι τῆς 31ης Μαρτιου 1945.

Τὰ πιστοποιητικὰ ταῦτα πρέπει νὰ ἀποσταλῶσι εἰς τὴν Ἀστυνομικὴν Ἀρχήν, εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς ὁποίας ὑπάγονται ὁ Δῆμος ἢ ἡ Κοινότης, ἵνα αὕτη, μετα προηγουμένην ἐξακρίβωσιν τὰ ὑποβάλῃ, διὰ τοῦ ἁρμοδίου Νομάρχου εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Δημ. Ταξεως (Δ)σιν Ὑπηρεσίας Ἀλλοδαπῶν), μετὰ τῆς γνώμης της περὶ τῆς ἐθνικῆς συμπεριφορᾶς τοὺ ἀποδημήσαντος καὶ περὶ τῆς ἀποδημίας τούτου μετὰ ἢ ἄνευ προθέσεως ἐπανοδου.

Ἐν τέλει, παρακαλοῦμεν, ὅπως, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τοὺς σοβαροὺς λόγους ἐθνικοῦ συμφέροντος, οἱ ὁποῖοι ἐπιβάλουσι τὴν ἐπιμελῆ ἐκτέλεσιν τῆς παρούσης καταβάλητε πᾶσαν μέριμναν, ὥστε ἡ ὑποβολὴ τῶν ἀνωτέρω στοιχείων πραγματοποιηθῇ ἐντὸς τοῦ κατὰ τὸ δυνατὸ, βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος, ὑπὸ τὴν προσωπικὴν τῶν κ. κ. Νομαρχῶν καὶ Ἐπάρχων παρακολούθησιν, τηρουμένων ἡμῶν, ἀνελλιπῶς, ἐνημέρων ἐπὶ τῶν ἐν προκειμένῳ ὑμετέρων ἐνεργειῶν.

Ἀθῆναι 14-3-47

Ὁ Ὑπουργὸς
Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Ἀριθ. 315108

Γ. Ε. Σ.]Β2]ΙΥ

Πρὸς τὸ 100 Στρατολ. Γραφεῖον

1, Ἐπαναφέροντες τὰ προσηρτημένα γνωρίζομεν, ὅτι, συμφώνως πρὸς τὰ ἄρθρα 1 καὶ 16 τοῦ ἀπὸ 14]17]26 Ν Δ (ΦΕΚ 238]26), δὲν δύναται νὰ ἐνεργηθῇ συμπλήρωσις ὑπὸ τοῦ Νομάρχου κατὰ τας διατάξεις τῆς παράγρ.15 τῆς Ι Σ Ν ἐλλείποντος πατρωνύμου τέκνου ἐξωγαμου, μὴ νομιμοποιηθέντος ἢ νομίμως ἀναγνωρισθέντος.

2 Τὸ Γραφεῖον νὰ προβῇ εἰς τὴν ἀκόρωσιν τοῦ προστεθέντος πατρωνύμου «Ταξιάρχης» εἰς τὸν Βουγιούκαν Δημήτριον τῆς Ἀδαμαντίας ἢ Κων/τίνας 100]534 45, ἐφ' ὅσον τυγχάνει ἐξώγαμον τέκνον καὶ δὲν ἐνομιμοποιήθη ἢ δὲν ἀνεγνωρίσθη νομίμως.

Ἀθῆναι τῇ 29-10-1947

Κατ' ἐντολὴν
Ὁ Διευθυντὴς
Π. ΠΡΙΝΙΩΤΑΚΗΣ
Συνταγματάρχης Στρατολογίας

Ἀριθ. πρωτ. 95508

Υ. Ἐσωτερικῶν.—Γεν. Δ]σις, Δ]σις Ἰθαγενείας, Τμῆμα Μητρώων

Πρὸς τὸ Γεν. Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ Β2]ΙΥ

Ἀπαντῶντες ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἀρ.θμ. 315594 τῆς 8 τρέχ. μηνὸς πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον ὁ μετέρου ἐγγράφου, συνημμένως ἐπαναφερομένου, μεθ' ὁλοκλήρου τῆς σχετικῆς ἀλληλογραφίας, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν ὅτι ἐγγραφὴ εἰς τὰ Μητρῶα ἀρρένων Δήμων καὶ Κοινοτήτων διατάσσεται μονον ἀτόμων εὑρισκομένων ἐν ζωῇ οὐχὶ δὲ καὶ ἀποβιωσαντων.

Κατὰ συνέπειαν, δὲν καθίσταται Νόμῳ ἐφικτὴ ἡ ἐγγραφὴ εἰς τὰ Μητρῶα ἀρρένων τῆς Κοινότητος Ἐλαφοχωρίου τοῦ περὶ οὗ τὸ ὡς ἄνω ὑμέτερον ἔγγραφον Πραβίτσα Κυριάκου.

Ἀθῆναι 18-11-47

Ὁ Διευθυντὴς
Α. ΣΤΡΑΤΟΥΔΑΚΙΣ

Ἀριθ. 317186/38238

Υ. Σ.—Γ.Ε.Σ., Δ)σις Στρ]γίας

Πρὸς τὴν Νομαρχίαν Ἠλείας

Ἐπὶ ὑπ' ἀριθ. 17377]5-11-47 ἀναφορᾶς τοῦ 106 Στρατολ. Γραφείου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΗΜ.
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ
ΓΕΝ. Δ/ΝΣΗΔΙΟΙΚ.ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΑΣΤΙΚΗΣ & ΔΗΜ. ΚΑΤ/ΣΗΣ

Αθήνα, 23 / 5 / 2006

Αριθ. Πρωτ.: Φ. 82215/2673

ΠΡΟΣ
Την κα ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ Αγγελική
Υπάλληλο Δ/νσης Οργ. &Λειτ.ΟΤΑ

ΘΕΜΑ: Άδεια χρήσης πρακτικών Συνεδριών του Συμβουλίου Ιθαγενείας.

Α. Σε απάντηση της από 21-11-2005 αίτησής σας, σας γνωρίζουμε ότι σύμφωνα με την αριθμ. 67/Α.Π. 645/Φ. ΕΡΩΤ. 8/14-2-2006 ατομική γνωμοδότηση του Νομικού Συμβούλου του Υπουργείου μας, η οποία έγινε αποδεκτή από τον Υπουργό Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, μπορεί να σας χορηγηθεί άδεια χρήσης των πρακτικών των γνωμοδοτήσεων του Συμβουλίου Ιθαγενείας της περιόδου 1940-1950 υπό τους ακόλουθους περιορισμούς:

Ι. Το αντικείμενό της θα εστιασθεί σε επιστημονική ταξινόμηση και αξιολόγηση των γνωμών που διατυπώθηκαν, στο πλαίσιο ερμηνείας των σχετικών διατάξεων.

ΙΙ. Δεν θα περιληφθούν σ' αυτήν εξατομικευμένου χαρακτήρα αναφορές, που θα συναρτώνται, επωνύμως, με συμπεριφορά ή περιγραφή γεγονότων, τα οποία συνδέονται με συγκεκριμένα άτομα, ώστε, αφενός, να διαφυλαχθεί η ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τους, καθώς και το απόρρητο που προβλέπεται από ειδικές διατάξεις και αφετέρου να αποφευχθεί η παράθεση όσων στοιχείων συνιστούν «ευαίσθητα δεδομένα» και

ΙΙΙ. Δεν θα παρασχεθεί πρόσβαση σε έγγραφα, που έχουν χαρακτηρισθεί «απόρρητα» και μνημονεύονται στο ιστορικό των γνωμοδοτήσεων του Συμβουλίου.

Β. Επιπρόσθετα σας εφιστούμε την προσοχή για την πιστή τήρηση των όρων της σχετικής γνωμοδότησης, καθώς και για την αποφυγή φωτοτύπησης των εγγράφων των πρακτικών του Συμβουλίου Ιθαγενείας.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΡΟΚ. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ
Γραφ. Γραμ. Εξυπηρέτησης

ΚΩΝ. ΣΚΑΡΛΑΤΟΣ

ΑΤΟΜΙΚΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ : 67/2006

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ,

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αθήνα, 14-2-2006

Α.Π. 645/Φ.ΕΡΩΤ. 8

Προς: Γενική Δ/νση Διοικ.
Υποστήριξης
Δ/νση Αστικής και
Δημοτικής Κατάστασης
Ίδιου Υπουργείου

Ι.α. Με το υπ' αριθμ. Φ. 82215/2388/8-2-2006 έγγραφό σας, δίδεται ως ιστορικό, ότι η υπάλληλος της Δ/νσης Οργάνωσης και Λειτουργίας Ο.Τ.Α., κλάδου Π.Ε. Διοικητικού με βαθμό Γ΄, Αγγελική Παπάζογλου, υπέβαλε σχετική αίτηση με την οποία ζητά να της δοθεί άδεια χρήσης των πρακτικών του Συμβουλίου της Ιθαγένειας, προκειμένου να εκπονήσει μεταπτυχιακή εργασία, σχετικά με τη λειτουργία του Συμβουλίου Ιθαγένειας και την εφαρμογή του δικαίου της Ιθαγένειας, κατά τη δεκαετία 1940-1950.

β. Ενόψει του προεκτεθέντος ιστορικού, θέσατε το ερώτημα «εάν η ανωτέρω υπάλληλος έχει δικαίωμα πρόσβασης στα πρακτικά του Συμβουλίου Ιθαγένειας, λαμβανομένου υπόψει ότι : **i)** στα εν λόγω πρακτικά έχουν καταγραφεί πληροφορίες, που έχουν ληφθεί από απόρρητα έγγραφα των τότε αρμοδίων Κρατικών Υπηρεσιών και αφορούν στοιχεία που το περιεχόμενό του άπτεται της ιδιωτικής ζωής των πολιτών και **ii)** σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 5 του Ν. 2690/1999, το δικαίωμα πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα δεν συντρέχει όταν το

περιεχόμενό τους αφορά στην ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου ή ακόμη παραβλάπτεται απόρρητο».

II. Επί του ανωτέρω ερωτήματος, έχουμε την ακόλουθη γνώμη :

αi. Στις 15 Μαΐου 1835 δημοσιεύτηκε ο πρώτος αυτοτελής νόμος της Ελληνικής Ιθαγένειας, που ίσχυσε ως τον Οκτώβριο του 1856, οπότε και τα σχετικά με την Ιθαγένεια θέματα περιλήφθηκαν στα άρθρα 14-28 του Αστικού Νόμου ΤΚΑ΄ του 1856.

Οι διατάξεις του Α.Ν. του 1856, περί Ιθαγένειας, διατηρήθηκαν και μετά την έναρξη ισχύος του Α.Κ. του 1946. Οι τροποποιήσεις, όμως, που με διαφόρους νόμους είχαν γίνει όλο αυτό το διάστημα, ήταν τόσες πολλές, που ήταν ανέφικτη, πλέον, στην πράξη, η ανεύρεση και εφαρμογή των ισχυουσών διατάξεων περί Ιθαγένειας. Εξάλλου, η ανάγκη εκσυγχρονισμού των διατάξεων αυτών με βάση τις δημιουργηθείσες μεταπολεμικές καταστάσεις, κατέστησαν αναγκαία μια εκ νέου ρύθμιση των περί Ιθαγένειας ζητημάτων. Έτσι, το Σεπτέμβριο του 1955 δημοσιεύθηκε το Ν.Δ. 3370/1955, περί κυρώσεως του Κώδικα της Ελληνικής Ιθαγένειας, που ίσχυσε έκτοτε από τις 3 Οκτωβρίου του ίδιου έτους, μέχρι την επιψήφιση του Ν. 3284/2004 (Α, 217), ο οποίος από τη 10η Νοεμβρίου του 2004 αποτελεί και τον ισχύοντα Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας.

ii. Η αρμοδιότητα επί των θεμάτων Ιθαγένειας ανετέθη, για πρώτη φορά, στο Υπουργείο Εσωτερικών με το άρθρο 37 του ν. 4952/1931. Προ της ισχύος του ανωτέρω άρθρου, η σχετική αρμοδιότητα ανήκε στο Υπουργείο Εξωτερικών (βλέπε Ψήφισμα της 28.5/6.6.1925 της Δ΄ εν Αθήναις Συντακτικής Συνελεύσεως «περί αρμοδίας υπηρεσίας προς επίλυση θεμάτων αμφισβητούμενης Ιθαγένειας»).

βi. Το Συμβούλιο Ιθαγένειας, ως γνωμοδοτικό όργανο, περιορισμένου αντικειμένου, συνεστήθη για πρώτη φορά με το προμνημονευθέν Ψήφισμα της 28.5/6.6.1925 της Δ΄ Συντακτικής Συνέλευσης. Μετά την έκδοση του ν. 4952/1931 και την υπαγωγή των θεμάτων της Ιθαγένειας στο Υπουργείο Εσωτερικών απέκτησε γνωμοδοτική αρμοδιότητα (ακόμη και σε επίπεδο «συμφώνου γνώμης» προς τον Υπουργό) για ζητήματα, που συνυφαίνονται, κυρίως, με την απόκτηση και την απώλεια της Ελληνικής Ιθαγένειας, και άπτονται ερμηνευτικών προβληματισμών για την ισχύ και το εύρος εφαρμογής των σχετικών διατάξεων.

ii. Είναι χαρακτηριστικό, ότι η σύνθεση και οι αρμοδιότητές του, με εξαίρεση τον ισχύοντα Κώδικα (άρθρο 28 ν. 3284/2004), δεν περιελαμβάνοντο στον προγενέστερο Κώδικα (ν. 3370/1955), ούτε στους συναφείς σχετικούς νόμους. Αντίστοιχη πρόβλεψη υφίστατο μόνο στους εκάστοτε Οργανισμούς του Υπουργείου Εσωτερικών (βλ. και άρθρο 53 π.δ/τος 49/1988), καίτοι οι σχετικές διατάξεις που διείπαν το καθεστώς απόκτησης και απώλειας της Ελληνικής Ιθαγένειας, ρητώς, παρέπεμπαν στη γνωμοδοτική του αρμοδιότητα.

Για πρώτη φορά, όπως προαναφέρθηκε, ενσωματώθηκε στον ισχύοντα Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (ν. 3284/2004, άρθρο 28). Επισημειώνεται, ότι από τη σύστασή του στο Συμβούλιο Ιθαγένειας μετέχουν δικαστικοί λειτουργοί (μέχρι την τελευταία αναθεώρηση του Συντάγματος), μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και καθηγητές του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου Νομικών Σχολών.

γi. Θα πρέπει να μνημονευθεί, ιδιαιτέρως, ότι στο παρελθόν, λόγω του προδιαληφθέντος επιστημονικού, κυρίως, ενδιαφέροντος που παρουσιάζουν οι γνωμοδοτήσεις του Συμβουλίου, πλείστες εξ' αυτών, κατά πλήρες περιεχόμενο σκεπτικού, έχουν δημοσιευθεί σε σχετικά επιστημονικά συγγράμματα.

ii. Ενδεικτικώς αναφέρεται, ότι στο «Δίκαιο της Ελληνικής Ιθαγένειας» του Στυλιανού Γραμμένου (έκδοση 1970) διαλαμβάνονται με παράθεση ολοκληρωμένου σκεπτικού 123 γνωμοδοτήσεις του Συμβουλίου Ιθαγένειας από το έτος 1931 μέχρι το έτος 1968 (βλ. σελίδες ιγ και ιδ με περαιτέρω παραπομπές σε ενάριθμες). Εξ αυτών 42 γνωμοδοτήσεις αναφέρονται στην περίοδο 1940 έως και 1950.

δi. Κατά το άρθρο 5 του Ν. 2690/1999 (Α, 45) «Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας», το δικαίωμα πρόσβασης των ενδιαφερομένων σε διοικητικά έγγραφα, κάμπτεται σε περιπτώσεις, οι οποίες αφορούν την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου ή εάν παραβλάπτεται το απόρρητο, το οποίο προβλέπεται από ειδικές διατάξεις.

ii. Οι γνωμοδοτήσεις του Συμβουλίου Ιθαγένειας δεν έχουν απόρρητο χαρακτήρα, προβλεπόμενο από ειδική διάταξη. Δεν αποκλείεται, όμως, να επικαλούνται, μόνον για τη θεμελίωση του πραγματικού, έγγραφα που είναι απόρρητα ή να παρατίθεται το περιεχόμενο τούτων, υπό την προεκτεθείσα

προϋπόθεση, ότι δηλαδή, έχουν, δυνάμει ειδικής διατάξεως, τα έγγραφα αυτά χαρακτηρισθεί απόρρητα και όχι κατά την αυτόβουλη εκτίμηση του συντάκτη τους.

ε. Εξάλλου, η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, είναι επιτρεπτή κατ' άρθρο 7 παράγρ. 2 περίπτωση στ΄ του Ν. 2472/1997 (Α, 50), κατόπιν αδείας της Αρχής, προκειμένου για ερευνητικούς και επιστημονικούς, αποκλειστικώς, σκοπούς και υπό τον όρο ότι τηρείται η ανωνυμία και λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται.

III. αi. Όπως έχει, ήδη, αναφερθεί ικανό μέρος των γνωμοδοτήσεων του Συμβουλίου Ιθαγένειας (και κατά το κρίσιμο παρωχημένο χρονικό διάστημα 1940-1950) αναφέρεται σε επίλυση νομικών ζητημάτων, που συναρτώντο με την κτήση και απώλεια της Ελληνικής Ιθαγένειας. Αρκετά από τα θέματα αυτά, καίτοι αναφέρονται σε προϊσχύσαν δίκαιο, εξακολουθούν να έχουν διαχρονική χρησιμότητα, για όσες, τουλάχιστον, διατάξεις, ο ρυθμιστικός πυρήνας τους παρέμεινε αμετάβλητος.

ii. Τούτο, άλλωστε, προκύπτει και από 'τις 'προμνημονευθείσες δημοσιεύσεις σε αντίστοιχα σχετικά συγγράμματα (βλ. αναφορά σε σκέψη II γii).

β. Ο Υπαλληλικός Κώδικας (Ν. 2683/1999, Α-19) με σειρά διατάξεων (άρθρα 47 παρ. 5, 58, 59 και 64) ενθαρρύνει τη μεταπτυχιακή εκπαίδευση και την επιστημονική έρευνα των δημοσίων υπαλλήλων.

γ. Η επικαλούμενη από την υπηρεσία υπ' αριθμ. 693/2001 αρνητική γνωμοδότηση του Ν.Σ.Κ., για την επιστημονική εκπόνηση μελέτης, με βάση στοιχεία των βιβλίων των Μητρώων Αρρένων, για τους εγγεγραμμένους, σ' αυτά, Αρμενικής και Εβραϊκής καταγωγής, πέραν του ότι αναφέρεται σε διάφορο θέμα, συνάπτεται, αποκλειστικώς, με εγγραφές που αφορούν την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή των περιλαμβανόμενων σ' αυτά.

IV. Κατ' ανακεφαλαίωση των όσων προεκτέθηκαν, έχω τη γνώμη, ότι η αιτούμενη άδεια χρήσης των πρακτικών των γνωμοδοτήσεων του Συμβουλίου Ιθαγένειας (περίοδος 1940-1950) για εκπόνηση μεταπτυχιακής εργασίας, αναφορικά με τον τρόπο λειτουργίας Του και ειδικότερα με την ερμηνευτική προσέγγιση του τότε ισχύοντος δικαίου Ιθαγένειας, μπορεί να χορηγηθεί, υπό τους εξής περιορισμούς :

i. Το αντικείμενό της θα εστιασθεί σε επιστημονική ταξινόμηση και αξιολόγηση των γνωμών που διατυπώθηκαν, στο πλαίσιο ερμηνείας των σχετικών διατάξεων.

ii. Δεν θα περιληφθούν σ' αυτήν εξατομικευμένου χαρακτήρα αναφορές, που θα συναρτώνται, επωνύμως, με συμπεριφορά ή περιγραφή γεγονότων, τα οποία συνδέονται με συγκεκριμένα άτομα, ώστε, αφενός, να διαφυλαχθεί η ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τους, καθώς και το απόρρητο που προβλέπεται από ειδικές διατάξεις και αφετέρου να αποφευχθεί η παράθεση όσων στοιχείων συνιστούν «ευαίσθητα δεδομένα».

και iii. Δεν θα παρασχεθεί πρόσβαση σε έγγραφα, που έχουν χαρακτηρισθεί «απόρρητα» και μνημονεύονται στο ιστορικό των γνωμοδοτήσεων του Συμβουλίου.

ΘΕΜΑ: Πρόσκλησις διαμενόντων
ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ

ΠΡΟΣ: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
Δ/σιν Διοικ.καί Δικαστ.
Ὑποθέσεων

ΚΟΙΝ: Α2 ,Β2, Β3, ΑΒΚΒ,ΑΚΒ,
Β/Γ Ε Σ

ΠΡΟΤΕΡ. ΕΠΕΙΓΟΝ
ΑΣΦΑΛΕΙΑ: ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ
Σ.Υ. ΓΕΣ/Β3/Ι/2
Ἀριθ. ΑΠ. 292399 /42065/Ε6
Συν. Φῦλ Σχεδ. 2

- Ὑμέτερον Ε.Π.1992Ε/6/19-1-49

1.- Ἔχομεν τήν τιμήν νά γνωρίσωμεν ὅτι διά τούς λόγους δι'οὕς μέχρι σήμερον ἀπηγορεύθη ὁ ἐπαναπατρισμός τῶν εἰς Ε.Σ.Σ.Δ.μετά τό Δεκεμβριανόν Κίνημα διαφυγόντων πρώην Ἑλλήνων ,διά τούς αὐτούς κρίνεται σκόπιμον ὅπως μή προσέλθωσι κατά τήν γενομένην πρόσκλησιν τῶν ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ διαμενόντων (ΕΔΥΣ 402/1948) οἱ ἐν Ρωσσίᾳ εὑρισκόμενοι καί ὑπαγόμενοι εἰς τήν πρόσκλησιν ταύτην.

2.- Ἡ τοιαύτη ὅμως ἐξαίρεσις διά λόγους εὐνοήτους δέν νομίζομεν ὅτι πρέπει νά γίνῃ διά τροποιήσεως τῆς σχετικῆς ἐγκυκλίου Δ/γῆς,ἀλλά κατά τοιοῦτον τρόπον ὥστε νά μή γίνῃ ἀντιληπτή. Πρός τοῦτο δι'ἀπορρήτου ἐγγράφου ὑμῶν νά διαταχθῇ ἡ ἐν Μόσχᾳ Πρεσβεία νά μή χορηγήσῃ Φ.Π. εἰς τούς τυχόν προσκαλουμένους,ἀλλά νά ἀναφέρῃ τόν ἀριθμόν τούτων, ὑποβάλλουσα ἅμα καί,ὀνομαστικήν κατάστασιν μετά πλήρων Στρατολογικῶν στοιχείων καί τοῦ ἐπαγγέλματος ἤ ἐργασίας,εἰς ἣν ἀσχολεῖται ἕκαστος,πρός παρέλκυνσιν τοῦ ζητήματος.

3.- Ἐάν νομίζητε σκόπιμον τό μέτρον τοῦτο νά ἰσχύσῃ καί διά τούς ἐκ τῶν προσκαλουμένων διαμένοντας εἰς τά δορυφόρα Κράτη παρακαλοῦμεν ὅπως ἐνεργήσητε τό αὐτό ὡς καί διά τούς ἐν Ρωσσίᾳ διαμένοντας.

Β Σ Τ 902,τῇ 28 Ἰανουαρίου 1949

Ὁ
Α/ Γ Ε Σ

Ἀκριβές Ἀντίγραφον

Ὑπογραφή δυσανάγνωστος

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΙΟΚΑΝΗΣ
Ὑπολ/γός Γραμματεύς

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΙΥ

ΔΙΠΛΩΜΑ ΔΙΟΙΚΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Ἀριθ.Μητρῶου 61386

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει:

1) Τὰς διατάξεις τοῦ Λ.Π. 1559/48

2) Τὴν ὑπ' ἀριθ.204 τοῦ ἔτους 1948 ἀπόφασιν τῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 9 τοῦ Ἀναγ.Νόμου 2650/1940 Ἐπιτροπῆς Κανονισμοῦ Πολεμικῶν Συντάξεων.-

3) Τὴν ὑπ' ἀριθ.35134Ι/47 ἀπόφασιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν.-

Α Π Ο Λ Υ Μ Ο Ν Ε Ι

Εἰς τὴν [redacted] καὶ ὁρφανόν [redacted] σύζυγον καὶ τέκνον τοῦ παρ' ὀργάνων ἐνόπλου ὀργανώσεως τὴν 16ην Σεπτεμβρίου 1944 εἰς Μελιγαλᾶ φονευθέντος εὐζώνου Ταγμάτων Ἀσφαλείας Ἀθανασίου Δημητρίου Ἀθανασοπούλου μηνιαίαν σύνταξιν ἓξ δραχμῶν δύο χιλιάδων ἑπτακοσίων (2.700).- πληρωτέαν ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου ἀπὸ 1ης Ἀπριλίου 1946.-

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8ῃ Μαρτίου 1948

Ὁ Διευθυντής
(Τ.Σ.) Ὑπογραφή

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Ἐν Λαυρείῳ τῇ 28ῃ Ἰουλίου 1956

Τὸ Ἀστυνομικὸν Τμῆμα Λαυρίου

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΔΗΜΟΣ. ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ

Αριθ. Ἀποφ. 18727

Συνεδρ. 190

Η Α΄ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΠΟΛΕΜΙΚΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ

(Ἄρθρ. 9 Ἀν. Νόμου 2650/40)

Συγκειμένη ἐκ τῶν

1) Β. Γεωργαντᾶ Ἐπιτρ. Ἀντ/όρου Ἐλεγκ. Συνεδρίου ὡς Προέδρου
2) Π. Ἐξαρχάκη Γεν. Δ/ντοῦ ΓΔΔΑ.
3) Γ. Πράπα Συμ/λου Ἐλεγκ. Συνεδρίου
4) Γ. Δεκαράλλα Συμ/λου Ἐλεγκ. Συνεδρίου
5) Π. Παπαχριστοδούλου Δ/ντοῦ Συνταξ. ΓΔΔΑ.
6) Δ. Τσάπου Γεν. Ἀρχιάτρου ε.ε.
7) Φ. Γεωργίου Συν/ρχου Ἐπιμ. ε.ε.
8) Δ. Μολυχρονοπούλου Ἀντ/ρχου Πεζ. ε.ἀ.

Συνεδριάσασα ἐν Ἀθήναις ἐν τῷ Καταστήματι τῆς Γεν. Διευθύνσεως Δημοσίου Λογιστικοῦ σήμερον τὴν 28-8-47 παρουσίᾳ καὶ τοῦ Γραμματέως αὐτῆς Ἰωάν. Δεμπέση Ἐλεγκτοῦ

τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Δημοσίου Λογιστικοῦ, ἵνα ἀποφανθῇ ἐπὶ τῆς ἐξῆς ὑποθέσεως.-

Διά τῆς ὑπ' ἀριθμ. 29164 τῆς 12 Δ/ρρίου 1946 προϊσταμένης ἀποφάσεως της, ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπέσχε ν' ἀποφανθῇ ἐπὶ τῆς περὶ κανονισμοῦ πολεμικῆς συντάξεως αἰτήσεως τῆς [redacted] συζύγου τοῦ ἐκτελεσθέντος Εὐζώνου τῶν Ταγ/των Ἀσφαλείας [redacted] μέχρι προσκομίσεως τῶν στοιχείων βάσει τῶν ὁποίων κατεχωρήθησαν αἱ μεταβολαὶ εἰς τὸ φύλλον μητρώου αὐτοῦ.-

-"Ἤδη προσάγεται ἡ ὑπ' ἀριθμ. 1229 τῆς 20 Μαΐου 1947 ἔναρκος βεβαίωσις ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδικείου Ἀλαμᾶν.-

ΛΚΟΥΣΑΣΑ

Τοῦ Εἰσηγητοῦ Θεμιστ. Στραβολέμου Ἐλεγκτοῦ τῆς ΓΔΔΑ.

ΘΕΩΡΗΣΑΣΑ

Τὰ σχετικὰ ἔγγραφα

ΛΑΒΟΥΣΑ ΥΠ' ΟΨΙΝ

Τοὺς περὶ κανονισμοῦ πολεμικῶν συντάξεων νόμους

ΑΚΕΦΘΕΙΣΑ

./.

-'Επειδή ἐκ τῶν κατά νόμον προσαχθέντων ἐπισήμων διπλογραφικῶν διαβιβασθέντων διά τοῦ ὑπ'ἀριθμ.681820 τῆς 20 Ν/βρίου 1946 ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργείου στρατ/κῶν προκύπτει ὅτι ὁ [redacted] ἀπό μηνός Μαΐου 1944 ἐκ Μελιγαλᾶ Μασσηνίας τήν 11'Απριλίου 1944 κατετάγη εἰς τά Τάγματα Ἀσφαλείας Μελιγαλᾶ τά συγκροτηθέντα συνάμει τοῦ Ν.260 τοῦ 1943 καί τήν 18 Σ/βρίου 1944 ἐξετελέσθη εἰς Μελιγαλᾶ παρ'ὀργάνων ἐνόπλου ὀργανώσεως.-

-'Επειδή κατόπιν τῆς ὑπ'ἀριθμ.29164 τῆς 12ης Δ/βρίου 1946 προδικαστικῆς ἀποφάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς,προσῆλθε ἡ αἰτήσασα ὑπ'ἀριθμ.1229 τῆς 20 Μαΐου 1947 ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδικείου Καλαμῶν ἔνορκος βεβαίωσις τοῦ Ἀντ/ρχου Μηχανικοῦ [redacted] καί τοῦ Λοχαγοῦ Πεζικοῦ [redacted], βάσει τῆς ὁποίας κατεχωρήθησαν αἱ μεταρολαί εἰς τό φύλλον μητρώου τοῦ εἰρημένου.-

-'Επειδή αἱ βεβαιώσεις τῶν ρηθέντων Ἀξιωματικῶν ἐκρίθησαν ἀνακριβεῖς καθ'ἃ προκύπτει ἐκ τοῦ ὑπ'ἀριθμ.688.465 τῆς 28ης Μαΐου 1947 ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργείου Στρατ/κῶν ἀνακοινοῦντος ὅτι ἐξ ἐπιγενομένου ἐλέγχου τῶν σχετικῶν στοιχείων ἐπῆλθον διαφόρων ὑποθέσεων ἀφορωσῶν ὑπηρετήσαντες εἰς τά Τάγματα Ἀσφαλείας,διεπιστώθη ὅτι αἱ βεβαιώσεις τῶν ἐν λόγῳ Ἀξ/κῶν βάσει τῶν ὁποίων κατηρτίσθησαν τά μητρῶα οὐδεμίαν ἀκριβείας.-

-'Επειδή κατά τήν διάταξιν τοῦ ἄρθρ.3 τοῦ Δ.Ν.869 τοῦ 1946,μεταρολαί εἰς τά Μητρῶα Στρατ/κῶν ἐγγραφεῖσα βάσει τῶν διατάξεων τοῦ Νόμου τούτου,διαβεβαιώσεων κριθεισῶν ἀνακριβῶν, θεωροῦνται αὐτοδικαίως ἄκυροι,ἀν δέ βάσει αὐτῶν γενόμεναι μεταβολαί διαγράφονται τῶν στρατ/κῶν μητρώων.-

-'Επειδή κατ'ἀκολουθίαν ,μή ἀποδεικνυομένης τῆς στρατιωτικῆς ἰδιότητος τοῦ ὑπερημένου ὡς μέλους τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας παθόντος [redacted] κατά τάς διατάξεις τοῦ ἀρθρ.1 τοῦ Ν.Δ.1119 τοῦ 1946 καί τοῦ Ν.Δ. 2650 τοῦ 1940 ὡς οὗτος ἐτροποποιήθη καί συνεπληρώθη μεταγενεστέρως,δικαίωμα συντάξεως ὑπέρ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ,ἀπορριπτομένης τῆς περί κανονισμοῦ πολεμικῆς συντάξεως ὑπό κρίσιν αἰτήσεως,ὡς νόμῳ ἀβάσιμον.-

Δ Ι Α Τ Α Υ Τ Α

-'Απορρίπτει τήν περί κανονισμοῦ πολεμικῆς συντάξεως αἴτησιν τῆς [redacted] χήρας συζύγου τοῦ παρ' ὀργάνων ''Ενόπλου Ὀργανώσεως,ἐκτελεσθέντος' [redacted], ὡς νόμῳ ἀβάσιμον.-

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Β ΓΕΩΡΓΑΝΤΑΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Π ΞΕΑΡΧΑΚΗΣ
Γ ΠΡΑΠΑΣ
Γ ΔΕΚΑΒΑΛΛΑΣ
Π ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
Α ΤΣΑΠΟΣ
Φ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
Δ ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

Ι ΛΕΜΠΕΣΗΣ

ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ ΙΔΡΥΜΑ ΠΟΛΕΜΙΚΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Β΄ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΔΗΜΟΣ. ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ

Αριθ. Απόφ. 4

Συνεδ.

Η Α' ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΠΟΛΕΜΙΚΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ

(Άρθρ. 9 Αν. Νόμου 2650/40)

Συγκειμένη έκ τών

1) Β. Γεωργαντᾶ Έπιτ. Άντ/δρου Έλεγκτικοῦ Συνεδρίου ὡς Προέδρου
2) Δ. Καρακατσάνη Γεν. Δ/ντοῦ Γ.Δ.Δ.Λ ἀντί Π. Ἐξαρχάκη κωλυομένου
3) Γ. Ποάκα Συμβούλου Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου
4) Γ. Δεκαβάλλα " " "
5) Π. Παπαχριστοδούλου Δ/ντοῦ Συντάξεων Γ.Δ.Δ.Λ
6) Γ. Χαρώνη Γεν. Ἀρχιάτρου ε.ἀ.
7) Φ. Γεωργίου Συνταγματάρχου Ἐπιμελητείας ἐε
8) Δ. Πολυχρονοπούλου Ἀντιπλοιάρχου Πεζικοῦ ε'α

Συνεδριάσασα ἐν Ἀθήναις ἐν τῷ Καταστήματι τῆς Γεν. Διευθύνσεως Δημοσίου Λογιστικοῦ σήμερον τὴν 19 Ἰανουαρίου [illegible] παρουσίᾳ καὶ τοῦ Γραμματέως αὐτῆς Ἀναστασίου Δεμπέση Ἐλεγκτοῦ τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Δημοσίου Λογιστικοῦ, ἵνα ἀποφανθῇ ἐπὶ τῆς ἐξῆς ὑποθέσεως

Διά τῆς ὑπ' ἀριθ. 18727 τοῦ 1947 ἀποφάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς ἀπερρίφθη ἡ περί κανονισμοῦ πολεμικῆς συντάξεως αἴτησις τῆς [redacted] χήρας συζύγου τοῦ 18 Σεπτεμβρίου 1944 ἐκτελεσθέντος παρ' ὀργάνων ἐνόπλου ὀργανώσεως [redacted] ὑπηρετοῦντος καθ' ὃν χρόνον ἐξετελέσθη εἰς τό Τάγμα Ἀσφαλείας Μελιγαλᾶ, ἐπί τῷ λόγῳ ὅτι τά στοιχεῖα βάσει τῶν ὁποίων ἐξεδόθη ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐστηρίχθησαν ἐπί τῶν ἐνόρκων μαρτυρικῶν καταθέσεων τῶν ἀξιωματικῶν [redacted] καί [redacted] τῶν ὁποίων αἱ μαρτυρικαί καταθέσεις κατά τό ὑπ' ἀριθ. 658465 τοῦ 1947 ἔγγρα-

τήν ἀπόδειξιν τῆς στρατιωτικῆς ἰδιότητος τοῦ ὡς ἀνω
εἴρηται φονευθέντος.-

Ἤδη ἡ ὡς ἀνωτέρω [redacted] χήρα [redacted]
προσάγουσα νέα κρίσιμα ἔγγραφα ἐξαιτεῖται τήν ἀναθεώρη-
σιν τῆς ἀνωτέρω ἀποφάσεως καί τόν κανονισμόν αὐτῆς συντά-
ξεως.-

Ἀκούσασα

Τοῦ Εἰσηγητοῦ Σκυρίδωνος Χατζηδημητρίου Λογιστοῦ τῆς ΓΛΔΛ

Θεωρήσασα

Τά σχετικά ἔγγραφα

Λαβοῦσα ὑπ'ὄψιν

Τούς περί ἀπονομῆς τῶν πολεμικῶν συντάξεων νόμους

Σκεφθεῖσα

Ἐπειδή ἡ ὑπό κρίσιν αἴτησις κομοτύπως καί ἐμπροθέσμως
ἀσκουμένη τύποις ἐν δεκτή καθίσταται καί ἐξεταστέα κατ'οὐ-
σίαν ἀποβαίνει,βάσει τοῦ ἄρθρου 8 ἐδ.12 Α.Ν.2414 τοῦ 1940,11 ἐδ.3
τοῦ Α.Ν. 2650/40 καί 9 τοῦΑ.Ν.1119 τοῦ 1946.-

Ἐπειδή κατά τήν ἐκ τῆς προσαγομένης ὑπ'ἀριθ. 653467 τῆς 17
Δεκεμβρίου 1947 βεβαιώσεως τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν
καί τῆς ὑπ'ἀριθ. 20554 τοῦ 1947 ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδίκου Α-
θηνῶν ἐνόρκου βεβαιώσεως τῶν [redacted] μονίμου
Ταγματάρχου, προκύπτει ὅτι ὁ [redacted]
[redacted] κλάσεως 1924 ἐκ Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας κατετάγη εἰς
τό Τάγμα Ἀσφαλείας Μελιγαλᾶ τό συγκροτηθέν δυνάμει τοῦ Ν.
1236 τοῦ 1944 περί ἰδρύσεως Β΄Ἀρχηγείου Χωροφυλακῆς Πελοπον-
νήσου τήν 18 Μαρτίου 1944 καί ὑπηρετῶν ἐν αὐτῷ συνεχῶς ἐ-
ξετελέσθη τήν 16 Σεπτεμβρίου 1944 ἐν Μελιγαλᾶ ὑπό ἀνδρῶν
ἐνόπλου ὀργανώσεως σχετιζομένης πρός τάς κατά τήν διάρκει-
αν τῆς κατοχῆς κατά τῆς Χώρας ἀνακτυχθείσας ἐσωτερικάς
διαμάχας.-

Ἐπειδή ἡ ἐκ τροκή ἐκ τῶν προσαγομένων ὡς ἀνωτέρω
στοιχείων ἀποδεικνύεται κατά νόμον ἡ εἰς τό Τάγμα Ἀσφαλ
λείας Μελιγαλᾶ ὑπηρεσίας τοῦ ἀνωτέρω ὡς καί ὁ θάνατός του
ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς ὑπηρεσίας ταύτης.-

σματος τῆς 15 'Ιουλίου 1945 τῆς Δ''Αναθεωρητικῆς Βουλῆς
ρῶν 'Ελλήνων "περί τῆς ἰσχύος καί τῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν Νο-
μοθετημάτων τῆς περιόδου τῶν Κυβερνήσεων τῆς 'Εχθρικῆς
Στρατιωτικῆς Κατοχῆς τῶν ἐτῶν 1941-44 καί τῆς ὑπ'ἀριθ.749
τῆς 5/9 Δεκεμβρίου 1946 πράξεως τοῦ 'Υπουργικοῦ Συμβουλί-
ου"περί παρατάσεως προθεσμίας ΣΓ΄ψηφίσματος " αἱ νομοθε-
τικαί πράξεις τῶν ἐν 'Ελλάδι Κυβερνήσεων τῆς περιόδου τῆς
ἐχθρικῆς στρατιωτικῆς Κατοχῆς τῆς χώρας τῶν ἐτῶν 1941-44
ὑφ'οἱονδήποτε τύπον καί ὄνομα καί ἄν ἐξεδόθησαν (Συντακτι-
κῆς Πράξεως,'Αναγκ. Νόμου, Ν.Δ/τος κλπ) διατηροῦσι τήν ἣν
εἶχον κατά τήν 31ην Μαΐου 1946 ἰσχύν ὡς ἁπλοί Νόμοι μέ-
χρι καί τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1947 ἐφ'ὅσον ὁπωσδήποτε δέν'
ἠκυρώθησαν ἤ δέν ἀκυρωθῶσι ἐφ'ἑξῆς.-

'Επειδή ὡς προκύπτει ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθεισῶν κατ'
ἐφαρμογήν τῆς ὑπ'ἀριθ. 58 τῆς 26ης 'Ιουνίου 1945 Συντακτι-
κῆς Πράξεως ἀποφάσεων τοῦ 'Υπουργικοῦ Συμβουλίου "περί ἐκ-
καθαρίσεως τῶν Νομοθετημάτων τῆς περιόδουτῆς Ξενικῆς Κατο-
χῆς ὡς καί ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων Νομοθετημάτων π
παντός τύπου ὁ Ν. 1236 τοῦ 1944 "περί ἱδρύσεως Β΄'Αρχηγεί-
ου Χωρ/κῆς Πελοποννήσου δέν κατηργήθη μέχρι σήμερον καί
ὡς ἐκ τούτου ἰσχύει ὡς ἁπλοῦς Νόμος μέχρι τῆς 31ης Δεκεμ-
βρίου 1947 δυνάμει τῆς ὡς ἄνω πράξεως τοῦ 'Υπουργικοῦ Συμ-
βουλίου ὡς δέ ἐξάγεται ἐκ τοῦ ὑπ'ἀριθ. 273/28/9 τῆς 21
Σ/ρίου 1946 ἐγγράφου τοῦ 'Υπουργείου Δημοσίας Τάξεως οἱ ὑ-
πηρετήσαντες εἰς τά δυνάμει τοῦ Νόμου 1236 τοῦ 1946 συγκρο.
τηθέντα Τάγματα 'Ασφαλείας θεωροῦνται ὡς στρατιωτικοί ἐν ἐ-
νεργεία.-

' 'Επειδή εἰσέτι ναί μέν μετά τήν ἀποκατάστασιν τῆς 'Ελ-
ληνικῆς Κυριαρχίας ἐξεδόθη ὁ ὑπ'ἀριθ. 517 τοῦ 1945 Α.Νό-
μος δι'οὗ ἠκυρώθησαν οἱ ὑπ'ἀριθ. 1362 τοῦ 1944 καί 1792
τοῦ 1944 'Αναγκ. Νόμοι ἀλλά διά τοῦ Νόμου τούτου ἐσκο-
πηθη ἡ κατάργησις τῶν εὐεργετικῶν διατάξεων δι'ἃς ἐθεσπί-
σθησαν τιμητικαί διακρίσεις ὑπέρ τῶν ὑπηρετησάντων εἰς τά
Τάγματα 'Ασφαλείας Στρατιωτικῶν καί Εἰδικαί συντάξεις

τάς οἰκογενείας τῶν παθόντων ἐξ αὐτῶν οὐχί δέ καί ἡ στέρησις πάντων τούτων τῶν ὑπό τῶν γενικῶν διατάξεων προβλεπομένων συντάξεων.-

Ἐπειδή κατά ταῦτα ὁ ἀνατέρω κεκτημένος τήν στρατιωτικήν ἰδιότητα ἐφονεύθη παρ'ὀργάνων ἐνόπλου ὀργανώσεως σχετιζομένης πρός τάς ἀναπτυχθείσας κατά τήν κατοχήν ἐσωτερικάς διαιμάχας τά παρ'αὐτοῦ καταλειφθέντα πρόσωπα τῆς οἰκογενείας του ἤτοι ἡ χήρα σύζυγός του [redacted] καί τό τέκνον [redacted], γεννηθέντό ἔτος 1939 δικαιουνται συμφώνως τοῖς ἄρθροις 1 τοῦ Α.Ν. 1119 τοῦ 1946 , 1 τοῦ Α.Ν. 2650 τοῦ 1940 καί 1 τοῦ Β.Δ. 1260 τοῦ 1942 μηνιαίας συντάξεως συνισταμένης εἰς δραχμάς 2500 ὅση ἡ βασική σύνταξις οἰκογενείας ἐγγάμου στρατιώτου πλέον δραχμαί 200 διά τό δικαιούμενον συντάξεως τέκνον ἤτοι ἐν συνόλω δραχμάς 2700 καί κατ' ἀκολουθίαν δέον δεκτῆς γενομένης τῆς ὑπό κρίσιν αἰτήσεως ἀνεθεωρήθη ἡ προσβαλλομένη ὑπ'ἀριθ'18727 τοῦ 1947 ἀποφάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπί τῷ τέλει ὅπως κανονισθῆ ἡ εἰς τούς ἀνωτέρω ἀνήκουσα αὐτῇ ὡς ἄνω σύνταξις, πληρωτέα αὐτοῖς συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 7 τοῦ Α.Ν. 1119 τοῦ 1946 ἀπό 1 Ἀπριλίου 1946 καί ἐκ τοῦ Ταμείου Γ'Συντάξεων Ἀθηνῶν.-

Διά ταῦτα

Κανονίζει εἰς τήν χήραν σύζυγόν κυρ[redacted] καί τό τέκνον [redacted] τοῦ ἐν διατεταγμένη ὑπηρεσία φονευθέντος ὑδρίφου τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας κηπτείαν [redacted] μηνιαίαν σύνταξιν δραχμῶν δύο χιλιάδων ἑπτακοσίων (2700) πληρωτέαν αὐτοῖς ἀπό 1 Ἀπριλίου 1946 καί ἐκ τοῦ Ταμείου Γ'Συντάξεων Ἀθηνῶν.-

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Β.Γεωργαντᾶς

ΤΑ ΜΕΛΗ

Α.Καρακατσάνης
Γ.Πράπας
Γ.Δεκαβάλλας
Π.Παπαχριστοδούλου
Γ.Χαρώνης
Φ.Γεωργίου
Δ.Πολυχρονόπουλος

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

Ιω. Λεμπέσης

...άχω ...ηγῶ» ποῖα ...είου

Ὁ στρατάρχης φὸν Λίστ, ὁρκιστὴς τῶν γερμανῶν στρατευμάτων τὰ ὁποῖα ἀνέλαβον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν Βαλκανίων

Ὁ Εὔζωνος, σύμβολον τῆς Ἑλληνικῆς ἀνδρείας, ἡ ὁποία ἀπίστασε τὸν παγκόσμιον θαυμασμόν

ἐπιδρομέως. Ἐλευθερώνονται. Πανευτυχὴς γιὰ τοὺς θριάμβους του ὁ Ἡράκλειος, διαβαίνει τὸν Ταῦρο, καταλαμβάνει τὴν Καππαδοκία, φθάνει στὸν Ἅλυν ποταμόν.

Ἐκεῖ καταστρώνει διαστικὰ τὰ νέα του σχέδια. Ἀφήνει τὸ στρατό του νὰ διαχειμάσῃ στὰς πεδιάδας τῆς Καππαδοκίας καὶ ὁ ἴδιος ἐπιστρέφει στὴν Κωνσταντινούπολι.

Τὸ πλῆθος τὸν ὑποδέχεται μὲ ἀσυγκράτητο ἐνθουσιασμό. Ἀλλ' ὁ Ἡράκλειος δὲν εἶχε καιρὸ γιὰ ἐνθουσιασμούς καὶ νικητήρια. Μελετᾶ τὴν νέα του δράσι καὶ ἀποφασίζει νὰ μετα βάρῃ τὸν πόλεμο στὴν καρδιὰ τοῦ περσικοῦ κράτους. Τὴν ἀνοιξι τοῦ 623 φεύγει ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στόλου του καὶ ἀποβιβάζεται στὴν Τραπεζοῦντα. Οἱ 5.000 ἄνδρες ποὺ τὸν συνοδεύουν ἐνισχύονται, καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλληνας καὶ Ἀρμενίους τῆς περιοχῆς. Διασχίζει τὸν Ἄραξο ποταμὸ καὶ καταλαμβάνει τὴν Γάζακα, ὅπου γίνεται ἡ πρώτη σύγκρουσις μὲ τὰς Χ τζυροτάτας συνάρτας τοῦ Χοσρόη. Χιλιάδες αἰχμάλωτοι πεσέρνονται στὰ χέρια τῶν Βυζαντίνων στρατιωτῶν.

ΛΥΡΙΟΝ : Τὸ τέλος.

ΘΕΑΜΑΤΑ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ (Παλλάς) : 4 μ. μ. «Τὰ ἀνίκνευλα» ΑΝΔΡΕΑΔΗ: «Φωλιὰ στὸ μέτωπο». ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ : Ἀργύ. ΘΗΣΕΥΣ : 6 ὥρας : Παιδαγωγὸς ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ : (Ἀνδρομέδης) : «Λαιμός» ἀπὸ Ρωμανοῦ. ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ : «Κρεσφόντης Ζ.».

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΙ

ΑΣΤΥ: Ἐπίκαιρα κλπ. ἀπὸ 9 π.μ. ΑΤΤΙΚΟΝ: «Ναυτάρα, ΑΛΛΗΛΑ: «Ἀδέλφια τῶν Πολιτῶν». ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ: «Λυχνὸς τῆς ἀγάπης». ΕΣΠΕΡΟΣ: «Ὁ γάμος ὁ μαρτυλλ». ΙΝΤΕΛΛΟ: «Ἀριστοκρατία τῆς γκάνγκστερ». ΙΡΙΣ: «Μέσα στὴ φλόγα». ΚΡΟΝΟΣ: «Γλυκὸ μπαγιάτικο». ΚΥΒΕΛΗΣ: «Λιποκρατικὸ ζευγάρι» ΟΡΦΕΥΣ: «Ὁ Χάρυ στὴ χώρα τῶν κόκκινων». ΠΑΝΘΕΟΝ: «Ἐλεύθερος κύριος». ΡΕΞ: «Ὕπνος τῆς ἀγάπης». ΣΙΝΕΑΚ: Ἐπίκαιρα κλπ. ἀπὸ 10 π. μ. ΣΙΝΕ ΝΙΟΥΣ : Ἐπίκαιρα κλπ. ἀπὸ 10 π. μ. ΤΙΤΑΝΙΑ: «Κασπετὸ, Σαορίσος».

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ

Η ΣΕΙΡΗΝΑ

Τὴν πρώτη φορὰ ὁ ἦχος τῆς σειρήνας ἀκούστηκε, αὐτὸ τὸ ἀ... χαράκωμα καὶ παρατεταμένο κλάψιμο τῆς, ποὺ ἀκούστηκε τόσο ἀ... πρόοπτα ἐκεῖνο τὸ πρωῒ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου, μᾶς ἔκανε νὰ σταματήσουμε ὅλοι ὅ,τι κάναμε τὴ στιγμὴ ἐκείνη καὶ νὰ κρεμβάσουμε ἀπὸ καὶ νὰ τρέξει, μὲ σύγχυση, ἀτέντιστοι καὶ σταματασαρμόμοι, στὰ τραγικὰ ἐγκλήματα τῶν Ἀθηναίων κατοικιῶν :

—Καλημέρα κύρ Σωτήρη.

—Καλημέρα, Θανάση μου.

—Τί τρέχει ; Τί ἔμοιβες ;

—Πόλεμος, Μέλ...

—Πόλεμος ;

—Ναί.

—Καὶ γιατί ἔαρὰν οἱ αεροπλάνες τῆλθαν κι ὅλας τ' ἀεροπλάνα ;

—Ἔτσι φαίνεται...

Ὑπῆρξαν ἀνθρωποι ποὺ διέτρεχαν τὴν συγχυσία τους, ὑπῆρξαν κι ἄλλοι ποὺ ἀνησύχασαν :

—Τί λέτε... Θὰ μᾶς βομβαρδίσουνε ;

—Ποιὸς ξέρει...

—Εἶναι δρόμοι γε ἀσφαλὲς τὸ κατεδάφιο ;

—Οὔτε κι' αὐτὸ μποροῦμε νὰ τὸ ξέρουμε, κυρία μου...

Ἀπὸ τότε οἱ σειρῆνες ξανακούστηκαν πολλὲς φορές. Μέσα στοὺς ἕξη τραγικοὺς μῆνες τοῦ πολέμου δὲν πέρασε μέρα χωρὶς νὰ μᾶς ἀναστατώσῃ τὸ ἀ... πότομο κλάψιμό τους. Συχνὰ σήμερα ὅμως τὸ συνηθίσαμε κι' αὐτό. Μάθαμε, μάλιστα καὶ νὰ τὸ περιεθύσουμε :

—Λοιπὸν ὅπως εἴπαμε, Στὶς 11 στὸ Ζαχαράτο.

—Σύμφωνοι. Ἂν γίνῃ ὅμως συναγερμός ;

—Ἀμέσως μετὰ τὴ λῆξι.

—Ἐν τάξει...

Τὸν τελευταῖο καιρὸ ἡ σειρήνα δὲν ἔκανε πιὰ καμμιὰ ἐντύπωσι στὸν κόσμο. Γιατ' ἔλα τὰ ἀνεγνωσμένα ὁρόλιαχτά της ἡ ζωὴ ἐξακολουθοῦσε νὰ κυλᾷ κανονικὰ στοὺς Ἀθηναϊκοὺς δρόμους. Τὰ καταφύγια στὶς ὥρες τοῦ συναγερμοῦ ἦταν σχεδὸν ἄδεια. Οἱ Ἀθηναῖοι, ποὺ ἐν τῷ μεταξὺ ἐπίστηναν ὅτι ὁ ἀντίπαλος εἶχε τὴν ἀπόφασι νὰ σεβασθῇ ἀπολύτως τὴν Ἀθήνα, ἀντὶ νὰ τρέχουν στὰ ἀντίφυγια, σκοτωνόντουσαν ν' ἀκέσουν στὶς ταράτσες, ἀν' τὶς ὁποῖες δὲν κατέβαινον πιὰ παρὰ μόνον ὁ τὸν ἀσπωνιτ... ληῖς.

Τὴν εἶχαμε συνήθισει τὴν σειρήνα... Τόσο, ποὺ ὅταν κιαὶ μιὰ φορὰ ἀργοῦσε νὰ σημάνῃ, παραξενευόμαστε :

—Τί διάολο !... Ἀκόμα δὲν ἔγινε συναγερμός ;

Τώρα ἔχουμε σοφαντακτὰ δρες πρίπαι, νὰ τὴν ἀκούσουμε. Καὶ ὅν θέταν ὑπερβολὴ ἂν ἔλεγε κανεὶς πὼς ὑπάρχουν μεκεκοὶ ποὺ τὴν νοσταλγοῦν :

—Τί νὰ σοῦ πῶ, μὲ Μαϊὸ λή, ἔλεγε χτὲς τὸ δούβλι ἕνας ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ στὴν παρέα του...Αὐτὲς τὶς μέρες σὰν νὰ μοῦ λείπῃ κάτι.

—Δηλαδή ;

—Ξέρω κι ἐγὼ, ἄδερφέ μου. Κοντοῦρνε νὰ κοιμηθοῦμε... Δὲν ἄφορεῖ, ἐλέηκις καὶ ἐσυμὰ σειρήνα νὰ ξυπνήσουν λίγο τὰ αἴματα...

Ἔξις δευτέρα φύσις.

ΑΛ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΣ

Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ των ὅπλων ἐντὸς τῆς ἡμέρας

Κατόπιν διαταγῆς τοῦ Γερμανοῦ στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ Ἀθηνῶν στρατηγοῦ Σέρνερ, ὁποχρεοῦνται οἱ πολῖται ὅπως μέχρι τῆς 6ης ἀπογευματινῆς σήμερον παραδώσουν εἰς τὰ οἰκεῖα ἀστυνομικὰ τμήματα τὰ παντὸς εἴδους ὅπλα πλὴν τῶν παλαιῶν οἰκογενειακῶν κειμηλίων καὶ τὰς μαχαίρας πλὴν τῶν τῆς οἰκιακῆς χρήσεως. Αἱ ἐπιδληθησόμεναι κυρώσεις θὰ εἶναι σκληρόταται καὶ ἀνεπανόρθωτοι.

Σάλπισμα

Μία μεγάλη, μία καλοσσιαία μεταβολὴ συνετελέσθη ἀπὸ χθὲς εἰς τὴν ζωὴν μας. Πολλοὶ ἴσως νὰ μὴ συνέλαβαν ἀκόμη ἀκέραιον τὸ νόημα τῆς μεταβολῆς αὐτῆς. Θὰ ὑπάρχουν ἴσως ἄνθρωποι τῶν ὁποίων τὴν προσοχὴν καὶ τὰς σκέψεις ἀπέσπασαν περισσότερον τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα τοῦ καὶ ὀλιγώτερον ἡ οὐσία τῆς νέας καταστάσεως ποὺ ἐδημιουργήθη ἀπὸ χθές. Πρέπει ὅμως νὰ τὸ ἀντιληφθῶμεν ὁσθύτατα καὶ ἀμέσως : ὅτι εὐρισκόμεθα ἐνώπιον μιᾶς προγματικότητος, ἡ ὁποία, τερματίζουσα τὸ στάδιον τοῦ πολέμου ποὺ ἐκάμαμε μὲ ἡρωϊσμὸν ἀντάξιον τῶν παραδόσεων καὶ τῆς ἱστορίας μας, θέτει ἐνώπιόν μας στυγνὰ καὶ ὠμὰ τὰ μεγάλα προβλήματα τῆς ἀνοικοδομήσεως καὶ τῆς περιωλλογῆς.

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τονίσωμεν τὴν ἐκτασιν καὶ τὴν σημασίαν τῶν προβλημάτων αὐτῶν. Μπροστὰ εἰς τὰ μάτια μας ξετυλίγεται ἡ εἰκὼν μιᾶς ἄνευ προηγουμένου τραγωδίας, ποὺ ἀφορᾷ τοὺς ἡρωϊκοὺς μας, αὐτοὺς ποὺ μᾶς ἔδιδαν ἐπὶ ἓξ συνεχεῖς μῆνας τὸ μεγαλύτερον συγκίνησις, ποὺ ἔδιδαν ἀδιάκοπα τροφὴν εἰς τοὺς ἐνθουσιασμοὺς μας καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν γοργόν μας.

Τὸ πρόβλημα τῆς ἀμέσου, τῆς ἀτυφασιστικῆς ἀποκατασταστάσεως τοῦ κόσμου αὐτοῦ, ἀποτελεῖ τὸ κλεῖς τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος, προέχει. Ὁμιλοῦμεν εἰδικῶς διὰ τοὺς ἀνιστήρους, τοὺς τροφοτίας, τὰς ἀπροστατεύτους οἰκογενείας ἐκείνων ποὺ ἐθυσίασαν τὴν ζωὴν των διὰ τὴν τιμὴν τῆς Ἑλλάδος. Αὐτοὶ πρέπει ν' ἀποτελέσουν τὸ ἄλφα τῆς προσπαθείας μας. Μὲ τὴν ἐνδοξον δράσιν των μᾶς ἐκληροδότησαν τὴν δυνατότητα νὰ ἀναστυτάξωμεν καὶ ἀνοικοδομήσωμεν τὴν Ἑλλάδα μας ἐπάνω εἰς γερὰ θεμέλια. Θὰ ἀκτὶ νὰ θυμώμεθα, ὅσον ἐμπορούμεν ζωηρότερα, τὴν θελητικότητά μας. Δὲν ἀπευθυνόμεθα πρὸς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας. Αὐταί, ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ ὑπόπτους παρεμβάσεις τῆς ὀλιγαρχίας τῶν εὐνοουμένων ποὺ εἰς ὅλας ἐποχὰς ἐξεμεταλλεύοντο τὴν πατριωτικὴν πειθαρχίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, θὰ κάμουν τὸ καθήκον των. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ αὐτοῦ. Ὁ ἀγὼν τῆς προσπαθείας ἀνήκει εἰς τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν γενναιότητα τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ὅλοι μαζὶ οἱ Ἕλληνες θ' ἀποτελέσωμε τὴν μεγάλην κυρᾶλην ποὺ θὰ μᾶς συγκεντρώσῃ εἰς ἐνιαίκην ἐργασίαν, εἰς ἐργασίαν σκληρότερον, παλλαπλασίας σκληροτέραν ἀπὸ ἐκείνην ποὺ ἀνεπτύξαμεν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου.

Δὲν πρόκειται ἁπλῶς νὰ προσφέρωμεν τὸ χρῆμα μας ὅσοι ἔχομεν καὶ ὅσοι δὲν ἔχομεν. Διότι θὰ προσφέρωμεν ἀεκαδήτοτε. Αὐτὸ εἶναι τὸ ὀλιγώτερον. Πρόκειται νὰ κάμωμεν θυσίας μεγάλας, νὰ ὀργανώσωμεν τὸν τρόπον τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἡρώων μας καὶ τῶν οἰκογενειῶν των. Χωρὶς πολλὰς συζητήσεις καὶ χωρὶς δισταγμόν. Νὰ τοὺς περιβάλωμεν μὲ τὴν ἀτοργὴν μας καὶ τὴν στοργὴν μας, νὰ μολακώσωμεν τὸν πόνον των καὶ νὰ διαλύσωμεν τὴ νέφη τῆς δυστυχίας ποὺ πλανᾶται ἐπάνω ἀπὸ τὰ σπίτια τους.

Ὁ νικητὴς, ἀφοῦ ἀνεγνώρισεν ἐπίσημως τὴν ἀνδρεῖαν τῶν μαχητῶν μας, ἐξεδήλωσεν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τὴν πρόθεσιν νὰ μᾶς ὁφήσῃ ἀπερισπάστους εἰς τὸ ἔργον προσπάθειαν τείνουσαν ν' ἀνοικοδομήσωμεν τὰ ἐρείπιά μας. Τοῦτο θὰ μᾶς διανοίξῃ ὁρόμον εὐρείας δράσεως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν. Ἀπὸ ἡμᾶς ἐξαρτᾶται νὰ ὁλοκληρώσωμεν τὴν ἱερὰν ὑποχρέωσιν ποὺ ἔχομεν πρὸς τοὺς ἥρωάς μας, ἐργαζόμενοι μὲ τὸν Ἑλληνικὸν παλμὸν μας, μὲ τὴν συνοίσθησιν τῆς ἱστορικῆς μας θέσεως, μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ ὀργανώσωμεν ἐκείνα ποὺ θελησατικὸν οἱ παραδόσεις μας καὶ ὁ ἀκτινοβόλος πολιτισμός μας.

BULLETIN

of the AMERICAN COUNCIL FOR A DEMOCRATIC GREECE
(formerly GREEK AMERICAN COUNCIL)
152 WEST 42nd STREET NEW YORK 18, N. Y. Wisconsin 7-3072

VOL. IV, No. 1 264 JANUARY, 1947

Tsaldaris Denies Greek Government Responsibility for British Troops in Greece

Some very curious and significant admissions were made by Greek premier Constantin Tsaldaris in an interview with a delegation of the American Council for a Democratic Greece on December 12th. The Council's Executive Vice-President Oreste Stephano headed the delegation, which also included Andrew Paul and Prof. Henry Pratt Fairchild of the Board of Directors, and Rev. Jack McMichael, Secretary of the Methodist Federation for Social Service.

In direct contradiction of statements of British leaders, who have declared that British troops are in Greece by Greek government invitation, Mr. Tsaldaris stated that the presence of such troops was not within the jurisdiction of the Greek government, but was a matter for Big Four decision.

Mr. Tsaldaris professed ignorance of the details of Greek political life, declaring he could not possibly know why former ELAS (Greek resistance army) Commander-in-chief General Sarafis and 150 other ELAS leaders had been exiled. He denied the reports of the closing of newspapers, of the existence of armed monarchist bands cooperating with the government, and even of the publicized reason for his trip to this country, asserting it was merely to obtain economic aid for Greece. At no time during the interview did Mr. Tsaldaris discuss the civil war as anything but a Greek internal matter.

Repeated questioning of the premier concerning the presence of British troops resulted in his asking why the presence of foreign troops in Albania, Yugoslavia and Bulgaria was not questioned.

He was informed of the reasons for troops in Bulgaria, a former enemy country, and the projected withdrawal of such troops within a specified time limit after the signing of the peace treaties. He was then asked whether British troops would be requested to leave at that time, and replied this was not a matter to be decided by the Greek government.

Mr. Tsaldaris admitted, upon further questioning, that he really was not certain whether or not there were foreign troops in Albania or Yugoslavia.

After denying the existence of armed monarchist bands, he was informed of the widely-publicized dispatches of American reporters who had told of their activities and cooperation with government forces. He declared that the bandit Sourlas was an "exception."

Parties not now represented in Parliament could not be part of a coalition government, Mr. Tsaldaris further asserted, until new elections took place. But such elections, he added, could be conducted only after order had been restored in Greece. However, he was unable to be at all specific concerning how and when such order would be restored.

Tsaldaris Hotel Picketed

Over 300 New Yorkers picketed the Hotel Plaza, where Greek Premier Tsaldaris was staying, on Wednesday, December 11. From 5:00 to 6:30 P.M. the demonstrators marched, vigorously shouting slogans calling for an end to terror in Greece, the immediate withdrawal of British troops and a coalition government. The demonstration was called by the American Council for a Democratic Greece.

EAM APPEALS TO UNITED NATIONS

Text of a memorandum, sent by the Coalition of the Party of Left Liberals and the EAM to the United Nations. Dated October 15, 1946, *the memorandum was signed by N. Grigoriadis for the Left Liberal Party; C. Gavriilidis for the Agrarian Party; S. Kriticas for the Republican Union; A. Loulis for the Radical Republican Party, G. Georgalas for the Socialist Party; D. Partsalidis for the Communist Party.*

We have the honor to request you to put the following appeal before the General Assembly of the United Nations Organization.

Due to the absence of a Greek government representing the free and genuine will of the majority of the Greek people, the Political Coalition of the Parties of EAM and the Party of the Left Liberals, resort, in the name of the majority of the Greek people, to the General Assembly of the United Nations, and ask for the immediate and complete withdrawal of the British troops from Greece, which is not an enemy country, but an ally and member of the United Nations Organization.

The occupation of Greece by British forces, and the active intervention of British policy in the country's internal affairs have virtually abolished its national independence. The consent of the Greek Government to the presence of British troops is used as an argument for their continued stay, but it has no value whatsoever since the government was itself established by British intervention and is a complete organ of British policy.

In addition, the Greek Constitution forbids the stay of foreign troops on

(*Continued on page* 3)

JOHN SOFIANOPOULOS

Statement issued in London by John Sofianopoulos, former Greek Foreign Minister, on December 12.

The tragic situation in Greece must, I think, have convinced all enlightened and genuine patriots that the Tsaldaris Government must be replaced. But the movements set afoot to replace it by another government also originating from the present reactionary and one-sided Parliament will certainly not save the country from the chaos into which it has been plunged by the policy followed up to now. For that policy the Populist Party bears the first responsibility, but the responsibility of all its direct and indirect supporters is by no means small.

Behind those faint-hearted efforts to form a so-called "Government of National Unity" one can clearly discern the intentions of some of the Parliamentary Opposition Parties. These are to remove Mr. Tsaldaris from power, but to rely again on some elements of the Populist Party. This plan is obviously absurd. It seems that these Opposition Parties are trying to persuade the relevant authorities that if they came to power, they would be more successful than Mr. Tsaldaris in prolonging the life of the tottering Parliament and to suppress more ably the daily spreading Resistance Movement. They imagine that if the Resistance in the mountains continued after they had taken over, it might lose the faith and devotion with which it is now surrounded both inside Greece and among the freedom-loving people outside.

Nevertheless, international public opinion and even certain official circles have gradually begun to realize what the deeper motives of the Resistance Movement are. They are being forced to admit that it is a movement embracing a large majority of the Greek people, a movement which seeks desperately to ensure that the people's life and liberty shall not be suppressed.

The nation is now so deeply mourning for the total failure of our national claims at the Peace Conference, entirely due to the present Government's incapacity and reactionary policy, that the mere possibility of our having to face still greater national disasters must induce the responsible authorities to take immediately the most radical and drastic measures.

And they must be inspired by only two ideals—reconciliation and a common and united effort.

CIO ON GREECE

(From the Resolution on the World Federation of Trade Unions, adopted by the National Convention of the CIO —November 18-22, 1946.)

The World Federation of Trade Unions, in its Executive Bureau meeting of September in Washington, D. C., unanimously approved a resolution condemning the suppression of trade union liberties in Greece and demanded that the Greek government restore such liberties and permit the calling of a new Greek Trade Union Congress.

RESOLVED that the CIO commends the efforts and work of its President and his fellow officers in the establishment of the WFTU and international joint labor committees, their participation in its councils, and pledges its complete support for continued affiliation and effective implementation of the decisions and policies of the WFTU and of the joint labor committees.

We reaffirm our support of the position of the World Federation of Trade Unions Executive Bureau and pledge our aid to the Greek workers in their struggle for freedom and democracy.

EAM MESSAGE

(The following is a message issued by the Central Committee of the EAM.)

The political coalition of the EAM expresses, with profound emotion, its thanks to all those parties and organizations which sent messages of greetings to the First Panhellenic Congress of EAM which was convoked for September 27, 1946.

It especially expresses its thanks to all brother organizations abroad which hastened to send greetings to the Congress and offer their support, thus demonstrating once again, their solidarity with the Greek people who are struggling for their independence and democratic liberties.

The fact that the Greek Government banned the Congress of EAM—the largest popular organization of National Resistance—constitutes one more proof of the illiberal regime prevailing in Greece. Despite this, EAM will not cease its endeavors to ensure that the convocation of its Congress is allowed. It will not abandon, even for a single moment, the struggle of the Greek people for independence and democracy.

PHENOMENON

By the Athens columnist Penna (translated from the Greek).

"I'm beginning to wonder, my dears," Cleovoulos said to us.

"Why, Cleovoulos?" we asked him.

"Because of the mass arrests. You don't hear of anything else except arrests. Arrests here, arrests there, arrests in villages, arrests in towns, arrests everywhere and always. After so many unending and interminable arrests, I begin to wonder whenever I see an acquaintance walking free in the streets.

"Yesterday I saw one such phenomenon and I was beside myself for one whole hour."

I said to this fellow, who was, unbelievably, free, "Are you really out?"

"Yes," he replied.

"Oh! What are you saying! Are you talking seriously? It's unbelievable. My mind can't grasp this."

I was agitated, completely beside myself. I could not believe the unbelievable.

"You are deceiving me," I said to him. "How can you possibly be free?"

"But I am. Don't you see me?"

I stared at him, doubting my eyes, for a whole hour. When we parted, I watched him until he was about to turn the corner. Right at the corner — they arrested him; I relaxed. The miracle was explained. Yes, he had been walking about freely, but he had been followed.

This, my dears, is what is taking place in this greatly blessed Greece. Everything and everyone is being arrested, and only the extent of the arrests remains unarrested!

Yesterday, I heard a young man, who was bidding his girl friend good-by, say:

"Honey, tomorrow I'll meet you here."

"Very well, my dearest," answered the girl. "If you don't show up I'll go directly to the police station where they will have you imprisoned."

"After all this, my dears," Cleovoulos said to us in concluding, "I'm considering going to the Hon. Spyreton Theotoketon (Minister of Public Order at the time this was written. Ed.) and asking him:

'Please, Mr. Theotoketon, when you have arrested all democratic citizens, leave one free for me, so I may parade him in Athene Street and exhibit him as the most curious phenomenon of the 20th Century.'

" 'Pass by, ladies and gentlemen, see one democratic citizen at liberty! Hurry, Hurry! General admission—1000 drachmas.' I am sure that I will get rich."

Greek Politics Dooms Children to Bedless Cells

By George Weller

Copyright, 1946, New York Post, Chicago Daily News & Register and Tribune Syndicate

PIRAEUS, Oct. 30.—In three makeshift prisons near this port, 800 political prisoners are awaiting exile to the barren islands of the Aegean.

Tried by drumhead court-martials and found "dangerous to the security of the kingdom," the deportees are awaiting a dictum as to which of the fabled Cyclades can receive them as exiles.

Half-starved, jammed together without medical treatment, these men, women and children are sleeping in their clothes on bedless floors improvised as cells by Greece's British-advised federal constabulary. Their arrests chiefly date from the Sept. 1 plebiscite—observed but not supervised by the Allies—which approved King George II's return to the throne.

To visit the deportees—or rather to try to do so—is to realize how low Anglo-American diplomacy has sunk in Greece and how the political persecution of George's British-backed Metaxas dicatorship is being reinstated.

On Saturday with another newspaperman I tried to enter the main prison at Zea, where the Triremes were outfitted to fight the Persians at Salamis.

A telephone call to the Ministry revealed that we could not enter without the personal permission of Minister Spyros Theotokis, who was not available. The prison director admitted that the deportees' relatives, lawyers, welfare workers and members of the British police and prison's mission were admitted on sight, but not newspapermen.

On the boulevard rimming Zea's yacht-dotted basin is another political transit camp mainly for women. It was found to be a large single-family dwelling turned into a bee-hive prison. By an

(*Continued on page* 5)

Council Appeal

The tasks and responsibilities of the American Council for a Democratic Greece are heavier than ever before. The Greek internal situation is increasingly complex and it is necessary for us to furnish greater numbers of Americans with accurate and honest information. Increased printing costs, stationery costs, etc., are an additional burden on our slender budget.

For this reason—and for the first time on the pages of this Bulletin—we are asking our readers for contributions. Any sum, large or small, will be gratefully accepted.

EAM APPEALS TO UNITED NATIONS

(*Continued from page* 1)

national territory without a special law being passed categorically granting the relative permission, when there is a serious national necessity. Such a law has never been passed and it cannot be substituted by the mere consent of the Greek Government, especially when this government is of such provenance as the present one. But from a substantial point of view, also, the presence of British troops in Greece does not serve any real Greek need; on the one hand, no real threat exists from abroad, and even if it did, it would create a case for the immediate intervention of the United Nations Organization and not of British troops alone; their presence, on the contrary, provokes dangers for Greece. On the other hand with regard to internal order and normalcy, the presence of British troops, not only does not help, but on the contrary, it contributes to further aggravation, due to the encouragement given to the Monarchist Right which was established in power by British policy, in order to continue the work of fierce persecution of the Republican people. The civil war already ravaging the country, causing great bloodshed and hampering the country's rehabilitation, constitutes ample proof of this.

In any case, the restoration of internal order is the exclusive work of a responsible government nominated by the people —not the work of anyone else. And if the present government, although it has at its disposal the Army and the Security Corps which were formed after special selection, together with the State machinery, cannot achieve internal order and normalcy, then this means nothing other than that the government is powerless because it is not based upon the will of the people's majority.

Consequently, and for this major reason, British troops have absolutely no right to intervene to support the present anti-popular regime of the minority. The mopping-up operations being carried out by the Army and the Gendarmerie against the Republican people compelled to armed self-defence, started following the permission of the Commander of the British forces in the Middle East, Sir Miles Christopher Dempsey, as if the Greek Army constituted part of the British Imperial Army, obeying its orders. Furthermore, the mopping-up operations being carried out are followed and also conducted by General Rawlings of the British Military Mission and Sir Charles Wickham of the British Police and Prisons Mission. Finally, the Greek Monarchist Government is negotiating with the British Government to be provided by it with more arms and supplies to arm citizens who are its followers, intending to launch them in an attack against Republican citizens.

Thus British policy, continuing, through its monarchist subordinates, the extermination struggle, which they began together long ago, against the democratic Greek people, contributes not towards the restoration of normalcy, but on the contrary, to the even wider extension and aggravation of civil war in which a second direct intervention of British forces is threatened.

All these constitute the well-known methods of abolishing a country's independence and transforming it into a colony and not only are opposed to the aims and principles formulated in the first chapter of the United Nations Charter, but also create dangers of international friction and dissensions, at the expense of the Greek people who are not in the slightest degree responsible.

Therefore, we ask for your intervention for the final withdrawal of British troops from Greece, as a primary condition for the restoration of its independence, its internal normalcy, its rehabilitation and its national security.

How British Control Greek Army

By Alexander Uhl

Copyright 1946, *The Newspaper PM, Inc.*

WASHINGTON, Nov. 26—Highly confidential information reaching Washington states that the Greek Army has been reorganized along British lines so that it has become virtually a dominion army fitting into the Imperial forces with HQ all but in name in London.

One indication of the closeness of these ties is the fact, as reported from London, that Lt. Gen. Spiliotopoulos, the Greek Chief of Staff, and Maj. Gen. S. B. Rawlins, British mission Commander in Greece, recently arrived in London to discuss the guerrilla activities in Northern Greece. This closeness of British-Greek cooperation is one reason why informed Washington circles look upon the present Greek disorders as being more than purely local and as holding the potential of a Spanish Civil War.

Outgrowth of War

Reliable information from Greece says that the Army reorganization is an outgrowth of British direction of the Greek Army in the Near East during the war. After the German invasion, the British took over control of the remnants of the Greek Army which fled to Egypt and armed and equipped it. It was during this period that anti-Monarchist Greek soldiers were held in a concentration camp south of Cairo. Before this army returned to Greece, it was purged of elements regarded as politically unreliable.

Present British control is reported not only on the general staff and training level, but as going down into the ranks themselves as low as battalions. From what can be learned the British mission has observers and liaison men in the Greek War Ministry and General Staff who are empowered to go over the heads of section chiefs should they feel it necessary. Appointment of high ranking officers and the retirement of others, determined by their political reliance, is dependent on good reports from British agents in the Army.

British Needs First

Greek military circles are reported disturbed as to Greek military security because both the strategic and tactical organization of the Army has been subordinated to the needs of the British army rather than to the needs and morale of the Greeks themselves. One claim is that under the present system the Greeks have no plan of operation, but are dependent on the British.

A British Navy and Air mission is working in Greece, as well as a British police mission, which is reorganizing the Greek police. Some idea of the British control in Greece is given by the fact that last May, when the U.S.A. abandoned the Hassani airport outside of Athens, it was turned over to the British who were to use it for training the Greek Air Force.

Record of Greek Gov't

A powerful indictment of the present Greek government is contained in an objective, factual report, prepared by the EAM Bureau of Enlightenment, which recently reached this country. Dated October 1946, the report deals with six major topics: Terroristic Activities; Suppression of Newspapers; Treatment of Resistance Fighters; Treatment of Quislings and Collaborators; Statements of Greek Political Leaders; and British Intervention.

Terroristic Activities

The full text of a directive to the Gendarmerie commander in Thessaly, ordering the burning of homes of anti-monarchists, is included in this section. The directive is dated July 3, 1946.

43 persons murdered in Athens and vicinity in the 7 month period beginning in March of this year are named.

A statistical table of terroristic acts throughout Greece (excluding the "mop-

(*Continued on page* 6)

Guerrilla Army Issues Communique

On November 20, the Democratic Army of Northern Greece issued Communique No. 1, and copies were sent to all foreign correspondents in Athens as well as Athens newspapers. The government immediately forbade the publication of this document; nevertheless, it was published in two—*Rizospastis* (Communist) and *Eleftheria* (Republican Centre). Copies of both papers were seized. The following day, the Minister of Justice introduced a bill in Parliament which would impose prison sentences upon editors and permit confiscation of newspapers upon the publication of "attacks on the present regime" and reports of movements of land, sea and air forces and other military information. This bill became law on November 25th.

Text of Communique No. 1

"The Headquarters of the Democratic Army in Northern Greece, in the name of all persecuted Republican combatants who constitute this army, rejects with disgust the shameful slander that the Democratic Army has relations with or is supplied by foreigners.

"The main source of arms and supplies are the monarchist bands which are armed by the British, the stores of the army and gendarmerie and prisoners from these forces.

"The Democratic Army has arisen as a result of the new occupation and the persecution to which the people are subjected by the new fascist regime, established in Greece by the British occupation.

"We were forced to take to the mountains by the violation by the British of the Varkiza Agreement and by the policy of extermination and persecution operated against us.

"The Democratic Army categorically rejects once and for all the slander that its activities are directed against the integrity of Greece. We consider the soil of the Fatherland and its frontiers as sacred and inviolable and we oppose any idea of violence against or conquest of them.

"We struggle for the life and honor of the people and for the freedom, democracy and independence of Greece. The Democratic Army categorically rejects the base slander that it burns down villages and slays women and children. We fight as our forefathers fought for freedom—and as ELAS fought for Greece. The crimes against innocent women and children and the burning down of villages are committed by our enemies. It is against them that we struggle and we punish only traitors. We are the children of the people."

Tsaldaris Gets Resolution

(Resolution presented to Greek Premier Tsaldaris by a delegation representing the American Council for a Democratic Greece on December 12th. The report of the delegation's interview with Tsaldaris is on page 1.)

WHEREAS your present visit to the United Nations and its purpose was opposed by even such Greek rightist political leaders as Messrs. Canellopoulos, Venizelos and Papandreou, because no evidence exists of "outside interference" in Greek internal affairs, except by Great Britain; and

WHEREAS the presentation of unsubstantiated charges against foreign nations can only be considered as a brazen attempt at war provocation, opposed to the best interests of the peace-loving Greek people who desire friendly relations with their neighbors and with all their great allies, on an equal basis, and who want domination by none; and

WHEREAS this act is not only inimical to world peace, but is a logical development of the internal fascistic policies of your government, which was established by false elections from which the great majority of Greek political parties abstained; and which has cravenly surrendered all independence and is completely servile to Great Britain; and which has, in true fascist style, eliminated all civil liberties and embarked on a campaign directed toward the extermination of all democratic Greek people; and

WHEREAS your government's policies, despite Great Britain's aid, have nevertheless resulted in the failure to crush the democratic spirit of the people and are the sole reason for the civil strife in Greece, causing the people to flee to the mountains, in northern Greece, in central Greece and in the Peloponnesus, to defend their lives and liberty; and

WHEREAS the failure of your government's policies have led you to resort to this act of war provocation, greatly disturbing the people of this country who are vitally concerned with the maintenance of world peace;

THEREFORE BE IT RESOLVED that we urge, in the interests of maintaining peace, the immediate application of the following steps:

1. The immediate withdrawal of British troops from Greece.

2. The immediate formation of a truly coalition government, representing all Greek political parties, including those not now represented in Parliament.

3. An immediate end to the terror and the establishment of conditions which will permit free elections.

4. An internal policy of reconciliation, rehabilitation and democracy, and an external policy of independence from domination by any one country and friendly relations with the nations of the world.

Greek Politics Dooms Children

(Continued from page 3)

open tap in the courtyard, in public view, several women were earnestly scrubbing linen, while others behind barbed wire were tending children due to take the Aegean voyage with them.

From impartial non-Greek eye-witnesses, who have been allowed to enter the two prisons and another on Tricoupis Street, and also from a guard's statement it was ascertained that 260 deportees are in the jail first barred to us. Approximately 170 sleep in the five small bedroom-sized chambers not used by the guards. The overflow of 90 recline in the courtyard under the open sky.

The house has two latrines and only a single water tap for both drinking and washing. The beds, which total three, are used only by the extremely ill, or dying.

The second, or so-called women's prison, actually has about 100 men confined in an ill-ventilated sub-basement with a single broken cesspool, and about 120 more men on the second floor with one latrine and a bathtub.

For 130 women on the first floor, including several suckling babies, there is one water tap and one bathtub. Women with children live together in four drawing-room size chambers with the overflow sleeping in hallways.

Many, but by no means all of these deportees are Communists. Hundreds are parliamentary democrats opposed to the extremists, Left or Right. Because they have been exiled by drumhead tribunals and seemingly written off by the western powers as necessary sacrifices in the Greek tragedy, these deportees are soft marks for conversion by the hard Communist factions among them.

In Greece's sorry chaos, Fascism, which Britain manages and the United States pays for, can be seen spreading that same Communism which both powers detest.

American Correspondents Report on Civil War

(Excerpts from reports of American correspondents which have appeared recently in the press.)

GASTON COBLENTZ—*New York Herald Tribune*, Phanos, Northern Greece, December 3: The government troops here all wear British battle dress. Their uniform is indistinguishable from the British except for an embroidered silver crown and a small blue circle on the garrison cap. . . . One of 6 trucks seen carrying government troops here today bore the marking of UNRRA. . . . None of the officers with whom this correspondent talked fought as a partisan after the Greek Army was demobilized by the Germans. . . . A British lieutenant colonel from the British military mission arrived here today. He explained to correspondents that it was necessary for him to take great precautions not to be noticed in this area, so that the Russian will not charge the British with directing these operations.

* * * * * *

ARTHUR M. BRANDEL—*New York Times* — Djevdjelia, Yugoslav Macedonia, Dec. 6: There is absolutely no definite proof that Yugoslavia is helping the Greek rebels who are engaging the Athens Government forces throughout western Macedonia. This correspondent has just returned from a five-day tour of the Greco-Yugoslav border, and his talks with British as well as Greek officers reveal that the evidence against Premier Tito's government is based on circumstances that are unsatisfactory. . . . But certainly there is no lack of rumor about Yugoslav participation. There is a constant round of stories to the effect that in each operation, soldiers and officers are seen directing the rebels. But when an attempt is made to pin down such stories, they always fall. . . .

As an example of the fighting, there is the case of the small village of Koupa. . . . Officers told the observers that Koupa had been set afire by the rebels. . . . Careful questioning of the Greek Government soldiers and muleteers who had been detailed to the Koupa operation produced conclusive proof to this correspondent that the village had been fired by the regulars and not by the rebels . . . because it was a rebel stronghold and because of its rebel sympathies.

NEWS BRIEFS

Another demonstration of the almost incredible cynicism and treachery of the Greek government took place in mid-December. Widely publicizing its "generosity" (and hopeful that world opinion would not recall its unprincipled violation of the amnesty clause of the Varkiza Agreement), the Greek government proclaimed a clemency law, promising complete amnesty to guerrillas who would surrender. One guerrilla from the village of Missolonghi voluntarily surrendered to government authorities and was immediately tried by court-martial and executed.

Literature Available

EAM & Left Liberal Party Coalition Memorandum to the United Nations—This memorandum, published in this issue, is available in printed form, for mass distribution or individual use.

Report of EAM Bureau of Enlightenment—The full text of this report, with supplementary material prepared by the American Council for a Democratic Greece, is available in limited quantities.

Copies of this literature may be obtained, free of charge, by writing to the American Council for a Democratic Greece, 152 West 42nd Street, New York 18, N. Y.

At this writing, the trial of EPON (Democratic Greek Youth Organization) is scheduled for December 13, on charges of "transgressing its aims." The World Federation of Democratic Youth attempted to send an international delegation of observers, headed by its president, M. Guy de Boisson, and accompanied by a prominent French attorney. The delegation, however, was refused entry into Greece by the Greek government.

Alcibiades Loulis, President of National Mutual Aid of Greece, a relief distributing agency which functioned heroically during the resistance movement, has been sent into exile. Mr. Loulis had been arrested previously, on August 26, but international protest brought his release. Mr. Loulis is also a member of the Central Committee of EAM.

Joachim, Bishop of Kozani, is to be tried for his EAM activities. Internationally famous for his heroic role in the fight against the Nazis, he was recently invited to this country by 7,000 American clergymen, but the Holy Synod refused to grant him permission to accept.

The Greek newspaper, *To Vema* (Liberal) published the account of the refusal of the High Court to grant a promotion to Deputy Attorney Papmichael. The reason—he had been imprisoned by the Germans, and must, therefore, have "Left" sympathies!

The undeclared civil war encompasses all Greece, from the Southern Peloponese to the northern border areas. Significant is the fact that the guerrilla movement has not developed in those areas where the republicans are allowed some democratic freedom. In areas where the republicans were comparatively free to vote in the plebiscite, there is no guerrilla movement. However, in those areas where the monarchist terror produced an incredibly high monarchist vote, the guerrilla movement—in self-defense against the terror—has reached serious proportions.

Record of Greek Gov't

(*Continued from page* 4)

ping-up" areas) contains the shocking information that, in the same 7 month period, there were 87,187 arrests, and 3,798 deportations. The table cites the number of murders, executions, tortures and disappearances.

Persecution of the Press

The report states that 477 newspaper offices and printing shops have been burned or otherwise destroyed or damaged. It lists the names and cities of publication of 15 newspapers which have ceased publication, because their offices and press were destroyed, or their editors and/or personnel were arrested, banished or murdered.

Quislings

The newly-reorganized Greek army has among its officers 1,262 men who served the Germans in the German-organized and German-commanded Security Battalions, all of whose names are available. The report lists 200 of these quislings.

Further items show governmental preferential treatment for collaborators.

Resistance Fighters

In sharp contrast is the treatment of resistance fighters. In the months of August and September alone, 139 former officers of ELAS were exiled.

British Intervention

British Intervention in and domination of Greek life is discussed in great detail, beginning with the selection by the British of the Greek premier in July 1944, an act which contravened the decision of the representatives of all Greek political parties. The responsibility of the British government for the present state of affairs in Greece is firmly established in this section.

AMERICAN COUNCIL FOR A DEMOCRATIC GREECE
formerly GREEK AMERICAN COUNCIL
152 WEST 42ND STREET
NEW YORK 18, N. Y.
WIsconsin 7-3072

EVA SIKELIANOS, *President*
ORESTE STEPHANO, *Executive Vice-President*
MICHAEL MANDELENAKIS, *Secretary*
STEPHEN LEONDOPOULOS, *Treasurer*
Vice-Presidents
DR. GEORGE KARAFLOS DR. L. S. STAVRIANOS

AMERICAN COUNCIL FOR A DEMOCRATIC GREECE
152 West 42nd Street New York 18, N. Y.

American Council for a Democratic Greece
Philadelphia Chapter
1301 Commonwealth Bldg.
1201 Chestnut Street
Philadelphia 7, Penna.

ГЛАВНИ РАКОВОДИТЕЛИ

ИДЕОЛОШКИ ОСНОВИ

НОФ

Реферат одржан на II-от
Конгрес на Н.О.Ф.

Издава Агит — Проп
Н.О.Ф.

БИБЛИОТЕКА „НЕПОКОРЕНИ" бр. 8

ПАВЛЕ РАКОВСКИ

ИДЕОЛОШКИ ОСНОВИ НА Н.О.Ф.

РЕФЕРАТ ОДРЖАН ВО I-от КОНГРЕС НА Н.О.Ф.

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ Ν.Ξ.Ο.Φ.

Εἰσήγηση στό 2ο Συνέδριο τοῦ Ν.Ο.Φ.

Издава Агит—Проп

Н.О.Ф.

II-от Конгрес на НОФ е еден голем радостен настан за секој еден од нас —за секој македонец— македонка и за сите наши пријатели.

През 1948 год. монархофашизмот ги вложи сите усилија и направи се што му идеше од рака, за да го разбие народно-демократското движење во Грција—да ги опустоши нашите македонски села—да го уништи нивното македонско население, нашиот народ—сите нас— да помине се под нож и огин како што велеше во своите заповеди до неговите орди и најпосле да ја предвори Грција во една сигурна воена база за неговите господари, американо-англиските поттлавачи на нова војна против Нар. Републики и Сов. Сојуз —против сите народи на светот, кои што се борат за слобода, демократија и мир.

Τό 2ο Συνέδριο τοῦ ΝΟΦ εἶναι ἕνα μεγάλο γεγονός χαρᾶς γιά καθένα μας-γιά κάθε μακεδόνισσα καί γιά ὅλους τούς φίλους μας.

Ὁ μοναρχοφασισμός στά 1948 ἔβαλε ὅλα τά δυνατά του κι' ἔκανε ὅ,τι περνοῦσε ἀπό τό χέρι του γιά νά διαλύσει τό ΔΣΕ-νά συντρίψει τό λαϊκοδημοκρατικό κίνημα στήν Ἑλλάδα,-νά ἐρημώσει τά μακεδονικά χωριά μας-νά ἐξολοθρέψει τό μακεδόνικο πληθυσμό τους, τό λαό μας, ὅλους ἐμᾶς, νά περάσει τό πᾶν «διά πυρός καί σιδήρου» ὅπως ἔλεγε στίς διαταγές του πρός τίς ὀρδές του-νά κάνει τέλος τήν Ἑλλάδα σίγουρη πολεμική βάση γιά τ' ἀφεντικά του τούς ἀμερικανοάγγλους ὑποκινητές τοῦ καινούργιου πολέμου ἐνάντια στίς Λαϊκές Δημοκρατίες καί τή Σοβ. Ἕνωση-ἐνάντια σ' ὅλους τούς λαούς τοῦ κόσμου πού ἀγωνίζονται γιά λευτεριά, Δημοκρατία καί εἰρήνη.

Но монархофашизмот си ја скрши муцката. И еве сега ние стотици делегати на македонскиот народ од овој дел на Македонија собрани тука, по решителни и по оптимисти од секој друг пат, учествуваме во II-от Конгрес на нашата национална револуционерна организација НОФ.

Од свој поглед II-от Конгрес на НОФ е еден од значителните резултати на заедничкото борбено стараење на Грци и македонци, што јасно покажува дека: овоа заедничко стараење се овенча со успех — дека од големите борби през 1948 год. ДАГ и општо нашето народно востание излезе уште посилно — дека само монархофашизмот е тој што не успеа и излезе ослабен.

Но не е само тоа значењето на II-от Конгрес на НОФ. Во резолуцијата на V-от пленум на ЦК на КПГ која што е раководителка и организатор на народната борба, чита

'Αλλ' ὁ μοναρχοφασισμός ἔσπασε τά μούτρα του. Καί νά, τώρα ἐμεῖς ἐδῶ ἑκατοντάδες ἀντιπρόσωποι τοῦ μακεδόνικου λαοῦ ἀπ' τό τμῆμα τοῦτο δῶ τῆς Μακεδονίας, πιό ἀποφασιστικοί καί πιό αἰσιόδοξοι ἀπό κάθε ἄλλη φορά, πέρνουμε μέρος στή δουλειά τοῦ 2ου Συνεδρίου τῆς Ἐθνικῆς Ἐπαναστατικῆς μας ὀργάνωσης ΝΟΦ. Κι' ἀπ' αὐτήν τήν ἄποψη τό 2ο Συνέδριο τοῦ ΝΟΦ εἶναι ἕνα ἀπ' τά σημαντικά ἀποτελέσματα τῆς κοινῆς ἀγωνιστικῆς προσπάθειας ἑλλήνων καί μακεδόνων πού δείχνει ξεκάθαρα ὅτι: ἡ κοινή αὐτή προσπάθεια στέφθηκε μ' ἐπιτυχία, ὅτι ἀπ' τίς μεγάλες μάχες τοῦ 1948 ὁ ΔΣΕ καί γενικά ἡ λαϊκή μας ἐπανάσταση βγῆκε ἀκόμα πιό δυναμωμένη, ὅτι ἐκεῖνος πού ἀπότυχε κι' ἐξασθένισε εἶναι ὁ μοναρχοφασισμός.

'Αλλά δέν εἶναι αὐτή μόνο ἡ σημασία τοῦ 2ου Συνεδρίου τοῦ ΝΟΦ. Στήν πρίν λίγο καιρό παρμένη ἱστορική ἀπόφαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΕ, τοῦ καθοδηγητή καί ὀργανωτή τοῦ λαϊκοῦ

ме:

"Во северна Грција македонскиот народ даде се што имаше за борбата и се бори со потполн героизам и самопожертвуваност што предизвикуваат удивление. Не треба да постои никаква сумња, дека како резултат на победата на ДАГ и на Народната револуција, македонскиот народ ќе си го постигне потполно своето национално воспоставување онака како што он сака".

После тоа, јасно е, дека II-от Конгрес на НОФ ќе биде Конгрес што ќе ја прокламира новата наша најосновна придобивка: Правото на самоопределење — правото да си уредиме како народ нашиот живот и нашата социјална и државна организација, како што ние си ја сакаме.

После тоа, јасно е, дека II-от Конгрес на НОФ ќе биде Конгрес за понатамошното борбено раздвижување на нашиот на-

ἀγώνα, διαβάζουμε:

«Στή Βόρεια Ἑλλάδα ὁ μακεδόνικος (σλαβομακεδόνικος) λαός ταδωσε ὅλα γιά τόν ἀγώνα καί πολεμᾶ μέ μιά ὁλοκλήρωση ἡρωϊσμοῦ καί αὐτοθυσίας πού προκαλοῦν τό θαυμασμό. Δέν πρέπει νά ὑπάρχει καμιά ἀμφιβολία ὅτι σάν ἀποτέλεσμα τῆς νίκης τοῦ ΔΣΕ καί τῆς λαϊκῆς ἐπανάστασης ὁ μακεδόνικος λαός θά βρεῖ τήν πλήρη ἐθνική ἀποκατάστασή του ἐτσι ὅπως τή θέλει ὁ ἰδιος προσφέροντας σήμερα τό αἷμα του γιά νά τήν ἀποχτήσει.»

Ἔπειτα ἀπ' αὐτό εἶναι φανερό ὅτι τό 2ο Συνέδριο τοῦ ΝΟΦ θάναι Συνέδριο διακήρυξης τῆς καινούργιας βασικῆς κατάχτησής μας, τῆς κατάχτησης τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσής μας, τοῦ δικαιώματος νά φτιάξουμε σά λαός τή ζωή μας καί τήν κοινωνική καί κρατική ὀργάνωσή μας, ὅπως ἐμεῖς τή θέλουμε.

Ἔπειτα ἀπ' αὐτό εἶναι φανερό ὅτι τό 2ο Συνέδριο τοῦ ΝΟΦ θάναι Συνέδριο τῆς παραπέρα μαχητικῆς κινητοποίησης τοῦ λαοῦ μας

род в у и праздвсе ю един стно со грчкиот народ— ке биде Конгрес на боен штрек за нашиот народ —Конгрес за органи зирање на победата. Бидејќи само со победата ке оси гуриме се што до сега со толку жертви сме извојувале,

И от овој поглед II-от Конгрес на НОФ добива едно вистинско исто ичко значење. Тој станува значителен настан во борбената воопшто историја на македонската нација која што е водила суровите и долгогодишните борби за слободен национален живот.

сé áδιáσπαστη ένότητα μé τóν ἑλληνικó λαó, θáναι Συνέδριο πολεμικοῦ συναγερμοῦ τοῦ λαοῦ μας, Συνέδριο ὀργάνωσης τῆς Νίκης. Γιατι μόνο μέ τή νίκη θά ἐξασφαλίσουμε δ,τι μέχρι τώρα καί μέ τόσες θυσίες κατακτήσαμε.

Κι' ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη τό 2ο Συνέδριο τοῦ ΝΟΦ πέρνει ἀληθινά ἱστορική σημασία. Γίνεται σημαντικότερο γεγονός στήν ἀγωνιστική ἱστορία γενικά τοῦ μακεδονικοῦ ἔθνους, πού σκληρούς καί μακρόχρονους ἀγῶνες ἔκανε γιά ἐλεύθερη ἐθνική ζωή.

I. КИЕ СМЕ НАЦИЈА КОЈА ШТО СЕ ЈАВИ ВО ИСТОРИЈАТА, КАКО И ДРУГИТЕ НАЦИИ, КАКО РЕЗУЛТАТ НА ИСТОРИСКИ РАЗВИТОК И ВО ОПРЕДЕЛЕНА ЕПОХА

Ι. ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΘΝΟΣ ΠΟΥ ΕΜΦΑΝΙΣΤΗΚΕ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΟΠΩΣ ΚΑΙ Τ' ΑΛΛΑ ΕΘΝΗ, ΣΑΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΚΑΙ ΣΕ ΚΑΘΟΡΙΣΜΕΝΗ ΕΠΟΧΗ

Македонската нација е нација-е и таа продукт на историски развиток. И таа е историски создадена јужска општина. Нејзиното оформување започна со раѓањето и развитокот на капитализмот во Балканот. Процесот на ликвидирањето на феудализмот и на победоносниот подем на капитализмот е истовремено и процес на оформувањето на луѓето во нации. Нациите се раѓаат и се развиваат како не пходна социјална категорија, која што ги изразува класовите интереси на една нова класа луѓе—буржуазијата— која што е носител на националните движења во епохата на капитализмот што се развива.

Епохата през која што се раѓа и се развива капитализмот во Балканот—епохата на оформувањето на нациите во Балканот—започнува кон крајот на 18-от век.

Но познато е, дека оформувањето на нациите не се извршува со истиот темп. Во Балканот например, оформувањето на бугарската нација во однос со оформувањето на грчката и српската нација задоцнува. а пак оформувањето на албанската нација е најмногу задоцнето.

Τό μακεδόνικο ἔθνος εἶναι κι' αὐτό προϊόν ἱστορικῆς ἐξέλιξης. Εἶναι κοινότητα ἀνθρώπων ἱστορικά δημιουργημένη. Ἡ διαμόρφωσή του ἀρχίζει μαζύ μέ τή γέννηση καί ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ στά Βαλκάνια. Τό προτσές τῆς ἐξαφάνισης τοῦ φεουδαρχισμοῦ καί τῆς νικηφόρας ἀνόδου τοῦ καπιταλισμοῦ εἶναι σύγχρονα προτσές διαίρεσης τῶν ἀνθρώπων σέ ἔθνη. Τά ἔθνη γεννιοῦνται κι' ἀναπύσσονται σάν ἀναγκαία κοινωνική κατηγορία πού ἐκφράζει τά ταξικά συμφέροντα τῆς καινούργιας τάξης ἀνθρώπων, τῆς μπουρζουαζίας πού εἶναι φορέας τῶν ἐθνικῶν κινημάτων στήν ἐποχή τοῦ ἀναπτυσσόμενου καπιταλισμοῦ.

Ἡ ἐποχή πού γεννιέται καί ἀναπύσσεται ὁ καπιταλισμός στά Βαλκάνια, ἡ ἐποχή τῆς διαμόρφωσης τῶν ἐθνῶν στά Βαλκάνια, ἀρχίζει ἀπό τά τέλη τοῦ 18ου αἰώνα.

Ἀλλ' εἶναι γνωστό πώς ἡ διαμόρφωση τῶν ἐθνῶν δέ γίνεται μέ τόν ἴδιο ρυθμό. Καί στά Βαλκάνια ἡ διαμόρφωση π.χ. τοῦ Βουλγάρικου ἔθνους καθυστερεῖ σέ σχέση μέ τή διαμόρφωση τοῦ ἑλληνικοῦ καί τοῦ σερβικοῦ καί ἡ διαμόρ

мувањето на македонската нација останува уште поназад.

Тоа се должи на различното економско и политичко положение што се создаде таму—на различниот и нерамномерен развиток на капитализмот нешто кое што е закон во развитокот на капитализмот.

II. ИСТОРИСКИТЕ КОРЕНИ НА НАШИОТ ПРОИЗХОД КАКО НАЦИЈА СЕ ШИРАТ ВО СРЕДНОВЕКОВИЕТО

II. ОИ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΡΙΖΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΜΑΣ ΣΑΝ ΕΘΝΟΣ ΑΠΛΩΝΟΝΤΑΙ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΜΕΣΕΩΝΑ

Ако почетокот на оформувањето на македонската нација лежи во крајот на 18-от век, се пак, историските корени на нејзиниот произход се шират во средниот век—од средниот век започнува создавањето на историски предуслови врз кои се базираше процесот на нејзиното оформување.

През 6-от до 7-от век идат и се настануваат во Македонија "македонците славјани", како што ги вели советскиот историк академикот Николај Державин. Тие се разделени во племиња. Драговиците, Сагудатите, Ирнхините се настануваат надвор и близко до гр. Солун и во неговата околина. Струмците во долното и средно течение на река Струма. Брзјаците околу Кичево, Преспа, Прилеп и Велес.

Тие ја создаваат првата македонска држава, така нареч ната Славунија.

Врз тие меѓу славјаните го примаат христијанството и идат во контакт со развиената култура на византијците.

Во нивната средина Климент Охридски и Наум през 9-от и почекотот на 10-от век, а во продолжение нивните ученици, развиваат една чудна за таа епоха духовнокултурна дејност.

Од нив се создава прочутата славјанска држава на Самуил (през втората половина на 10-от и почетокот на 11-от век.) чии столици се македонски градови и која што ги обединува сите македонски земји.

Ἂν ἡ ἀρχή τῆς διαμόρφωσης τοῦ μακεδόνικου ἔθνους μένει πίσω ἀκόμη πιό πολύ.

Αὐτό χρωστιέται στή διαφορετική οἰκονομική καί πολιτική κατάσταση πού διαμορφώθηκε ἐκεῖ, στή διαφορετική, ἀνισομερῆ ἀνάπτυξη τοῦ καπιτιλισμοῦ, πρᾶμα πού εἶναι νόμος στήν ἐξέλιξη τόῦ καπιταλισμοῦ.

Τόν 6—7ο αἰώνα ἔρχονται καί ἐγκαθίστανται στή Μακεδονία οἱ «μακεδόνες σλάβοι» ὅπως τούς λέει ὁ σοβιετικός καθηγητής τῆς ἱστορίας Νικολάϊ Ντερζαβιν. Εἶναι χωρισμένοι σέ φυλές. Οἱ δραγοβίτσοι, σαγουδάτοι καί ρινχίνοι ἐγκαθίστανται ἔξω καί κοντά στήν πόλη τῆς Θεσσαλονίκης καί στήν περιοχή της. Οἱ στροῦμτσοι στόν κάτω καί μεσαῖο ροῦν τοῦ Στρυμώνα. Οἱ μπαρζιάτσοι γύρω ἀπτό Κίτσεβο, τήν Πρέσκα τοῦ Πριλεπ καί τοῦ Βέλες.

Αὐτοί δημιουργοῦν τό πρῶτο σλάβικο κράτος, τή Σλαβουνία.

Πρῶτοι αὐτοί ἀπ' ὅλους τούς σλάβους δέχονται τό χριστιανισμό κι' ἔρχονται ἔτσι σ' ἐπαφή μέ τόν ἀναπτυγμένο πολιτισμό τῶν βυζαντινῶν. Στό περιβάλλον τους οἱ Κλίμεντ Ὀχριτσκι καί Ναούμ τόν 9ο καί ἀρχές τοῦ 10ου αἰώνα καί σέ συνέχεια οἱ μαθητές τους, ἀναπτύσσουν μιά ἐκπληκτική γιά τήν ἐποχή ἐκείνη πνευματική— ἐκπολιτιστική δράση. Ἀπ' αὐτούς δημιουργιέται τό ἐκπληκτικό σλάβικο κράτος τοῦ Σερμουήλ (μέσα 10ου ὡς ἀρχές 11ου αἰώνα) πού ἔχει γιά πρωτεύουσα πόλεις τῆς Μακεδονίας καί ἑνώνει ὅλους

донци славјани.

Меѓу нив ее развил и познатото реформистичко движење на богомилите кое што ги обедини и ги дигна во борба дури и жените. Воопшто през тој период (10-от и почетокот на 11-от век.) меѓу нив се развива еден чудесен духовен-уметнички разцвет.

Ако некој ги посети средновековните цркви на нашата татковина (во Охрид, Скопје, манастирот Матка, островот Св. Аил-Преспа) не може да не се согласи со големиот советски журналист Илја Еренбург-кој што през 1946 год ја посетил Вардарска Македонија—дека преродувањето (ренесанс) не започнало во западна, но тука во Македонија.

Верно е дека македонците славјани попаднале през разни времиња под јаремот на бугарските болјари, на византијските Дуки на српските велики жупани, цели векови батисале под режимот на отоманската империја.

τούς μακεδόνες σλάβους.

Ἀνάμεσά τους φούντωσε καί τό γνωστό μεταρρυθμιστικό κίνημα τῶν Μπογομίλων, πού ἔνωσε καί κινητοποίησε σέ ἀγώνα καί τίς γυναίκες ακόμα. Γενικά ἀνάμεσά τους ἀναπτύσσεται τήν ἐποχή εκείνη (10ο καί ἀρχές 11ο αἰώνα) μιά πνευματική καλλιτεχνική ἄνθιση πού ἐκπλήσσει. Ἄν ἐπισκεφτεῖ κανείς τίς μεσαιωνικές ἐκκλησίες τῆς πατρίδας μας, ὅσες ἀκόμα σώζονται (Ὀχρίδα, Σκόπια, μοναστήρι Μάτκα, νησί Ἅγιος Ἀχίλειος (Πρέσπας) δέ μπορεῖ νά μή συμφωνήσει μέ τή γνώμη τοῦ μεγάλου σοβιετικοῦ συγγραφέα Ἠλία Ἐρεμπουργκ, πού τό 1946 ἐπισκέφτηκε τήν Βάρδαρσκα Μακεδονία, ὅτι ἡ ἀνάγέννηση (Ρενεσάνς) δέν ἄρχισε στή Δύση, ἀλλ' ἐδῶ στή Μακεδονία. Ἀλήθεια εἶναι ὅτι οἱ μακεδόνες σλάβοι πέσαν κατά καιρούς στό ζυγό τῶν βούλγαρων Μπολιάρων, τῶν βυζαντινῶν Δουκῶν, τῶν σέρβων μεγιστάνων καί αἰῶνες ὁλόκληρους βάλτωσαν στό καθεστώς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Верно е дека балканот е раскрсница на патиштата од Север кон Југ и од Запад за Исток а Македонија е центар на балканот. Тука се сретнаа през разни времиња луѓе од по различни племиња.

Но секога македонците се покажаа како најсилниот елемент кој што ги асимилираше другите и продолжително се обновуваше и се развиваше. Така кон крајот на 18-от век и почетокот на 19-от век постоеја веќе јасни елементи на една историска јазична општина (без напечатени книги на македонски јазик) постоеја елементи на една историска и жива духовна и психолошка врска меѓу луѓето. А и географската територија на Македонија ги имаше веќе добиено белезите на национална македонска татковина. Но сето тоа, како што имаме веќе потцртано ги создаде историските предуслови кои што криеја во нив само една можност за да се

Ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ Βαλκανική εἶναι τό κλειδί τῶν δρόμων ἀπό Βορρᾶ πρός Νότο κι' ἀπό Δύση πρός Ἀνατολή κι' ἡ Μακεδονία εἶναι τό κέντρο της. Ἐδῶ συναντήθηκαν κατα καιρούς ἄνθρωποι ἀπό πιό διαφορετικές φυλές. Ἀλλα πάντα οἱ μακεδόνες σλάβοι ἀναδείχτηκαν τό ἐπικρατέστερο στοιχεῖο πού ἀφομοίωνε τά ἄλλα καί διαρκῶς ἀνανεώνονταν καί ἐξελίσσονταν. Ἔτσι πρός τό τέλος τοῦ 18ου αἰῶνα καί τίς ἀρχές τοῦ 19ου ὑπῆρχαν πιά ὁλοφάνερα στοιχεῖα μιᾶς ὁ στορικῆς γλωσσικῆς κοινότητας (βιβλία σέ μακεδόνικη γλῶσσα) ὑπῆρχαν στοιχεῖα μιᾶς ἱστορικῆς καί ζωντανῆς πνευματικῆς καί ψυχολογικῆς σύνεσης τῶν ἀνθρώπων. Κι ὁ γεωγραφικός χῶρος τῆς Μακεδονίας εἶχε κιόλας πάρει τά ἐθνικά χαραχτηριστικά τῆς μακεδόνικης πατρίδας. Ἀλλ' ὅλ' αὐτά, ὅπως ἔχουμε κιόλας τονίσει, ἀποτέλεσαν ἱστορικές προϋποθέσεις πού μόνο μιά δυνατότητα ἔκαναν μέσα τους γιά τή γέννηση τοῦ μακεδόνικου ἔθνους

родна македонската нација. Оваа можност стана дејствителност само кога се појави основниот, определителен фактор-економското единство, кое што се создаде со развитокот на производствените и сообраќајни средства со развитокот на трговијата...

Ἡ δυνατότητα αὐτή γίνεται πραγματικότητα μόνο ἀφοῦ ἐμφανίστηκε κι' ὁ βασικός καθοριστικός παράγοντας, ἡ οἰκονομική ἑνότητα, πού δημιουργήθηκε μέ τήν ἀνάπτυξη τῶν μέσων παραγωγῆς καί συγκοινωνίας, μέ τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐμπορίου.

III. НОФ—ОРГАНИЗИРАЈКИ И РАКОВОДЕЈКИ ЈА СЕГАШНАТА БОРБА, КОЈА ШТО НАШИОТ НАРОД ВОДИ РАМО ДО РАМО СО ГЕРОЈСКИ СЕ ГРЧКИ НАРОД, СТАВА НАСЛЕДНИК И ПРОДОЛЖИТЕЛ НА НАЈАРНИТЕ НАЦИОНАЛНО-ОСЛОБОДИТЕЛНИ БОРБЕНИ ТРАДИЦИИ ВООПШТО НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД.

ΙΙΙ. ΤΟ ΝΟΦ ΟΡΓΑΝΩΝΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΚΑΘΟΔΗΓΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΤΩΡΙΝΟ ΑΓΩΝΑ, ΠΟΥ Ο ΛΑΟΣ ΜΑΣ ΚΑΝΕΙ ΔΙΠΛΑ ΣΤΟΝ ΗΡΩΪΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΑΟ, ΓΙΝΕΤΑΙ Ο ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΙΣΤΗΣ ΤΩΝ ΚΑΛΥΤΕΡΩΝ ΕΘΝΙΚΟ-ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

1. Први форми на борбата.

Во процесот на економскиот и духовен развиток, во процесот на оформувањето и зацврстувањето на нацијата остро проникна проблемот на нејзиното ослободување

1. Πρώτες μορφές πάλης

Στό προτσές τῆς οἰκονομικῆς καί πνευματικῆς ἀνάπτυξης, στό προτσές τῆς διαμόρφωσης καί δυναμώματος τοῦ ἔθνους, ὀξύτατο προβάλλει τό πρόβλημα τῆς ἀπελευθέρωσής του, τό πρόβλημα τῆς δημιουργίας ἀνθικῶν γιά τήν παραπέρα ἀνάπτυξή του.

проблемот за создавање на услови за понатамошниот нејзин развиток.

Како прва форма на борба за оваа цел е конкуренцијата во пазарот. Соперник е грчката буржуазија (појавувањето на турската буржуазија многу уште ке задоцни). Но за кусо време оваа конкуренција добива и форма на борба против патриархијата и фанариотите, против грчкогласната црковна аристократија за исфрлувањето на духовното робство.

Црковните власти на вишето грчко духовенство, овој орган на султанскиот деспотизам, са многуте и разновидни привилегии, беа една вистинска држава во држава. А нивното духовно господство над славјаните беше едно средство за тешка над нив материјална експлоатација

Во борбата, која што завршии успешно, на чело се наоѓа посилната бугарска буржуазија. Борбата е заедничка против

Σάν πρώτη μορφή πάλης γιά τόν σκοπό αὐτό εἶναι ὁ ἀνταγωνισμός στήν ἀγορά. Ἀντίπαλος εἶναι ἡ ἑλληνική μπουρζουαζία. (Ἡ ἐμφάνιση τῆς τούρκικης θ' ἀργήσει πολύ ἀκόμα). Γρήγορα ὅμως ὁ ἀνταγωνισμός αὐτός πέρνει καί τή μορφή ἀγώνα ἐνάντια στό πατριαρχεῖο καί τούς φαναριῶτες, ἐνάντια κυρίως στήν ἑλληνόφωνη ἐκκλησιαστική ἀριστοκρατία, γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς πνευματικῆς σκλαβιᾶς.

Οἱ ἐκκλησιαστικές ἀρχές τῆς ἀριστοκρατίας αὐτῆς, τό ὄργανο αὐτό τοῦ σουλτανικοῦ δεσποτισμοῦ, μέ τά πολλά καί ποικίλα προνόμιά τους ἦταν σωστό κράτος ἐν κράτει.

Καί ἡ πνευματική κυριαρχία πάνω στούς σλάβους γίνονταν ἕνα μέσο βαρειᾶς ὑλικῆς ἐκμετάλλευσής τους.

Στόν ἀγώνα τοῦτο, πού κατάληξε σέ νίκη, ἡγεῖται ἡ πιό ἰσχυρή βουλγάρικη μπουρζουαζία. Εἶναι ὁ ἀγώνας κοινός ἐνάντια στόν κοινό ἐχθρό καί δέ φαίνον

кедонскиот народ.

Со испраќањето на мно губројни вооружени банди се мачеа да го угаснат движењето насилствено. Особено врховиските банди често пати организираа лажовни, провокаторски бунтови со цел да ги разбијат револуционерните сили на македонскиот народ—изложувајќи го на големи материјални и човешки загуби-крцајќи му ја со тоа вратата во револуцијата.

Движењето претрпуешезагуби но тоа се и расте ше.

Буржуазната клика во Бугарија се истакна во најопасен непријател на македонскиот народ со тоа дека таа најпосле успеа да навлезат нејзините агенти врховисти во раководството на движењето и да го удри—да го ослаби от внатре. Револуцијата на Илинден (1903 год.) стануе пред време, не доволно организирана, без наоружено то участие на сите орга-

μακεδόνικου λαοῦ.

Μέ τίς πολλές ἔνοπλες συμμορίες πού ἔστελναν προσπαθοῦσαν νά τό πνίξουν βίαια. Ἰδιαίτερα οἱ βαρχοβίστικες συμμορίες ὀργάνωναν συχνά ψεύτικες, προβοκατόρικες ἐξεγέρσεις μέ σκοπό νά τσακίσουν τίς ἐπαναστατικές δυνάμεις τοῦ μακεδόικου λαοῦ, ἐκθέτοντάς τον σέ μεγάλες ὑλικές κι'ἀνδρώπινες ζημιές, σπάνοντάς του τήν πίστη στήν ἐπαν - σταση.

Τό κίνημα πάθαινε ζημιές, ἀλλά ὅλο καί δυνάμωνε. Ἡ μπουρζουάδικη κλίκα στή Βουλγαρία ἀ α εἶχηκε ὁ πιό ἐπικίνδυνο, ἐ χθρός τοῦ μακεδόνικου λα οῦ, γιατί στό τέλος πέτυχε νά μπάσει τούς πράχτορές της βαρχοβίστες μέσα στήν ἡγεσία τοῦ κινήματος καί νά τό χτυπήσει, νά τό ἐξασθενήσει ἀπό μέσα. Ἡ ἐπανάστυση τοῦ Ἡλιντεν (1903) γίνεται πρόωρα, ὄχι καλά ὀργανωμένη, χωρίς τήν ἔνοπλη συμμετοχή ὅλων τῶν ὀργανώσεων, δέν εἶναι παμμακεδονική. Ἔτσι παρ'ὅλο τόν ἡρωϊσμό τοῦ τρήματος τοῦ λαοῦ πού

ни земји, таа не е семакедонска.

Така вопреки героизмот на востаналиот дел од народот, турците ја удавија во крв револуцијата.

4. Распарчување на Македонија

Но подоцно (1912 год.) турците беа принудени да ја напуштат Македонија. Но тоа, за несрека, не под натискот на оружјето на македонскиот народ.

Крајот на првата светска војна (1913 год.) а оставува Македонија разделена меѓу реакционските клики кои што владеја во Бугарија, Грција и Србија.

Оваа распарчување беше еден страшен удар за економијата на земјата и за живото тело на македонската нација. Три делови започнуваат веќе да живеат еден одделен живот а народот станува жртва на една зверска политика на физичко истребување и асимилирање што систематски и охотно го реалилизираат сега веќе тројцата грабители. Во Бугарија

ἐπαναστάτησε, οἱ τούρκοι τήν πνίξανε στό σίμα.

4. Διαμελισμός τῆς Μακεδονίας.

Οἱ τοῦρκοι ὅμως ἀργότερα (1912) ὑποχρεώθηκαν νά ἐγκαταλείψουν τή Μακεδονία. Ἀλλ' ὄχι, ἀτυχῶς, ἀπ'τά ὅπλα τοῦ μακεδόνικου λαοῦ, Τό τέλος τοῦ Ἰου παγκόσμιου πολέμου (1918), ὅπως καί τό τέλος τῶν Βαλκανικῶν πολέμων νωρίτερα (1913), ἀφίνει τή Μακεδονία μοιρασμένη στίς ἀντιδραστικές κλίκες πού κυβερνοῦσαν τήν Βουλγαρία, Ἑλλάδα καί Σερβία.

Τό κομμάτιασμα αὐτό εἶναι φοβερό χτύπημα στήν οἰκονομία τῆς χώρας καί πρό ζων τανό κορμί τοῦ μακεδόνικου ἔθνους. Τά τρία κομμάτια ἀρχίζουνπιά μιά χωριστή ζωή. Κι'ὁ λαός γίνεται θύμα μιᾶς θηριώδικης πολικῆς φυσικῆς ἐξόντωσης καί ἀφομοίωσης, πού τώρα οἱ τρεῖς ἅρπαγες πραγματοποιοῦν συστηματικά καί ἀνετα. Στή Βουλγαρία ἐξον τώνεται ἀμείλιχτα καθένας

се:ој што покажува дека се:осека и мисли како македонец се уништува безмилостно. Исто така во Србија и во Грција македонците немат право за никаков апсолутно македонски израз. Тие се должни да се срби се должни да се грци. И да гі врат ді се учит и да мислат српски, да говорит, да се учит и да мислат грчки. Кој од нас тука не ги памти казните, рециновото масло и бојот што го јадеше секој што мајко, ке речеше ни него вата мајка? Затворите и пустите острови, насилственото собирење во вечерните училишта исто така се едно средство на р ционската клика во Грција за да ја оствари нејзината асимилаторска политика и над белососитеуште бабички и дедовци македонци.

5. Бурџуазната клика во Грција—најзверскиот непријател на македонскиот народ.

Бурџуазната клика во земјата

πού φανερώνει πώς αἰσθάνεται καί σκέφτεται σά μακεδόνας. Στή Σερβία καί στήν Ἑλλάδα ἐπίσης οἱ μακεδόνες δέν ἔχουν δικαίωμα γιά καμμιά ἀπολύτως μακεδονική ἐκδήλωση. Ὀφείλουν νά εἶναι σέρβοι, ὀφείλουν νά εἶναι ἕλληνες καί νά μιλοῦν, νά μορφώνωνται καί νά σκέφτωνται σέρβικα, νά μιλοῦν, νά μορφώνονται καί νά σκέφτωνται ἑλληνικά.

Ποιός ἀπό μᾶς ἐδῶ δέν θυμᾶται τά πρόστιμα, τό ρετσινόλαδο καί τό ξύλο πού τρωγε ὁ καθένας ἐπειδή μάϊχο θάλεγε τή μητέρα του: οἱ φυλακές καί τά ξερονήσια, οἱ βίαιες συγκεντρώσεις στά νυχτερινά σχολειά εἶνσι ἐπίσης μέσο γιά τήν πραγματοποίηση τῆς ἀφομοιωτικῆς πολιτικῆς τῆς ἑλληνικῆς ἀντίδρασης καί πάνω στίς ἀσπρομάλλες γρηές καί γέρους ἀκόμα μακεδόνες,

5. Ἡ μπουρζουά δι κη κλίκα στήν Ἑλλάδα ὁ πιό θηριώδης ἐχθρός τοῦ μακεδονικοῦ λαοῦ.

Ἡ μπουρζουαζικη κλίκα

Грција се покажа најзверскиот непријател на македонскиот народ бидејќи употреби со нечувена претстапност и "нож и огин„ за да го постигне саканото изменение на етнолошкиот состаѓ во овој дел на Македонија. Преѕ балканските војни (1912-1913 год.) напредувајќи кон Ѕ тука грчката војска даде огин на "бугарите„. Беа уништени македонски села и градови. Родниот град напр. на великиот син на Македонија Гоце Делчев гр. Кукуш и неговата околија се прѐврнаа во ѕ р натини.. Десетки илјади куќи беа изгорени. Илјади луѓе беа отепани. Преку 100.000 оставајќи се што имаа беа депатрирани. Без никогаш да затлхнат во бигност, прегоните се јавуваат преѕ разни периоди особено силни—како природна стихија. Вакви масовни депатрации имаме пак преѕ 1922-1923 год. (спогодбата Молов-Кафандарис е еден официјален документ кој што покажува дека

στήν Ἑλλάδα ἀναδείχτηκε ὁ πιό θηριώδικος ἐχθρός τοῦ μακεδονικοῦ λαοῦ, γιατί μέ ἀνήκουστη ἐγκληματική χότητα προσπάθησε καί «διά πυρός καί σιδήρου» ἀλίμα νά πετύχει τήν ἀλλοίωση πού θέλε στήν ἐθνολογική σύνθεση τούτου τοῦ κομματιοῦ τῆς Μακεδονίας. Στούς Βαλκανικούς πολέμους (1912-1913) προελαύνοντας πρός τά ἐδῶ ὁ ἑλληνικός στρατός ἐβιλέφωτιά στούς «βουλγάρους». Μακεδόνικες πόλεις καί χωριά καιαστραφηκαν. Ἡ ἰδιαίτερη πατρίδα π χ. τοῦ μεγάλου γιοῦ τῆς Μακεδονίας Γκότσε Ντέλτσεφ τό Κούκους (Κιλκίς) καί τά περιχωρά του ἔγιναν ἐρείπια. Δεκάδες χιλιάδες σπίτια κάηκαν. Χιλιάδες ἄνθρωποι θανατώθηκαν. Πάνω ἀπό ἑκατό χιλιάδες ἐκπατρίστηκαν ἐγκαταλείποντας τό πᾶν. χωρίς στήν πραγματικότητα νά στοματοῦν ποτέ, οἱ διωγμοί παρουσιάζονται κατά περιόδους ἐξαιρετικά ἔντονοι, σά θεομηνίες Ἔτσι μεγάλους ἐκπατρισμούς ἔχουμε πάλι τό 1922-1925. (Τό σύμφωνο Μόλωφ—Καφαντάρης

дветереакциониски влади во Софија и Атина го употребуваа македонскиот народ како размена стока.) И во последно време имаме такви масовни депатрации после 1945 год. до денес.

Така стотици илјади луѓе изгонети од татковината живеат сега по сите краишта на светот: Бугарија Австралија Америка и.т.н...

6. Пов восходна ослободителното движение. Работничката класа и нејзиниот политички и револуционерен авангард Комунистите во Бугарија, Грција, Југославија сестрано му поможуваат на македонскиот народ.

Но македонскиот народ не загина. Неговата жизненост за отпор се покажа посилна од сите испитувања. После и зреме то веќе од порано работеше за него. Во Бугарија, Србија и Грција полека—полека растеше и се за-

είναι έπίσημο ντοκουμέντο πού δείχνει πώς οί δυό άντιδραστικές κυβερνήσεις τής Σόφιας καί τής Άθήνας χρησιμοποίησαν τό μακεδόνικο λαό σάν ανταλλάξιμο έμπόρευμα). Καί τελευταία μετά τό 1945 ώστα σήμερα.

Έτσι τώρα έκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι διωγμένοι άπ' τήν πατρίδα ζοῦν στά πέρατα τοῦ κόσμου: Βουλγαρίσ, Αύστραλία, Ένωμένες πολιτεῖες κλπ.

θ. Καινούργια άνοδος τοῦ άπελευθερωτικοῦ κινήματος. Ή έργατική τάξη καί ή πολιτική κι' έπαναστατική της πρωτοπορεία τά Κ.Κ. στή Βουλγαρία, Έλλάδα, Γιουγκοσλαβία βοηθοῦν ὁλόπλευρα τό μακεδόνικο λαό.

Άλλ' ό μακεδόνικος λαός δέ χάθηκε. Ή ζωτικότητά του, ή ίκανότητά του γιά άντίσταση άποδείχτηκε άνώτερη άπ' ὅλες τίς δοκιμασίες. Έπειτα κι' ό χρόνος άπό νωρίτερα δούλευε πιά γι' αύτόν. Στή Βουλγαρία, Έλλάδα καί Σερβία

цврстуеше новата класа луѓе - работничката класа и нејзиниот политички револуционерен авангард комунистичките партии. Во Ком—Партиите поробениот македонски народ најде еден способен бранител и раководител на неговите борби за национална слобода. И кога после нападот на хитлериска Германија и фашиска Италија, предателството од петоколонашните клики—влади во Србија, Атина и Белград и дезертерството или соработката со нападателите на старопартискиот буржуаски политички свет во Бугарија, Грција и Србија, ги уништија и ги издадоа Ком—Партиите како пролетерски во борбите на народите за национална слобода и социјални права—кога балканските комунисти верни на народното дело влегоа на чело и го улеснаа процесот на движењата кон напред, македонскиот народ на чело со неговите најдобри синови и керки—македонските

σιγά-σιγά μεγάλωνε, καί ίσχυροποιοῦνταν ή καινούργια τάξη άνθρώπων, ή έργατική τάξη καί ή πολιτική έπαναστατική της πρωτοπορεία, τα Κ.Κ. Στά ΚΚ βρῆκε ό ὑπόδουλος μακεδόνικος λαός ἕναν ίκανό ὑπερασπιστή καί καθοδηγητή τῶν ἀγώνων του γιά ἐθνική λευτεριά. Κι' ὅταν, μετά τήν ἐπίθεση τῆς χιτλερικῆς Γερμανίας καί τῆς φασιστικῆς-Ἰταλίας ή προδοσία άπ' τίς 5-κες κλίκες κυβερνήσεις τῆς Σόφιας, Άθήνας, Βελιγραδίου καί ή λιποταξία ή ή συμμαχία μέ τούς έπιδρομεῖς τοῦ παληοκομμακοῦ μπουρζουάδικου πολιτικοῦ κόσμου στή Βουλγαρία, Ἑλλάδα, Σερβία προώδησαν κι' άνέδειξαν τά Κ.Κ πρωταγωνιστές στόν ἀγῶνα τῶν λαῶν γιά ἐθνική λευτεριά καί κοινωνική δικαιοσύνη, κι' ὅταν οί Βαλκάνιοι κομμουνιστές, πιστοί στήν ὑπόσεση τοῦ λαοῦ βρέθηκαν ἐπί κεφαλῆς καί διευκόλυναν τήν κίνηση τῶν κινημάτων πρός τά μπρός, ό Μακεδόνικος λαός μ' ἐπικεφαλῆς τά δικά του καλύτερα παιδιά καί κορίτσια, τούς Μακεδόνες κομμουνι-

комунисти, влегуваа во борба рамо до рамо со братските народи на Бугарија, Грција и Југославија. Благодарејќи на световноисториските победи на славната Црвена Армија на советските народи, благодарејќи на заедничката борба со останалите народи борба, македонскиот народ од Вардарска и Пиринска Македонија ја постигна својата слобода и за секогаш се спаси од реакционските капиталистички клики. А ние тука...

Ние тука ја продолжуваме борбата заедно со грчкиот народ против новата англиска и сега американска окупација и нивниот слуга монархофашизмот.

7. Нашата борба е светоправдува.

Ние и ние тука во заедничката борба и со нашата борба, со помошта и раководството на партијата на угнетените во Грција—КПГ—го имаме веќе извојувано нашето ослободување кое се усвои преку законодавно-

стеж, влегува стоп - ангона дипла стрУс.. адвлфиков лсоус тής Βουλγαρίας, Ελλάδας καί Γιουγκοσλαβίας. Χάρις στίς κοσμοϊστορικές νίκες τοῦ ἔνδοξου Κόκκινου Στρατοῦ τῶν λαῶν τῆς Σ.Εχάρις στόν κοινό μέ τούς ἄλλους λαούς ἀγώνα του, ὁ Μακεδονικός λαός στή μακεδονία τοῦ Πίριν καί Βαρδαριοῦ ἀπόχτησε τή λευτεριά του καί μιά γιά πάντα τήν ἀπολύτρωσή του ἀπό τίς πλουτοκρατικές κλίκες. Καί στήν Ἑλλάδα, ἐμεῖς ἐδῶ... ἐμεῖς μέ τόν Ἑλληνικό λαό συνεχίζουμε τόν ἀγῶνα στή νέα ἀγγλική καί τώρα ἀμερικάνικη κατοχή καί τόν ὑπηρέτη τους μοναρχοφασισμό.

7. Ὁ ἀγώνας μας δικαιώνεται.

Ἀλλά καί μεῖς ἐδῶ στόν κοινό ἀγῶνα καί μέ τόν ἀγῶνα μας μέ τή βοήθεια καί καθοδήγηση τοῦ κόμματος τῶν καταπιεζομένων στήν Ἑλλάδα, τό ΚΚΕ, ἔχουμε κιόλας καταχτήσει τήν ἐθνική μας ἰσοτιμία πού βρῆκε τή νομική του

то дело на Врховниот Штаб и на Прив. Дем. Влада и кое се приложуе во животот во слободните територии. Ние веќе македонците од слободните области живееме во социална политичка и национална рамноправност со грчкиот народ. Имаме наша борбена организација, нашата национална револуционска организацијаНОФ, која што ја раководи нашата борба. Општото собрание, како највиша власт и Народните Одбори во нашите села команду ваат со селскиот имот (шуми, пасишта, ниви и т. н.) и општо со сите селски прашања. Во овие работи не им се меша веќе никаква банка, шумар или џандар. Со нашите Нар. судови ги решаваме сите спорови меѓу нас без буржоазни судии, џандари и кожодерци адвокати. Без отворени и пак се отворат наши македонски училишта, со наши учители штом се ерат нашите деца. Македонски весници и списа-

κατοχύρωση στό νομοθετικό ἔργο τοῦ ΓΑ καί τῆς ΠΔΚ καί στίς ἐλεύθερες περιοχές ἐφαρμόζεται στή ζωή. Ἐμεῖς οἱ μακεδόνες στίς ἀπελευθερωμένες περοχές ζοῦμε πιά σέ κοινωνική, πολιτική καί ἐθνική ἰσοτιμία μέ τόν ἑλληνικό λαό. Ἔχουμε δική μας μαχητική ὀργάνωση, τήν ἐθνική μας ἐπαναστατική ὀργάνωση ΝΟΦ πού καθοδηγεῖ τόν ἀγώνας μας. Ἡ Γενική Συνέλευση εἶν ἀνώτερη ἀρχή, καί τά Λαϊκά Συμβούλια στά χωριά μας διαχειρίζονται τήν κοινωτική περιουσία (δάση, βοσκοτόπια, χωράφια κλπ) καί γενικά χειρίζονται τά κοινωτικά ζητήματα. Καμμιά τράπεζα καί κανένας δασονόμος ἤ χωροφύλαχας δέν ἀνακατεύονται πιά σ' αὐτές τίς ὑποθέσεις. Μέ τά Λαϊκά μας δικαστήρια λύνουμε σχεδόν ὅλες τίς διαφορές μεταξύ μας χωρίς ἄστους διαδίκους, χωροφύλαχες καί γδάρτες διηγόρους. Δικά μας μακεδόνικα σχολειά μέ δικούς μας δασκάλους ἀνοίξαν καί πάλι θ' ἀνοίξουν μόλις ἐλθουν τά παιδιά. Μακεδ νι-

нија: "Непокорен,"—орган на Гл. Одбор на НОФ, "Нова Македонка,"—списание-орган на АФЖ и "Билтен" информативен орган на НОФ и брошурки се печатат во илјадници примероци во нашата печатница. Општо нашиот народ зборува слободно и најчесто на македонски јазик, македонските бабички в цркви и на гробиштата слободно ги редат умрените на нашиот мајчин јазик. Не постои веќе или остана само како лош спомен стравот од шпиунот или џандарот што подслушуваше во завојот на улицата или под пенџера вечерта. И ева сега во II-о наш Конгрес ја прокламираме пред сиот свет и новата наша најсоодветната придобивка—придобивката на правото за самоопределение, правото да си го организираме нашиот македонски државен и национален живот како што ние сакаме.

ιες ημε ίδες καί περιοδικά: «Νεπόκορεν»-όργανο τοῦ ΚΣ τοῦ ΝΟΦ, «Νόβα Μακεντόνκα,» περιοδικό όργανο τοῦ ΑΦΖ καί «Μπίλτεν»-ειδησεογραφικό όργανο τοῦ ΝΟΦ, ἀλλ' ἀκόμα καί μπροσοῦρες τυπώνονται σέ χιλιάδες ἀντίτυπα σέ δικό μας φάλιστα τυπογραφεῖο. Ὁ λαός μας γενικά ἐλεύθερα μιλάει καί τραγουδάει στή γλώσσα του κι' οἱ μακεδόνισσες γρηοῦλες στήν ἐκκλησιά, στά μνήματα ἐλεύθερα μοιρολογοῦν τούς πεθαμένους στή μητρική τους γλώσσα. Ἔλειψε πιά ἡ ἐμεινε σάν κακή ἀνάμνηση μόνο ὁ φόβος τοῦ χαφιέ ἤ τοῦ χωροφύλακα πού κρυφάκουγε στή γωνιά ἤ κάτω ἀπ' τό παράθυρο τό βράδυ. Καί νά τώρα ἐδῶ στό 2ο Συνέδριό μας διακηρύττουμε μπροστά σ' ὅλο τόν κόσμο καί τήν καινούργια βασική κατάχτησή μας, τήν κατάχτηση τοῦ διακαημένου τῆς αὐτοδιάθεσής μας, τοῦ δικαιώματος νά φτιάξουμε τή μακεδόνική κρατική μας καί ἐθνική ζωή ὅπως ἐμεῖς τή θέλουμε.

IV.—НИЕ СЕ БОРИМЕ И ЗА ЛИКВИДИРАЊЕТО НА СЕКОЈА ОПШТЕСТВЕНА ЕКОНОМСКА, ПОЛИТИЧКА ЕКСПЛОАТАЦИЈА—НИЕ СЕ БОРИМЕ ЗА СОЦИЈАЛНО, ЕКОНОМСКО И ПОЛИТИЧКО ОСЛОБОДУВАЊЕ СЕ БОРИМЕ ЗА НАРОДНА РЕПУБЛИКА

IV.—ΠΟΛΕΜΑΜΕ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΚΑΘΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ.—ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ—ΓΙΑ ΛΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Сосем јасно е дека ние се борииме рамо до рамо со братскиот грчки народ само за нашето национално ослободување и воспоставување.

Ние се бориме и за прекинувањето на секаква општествена, економска, политичка експлоатација—за општествено, економско, политичко ослободување.

Демократија со потпалвачи на нова војна во власта, со плутократи што живеат од нагонатата пот—демократија каде производствената трудот не е безработица—каде уништувањето на производствените средства

Είναι έντελῶς εὐκολονόητο ὅτι δέν πολεμᾶμε δίπλα στόν ἀδερφικό ἑλληνικό λαό μόνο γιατί τήν ἐθνική μας ἀπελευθέρωση κι' ἀποκατάσταση.

Πολεμᾶμε καί γιά τήν κατάργηση κάθε κοινωνικῆς οἰκονομικῆς, πολιτικῆς ἐκμετάλλευσης, γιά τήν κοινωνική, οἰκονομική, πολιτική ἀπελευθέρωση.

Δημοκρατία μέ ὑποκινητές νέων πολέμων στήν ἐξουσία, μέ πλουτοκράτες πού ζοῦν ἀπό τόν ἱδρώτα τοῦ λαοῦ, Δημοκρατία ὅπου ἡ παραγωγικότητα τῆς δουλειᾶς φέρνει ἀνεργία, ὅπου ἡ τελειοποίηση τῶν μέσων παραγωγῆς φέρνει μεγαλύτερη ἐκμε-

носи поголема експлоатација и мизерија, каде се култивизира омразата и расовите предрасудоци—каде слобода на печатот значи култивизирање на шовинизмот и пропаганди за нови војни—демократија која со малку зборови означува терор и експлоатација над народот-това е демократија на една група само плутократи, кои што ги има во секоја капиталистичка земја. Нивните слободи таа ги закрилува. Служи на нивните интереси. Ние не сакаме таква демократија. Ни ту ние ниту грчкиот народ. Ете и за това се бориме.

Инема никаква сумњадека како резултат на заедничката наша победа ќе биде уривањето на угнетувачкиот експлоататорски режим на капиталистичката "демократија,-

Ние сакаме демократија без потпалвачи на нова војна, без капиталисти. Демократија каде производствените средства на трудот и усавршувањето на

τάλλευση καί ἐξαθλίωση, ὅπου καλλιεργεῖται τό μῖσος καί οἱ φυλετικές προκαταλήψεις, ὅπου ἐλευθερία τύπου σημαίνει καλλιέργεια σωβινισμοῦ καί προπαγάνδα γιά νέους πολέμους. Δημοκρατία πού μέ λίγα λόγια σημαίνει τρομοκρατία κι' ἐκμετάλλευση σέ βάρος τοῦ λαοῦ, εἶναι αὐτή Δημοκρατία μιᾶς παρέας μόνο πλουτοκρατῶν πού σέ κάθε καπιταλιστική χώρα ὑπάρχουν. Αὐτονῶν τίς ἐλευθερίες δράσης κατοχυρώνει. Αὐτονῶν τά συμφέροντα ἐξυπηρετεῖ. Ἐμεῖς δέ θέλουμε τέτοια δημοκρατία. Οὔτε ἐμεῖς οὔτε ὁ ἑλληνικός λαός. Νά, καί γι' αὐτό πολεμᾶμε. Καί δέν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία πώς σάν ἀποτέλεσμα τῆς κοινῆς νίκης μας θά εἶναι ἡ κατάργηση τοῦ καταπιεστικοῦ καί ἐκμεταλλευτικοῦ καθεστῶτος τῆς πλουτοκρατικῆς «δημοκρατίας»

Ἐμεῖς θέλουμε δημοκρατία χωρίς ὑποκινητές νέων πολέμων, χωρίς καπιταλιστές. Δημοκρατία ὅπου ἡ παραγωγικότητα τῆς δουλειᾶς καί ἡ τελειοποίηση

производствените средства ке го направат народниот жизот побогат и поубав. Каде вместо омраза ќе се култивизира пријателството и солидарноста кон другите народи—каде што слобода на печатот значи култивизирање на интернационализмот и пропаганда за мир -каде народот со најдобрите свои синови ја држи власта во своите раце. Оваа е Демократија на широките народни маси-оваа е Народна Демократија. Таа ги закрилува народните слободи. Служи на народните интереси. Таква демократија сакаме ние. И ние и грчки от народ. Ете и за тоа се бориме...

Инема никаква сумњадека како резултат на заедничката наша победа ќе биде основувањето на слободниот народен ре: и , на народната власт и на Н. Демократија.

τῶν μέσων παραγωγῆς νά κάνουν πιό πλούσια καί ἀνετη τή ζωή τοῦ λαοῦ, ὅπου ἀντί τό μῖσος καλλιεργεῖται ἡ φιλία καί ἡ ἀλληλεγγύη πρός τούς ἄλλους λαούς, ὅπου ἡ ἐλευθερία τύπου σημαίνει καλλιέργεια διεθνισμοῦ καί προπαγάνδα γιά εἰρήνη, ὅπου ὁ λαός μέ τά καλύτερά του παιδιά κρατάει τήν ἐξουσία στά χέρια του. Εἶναι αὐτή δημοκρατία τῆς πλατειᾶς μάζας τοῦ λαοῦ, εἶναι Λαική Δημοκρατία. Τίς λαϊκές ἐλευθερίες κατοχυρώνει. Τά λαϊκά συμφέροντα ἐξυπηρετεῖ. Τέτοια δημοκρατία θέλουμε ἐμεῖς. Καί μᾶς καί ὁ ἑλληνικός λαός. Νά, καί γιά αὐτό πολεμᾶμε. Καί δέν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία πώς σάν ἀποτέλεσμα τῆς κοινῆς νίκης μας θά εἶναι ἡ ἐγκαθίδρυση τοῦ λεύτερου λαϊκοῦ καθεστῶτος, τῆς ἐξουσίας τοῦ λαοῦ καί τῆς Λ. Δημοκρατίας.

V.ПИЕ СМЕ ВОЈНИЦИ НА СВЕТОВНАТА ДЕМОКРАТИЈА НА СВЕТОВНИОТ МИР

V.ΕΙΜΑΣΤΕ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Живееме и водиме борба во еден свет разделен на две противоставени табори: Таборот на Демократијата и Миротворците и таборот на империалистичките потпалвачи на нова војна.

Единствениот фронт на демократијата, големиот фронт на мирот што се раководи од Сов. Сојуз и од великиот Сталин, секојдневно се зајакнува и енергично ги брани Мирот и слободата на народите.

Таборот на империалистите ослабнува.

Во моменти кога работниот народ од земјите завладени од капиталот, како и колониалните народи, со нивната се и по активна борба за слобода од внатрешниот непријател го ослабнуваат империјализмот во таборот на мирот, народнорепубликанските земји со помошта на Сов. Сојуз и раководени

Живеем и водиме борба во еден свет поделен на два спротивставени табори: Табор на Демократијата и Мирот и табор на империјалистичките поттикнувачи на нова војна.

Единствениот фронт на демократијата, големиот фронт на мирот што се раководи од Сов. Сојуз и од великиот Сталин, секој ден се зајакнува и енергично ги брани Мирот и слободата на народите.

Таборот на империјалистите ослабнува.

Во моменти кога работничката класа и работниот народ во земјите завладени од капиталот, како и колониалните народи, со нивната секојдневна и активна борба за слобода од внатрешниот непријател и го ослабнуваат империјализмот во таборот на мирот, народнодемократските земји со помошта на Сов. Сојуз и раководени

Ζοῦμε καί παλαιόουμε σ' ἕνα κόσμο χωρισμένο σέ δυό ἐντιμαχόμενα στρατόπεδα: Τό στρατόπεδο τῆς Δημοκρατίας καί τῆς Εἰρήνης καί τό στρατόπεδο τῶν ἰμπεριαλιστῶν ὑποκινητῶν νέου πολέμου.

Τό ἐνιαῖο μέτωπο τῆς Δημοκρατίας, τό μεγάλο μέτωπο τῆς εἰρήνης, πού καθοδηγεῖται ἀπ' τή ΣΕ καί τό μεγάλο Στάλιν, κάθε μέρα ὅλο καί περισσότερο δυναμώνει καί ὑπερσπίζεται ἐνεργητικά τήν εἰρήνη καί τήν ἐλευθερία τῶν λαῶν.

Τό στρατόπεδο τῶν ἰμπεριαλιστῶν ἐξασθενίζει.

Τή στιγμή πού οἱ ἐργαζόμενοι τῶν χωρῶν πού ἐξουσιάζονται ἀπό τό κεφάλαιο, καθώς καί οἱ λαοί τῶν ἀποικιῶν, μέ τόν ὅλο καί περισσότερο ἐνεργητικό ἀγώνα τους γιά λευτεριά, χτυποῦν ἀπτά μέσα τ' ν ἰμπεριαλισμό καί τόν ἐξασθενοῦν, στό στρατόπεδο τῆς εἰρήνης

од неговата огромна пракса, со доверие чекорат по патот на социјализмот, по патот на среќата—непрекидно се силат.

Ние сме еден од народите кои што со самата нивна пракса видоа дека меѓународниот империјализам на чело со САД се мачи да го завладее светот, а слободните народи да ги претвори во робови.

Нашиот, како и грчкиот народ, со истата своја пракса виде дека американоангликаните империјалисти, трумановата доктрина и маршаловиот план, ја доведе земјата до поробување и катастрофа. Затова и се дигна во борба рамо до рамо со грчкиот народ со раководството на НОФ и под борбеното знаме на КПГ.

Така нашиот народ идеолошки и на дело си го зеде местото во меѓународниот антиимперијалистички фронт, во фронтот на демократијата и на Мирот.

οἱ λαϊκοδημοκρατικές χῶρες, ἔχοντας τή βοήθεια τῆς ΣΕ καί καθοδηγούμενες ἀπό τήν τεράστια πεῖρα της, προχωροῦν μ' ἐμπιστοσύνη στό δρόμο τοῦ σοσιαλισμοῦ, στό δρόμο τῆς εὐτυχίας,—συνεχῶς δυναμώνουν.

Εἴμαστε ἕνας ἀπτοίητος λαός πού, μέ τήν ἴδια τους τήν πεῖρα, εἶδαν πώς ὁ διεθνής ἰμπεριαλισμός μ' ἐπικεφαλῆς τίς ΕΠΑ πάει νά κυριαρχήσει στόν κόσμο καί νά μεταμέψει τούς ἐλεύθερους λαούς σέ δούλους. Ὁ λαός μας, ὅπως καί ὁ ἑλληνικός λαός, μέ τήν ἴδια του τήν πεῖρα εἶδε πώς οἱ ἀμερικανοάγγλοι ἰμπεριαλιστές, τό δόγμα τοῦ Τρούμαν καί τό σχέδιο Μάρσαλ, ὁδήγησαν τή χώρα στην ὑποδούλωση καί τήν καταστροφή. Γι' αὐτό καί ξεσηκώθηκε σέ ἀγώνα δίπλα στόν ἑλληνικό λαό, μέ τήν καθοδήγηση τοῦ ΝΟΦ καί κάτω ἀπτή μαχητική σημαία τοῦ ΚΚΕ. Ἔτσι ὁ λαός μας στήν ἰδεολογία καί στήν πράξη πῆρε τή θέση του στό διεθνές ἀντιμπεριαλιστικό μέτωπο, στό μέτωπο τῆς δημοκρατίας καί τῆς εἰρήνης.

Сосе... јасно е дека наша та борба не е само наша. Американоангличаните империјалисти приготвуват нова војна, а Грција им е потребна за воена база против народните Републики и Сов. Сојуз. Но ете како народниот отпор цели веке години на ред им ги раскинува плановите: Во противопоставувањето на двата табори по светски размер, грчкиот а заедно со него и нашиот народ се навоѓаат во првата линија на одбрана на слободата, демократијата и мирот на цел свет. Ние сме војници на слободата на сите народи, војници на меѓународната демократија и на световни от мир. За тоа заедно со нас се сите демократски и мирољубиви народи од цел свет. Тие нашата борба ја гледаат како нивна борба и ни поможуваат како што можат. За тоа и ние тука можиме и излѐуваме на глава-за тоа и ќѐ победиме.

Είναι έντελῶς κατανοητό ὅτι ὁ ἀγώνας μας δέν εἶναι μονάχα δικός μας ἀγώνας. Οἱ ἀμερικανοάγγλοι ἰμπεριαλιστὲς ἑτοιμάζουν τόν καινούργιο πόλεμο καί ἡ Ἑλλάδα τούς χρειάζεται γιά πολεμική βάση ἐνάντια στίς ΛΔ καί τή ΣΕ. Ἀλλά νά πού χρόνια τώρα ἡ λαϊκή ἀντίσταση κουρελιάζει τά σχέδιά τους. Στήν παγκόσμια ἀντιπαράθεση τῶν δυό στρατοπέδων ὁ ἑλληνικός λαός καί μαζί του κι' ὁ δικός μας λαός βρίσκονται στήν πρώτη γραμμή ὑπεράσπισης τῆς λευτεριᾶς, δημοκρατίας καί εἰρήνης ὅλου τοῦ κόσμου. Εἴμαστε στρατιῶτες τῆς λευτεριᾶς ὅλων τῶν λαῶν, στρατιῶτες τῆς παγκόσμιας δημοκρατίας, τῆς παγκόσμιας εἰρήνης. Γι' αὐτό καί ὅλοι οἱ δημοκρατικοί καί φιλειρηνικοί λαοί τοῦ κόσμου εἶναι μαζί μας, τόν ἀγώνα μας τόν βλέπουν σάν δικό τους ἀγώνα καί μᾶς βοηθοῦν ὅπως μποροῦν. Γι' αὐτό καί μεῖς ἐδῶ μποροῦμε κατί τά βγάζουμε πέρα, γι' αὐτό καί θά νικήσουμε.

VI.—ЗАДАЧИ НА НОФ

VI.—ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΝΟΦ

Нашата борба е тешка. Но колку по арно се бориме и работаме, колку по будно ги следиме нашите слабости и непријателската дејност, толку побргу и со по мали жертви ќе ја добиеме.

ДАГ е наоружаниот авангард на народот на грчкиот и македонскиот, што достојно ја брани нашата земја од полното поробување и катастрофа. Помасовното учество на нашиот народ во ДАГ и у ште поголемата помош кон неа тоа е основна задача на НОФ.

Нашето македонско единство, како и понатамошното борбено единство со грчкиот народ, е потребниот предуслов за победата. Без нашето македовско единство и без понатамошното борбено единство со грчкиот народ, ние само катастрофи можи да пожниеме.

Βασικό εἶναι ὁ ἀγώνας μας. Ἀλλ' ὅσο ἐμεῖς πιό καλά πολεμᾶμε καί δουλεύουμε, ὅσο πιό πολύ ἐπαγρυπνοῦμε στίς δικές μας ἀδυναμίες καί στίς ἐνέργειες τοῦ ἐχθροῦ, τόσο πιό γρήγορα καί μέ λιγότερες θυσίες θά τόν χερδίσουμε.

Ὁ ΔΣΕ εἶναι ἡ ἔνοπλη πρωτοπορεία τοῦ λαοῦ, τοῦ ἑλληνικοῦ καί τοῦ δικοῦ μας, πού ὑπερασπίζεται ἀπό τή χώρα μας ἀπό τήν ὁριστική ὑποδούλωση καί καταστροφή. Ἡ ἀκόμα μαζικότερη συμμετοχή τοῦ λαοῦ μας στίς γραμμές τοῦ ΔΣΕ καί ἡ ἀκόμα μεγαλύτερη βοήθεια πρός αὐτόν εἶναι βασικό καθῆκον τοῦ ΝΟΦ.

Ἡ ἑνότητά μας, ἡ μακεδόνικη καθώς καί ἡ παραπέρα μαχητική ἑνότητα μέ τόν ἑλληνικό λαό, εἶναι ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιά τή νίκη. Χωρίς τή δική μας μακεδόνικη ἑνότητα καί χωρίς τήν παραπέρα μαχητική ἑνότητα μέ τόν ἑλληνικό λαό, μόνο καταστροφές μπορεῖ νά παθαίνουμε. Οἱ ἐχ-

Тоа нешто го знаат наши те непријатели затоа и правят се што можат за да не расцепат. Но наши от народ има многу пострадано од вакви расце плениja има добиено о-пиг и не се лажи. Којправи шу, шу, шу, за да го раз бие нашето македон ско единство, кој пра ви шу, шу, шу, за да не раздели со грчкиот народ, со нашите соратници и другари во окопите пред см ..тта, тој работа за не-пријателот и нашата катастрофа.

Целите на борбата на ДАГ, целите на полити-ката на ПДВ, целите на политичката линија на КПГ во однос нашето ма кедонско прашање, се ја сно изра ени во решенија та на 5-от Пленум на ЦК на КПГ како што споме навме и во почетокот на овој реферат. "Не треба да постои никаква сумња дека како резултат на по бедата на ДАГ и на наро дната револуција, македонскиот народ ќе си го најде потполно своето на ционално воспоставување, ѳроί μας τό ξέρουν αὐτό, γι' αὐτό καί κάνουν ὅ,τι μποροῦν γιά γά μᾶς διασπάσουν. Ἀλλ' ὁ λαός μας ἔχει πάθει πολλά ἀπό τέτοιες διαιρέσεις, ἔχει πεῖρα καί δέν ξεγελιεται. Ὅποιος κάνει σού-σού-σού γιά νά σπασει την ἑνότητά μας σάν μακεδόνες, ὅποιος κάνει σού-σού-σού γιά νά μᾶς χωρίσει ἀπτ μαχόμενο ἑλληνικό λαό, ἀπό τούς σινα γωνιστές καί συντρόφους μας στό χαράκωμα μπροστά στό θάνατο, αὐτός δουλεύει ὑπέρ τοῦ ἐχθροῦ καί γιά τή δική μας καταστροφή. Οἱ σκοποι τοῦ ἀγώνα τοῦ ΔΣΕ, οἱ σκοποί τῆς πολιτικῆς τῆς ΠΔΚ, οἱ σκοποί τῆς πολιτικῆς γραμμῆς τοῦ ΚΚΕ σχετικά μέ τό δικό μας μακεδονικό ζ τημα εἶναι ξεκάθαρα διατυπωμένοι στην ἀπόφαση τῆς 5ης Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΕ πού ἀναφέραμε καί στήν ἀρχή τῆς εἰσήγησης αὐτῆς: «Δέν πρέπει νά ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία ὅτι σάν ἀποτέλεσμα τῆς νίκης τοῦ ΔΣΕ καί τῆς λαϊκῆς ἐπανάστασης, ὁ μακεδονικος λαός θά βρεί τήν πλήρη ἐθνική ἀποκατάσταση του, ἔτσι ὅ-

τака како што он си са-ка, давајќи денес негова-та крв за да го добие., Тие се и нашите цели, це лите на политиката на НОФ. Овој факт е очеви ден и самиот живот не дозволува да има ни-каква сумња за тоа. Се-кој шовинист, секој коле блив и опортунистички е лемент мора да се откри ва и да се удира. Пазењето и зацврстувањето на ма-кедонското единство, па зењето и зацврстувањето на борбеното единство меѓу нашиот и грчкиот народ, пазењето на чи-стотата на нашата поли-тичка линија и нејзиното популаризирање-тоа е за дача за сите нас, за се-кој член на НОФ, за се кој патриот македонец и македонка.

Згодно е тука да кажи ме нешто за врховиската ВМРО-овска банда на Ванчо Михајлов. Оваа бан дитска и предателска ор ганизација беше подржа-вана и се подржува со разходи на непријателите на македонскиот народ но и на сите останали наро-

πως τή θέλει ὁ ἴδιος, προσφέροντας σήμερα τό αἷμα του γιά νά τήν ἀποχτήσει».

Αὐτοί εἶναι καί οἱ δικοί μας σκοποί, οἱ σκοποί τῆς πολιτικῆς τοῦ ΝΟΦ. Αὐτό το γεγονός εἶναι ξεκάθαρο καί ἡ ἴδια ἡ ζωή μας δέν ἐπιτρέπει καμιά ἀμφισβήτηση πάνω σ' αὐτό. Κάθε σωβινιστικό, κάθε ταλαντευόμενο ὑποφτουνιστικό στοιχεῖο πρέπει νά ξεσκεπάζεται καί νά χτυπιέται. Ἡ περιφρούρηση καί ἡ ἰσχυροποίηση τῆς μακεδονικῆς ἑνότητάς μας, ἡ περιφρούρηση καί ἡ ἰσχυροποίηση τῆς ἑνότητάς μας μέ τόν ἑλληνικο λαο, ἡ περιφρούρησή τῆς καθαρότητας τῆς πολιτικῆς μας γραμμῆς καί ἡ ἐκλαϊκευσή της, εἶναι ὑποχρέωση ὅλων μας, τοῦ κάθε μέλος τοῦ ΝΟΦ, τοῦ κάθε πατριώτη μακεδόνα καί μακεδόνισσα.

Τιμᾶζει ἐδῶ νά ποῦμε κάτι γιά τή βορχοβίστικη σιμμορία τῆς ΒΜΡΟ τοῦ Βάντσε Μηχαήλωφ. Ἡ σιμμορικὴ αὐτὴ προδοτικὴ ὀργάνωση διατηρήθηκε καί διατηρεῖται μ' ἔξοδα τῶν ἐχθρῶν τοῦ μακεδονικοῦ λαοῦ, ἀλλά καί ὅλων τῶν

ди од балканот и уште од сиот свет. Од како у-спужи на плутократската клика која што го измечи братскиот бугарски народ, после таа премина во служба на Хитлер, Мусолини, а сега служи на американоанглискиот империјализам.

Викат впрочем овие мизерници со "гласот на Америка„ овој пат дека: Македонскиот народ не може да добие вистинска слобода освен во една "Автономна или независна обединета Македонија под американска или англичанска закрила.„

Но македонскиот народ од вардарска и пиринска Македонија нема никаква нужда од закрилата на американоангличаните за да биде слободен. Што се однесува за нас егејците ние гледаме во каков цри-пкол го претвори нашиот живот и животот на грчкиот народ баш оваа закрила на американоангличаните и добро знаеме

άλλων λαῶν τῆς Βαλκανικῆς καί τῶν λαῶν τοῦ κόσμου ὅλου ἀκόμα. Ἀφοῦ πρόσφερε τίς ὑπηρεσίες της στήν πλουτοκρατική κλίκα πού καταπίεζε τό βουλγάρικο λαό, πέρασε ἔπειτα στήν ὑπηρεσία τῶν Χίτλερ Μουσσολίνι καί τώρα βρίσκεται στήν ὑπηρεσία τοῦ ἀμερικανοαγγλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Φωνάζουν λοιπόν οἱ ἄθλιοι αὐτοί μέ τή «Φωνή τῆς Ἀμερικῆς» τούτη τή φορά πώς: Ὁ μακεδόνικος λαός δέν μπορεῖ νά εἶναι πραγματικά ἐλεύθερος παρά μόνο σέ μιά «αὐτονομη ἤ ἀνεξάρτητη ἑνωμένη Μακεδονία ὑπό τήν προστασία τῶν ἀμερικανῶν ἤ τῶν ἄλλων».

Ἀλλ' ὁ μακεδόνικος λαός στήν Βάρδαρσκα καί Πήρινσκα Μακεδονία δέν ἔχει καμμιά ἀνάγκη ἀπό τήν προστασία τῶν ἀμερικανοάγγλων γιά νά εἶναι ἐλεύθερος. Ὅσο γιά μᾶς ἐδῶ τούς Αἰγαιῖτσιδες, βλέπουμε τί μοῖρη κόλαση ἔκανε τή ζωή τῶν δικῶν μας καί τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀκριβῶς αὐτή ἡ προστασία τῶν ἀμερικανοάγγλων καί ξέρουμε πῶς νά περιποιηθοῦμε τόν βαρχοβίστα πράχτορα, ἄν τολμήσει νά ἐμφανιστεῖ ἀνάμεσά μας.

Ἡ Λαϊκή ἐξουσία καί ἡ ΠΔΚ εἶναι βασικές κατακτήσεις τοῦ κοινοῦ μέ τόν ἑλλ. λαό ἀγώνα μας. Εἶναι ὅπλα ἐξαιρετικῆς σημασίας στά χέρια τοῦ λαοῦ. Ἡ ἐνίσχυση τοῦ ἔργου τῆς ΛΕ. καί τῆς ΠΔΚ εἶναι πρωταρχικό καθῆκον τοῦ ΝΟΦ. Ποτέ κανένας πόλεμος δέν ἄρχισε καί δέν τέλειωσε μέ μόνο τόν ἔνοπλο ἀγώνα στό μέτωπο. Δίπλα στό μέτωπο τοῦ ἔνοπλου ἀγώνα πάντα ὑπάρχει τό μέτωπο τοῦ ἰδεολογικοῦ ἀγώνα. Πόσο ἀποφασιστικῆς σημασίας εἶναι τό μέτωπο τοῦ ἰδεολογικοῦ ἀγώνα φαίνεται ἀπ' τό γεγονός ὅτι ἀποφασιστικη νίκη στό μέτωπο αὐτό, ὁδηγεῖ στήν τελικη νίκη, κ.' ἀντίθετα: Ἥττα ἐδῶ ὁδηγεῖ στή γενικη ἥττα. Κι' ἄν εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ τύπος εἶναι τό ἀποφασιστικτερο ὅπλο γιά τήν πετυχημένη διεξαγωγή τοῦ ἰδεολογικοῦ ἀγώνα, πρέπει τότε νά παραδεχτοῦμε ὅτι ἐμεῖς ἐδῶ

κακο треба да му се однесиме на врховискиот агент ако некога посмее да се појави меѓу нас.

Нар. Власт и Прив. Дем. Влада—тоа се основни придобивки на заедничката ни со грчкиот народ борба. Тие се оружје со искључително значење во рацете на народот. Помоштa кон делото на Н. Власт и ПД. Влада—тоа е прва задача на НОФ.

Никога никоја војна не започнала и не завршила само со вооружената борба секога постои фронтот на идеолошката борба. Какво решавачко значење има фронтот на идеолошката борба тоа се гледа од фактот дека:Решавачката победа на идеолошкиот фронт доведува до крајна победа. И спротивното: Катастрофата на овој фронт доведува до општа катастрофа. И ако е вистина дека печатот е најрешавачкото оружје за успешното водење на идеолошката борба, тогаш треба да си признаеме дека ние од НОФ не го оценивме колку што тре

бше нашиот печат. Има кадрови членови на наши от Главен Одбор кои што никогаш не си помислиле да го употребат нашиот печат за да ја предадат нивната пракса на раководените од нив кадрови и членови на НОФ. Има кадрови долу по окрузите кои што никога не ги занимавало сериозно прашањето: дали на нашиот печат стигнува и се расподелува добро во основата. Разбира се, такво едно положение е непростено и треба брзо да ликвидираме со него.

Така работејќи и преодолувајќи ги нашите слабости будни над енергиите на непријателите на нашиот народ, кои што сакаат да не раздвојат од грчкиот народ, а после да не смачкаат, ние без другo не сме победители.

НОФ, неговите членови неговите кадрови, се горди за Великата Цел на борбата која што ја водат рамо до рамо со грчкиот народ и ги имат сите способности за да ги реализираат наполно своите за-

στό ΝΟΦ δέν ἐχτιμήσαμε δσο χρειάζεται τὸ Νοφικό τύπο μας. Ὑπάρχουν στελέχη τοῦ ΚΣ μας πού ποτέ δε σκέφτηκαν νά χρησιμοποιήσουν τόν τύπο μας γιά νά μεταδώσουν τήν πεῖρα τους στά στελέχη καί μέλη τοῦ ΝΟΦ πού καθοδηγοῦν. Ὑπάρχουν στελέχη κάτω στίς περιφερειακές πού ποτέ δέν τους ἀπασχόλησε σοβαρά τό ζήτημα ἄν ὁ τύπος μας φτάνει καί μοιράζεται καλά στή βάση, φυσικά ἡ κατάσταση τοῦτη εἶναι ἀπαράδεχτη καί πρέπει γρήγορα νά τήν ἐξαλείψουμε.

Ἔτσι δουλεύοντας καί ξεπερνώντας τίς ἀδυναμίες μας, ἀγρυπνώντας πάνω στίς ἐνέργειες τοῦ ἐχθροῦ τοῦ λαοῦ μας πού πᾶνε νά μᾶς διασπάσουν κι' ἔπειτα νά μᾶς τσακίσουν, ἐμεῖς δέν μπορεῖ παρά νἄμαστε οἱ νικητές.

Τό ΝΟΦ, τά μέλη του, τά στελέχη του, εἶναι περήφανοι γιά τό μεγάλο σκοπό τοῦ ἀγώνα πού κάνουν δίπλα στόν Ἑλληνικό λαό κι' ἔχουν ὅλες τίς ἱκανότητες νά πραγματοποιήσουν στό ἀκέραιο τίς ὑπο-

долженија спрема нашиот народ, спрема Нар. Република и мирот тука при нас во Балканите, во Европа и целиот свет.

χρεώσεις τους ἀπέναντι σ
λαό μας ἀπέναντι στη Δ
Δημοκρατία καί στήν εἰρή
νη ἐδῶ, στά Βαλκάνια
στήν Εὐρώπη καί στόν κό
σμο ὅλο...

ПОПРАВКИ

Стр.	Ред.	Напечатено	Да се чита
3	11	за да го разбие...	за да ја расту ри ДАГ и да го разбие...
3	18	нож и огин	„нож и огин„
6	18-19	суроните и долгогодишните	сурови и долгогодишни
11	33	создаде	сочињаваше
13	42	са	со
14	22	16-от век	19-от век
17	17	војна (1913 год.)	војна (1918 год.) како и крајот на балканската војна по рано (1913 год.) а останува Македонија...

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Σελ.	Σειρά	Τυπωμένο	Νά διαβάζεται
3	4	χάθε μακεδόνισσα	χάθε μακεδόνα—μακεδόνισσα